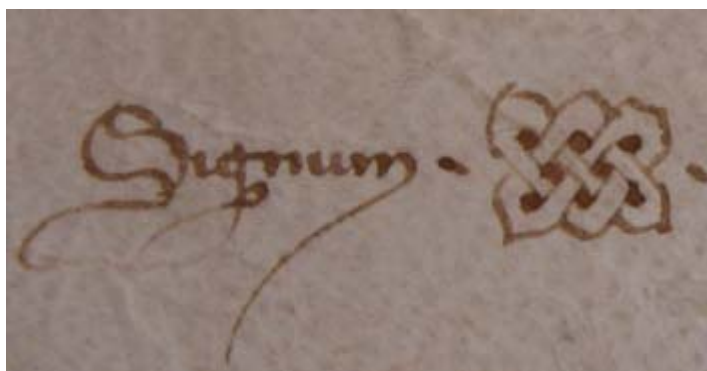

El Llibre Manual de Pere Romeu, notari públic de Mallorca (1240)

Estudi del document

M. Carme Coll i Font

Memòria d'investigació per a l'obtenció del Diploma d'Estudis Avançats

Departament de Ciències Històriques i Teoria de les Arts de la Universitat de les Illes Balears

Ponent: Dra. Maria Barceló Crespí

Director: Dr. Antonio Planas Rosselló

Agraïments

Al Doctor Antoni Planas Rosselló, professor d'Història del Dret i de les Institucions de la Universitat de les Illes Balears, com a director d'aquest treball per la iniciació en la bibliografia de la Història del Dret, els seus coneixements, les seves valuoses observacions, ajut i disponibilitat.

A la Doctora Maria Barceló Crespi, professora d'Història Medieval de la Universitat de les Illes Balears, per la ponència d'aquest treball i pels seus suggeriments.

Al senyor Antoni Mut, arxiver i exdirector de l'Arxiu del Regne de Mallorca, per les seves correccions de llatí que ens han evitat fer errors greus.

Al Doctor Ricard Urgell Hernández, arxiver i director de l'Arxiu del Regne de Mallorca, per la confiança d'encomanar-nos la tasca de descriure la sèrie d'Escrivania de Cartes Reials, gràcies a la qual va néixer aquest treball. A na Joana Maria Bibiloni Antich i na Maria Antònia Ramon Marí, arxiveres i amigues, i també a la resta de personal de l'Arxiu del Regne de Mallorca.

A en Macià per la seva comprensió, paciència i consells.

Especialment a tots ells, i a les persones que en un moment o altre s'han interessat per aquesta investigació i que ens han animat a la seva realització, moltes gràcies.

ÍNDIX

I.OBJECTIUS I METODOLOGIA	7
II.INTRODUCCIÓ	11
II.1.-Presentació	11
II.2.-El notariat: origen i evolució	12
II.3.-L'estat de la qüestió dels estudis sobre el notariat a les Illes Balears	16
III.L' ESTUDI FORMAL DEL DOCUMENT	21
III.1.-Els volums " <i>Civitatis</i> " de l'Escrivania de Cartes Reials de la Procuració Reial de Mallorca	21
III.2.-La cronologia	24
III.3.-Característiques físiques dels fragments	25
III.4.-Característiques internes	31
III.5.-L'autoria	38
III.6.-El procés de creació de l'instrument notarial	41
III.7.-Les parts del document notarial	42
IV.LES TIPOLOGIES DELS INSTRUMENTS DEL LLIBRE MANUAL	51
IV.1.-Modalitats de transmissió d'immobles i contractes per a la seva explotació	53
IV.2.-Modalitats de préstec i altres documents relacionats	69
IV.3.-Modalitats de documents mercantils	85
IV.4.-Modalitats de documents referents a l'aportació de béns dels cònjuges dins del matrimoni	95
IV.5.-Modalitats de documents de manament i de gestió	102
IV.6.-Les donacions	105
IV.7.-La tutela	109
IV.8.-Modalitats de contractes de servei personal	109
IV.9.-Modalitats de documents de resolucions de conflictes	112
V.ASPECTES SOCIALS I ECONÒMICS DE LA MALLORCA DE 1240	115
VI.CONCLUSIONS	131
VII.CRITERIS DE TRANSCRIPCIÓ	135
VIII.ABREVIATURES	137
IX.BIBLIOGRAFIA	139
X.ANNEX:	
El Llibre Manual de Pere Romeu, notari públic de Mallorca (1240). Transcripció, índex i facsímil	167

I.OBJECTIUS I METODOLOGIA

El primer i principal propòsit d'aquesta memòria és presentar la transcripció d'un llibre notarial mallorquí del segle XIII, inèdit en el seu conjunt. L'objectiu de la transcripció és fer un text plenament intel·ligible, sense perdre de vista la fidelitat a l'original, amb la voluntat de difondre el text per a la seva utilització i aprofitament científic, i fer accessible el seu contingut. La transcripció de les fonts documentals medievals té per ella mateixa una entitat científica suficient si es té en compte la dificultat tècnica que comporta a nivell paleogràfic, cronològic, diplomàtic i lingüístic. Es tracta d'una tasca lenta i costosa en l'execució, però que considerem cabdal des del punt de vista de l'anàlisi historiogràfica. Quan es pretenen estudiar els segles medievals, que és l'època de difusió de l'escriptura, el coneixement dels documents es constitueix com a primer pas necessari per a abordar la interpretació històrica. L'edició dels documents aporta un coneixement de primera mà a l'historiador, que possibilita la lectura i la correcta interpretació de la informació. El Llibre Manual de Pere Romeu és el resultat de l'activitat notarial que es troba totalment inserida en la societat medieval mallorquina. Des del punt de vista arxivístic, inaugura l'arxiu de protocols de Mallorca. És el primer llibre conservat de tots els kilòmetres de documentació notarial que arriben fins als nostres dies.

El segon dels objectius del present estudi és analitzar el Llibre Manual com a producció d'aquesta activitat notarial. A nivell extern i intern dels documents: de la forma que es fan les anotacions, la forma externa que prenen els documents, la cronologia, les abreviatures, les característiques de la lletra. Tot seguint les traces d'aquests aspectes podem identificar el producte notarial que es tracta, qui és el productor i com és el funcionament intern de la notaria. Això ens ha ajudat a entendre en quin moment del procés de producció del document havíem de situar el text.

El tercer objectiu ha estat identificar cada una de les tipologies documentals que apareixen en el Llibre Manual. Les classes de documents són essencials per a veure els usos notariais corrents a Mallorca al segle XIII; època en la que es troben en procés de formació a partir de l'arribada del Dret comú que s'irradia des d'Itàlia i que, a grans trets, consisteix en la codificació documental de les relacions privades. Una vegada

establertes les tipologies documentals, escau fer una aproximació a les característiques de cada una d'elles, segons el que podem extreure del nostre text i el que podem conèixer fins al dia d'avui a partir dels estudis historiogràfics o d'història del Dret.

Tanmateix, una vegada assolits aquests objectius, calia fer una primera passa per tal d'aprofitar el potencial informatiu d'aquest primer llibre notarial de la Mallorca cristiana. Aquest és el nostre darrer objectiu. A partir del seu estudi històric podem fer un assaig explicatiu sobre la realitat de la Mallorca de 1240. Els documents del Llibre Manual aporten petites dosis de dades, que ens informen de la societat i l'economia. Donat que ens aporta dades de gairebé un any seguit, encara que centrat en una sola font, les dades estan lluny d'un microanàlisi o microvisió, la qual cosa ens possibilita una anàlisi sincrònica, que serveix per a ratificar, completar i puntualitzar els exàmens diacrònics sobre l'època de Jaume I o el segle XIII a Mallorca.

El nostre interès per l'edició i transcripció de textos té el seu origen el 1992 en la nostra participació en l'edició del Llibre Verd de Vilafranca del Penedès.¹ Alguns anys més tard, encetarem la investigació sobre la institució del notariat, amb contribucions a la transcripció especialitzada en textos de protocols del segle XIV: el primer de Barcelona i el segon de Vilafranca del Penedès.² El treball sobre les fonts notariales ha tingut continuïtat a Mallorca, com a arxivera de l'Arxiu del Regne dedicada a la revisió de l'inventari del fons notarial i a la secció d'Escrivania de Cartes Reials, amb una posada al dia de la descripció arxivística. A partir d'aquí, hem iniciat l'apropament al notariat del segle XIII mallorquí amb petites contribucions,³ basades en el Llibre Manual que és

¹ VALLÈS, J; VIDAL, J; COLL, M. C. i BOSCH, J. M., *El Llibre Verd de Vilafranca del Penedès*, 2 vols. Barcelona: Fundació Noguera, 1992.

² GONZALVO, G.; COLL, M. C. i SAMPRÓN, O., *El protocol del notari Pere de Folgueres (1338)*. Barcelona: Fundació Noguera, 1996. COLL, M. C., CAZENEUVE, X, HERNANDO, J., *El Manual de Joan de Cabreny (1385-1386)*. Barcelona: Fundació Noguera, 1999.

³ COLL FONT, M. C., "Aproximació a l'economia i la societat mallorquina de 1240 a través del Llibre Manual de Pere Romeu, notari públic de Mallorca", a *XXVI Jornades d'Estudis Locals: El Regne de Mallorca cruïlla de gentes i de cultures (segles XIII-XV)*, Palma: Institut d'Estudis Baleàrics, 2008. (en premsa). COLL FONT, M. C., "Les donacions a institucions eclesiàstiques i a clergues al Llibre Manual de Pere Romeu (1240), notari públic de Mallorca", a *Miscel·lània en homenatge al pare Llompart*, Palma:

objecte d'aquesta memòria d'investigació. El present estudi és una aportació al coneixement del notariat mallorquí, especialment a la seva producció. En aquest sentit, significa una culminació d'aquests primers anys de treball arxivístic a Mallorca. També ha estat un desafiament, pel fet d'abordar una font complicada, per la lletra i per les fórmules notariales diferents de les dels segle XIV. Aquest repte que ens ha obligat a escometre la tasca com una cosa diferent a les fetes fins ara.

No obstant, el camí fet ens fa topar amb l'evidència que queden aspectes que caldrà tractar i aprofundir en investigacions futures. El primer i més important és identificar tots els llibres notariales continguts a l'Escrivania de Cartes Reials per tenir una visió completa dels llibres notariales del segle XIII. Només llavors, l'Arxivística haurà posat els fonaments per a poder emprendre millor la investigació sobre aquesta font singularíssima.

II.INTRODUCCIÓ

II.1.-Presentació

Aquest treball és la transcripció i l'estudi del primer text notarial de la Mallorca cristiana, de data 1240. Hem identificat aquest text en quatre fragments dispersos en els tres primers volums de la sèrie de *Civitatis et Partis Foraneae* de la institució Escrivania de Cartes Reials (a partir d'ara ECR) del fons de Procuració Reial a l'Arxiu del Regne de Mallorca.

En aquest fragments del Llibre Manual hi veiem reflectida l'activitat d'una notaria mallorquina al llarg de gairebé un any natural complet. Els folis que segueixen a continuació del darrer dels fragments són de 1241. Després hi ha anys successius, encara que desordenats.⁴ En origen, probablement aquests fragments formaven una mateixa unitat física o volum del qual es van separar en algun moment, per mutilació dels folis o per conservació deficient. Com que és impossible esbrinar quins anys formaven part d'un mateix volum, hem decidit considerar les anualitats començant pel principi cronològic que, de moment és el 1240. Val a dir que no és tracta del document més antic que es troba a la sèrie d'ECR, però sí que és el més antic amb una unitat de producció cronològica seriada i, sobretot i més important, és el primer que podem atribuir a un notari públic.⁵

El Llibre Manual de Pere Romeu és contemporani d'altres fonts documentals de la Història de Mallorca que ja han estat transcrits com són el Llibre del Repartiment (1232),⁶ el trasllat o còpia del capbreu feta l'any 1304 dels establiments i concessions

⁴ Continuarà a partir del foli 11d'ECR 342 fins al foli 56 que compren fins l'any 1242.

⁵ Per exemple el volum ECR 341, f. 75-111v. forma una unitat, encara que desordenada cronològicament, amb documents des de 1236 a 1243 que fan referència a la porció de Nunó Sanç, tots ells escrits de la mateixa mà. Es probable que ho fossin per algun dels escriptors al seu servei, que no notaris públics.

⁶ ROSSELLÓ BORDOY, G., *Llibre del Repartiment de Mallorca o Llibre del Rei (ARM 18)*, Palma, Parlament de les Illes Balears, (Documents Cabdals del Regne de Mallorca), 2008. ROSSELLÓ BORDOY, G., *Còdex llatinoaràbic del Repartiment de Mallorca (ARM s/n)*, Palma, Parlament de les

atorgades per Nunó Sanç entre el 1232 fins el 1252⁷ i la Remembrança de Nunó Sanç que té una data de producció incerta, però que els seus editors Antoni MUT i Guillem ROSSELLÓ situen abans de 1255.⁸ Des del punt de vista merament cronològic, el Llibre Manual es situa onze anys després de la conquesta de Mallorca i a vuit anys de la seva ocupació total, la qual cosa li confereix un interès informatiu molt alt.

II.2.-El notariat: origen i evolució

Els precedents més remots de la institució notarial són els *tabelliones*, sorgits a Roma a partir del segle III. Es tracta de professionals lliures que tenien els seus llocs fixos de treball anomenats *stationes*, podien estar assistits per escriptors.

A l'època visigoda no es té constància de l'existència d'escriptors, sinó que eren els mateixos interessats els que redactaven els documents o bé persones amb suficients coneixements jurídics i escripturaris.

L'església té el monopoli del patrimoni cultural en els segles altmedievals. Els eclesiàstics també s'ocupen de la redacció dels contractes entre particulars. Els documents redactats per aquests escriptors no gaudien d'efectes jurídics ni tenien valor de prova.⁹ Una de les formes per les que es podia demostrar l'autenticitat dels documents era mitjançant el jurament del tabelió o escriptor i de tots els testimonis. Només en cas de mort del notari o dels testimonis es feia una coteig de la lletra amb altres escriptures de legitimitat segura. En cas de pèrdua o destrucció de l'escriptura es procedia a la *reparatio scripturarum*, establerta al *Liber Iudicium*, que consistia en la manifestació dels testimonis si aquests eren vius. Sinó hi havia testimonis vius, n'hi havia prou amb el testimoni d'algú que hagués vist l'escriptura desapareguda i en

Illes Balears, (Documents Cabdals del Regne de Mallorca), 2008. SOTO, R., *Còdex Català del Llibre del Repartiment de Mallorca*, Palma de Mallorca, Conselleria d'Educació i Cultura del Govern Balear, 1984.

⁷ Transcrit per AGUILÓ, E. de K., "Capbreu ordenat l'any 1304 dels establiments fets per D. Nuno Sanç de la seua porció", a *BSAL* XIV (1912-1913), pàgs. 209, 241 i 273 i *BSAL* XV (1914-1915), pàg. 53.

⁸ MUT CALAFELL, A. i ROSSELLÓ BORDOY, G., *La "remenbrança" de Nunó Sanç. Una relació de les seves propietats a la ruralia de Mallorca*, Palma de Mallorca: Govern Balear, 1993, pàg. 39.

⁹ BAIGES, I. J. "El notariat català: origen i evolució", a *Actes del I Congrés d'Història del notariat català*, Barcelona, 1994, pàgs. 131-166.

conegués la seva integritat.¹⁰ Aquest sistema tant poc rigorós fa que es sospiti de la falsedat de molts de documents de l'època.

Segons Rafael CONDE Y DELGADO DE MOLINA podem parlar de notariat quan s'han produït dos canvis: el primer afecta al subjecte que duu de l'escrivà al notari i l'altre afecta a l'objecte que és el pas de la carta a l'instrument.¹¹ Els canvis estan relacionats amb la forma de produir un document per tal que tingui valor públic; la producció dels documents per part de l'escriptor prenotarial no està reglada, en canvi sí que ho està la del notari.¹² L'existència del Llibre Manual de 1240 és l'exemple clar de l'arribada a Mallorca de la sistematització del notariat que es dona des de la segona meitat del segle XII a Europa a conseqüència de la penetració del Dret comú que s'irradia des de Bolonya. Aquesta norma dona fruit en els primers llibres notariais des de finals del segle XII i començaments del XIII.¹³ Es considera que l'aparició de llibres notariais volums o quaderns en paper on queden recollits conjunts de documents notariais o extractes de documents al segle XIII, no és un fet casual, sinó que és conseqüència d'un canvi en la concepció de les relacions jurídiques i econòmiques; un canvi que afecta tan a la manera d'entendre les relacions com en la forma de donar a

¹⁰ PONS GURI, J. M., "De l'escrivent al notari i de la "Charta" a l'instrument. Recepció dels usos notariais itàlics a Catalunya", a *Lligall*, 7 (1993), pàgs. 29-30.

¹¹ CONDE Y DELGADO DE MOLINA, R., "El pas de l'escrivà al notari", a *Actes del Primer Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona, 1994, pàg. 441.

¹² *Idem*, pàg. 456.

¹³ A Catalunya s'ha anat establint un llistat dels primers manuals notariais existents al segle XIII. Per la primera meitat del segle XIII se'n comptabilitzen onze. Els més antics són: els 24 folis dipositats a l'Arxiu de la Seu de Manresa amb dates del 1222-1225, el Manual de la parròquia d'Alcover de 1228-1229 de l'Arxiu Arxidiocesà de Tarragona. Veure PONS i GURI, J. M., "De l'escrivent al notari i de la "charta" a l'instrument. Recepció...", pàg. 32, en parla succintament dels onze primers, i GINEBRA MOLINS, R., *El Manual Primer de la Cúria Fumada (1230-1233)*, pàgs. 5-6. Mentre que a València els protocols notariais que es custodien a L'Arxiu del Regne de València comencen el 1285. En el marc de la producció notarial dels territoris de la Corona d'Aragó, el llibre Manual de Pere Romeu estaria en el lloc vuitè després del volum de la notaria de Blancafort (1239-1263) i abans dels 40 folis del registre de l'escrivania de Santa Coloma de Queralt, que van des del 29 de juliol de 1240 fins el 15 de març de 1251.

aquestes relacions una existència real.¹⁴ L'increment demogràfic, el creixement de les ciutats, de les relacions d'intercanvi, comercials i polítiques, aboquen a una adaptació dels conceptes jurídics i de les seves estructures. Es produeix una síntesi entre el Dret canònic, el Dret romà justinianenc, el Dret feudal llombard i el Dret imperial; d'aquesta síntesi neix el Dret comú. Els actes particulars que tenen lloc en una notaria modifiquen aspectes d'aquesta societat, i resulta lògic que s'estableixi un procediment o protocol formal per donar a les relacions particulars una forma oficial i objectiva. El document escrit serà considerat com a prova objectiva, per tant, s'haurà de regular el procés pel qual el document expedit pel notari adquireix valor probatori.

El procés de recepció del Dret comú a Catalunya, precedent immediat de la seva difusió a Mallorca,¹⁵ és un tema molt estudiat des dels treballs clàssics d'Eduardo de HINOJOSA, Guillem Maria DE BROCA i Josep Maria FONT i RIUS, fins els més actuals d'Aquilino IGLESIA FERREIRÓS.¹⁶ Entre els nombrosos treballs recents val la pena destacar el de Daniel PIÑOL que compta amb un acurat estat de la qüestió dels

¹⁴ GINEBRA MOLINS, R., "Els Llibres notariais al segle XIII a la Garrotxa", a *Vitrina*, 10. Olot, 1998. pàg. 6.

¹⁵ PIÑA HOMS, R., *El Derecho histórico del reino de Mallorca*, Palma, 1993, pàg. 88.

¹⁶ HINOJOSA, E. DE "La adminisón del derecho romano en Cataluña", a *Obras*, vol II, Madrid 1955. FONT i RIUS, J. M., "La recepción del derecho romano en la península ibérica duerante la Edad Media", a *Recueil de mémoires et travaux publié par la Sociéte d'Histoire du Droit el des Instituciones des Anciens Pays de Droit écrit*, Montpellier, 1967. DE BROCA, G. M., *Historia del Derecho de Catalunña, especialmente del civil*, Barcelona, 1985. IGLESIA FERREIRÓS, A., "La creación de derecho en Cataluña", a *AHDE*, 47 (1977), pàgs. 99-423. IGLESIA FERREIRÓS, A., "La difusión del Derecho Común en Cataluña", a IGLESIA FERREIRÓS, Aquilino (ed.), *El Dret Comú i Catalunya. Actes del I Simposi Internacional*, Barcelona 1990, Barcelona 1991, pàgs 95-279. IGLESIA FERREIRÓS, A., "La recepción del Derecho Común: estado de la cuestión e hipótesis de trabajo", a IGLESIA FERREIRÓS, Aquilino (ed.), *El Dret Comú i Catalunya. Actes del II Simposi Internacional*, Barcelona 1991, Barcelona 1992, pàgs 213-330. IGLESIA FERREIRÓS, A., "Cataluña y el Derecho Común", a IGLESIA FERREIRÓS, Aquilino (ed.), *El Dret Comú i Catalunya. Actes del VI Simposi Internacional*, Barcelona 1996, Barcelona 1997, pàgs 19-65. IGLESIA FERREIRÓS, A., "El Derecho Común y Cataluña", a IGLESIA FERREIRÓS, Aquilino (ed.), *El Dret Comú i Catalunya. Actes del VI Simposi Internacional*, Barcelona 1996, Barcelona 1997, pàgs 335-362.

estudis que s'han portat a terme, així com la pròpia gènesi del fenomen a Bolonia.¹⁷ Aquest autor atorga un paper protagonista als monjos de Sant Ruf d'Avinyò, en aquest procés de difusió del Dret comú a Catalunya. Al llarg del segle XII, aquest monjos que han estudiat a Bolonia arriben a Catalunya a partir del seu establiment a Besalú.

La sistematització del model notarial suposarà l'aparició d'un escrivà dotat de fe pública atorgada per un poder o autoritat, que farà que els documents estiguin dotats de validesa pública oficial. Així es deixa enrere el document privat escrit per qualsevol persona, generalment clergues, que confeccionaven documents per deixar constància d'un acte. Fins aquell moment les cartes o documents privats s'entregaven només en pergamí a les parts interessades. Però quan es comença a sistematitzar la producció dels notaris, aquesta es recopila a més en forma de volums on queden registrats els actes i els contractes autoritzats per aquesta nova institució.

A la Mallorca cristiana hi apareixerà directament el notari públic, com ja ha estat apuntat per José BONO i recentment per Antonio PLANAS. Així apareix el notari de model llatí, tal i com el coneixem en els nostres dies, és a dir, el notari investit de la fe pública.¹⁸ Pels segles previs, els especialistes en la Mallorca musulmana troben el rastre de l'existència en la toponímia de referències a escrivans i paperers o pergaminers.¹⁹ El Llibre Manual evidencia que Mallorca rep la influència de les novetats que es donen al nord d'Itàlia en l'àmbit del pensament jurídic a través dels conqueridors catalans.²⁰ Això passa només amb divuit anys de diferència respecte al primer manual conservat a Catalunya. L'illa de Mallorca es troba inserida en un context de comerç internacional:

¹⁷ PIÑOL ALABART, D., *El notariat al Camp de Tarragona: història, activitat, escriptura i societat (segles XIII-XIV)*. Barcelona: Fundació Noguera, 2000, pàgs. 59-75.

¹⁸ BONO HUERTA, J., *Historia del Derecho notarial español*, Madrid, 1982, pàg. 139. PLANAS ROSSELLÓ, A., *El notariado en el Reino de Mallorca (Siglos XIII-XVIII)*, Palma: Leonard Muntaner editor, 2006. pàgs. 9-10.

¹⁹ ROSSELLÓ BORDOY, G., "Sobre l'estructura socioprofessional de les comunitats islàmiques mallorquines a partir d'una relectura de les fonts documentals", a *BSAL* 58, (2002), Pàgs.. 21, 22 i 24.

²⁰ Les connexions entre els primers notaris mallorquins i els notaris públics de Barcelona s'expliquen a PLANAS ROSSELLÓ, A., *El notariado en el Reino de Mallorca ...*, pàgs. 10-11.

on els mercaders lígurs volien, o pot ser exigirien, la mateixa seguretat i objectivitat en els actes mercantils que se'ls oferia en les principals ciutats de la Itàlia septentrional.

Els notaris es servien dels tractats de notaria i de formularis per aconseguir una correcta formulació jurídica dels contractes i una adequada redacció. Els més coneguts són els tractats clàssics de Rolandino, Salatiel i Rainiero de Perugia. També s'empraven tractats i formularis amb referències al dret propi de Mallorca.²¹

La singularitat d'aquest text és, doncs, que es tracta del primer exemplar conservat de llibre notarial mallorquí d'actes i negocis anotats de forma continuada en el temps. Les característiques formals, que s'analitzaran amb deteniment, evidencien que es tracta d'un llibre manual o un llibre resum de tots els contractes que realitzava el notari. Com a tal, hem considerat que era necessari l'assaig d'edició de la transcripció, com a mostra de la producció del notariat mallorquí en els seus inicis, imitant les edicions dels llibres notariais més antics que es porten a terme a Itàlia o bé més tardanament a Catalunya, seguint la iniciativa dels italians,²² amb les quals, algun dia, pot servir de punt de comparació.

II.3.-Estat de la qüestió dels estudis sobre el notariat a les Illes Balears

A les Illes Balears no són molts els estudis sobre la institució del notariat, sobretot si es compara amb els estudis que sobre la institució s'han generat des d'altres territoris de la Corona d'Aragó. Cal esmentar, a nivell d'edició de fonts, el *Tractatus* d'Antoni Moll de 1714.²³

La monografia més completa sobre la institució del notariat a Mallorca i la seva evolució des dels orígens fins al segle XVIII és la realitzada per Antonio PLANAS.²⁴

²¹ *Idem*, pàgs. 32-33.

²² PIÑOL ALABART, D., *El notariat al Camp de Tarragona...*, pàgs. 30-39. Destaca per Itàlia els intents d'apropar la documentació notarial a la recerca i la consulta per la col·lecció *Fonti e Studi del "Corpus membranarum italicarum"*, pàg. 35. Pel que fa a Catalunya, la Fundació Noguera porta a terme una tasca d'edició dels llibres més interessants que es guarden als seus arxius de protocols a la col·lecció *"Acta notariorum Cataloniae"*, pàg. 44.

²³ ZAFORTEZA DEL CORRAL, L. MUT CALAFELL, A. OLIVER MORAGUES, M., *Tratados de Notaria en el Reino de Mallorca. Facsímil del "Tractatus" de Antonio Moll, de 1714*, Madrid: colegios Notariales de España, 1995. Edició en facsímil i traducció per M. OLIVER.

²⁴ PLANAS ROSSELLÓ, A., *El notariado en el Reino de Mallorca ...*

L'autor tracta les diferents classes de notaris, la formació i requisits per exercir l'ofici, els deures de la funció notarial, les activitats dels notaris al marge de la fe pública, el seu paper en les institucions del regne, l'organització corporativa i la posició social dels notaris a la societat estamental.

Prèviament a aquest estudi monogràfic s'havien produït algunes aportacions, la més important és la citada de José BONO amb les referències que fa al notariat a Mallorca dins la seva obra general sobre el notariat espanyol.²⁵

El notariat medieval és el que compta amb més aportacions. Els inicis del notariat al segle XIII a Mallorca ha despertat l'interès dels investigadors pels llistats de notaris i els seus signes notariaus.²⁶ Pel segle XIV no es troba cap estudi detallat, això malgrat que el nombre de notaris experimenta un gran creixement. Del XIII es passa directament al XV, amb els estudis de Maria BARCELÓ CRESPI, qui ha centrat el seu interès en famílies de notaris baixmedievals mallorquines; primer els Llitrà i alguns personatges destacats d'aquesta nissaga, i posteriorment els Milià que aborda conjuntament amb Gabriel ENSENYAT.²⁷ Al segle XVI segueixen les investigacions sobre notaris concrets com Antoni Tries, realitzat per Alexandre FONT JAUME i altres sobre el requisit de la neteja de sang per exercir l'ofici de notari i sobre la figura dels escriptors.²⁸ Per l'Antic Règim, Antonio PLANAS aporta llum des d'un punt de vista

²⁵ BONO HUERTA, J., *Historia del Derecho notarial español*, Madrid, 1982.

²⁶ PLANAS ROSSELLÓ, A., "El notariado en la Mallorca del siglo XIII", a *MRAMEGH*, 13 (2003), pàgs. 7-36. COLL FONT, M. C., "Els signes i les subscripcions dels notaris mallorquins al segle XIII", a *MRAMEGH*, 13 (2003), pàgs. 37-62. COLL FONT, M. C. "Les donacions a institucions eclesiàstiques i a clergues al Llibre Manual de Pere Romeu (1240), notari públic de Mallorca", a *Miscel·lània en homenatge al pare Llompart*. Palma: Museu de Mallorca, 2008 (en premsa).

²⁷ BARCELÓ CRESPI, M., *Els Llitrà una nissaga de notaris a la Mallorca baixmedieval*. Palma de Mallorca: Leonard Muntaner, 2001. BARCELÓ CRESPI, M., "Las embajadas del notario mallorquín Pere Llitrà a la corte de Juan II y Fernando II", a *Poder Real en la Corona de Aragón: siglos XIV-XVI*. XV CHCA, V. 2, Zaragoza: Gobierno de Aragón, Departamento de Educación y Cultura, 1994, pàgs. 9-22. BARCELÓ CRESPI, M. i ENSENYAT PUJOL, G., "Els Milià. Una altra nissaga de notaris a la Mallorca baixmedieval", a *Homenatge a Guillem Rosselló Bordoy*, Palma, 2002, II, pàgs. 177-191.

²⁸ FONT JAUME, A., *Antoni Tries, donzell i notari (1500-1570)*, Palma: Leonard Muntaner, 1998. MASCARÓ, M., "Justificación de limpieza de sangre para el desempeño del cargo de notario", a *BSAL* VIII (1899), pag. 334. FAJARNÉS TUR, E., "Abusos de los escribanos.1582", a *BSAL*, VIII (1899-1900)

científic sobre la creació notarial al Regne de Mallorca i la propietat, custòdia i transmissió dels protocols notariaus.²⁹ Els notaris i la seva posició social a l'Antic Règim estan tractats per Manuel OLIVER i més recentment per Antonio PLANAS.³⁰

Sobre aspectes concrets del notariat es compta amb treballs sobre formularis mallorquins³¹ de José BONO i l'obra col·lectiva dels Tractats de notaria per ZAFORTEZA, MUT i OLIVER. Amb el pretext de l'edició del facsímil del segle XVIII, Antoni MUT realitza un exhaustiu i detallat inventari de 31 manuscrits de tractats i formularis conservats a Mallorca des del segle XV al XVIII.³²

Exclusivament centrats al segle XVIII trobem els articles d'Enrique FAJARNÉS,³³ el de Josep JUAN VIDAL sobre els protocols com a font històrica per a la investigació de les propietats rurals a Mallorca i l'estudi de Catalina MARTÍNEZ TABERNER sobre la llengua dels protocols dels segles XVIII.³⁴

pàg. 227. MUNTANER BUJOSA, J. "Notaris de Mallorca l'any 1501", a *BSAL*, XXV (1934), pàgs. 246-247.

²⁹ PLANAS ROSSELLÓ, A., "La creación notarial en el Reino de Mallorca (Ss: XIII-XVIII)", a *MRAMEGH*, 15 (2005), pàgs 101-113. PLANAS ROSSELLÓ, A., "Propiedad, custodia y transmisión de los protocolos notariales en la Mallorca del Antiguo Régimen", a *BSAL*, 61 (2005), pàgs. 51-69.

³⁰ OLIVER MORAGUES, M., "Los notarios en el Reino de Mallorca", a *Tratados de notaría en el Reino de Mallorca. Facsímil del "Tractatus" de Antoni Moll 1714*. Guadalajara: Colegios Notariales de España, 1995, pàgs. 367-386. PLANAS ROSSELLÓ, A., "La condición estamental de los notarios en la Mallorca del Antiguo Régimen", a *MRAMEGH*, 14 (2004), pàg. 77-91.

³¹ BONO HUERTA, J. "Dos formularios notariales del siglo XV, de Mallorca- Archivo del Reino de Mallorca, códices 183 y 184", a *Rubrica, Paleographica et Diplomatica Studia*, Universidad de Barcelona, III (1989), pàgs. 11-37. ZAFORTEZA DEL CORRAL, L. MUT CALAFELL, A. OLIVER MORAGUES, M., *Tratados de Notaria en el Reino de Mallorca. Facsímil del "Tractatus" de Antonio Moll, de 1714*, Madrid: colegios Notariales de España, 1995.

³² MUT CALAFELL, A. "Tratados y formularios de notaría. Mallorca, siglos XV a XIX", a *Tratados de notaría en el Reino de Mallorca. Facsímil del "Tractatus" de Antoni Moll 1714*. Guadalajara: Colegios Notariales de España, 1995, pàgs. 1-365.

³³ FAJARNÉS TUR, E., "El notariado en el reino de Mallorca (1747)", a *BSAL* VII (1897), pàgs. 239-240. FAJARNÉS TUR, E., "Exámenes de los notarios", a *BSAL* VIII (1899-1900), pàg. 292. FAJARNÉS TUR, E., "Organización del Archivo de Protocolos de Mallorca (Siglos XVII-XIX)", a *BSAL*, XX, núm. 539-540 (1924), pàgs. 333-336 i núm. 541-542 (1925), pàg. 370.

³⁴ JUAN VIDAL, J. "La propiedad rural mallorquina del siglo XVIII a través de las fuentes notariales", a *Actas del Coloquio de Metodología Histórica Aplicada*. Santiago de Compostela, 1984. MARTÍNEZ

Menorca i Eivissa no disposen d'investigacions monogràfiques dedicades al notariat. Les sèries de protocols notariais comencen, en ambdós casos, al segle XVI a causa de les ràtzies turques que destruïren la documentació dels segles anteriors. A partir de fonts conservades a Mallorca també s'obtenen notícies del notariat a les illes menors, així Ramon ROSSELLÓ VAQUER aporta notícies sobre tres notaris menorquins del segle XV.³⁵ Sobre Menorca C. PARPAL Y MAQUÉS aporta notícia de la concessió el 1286 de l'única oficina notarial per tota l'illa a Pere Bosch.³⁶ El primer llibre notarial conservat a l'Arxiu de Protocols de Maó: "Libre de fadigas reals, 1496-1510" és objecte d'un petit estudi per parlar de Maó al segle XV.³⁷

Per la seva banda, l'investigador eivissenc Francesc Xavier TORRES PETERS analitza i transcriu un capbreu del segle XIV de la Seu d'Eivissa.³⁸

Sobre el Col·legi de Notaris hi ha l'aportació de començament del segle XX de Pedro SAMPOL Y RIPOLL i l'actualitzada realitzada per Antonio PLANAS que tracta des de l'inici del Col·legi notarial fins al segle XVIII.³⁹

Per finalitzar, hem de citar l'existència de les obres editades pel Col·legi de Notaris de Balears, amb un caràcter de publicació testimonial sense pretensions científiques. En primer lloc del facsímil de la *Instrucción de lo que inviolablemente han de observar los notarios y escribanos públicos de la Ciudad y Reyno de Mallorca: MDCCLXV* pels

TABERNER, C., "La llengua del notariat a Mallorca en el segle XVIII", a *Estudis de llengua i literatura en honor de Joan Veny*, vol 2, Barcelona: Abadia de Montserrat, 1997-98, pàgs 91-107.

³⁵ Sobre documentació que es conserva a l'ARM: ROSSELLÓ VAQUER, R. , "Rafel Valls, notari de Menorca (segles XV-XVI)". Palma de Mallorca: Institut d'Estudis Baleàrics, 1986, pàgs. 77-95. ROSSELLÓ VAQUER, R., "El notari Jaume Comes", a *Revista de Menorca*. Mahón: Ateneo Científico literario y artístico, 1985, pàgs.193-260. ROSSELLÓ VAQUER, R. i MURILLO TUDURÍ, A., *Llibre del notari de Ciutadella Jaume Riudavets 1450-1453*. Menorca: Consell Insular, 1980.

³⁶ PARPAL Y MARQUÉS, C., " Oficiales reales de Menorca VI. El primer escribano o notario público", a *Revista de Menorca*, 10-12, Maó ,(1898), pàgs. 177-180. Referència extreta de PLANAS, A., *El Notariado en el Reino de Mallorca ...*, pàg. 12.

³⁷ PONS, G., "Mahón a finales del siglo XV", a *Revista de Menorca*, Maó (1979), pàgs. 87-96.

³⁸ TORRES PETERS, F. X., *El capbreu de l'arquebisbe Ènnec de Valterra (1396-1398)*. Introducció. Estudi i transcripció. Editorial Mediterrania, Eivissa 2004.

³⁹ SAMPOL Y RIPOLL, P. "Capítols y ordinacions del Colegio de Notaris (1665)", a *BSAL*, X (1903), pàgs. 63-64 i 94-95. PLANAS ROSSELLÓ, A., "El colegio de notarios de Mallorca (Siglos XIV-XVIII), a *Ius Fugit*, 12, 2005, pàgs. 59-97.

notaris Onofre GOMILA i Nicolás ROCA, aquesta edició conté una traducció de les clàusules llatines etceterades al castellà. Molt recentment apareix l'obra de Luís Miguel ESTELRICH RUÍZ sobre el col·legi de notaris en el segle XX que tracta de la història del seu edifici, actes corporatius, llistats de membres de juntes directives i de notaris arxivers.⁴⁰

⁴⁰ *Instrucción de lo que inviolablemente han de observar los notarios y escribanos públicos de la Ciudad y Reyno de Mallorca: MDCCLXV* (Edición facsímil): Palma de Mallorca, Ilustre Colegio Notarial de Baleares, 1995. ESTELRICH RUIZ, L. M., *El Col·legi notarial de les Illes Balears: un segle d'Història social i econòmica en els seus protocols notariais (1901-2001)*. Palma de Mallorca: Il·lustre Col·legi notarial de les Illes Balears, 2004.

III.L'ESTUDI FORMAL DEL DOCUMENT

III.1.-Els volums *Civitatis* de l'Escrivania de Cartes Reials de la Procuració Reial de Mallorca

L'ECR formava part de la Procuració Reial de Mallorca, institució que fou creada per Jaume II de Mallorca en la segona etapa del seu regnat (1298-1311) per a l'administració del patrimoni reial. Va ser configurada com una oficina encarregada de registrar totes les operacions que suposessin canvis de situació dels béns del Reial Patrimoni. Això es portarà a terme documentalment a través de la sèrie que es titula: De la Ciutat i la Part Forana (*Civitatis et Partis Foraneae*).⁴¹

A més, els únics exemplars conservats de llibres notariais dels segles XIII a Mallorca els trobem dispersos entre els primers quinze volums de *Civitatis et Partis Foraneae* de la institució d'ECR. Es troben fragmentats, desordenats i mesclats amb altres documents diversos.

Desconeixem quina va ser la gènesi exacta d'aquesta compilació dels manuals notariais anteriors al 1298 en aquests volums d'ECR. Sembla que es va decidir la seva recopilació quan els documents més antics del segles XIII i XIV deixaren de ser de consulta recurrent i per comptes de desfer-se'n decidiren arxivar-los. Les cobertes són probablement del segle XVII o del XVIII. Podem pensar que es va procedir a l'enquadració dels fulls solts que corrien per l'oficina, amb la intenció que els diversos fragments antics es reunissin o cosissin en volums com una forma d'arxivatge; per formar així el que avui en dia entendríem per una capsa d'arxiu. El criteri de reunió dels documents és desconegut, però és molt probable que no vagi més enllà de la casualitat, perquè l'ordre intern no segueix cap criteri. Es dedicaren a reunir i cosir els documents que sospitaven més antics, sense criteri cronològic, ni ordre de procedència o temàtic.

Tanmateix, sembla que pot ser ho van intentar, almenys de bon començament. Per exemple, el primer document del volum d'ECR 341: folis de l'1 al 57 bis correspon al trasllat fet el 1304 de les anotacions curtes del registre de l'escrivania de Nunó Sanç,

⁴¹ URGELL, R., *Guia de l'Arxiu del Regne de Mallorca*. Palma: Conselleria de Cultura del Govern Balear, 2000, pàg. 39.

referents a les donacions de dins Ciutat a partir de 1232.⁴² Perquè, efectivament, 1232 és una data que apareix al títol, per la qual cosa no els calia fer reconversions de còmput i, a més, té una cal·ligrafia de lletra gòtica dels segle XIV molt acurada que quedava bé estèticament per iniciar el volum. L'encarregat de fer l'ordenació podia guardar les aparences d'haver-ho enquadernat per ordre cronològic.

Té sentit que els fragments produïts per l'escrivania de Nunó Sanç es recollissin en els llibres d'ECR de la Procuració Reial de Mallorca perquè és molt probable que els necessitessin consultar a l'hora d'expedir nous documents de control del patrimoni reial des d'aquesta nova oficina reial. No oblidem que el llegat de Nunó Sanç formarà part de la porció reial per compra a partir de 1242.⁴³ Però, per què els llibres produïts per un notari públic com Pere Romeu van a parar a aquesta oficina? La hipòtesi que ens sembla més fiable és que l'oficina d'ECR va tenir la oportunitat de comprar els llibres d'aquest notari, dels quals valoraren la utilitat pel que fa als establiments, arrendaments i informacions diverses de la porció reial que contenen, o bé de propietats que inicialment no eren reials i que amb el temps s'integren dins d'aquesta porció. Una altra hipòtesi pot ser que Pere Romeu, a més de notari públic, actués com a escrivà de la porció reial, sense diferenciar en els seus llibres els instruments que redactava en l'exercici d'aquesta funció dels que autoritzava com a notari públic i per lliure elecció de les parts.

Aquests primers quinze volums d'ECR han estat envoltats d'un certa aurèola "mítica". Molts investigadors de l'època medieval mallorquina han utilitzat en un moment o altre aquesta documentació, amb més o menys profunditat.⁴⁴

En la majoria de casos ha estat una aproximació predeterminada a cercar tipologies per a un tipus d'estudi concret. Per exemple, per l'estudi del feudalisme només interessaven els documents d'establiments, mentre que per estudis d'història local només es treballen

⁴² Transcrit per Estanislau de K. AGUILÓ: "Capbreu ordenat l'any 1304 dels establiments fets per D. Nuno Sanç de la seua porció", a *BSAL XIV* (1912-1913), pàgs. 209, 241 i 273 i *BSAL XV* (1914-1915), pàg. 53.

⁴³ MUT CALAFELL, A. i ROSSELLÓ BORDOY, G., *La "remenbrança" de Nunó Sanç. Una relació de les seves propietats a la ruralia de Mallorca ...*, pàg. 39.

⁴⁴ Dels investigadors de l'època medieval com A. SANTAMARIA, P. CATEURA, R. SOTO, G. JOVER, R. ROSSELLÓ i altres a partir d'ells.

aquells documents que parlessin d'una localitat concreta.⁴⁵ Fa la impressió que en massa casos només s'han llegit les dues primeres ratlles dels documents o el suficient per veure si era del seu interès o no, i només en una ocasió s'ha transcrit íntegrament un dels documents que forma part del Llibre Manual de Pere Romeu (1240).⁴⁶ Per tant, es tracta més aviat d'un acostament des d'una òptica parcial.

No s'ha plantejat mai una lectura en conjunt, degut, segurament, a la naturalesa miscel·lània, la dificultat del desordre, el caos de dates, la lletra gairebé críptica, i sobretot, el pèssim estat de conservació. Tant és així que, fins i tot qui arribà a tenir un coneixement vast dels volums d'ECR a l'hora de transcriure un document ho va fer només parcialment sense arribar al final.⁴⁷

Les cobertes dels volums d'ECR són de pergamí prim i al lloc hi ha escrit el títol de cada volum i els anys extrems, tanmateix no coincideixen amb el contingut de cada un d'ells. Ricard SOTO quan identificava els documents dels segles XIII ja va notar aquesta manca de concordança i proposa una cronologia dels nou primers volums, que encara ha estat objecte de nous canvis i ampliacions.⁴⁸

El text que transcrivim es troba fragmentat en tres volums d'ECR que són el 341, el 342 i el 343. Les dimensions d'aquests volums són:

⁴⁵ És el cas de R. ROSSELLÓ VAQUER que ha fet divulgació d'aquest fons a partir de nombroses històries locals dels segles XIII.

⁴⁶ MORA, P. i ANDRINAL, L., *Diplomatari del Monestir de Santa Maria de la Real de Mallorca*, vol 1. Palma de Mallorca, 1982, pàg. 227, document 20, que correspon al document 302 del nostre annex documental.

⁴⁷ POU MUNTANER, J. i SEVILLANO COLOM, F., *Historia del Puerto de la ciudad de Mallorca. Palma de Mallorca*, Institut d'Estudis Balearics, 1974, pàg. 449. F. SEVILLANO transcriu documents per ordre cronològic i amb el número 236 transcriu part del document de 19 d'abril de 1240 que correspon al número 82 del nostre annex documental.

⁴⁸ Existeix una còpia de la proposta de R. SOTO en forma d'introducció a l'inventari d'ECR a la sala de consulta de l'ARM. Aquesta serví de punt de partida per la nova cronologia de cada un dels volums realitzada ja en fitxes descriptives segons la norma ISAD(G) i amb el programari ArchiDoc. Aquest treball inacabat va ser finançat per la Conselleria d'Ensenyament i Cultura del Govern de les Illes Balears, i ha servit per afinar encara més la cronologia dels volums. La identificació del Llibre Manual de 1240 és fruit d'aquesta tasca de descripció.

ECR 341: 250 x 350 x 60 mm, consta de 204 folis.

ECR 342: 210 x 320 x 70 mm, consta de 250 folis.

ECR 343: 260 x 320 x 100 mm, consta de 425 folis.

Les seves dimensions els converteixen en llibres difícils de manejar, fet que també ha repercutit negativament a la seva bona conservació, ja de per sí deficient en alguns dels fragments que contenen.

III.2.-La cronologia

Les dates estan expressades amb el còmput florentí de l'Encarnació, que començava el 25 de març.⁴⁹

Al marge superior del primer foli hi trobem una anotació, posterior a la confecció del Llibre Manual, que hi diu 1239.

Els dos primers documents no tenen data perquè ens manquen els primers folis del Llibre Manual. La primera data extensa és el 6 de les kalendes de març de 1239 al tercer document del manual. Les següents dates completes, amb l'any completament expressat les trobem seqüencialment en els documents **5**, kalendes de març de 1239 (1 de març), al document **35**, a les 17 kalendes d'abril de 1239 (16 de març) i a la fi al document **51**, *VII kalendas aprilis, anno Domini M CC quadragesimo* (26 de març). Si diu de 1240 és clarament còmput florentí de l'Encarnació que considera el començament de l'any el 25 de març i per tant, reconvertit al nostre calendari, les anotacions dels 1239 de les dates anteriors són en realitat del 1240.⁵⁰

La reconstrucció dels fragments transcrits es pot veure reflectit gràficament en el següent esquema:

⁴⁹ R. SOTO adverteix que es tracta del còmput florentí, però tot seguit li passa per alt el canvi entre 1241 i 1242 (ECR. 342 fol. 48v.). També R. ROSSELLÓ a *Inca i Selva en el segle XIII*, pàg. 7 fa el resum d'un document del foli 51 d'ECR 342 que data del gener de 1239, quan en realitat és de l'any 1242.

⁵⁰ El còmput florentí s'utilitzarà a la Corona d'Aragó fins el 1351 quan passarà a computar-se segons l'any de la Nativitat. En alguns territoris de la Catalunya vella ja s'utilitzava la cronologia de la Nativitat com és el cas de la diòcesi de Vic i de Manresa, segons és conegut i estudiat per GINEBRA MOLINS, R. *Manual Primer de l'Arxiu de la Cúria Fumada de Vic...*pàg.22.

FRAGMENT	DATES EXTREMES	LLIBRE	FOLIS	INSTRUMENTS
1	24, febrer, 1240 - 30, abril, 1240	ECR 342	1-10v	1-93
2	23, maig, 1240 - 18, agost, 1240	ECR 343	269-278v	94-182
3	20, agost, 1240 - 8, setembre, 1240	ECR 343	265-268v	183 214
4	3, octubre, 1240 - 29, desembre, 1240	ECR 341	118-130v	215-335

A partir de l'observació de l'esquema podem deduir quines dates manquen al manual. No hem trobat, de moment documents del dia 1 de gener al 23 de febrer, ni de l'1 al 22 de maig i tampoc del 9 de setembre al 2 d'octubre de 1240.

La principal evidència per aquesta reconstrucció ens l'ha proporcionat la cronologia. Els treballs previs d'investigació sobre el notariat del segle XIII a Mallorca, especialment la prosografia dels notaris públics de Mallorca⁵¹ i el recull de signes de notaris públics del segle XIII,⁵² ens varen familiaritzar amb el coneixement dels notaris i la seva producció al llarg d'aquest segle. Aquests coneixements previs han contribuït a la identificació del manual. Gosem dir que tots els fragments varen correspondre al mateix manual i que són de la mateixa notaria. De tota manera, sí que és segur que tots corresponen a 1240, del qual només manquen un centenar de dies. Així mateix, també les abreviatures, la cal·ligrafia i la redacció dels textos semblen confirmar que es tracta d'una sola mà.

III.3.-Característiques físiques dels fragments

El fragment del Llibre Manual es compon de 37 folis en total, és a dir 74 pàgines. El total de documents transcrits és de 335 que dona un mitjana de gairebé 5 documents per pàgina, encara que la distribució no és homogènia.

A continuació es descriuen cadascun dels fragments corresponents als tres llibres definits a la taula anterior i els seus trets formals, que són en gran part comuns.

⁵¹ PLANAS ROSSELLÓ, A., "El notariado en la Mallorca del siglo XIII", a *MRAMEGH*, 13 (2003), pàgs. 7-36.

⁵² COLL FONT, M. C., "Els signes i les subscripcions dels notaris mallorquins al segle XIII", a *MRAMEGH*, 13 (2003), pàgs. 37-62.

El fragment d'ECR 342

Es tracta de 5 bifolis que formen un quadern de 10 folis. Les mides de cada foli són 300,5 mm de llarg per 200,5 mm d'ample. Els marges hi són presents, encara que no en tots els folis tenen les mateixes mesures. Oscil·len entre els inexistents, com ara el marge dret del foli 7v. o l'inferior del foli 2v. que és de 0,05 mm. i els més grans, per exemple al foli 6 on el marge inferior és de 40,5 mm., o el foli 5 amb 30,6 mm. de marge inferior.

Aquest fragment del manual coincideix amb els primers 10 folis del llibre d'ECR 342. Segurament aquest fet ha influït negativament en la seva conservació, donat que els llibres d'ECR són gruixats i feixucs de manipular. Així, el primer foli pateix una pèrdua de suport de ben bé la meitat, coincidint amb la pèrdua de la mateixa massa dels quatre fulls de guarda del volum i que són previs a aquest foli primer. Això ens indica que es va produir un esquinçament una vegada aquest quadern ja estava unit a tot el volum. Una altra característica negativa derivada de que siguin els primers de l'enquadernació és que fins al foli 5 pateix mancances de suport que afecta a la lectura del text pel desgast de girar les fulles. L'erosió afecta als cantons que els ha deixat molt arrodonits i en general afecta a totes les vores externes de tots els folis del llibre de registre.

El fragment d'ECR 343

Les mides dels folis són d'igual llargada que els del fragment d'ECR 342, mentre que d'amplada fan 190,5 mm.

El problema d'aquest fragment és que està mal enquadrnat perquè 7 folis del final passaren al davant de tot. Això és perquè a partir del foli 269 fins el 278, que corresponen a la part dreta del bifoli, els giraren 180 graus i passaren al capdavant del quadern. De manera que en l'original trobem en primer lloc el mes de d'agost del manual⁵³ abans que el mes de maig.⁵⁴

Els bifolis en el volum d'ECR original, haurien d'estar situats en l'ordre correcte de la següent manera, segons el número de foli:

⁵³ Que correspon al document número 183 de la nostra transcripció i al foli 265 de l'original.

⁵⁴ Que correspon al document número 94 de la nostra transcripció i al foli 269 de l'original.

El 269 va amb el 268; el 270 va amb el 267; el 271 va amb el 266; el 272 va el 265; el 273 va amb el 278; el 274 va amb el 277; el 275 va amb el 276.

D'aquesta manera i per aquest ordre els hem transcrit en l'annex d'aquest estudi .

El fragment d'ECR 341

Les dimensions d'aquest fragment són sensiblement més petites 300,20 mm. de llargada. L'amplada és irregular de vegades 190 mm, altres vegades 190,5 mm.

És el fragment en pitjor estat de conservació, a causa de les galeries formades pels lepismes que afecten de manera important a tot el fragment i hi ha alguns folis exempts del llom del llibre (foli 118).

El fet que aquest fragment es trobi tan malmès per l'atac dels insectes ens fa pensar que la separació d'aquest fragment dels altres dos és de fa molt de temps perquè sinó els altres també estarien atacats pels lepismes.

L'enquadrernació d'aquest fragment d'ECR 341 és molt senzilla. Es troben lligats entre ells per un fil que travessa els folis en 6 ocasions. L'inferior és l'única que en aquest moment els uneix a la resta de llibre.

Els documents han estat sotmesos a una restauració que ha consistit en tapar les mancances de paper original enganxant un paper blanc, amb la intenció d'evitar que els forats es fessin més grans. Es tracta de petits afegits que no afecten a la lectura perquè solen coincidir amb els marges. Es poden observar als folis 1 v., 6 r., 10 r. i 11 v. per exemple.

El paper és rústic tirant a gruixat. Té una constitució molt fibrosa que es pot apreciar en les parts més desgastades, especialment als cantons. No té marques d'aigua i tampoc filigranes que ens permetin identificar el seu origen o procedència. Tampoc ens permeten aportar res de nou sobre l'existència o no de fabricació de paper a la Mayûrqa musulmana ni a la cristiana de la post conquesta.

Poca cosa podem aportar en aquest apartat, a no ser el que ja s'ha dit fins avui que a les Illes Orientals de l'Al-Andalus comptaven amb els cultius (cotó, lli, cànem) i els topònims que fan sospitar l'existència de fabricants de paper i de pergamí.⁵⁵

L'arxiver Antoni MUT ha cridat l'atenció sobre la necessitat d'aprofundir en l'anàlisi de composició del paper dels primers 15 volums d'ECR, com a representants de les primeres mostres de paper del Regne de Mallorca.⁵⁶

La tinta és d'un color terra, amb to marró clar. De vegades contrasta amb intensitat en grafies que, tal vegada, són anotacions posteriors a la redacció seguida de l'instrument. Per exemple a la indicació de l'entrega final del document⁵⁷ “*Tradatur ...*” o a les ratlles obliqües per indicar el jurament de Maimona.⁵⁸

L'escriptura és molt regular. La lletra de cos petit permet aprofitar bé l'espai. La grafia és pulcre excepte en comptats instruments. L'espai entre línies és de 0,05 mm aproximadament, excepte quan hi ha interlineats. El nombre de línies per pàgina oscil·la entre 26 i 34, amb una mitjana de 29,4 línies de text per pàgina. El número d'instruments en cada pàgina pot anar d'un fins a un màxim de 7 si són poc extensos, especialment els deutoris; alguns casos extrems s'expressen amb una línia i mitja⁵⁹ fins al punt de poder parlar de documents lacònics, de no més de 25 paraules.

És molt probable que sigui escrit d'una sola mà. Encara que alguns documents tenen un traç més aparentment descuidat, pot ser degut al cansament donat que generalment es tracta de documents molt llargs.

La lletra utilitzada és una minúscula ben traçada i amb tendència a la cursivitat. No podem dir que es tracti del tot d'una lletra gòtica com la coneixem del segle XIV i XV, però sí es comencen a apreciar algunes de les seves característiques. La fesomia dels

⁵⁵ MUT CALAFELL, A., ¿Existieron molinos de papel en la Mayûrqa musulmana?, a *Actas de III Congreso Nacional de Historia del papel en España*. Valencia: Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana, 1999, pàgs. 40 i 43-44.

⁵⁶ MUT CALAFELL, A., ¿Existieron molinos de papel en la Mayûrqa musulmana?..., pàg. 49

⁵⁷ Document 54 de la nostra transcripció.

⁵⁸ Document 62.

⁵⁹ Documents 9, 34 i 56.

perfils alts que sobrepassen la zona mitja de la caixa d'escriptura són traços rectes, com es pot observar en les lletres b,⁶⁰ B,⁶¹ I o J,⁶² l o L⁶³ i les h⁶⁴. Mentre que tenen inclinació a l'esquerra tots els traços superiors de les d, la meitat esquerra de les u o v que dibuixen una corba que va a buscar la línia d'escriptura⁶⁵ i les parts superiors de les A i a que giren a l'esquerra i que són trets clarament uncials en aquestes lletres.⁶⁶

Es repeteix el mateix esquema en els perfils baixos que sobrepassen la zona mitja, poden ser rectes a les f,⁶⁷ també és recte el traç inferior de la i llarga,⁶⁸ les p,⁶⁹ la q,⁷⁰ i la s,⁷¹. O bé s'inclinen cap a l'esquerra a l'M,⁷² la y,⁷³ la x,⁷⁴ igualment podem veure aquest tipus de cues allargades lleugerament a l'esquerra en les abreviatures de genitiu plural,⁷⁵ d'ablatius plurals,⁷⁶ les notes tironianes que emplea per indicar la conjunció *et*.

La major part dels trets descendents rematen amb una corba final en forma de ganxo orientat sempre a l'esquerra. Totes les p,⁷⁷ P que es pot arribar a tancar.⁷⁸ Les s⁷⁹ en algunes s inicials també es pot arribar a tancar.⁸⁰ Les i llargues,⁸¹ les q,⁸² les f i ff.⁸³

⁶⁰ Les b de *debeo* (ERC342, f.1, línia1), *obligo* (ECR 342, f.1, línia 2).

⁶¹ Les B de *Brosa* (ECR 343, f.1, línia 1), *Bernardus* (ECR 341, f. 122v., línia1).

⁶² Per exemple a *Juliolo* (ECR 342, f.4v., línia 22).

⁶³ *Castellionus* (ECR 342, f. 4v, línia 22).

⁶⁴ L'h a *Stephanus* (ECR 342, f. 2, línia1).

⁶⁵ *Unius* (ECR 342, f. 1v., línia 8). *Vite et uxor* (ERC 341, f.126., línia 24).

⁶⁶ l'A (ECR 343, f. 278v, línia 26), *aliquibus* (ECR 342, f.2, línia 12).

⁶⁷ *Fumols* (ECR 342, f. 1v., línia14).

⁶⁸ Per exemple la i llarga de *vicurie* (ECR 342, f. 1v., línia14).

⁶⁹ *Compayn* (ECR 342, f. 2, línia 10).

⁷⁰ *Cequia* (ECR 342, f. 6, l. línia 7).

⁷¹ *Semineta* (ECR 342, f. 2, línia 9).

⁷² *Marcii* (ECR 342, f. 1v, línia 1).

⁷³ *Caymars* (ECR 342, f. 2, línia 10) i *Ympuriarum* (ECR 342 f. 4v., línia 20) .

⁷⁴ *Exemen* (ECR 342, f. 3, línies 16 i 21).

⁷⁵ *Istorum duorum amicorum* (ECR 342, f. 6, línia 24).

⁷⁶ *Duabus partibus* (ECR 342, f. 6, línia 15).

⁷⁷ *Pace* (ECR 342, f. 5, línia 3).

⁷⁸ ECR 342, f.5, línies18 i 21.

⁷⁹ *Super* (ECR 342, f.5, línia 8).

⁸⁰ *Sancta* (ECR 342, f. 5, línia 23).

Pot ser un preludi del que trobem al segle XIV quan els ganxos al final d'alçats i de caiguts és un dels trets característics de la lletra gòtica catalana.⁸⁴

Les formes més característiques de les lletres del nostre escrivà són:

- L'a per a la que s'empren dues formes de vegades a la mateixa paraula,⁸⁵ generalment la uncial al principi de paraula i l'arrodonida a l'interior de la paraula. La A té forma de minúscula semiuncial.
- La C és sempre una lletra capital.
- La g és una lletra de confecció complicada, per executar-la emprà dues lletres: una g arrodonida i a continuació a la seva dreta traça una z minúscula, mentre que la cua de la g ultrapassa la caixa d'escriptura fent un traç paral·lel al costat inferior del foli. És una lletra amb arestes, és de totes la que més recorda les lletres carolines. Això la converteix en la lletra més "personal" de l'escrivà del Llibre Manual.
- En la G part superior sol ser recte paral·lela al foli⁸⁶ amb ganxo⁸⁷.
- Les i poden ser curtes o llargues. La llarga sol ser la segona quan coincideixen dues i juntes.
- La K és una altra lletra d'execució complexa, composta per dues lletres una l i una x a la base del costat dret.
- La N, és un altre cas de realització a partir del traçat de dues lletres. La primera una b més gran del normal i seguidament una I traçada com una i llarga i majúscula a la base de la b amb la cua en forma de ganxo i que gira a l'esquerra i puja amunt.⁸⁸
- Les lletres P, la D⁸⁹ i les R tenen un afegitó a la part esquerra. De vegades es pot confondre amb el punt d'inici de la paraula,⁹⁰ altres vegades sembla només un afegit ornamental i posterior a l'execució de la lletra.⁹¹

⁸¹ *Ita* (ECR 342, f. 5, línia 18).

⁸² *Quedam* (ECR 342, f. 5v, línia 22).

⁸³ *Affrontat* (ECR 342, f. 5v, línia 17).

⁸⁴ CASULA, F. C., Alcune note sulla "lettre Aragonese" del secolo XIV, pàg. 24.

⁸⁵ *Alia* (ECR 342, f. 6, línia 13).

⁸⁶ L' R. d'ECR 342, f. 4v, línia 18.

⁸⁷ L' R. d'ECR 342, f. 4v, línia 13. i ECR 342, f. 7, línia 15.

⁸⁸ *Nicolaus* (ECR 343, f. 265v, línia 20).

⁸⁹ ECR 343, f. 274, línia 1.

- L'r té dues formes: la forma angulosa que recolza la part vertical sobre la línia d'escriptura i la branca de surt a la dreta formen un angle en la seva intersecció més obert que no pas la r de martellet de l'època gòtica⁹² i una segona forma més ben executada que sí que ens fa pensar en la r de martellet.⁹³
- L's pot tenir dues variants la més emprada és l'allargada i estilitzada en la seva part inferior.⁹⁴ En algunes ocasions la meitat inferior es replega sobre ella mateixa i es tanca quan està en posició final de la paraula encara que no sempre.⁹⁵ Es pot trobar les dues variants molt a prop com és el cas dels exemples citats en nota.
- L'S és d'origen capital, té un aspecte aplastat⁹⁶ amb la part inferior en forma corba que depassa la línia d'escriptura.
- La T d'ordinari presenta la forma de t curta.

III.4.-Les característiques internes

Sistemes i signes d'abreviació

El manual està profusament abreviat, en les paraules i en les clàusules. Una de les característiques més comunes en els llibres de registre de la primera meitat del XIII és la tendència a exagerar l'abreviació de les paraules per suspensió.⁹⁷ Però aquestes abreviatures més que per suspensió són per truncament perquè les paraules estan inacabades, sense cap signe que indiqui que efectivament estan abreviades. De vegades hi pot haver l'avís en forma de punt a continuació de la darrera lletra conservada que significa que la paraula està abreviada, però no sempre hi ha el punt. Exemples que

⁹⁰ L'R. d'ECR 342, f.7v., línies 6 i 29.

⁹¹ La P d'ECR 342, f. 7v., línia 16.

⁹² *Rumpere* (ECR 342, f. 10, línia 22).

⁹³ *Secher* (ECR 342, f. 10, línia 8).

⁹⁴ Tots els exemples al mateix instrument 93: *damus, stablimus* (ECR 342, f. 10v, línia 27)

⁹⁵ Tots els exemples al mateix instrument 93: *Provincianus* (ECR 342, f. 10v, línia 27), *viis publicis* (ECR 342, f. 10v., línia 29) i *mensis* (ECR 342, f.10v, línia 30).

⁹⁶ *Stephanus* (ECR 343, f. 270, línia 10) i *Saltellus* (ECR 343, f. 270, línia 11).

⁹⁷ Característica destacada d'aquest ús indiscriminat de les abreviatures per supressió o apòcope senyalada per PONS i GURI, J.M., "De l'escrivent al notari i de la "Charta a l'Instrument. Recepció ...", pàg. 34 i anteriorment a l'article "Característiques paleogràfiques dels llibres notariais catalans fins el 1351", a *VII CHCA* (1962), pàgs. 219-248.

podem trobar al nostre llibre registre són: “*pignore*”,⁹⁸ “*fallimento*”,⁹⁹ “*restituere*”,¹⁰⁰ “*paccaturos*”,¹⁰¹ “*annuatim*”,¹⁰² “*recuperandis*”,¹⁰³ “*argenti*”,¹⁰⁴ “*carta*”,¹⁰⁵ “*recognosco*”,¹⁰⁶ “*solidos melgarenses*” utilitzada profusament en molts de documents.

Igual que la T per “*Testes*” o “*Testi*” que apareix en tots ells.

També s'utilitzen abreviatures per contracció o síncope, que generalment són les mateixes lletres abreviades la *n*, *m* i el grup *er*. Per exemple “*concedo*”.¹⁰⁷

S'hi troben també les abreviatures mixtes de combinació de les dues anteriors, exemples: “*procuratorem*”,¹⁰⁸ “*presente*”,¹⁰⁹ “*contra*”.¹¹⁰

Les abreviatures especials de *que*, de *quam* o de *quod*, de *per* i de *pro* són sempre iguals al llarg de tot el Llibre Manual, i també les notes tironianes del símbol de *et*, i de *vel*. Aquest argument corrobora que es tracta de la mateixa mà.

S'empren lletres sobreposades que indiquen paraules abreviades, per exemple una “t” sobreposada damunt de “p” per indicar “*potest*”, o la “i” sobreposada a una “t” per indicar “*tibi*”.¹¹¹

Les clàusules les trobem just indicades i abreviades en etcètera. Les etceteracions a les clàusules seran objecte de prohibició per Pere IV a les Corts catalanes de 1351, que a partir de llavors s'hauran d'escriure “*largo modo*”.¹¹² José BONO fa una classificació

⁹⁸ ECR 342, f. 1, línia 3.

⁹⁹ ECR 342, f. 1, línia 4.

¹⁰⁰ ECR 342, f.1, línia 4.

¹⁰¹ ECR 342, f.1, línia 14.

¹⁰² ECR 342, f.1v., línia 8.

¹⁰³ ECR 342, f.2, línia 11.

¹⁰⁴ ECR 343, f. 271v., línia 14.

¹⁰⁵ ECR 343, f. 272, línia 31.

¹⁰⁶ ECR 343, f. 273, línia 30.

¹⁰⁷ ECR 343, f. 273, línia 2.

¹⁰⁸ ECR 342, f. 1, línia 7.

¹⁰⁹ ECR 343, f. 271, línia 14.

¹¹⁰ ECR 343, f. 271v, línia 25.

¹¹¹ ECR 343, f. 273, línia 2.

¹¹² PONS GURI, J. M., “Característiques paleogràfiques...”, pàg. 230. Pel que fa a l'abreviació de clàusules notariales és de lectura obligada BONO HUERTA, J., “*Initia clausularum*. La abreviación de cláusulas en el documento notarial”, a *Trivium, Quadrivium, Studium*, pàgs. 75-96.

segons el tipus de clàusula que etcetera; poden ser formals, especials, generals o arbitràries. Les clàusules que s'abreuen al Llibre Manual indicades amb la forma etcètera ho són d'una manera arbitrària: no es sol repetir mai la mateixa part abreviada i pot seguir qualsevol cosa, per exemple "*in officio ferrarie etcetera*".¹¹³ Les més abundants són les clàusules generals que apareixen a molts tipus documentals, per exemple les renunciïes: "*Unde renunciamus etc*" o "*renunciamus etc*"¹¹⁴ o "*super omnia bona nostra etc*".¹¹⁵ De tipologia formal com "*ut melius potest dici cum partis etc*".¹¹⁶ S'abreuen amb clàusules especials les comandes marítimes, la més corrent és "*tamen eundo et redundo etc*" o per exemple per les procures "*in curia et extra etc*".

La profusió d'abreviatures i etceteracions de clàusules combinat amb l'existència de marges i interlineats amples indica que el notari volia enllestir aviat la feina de redactar l'assentament en aquest llibre de registre. Pot ser que el volum de feina a la notaria fos elevat, o també que el document definitiu "largo modo" es redactés amb rapidesa, sense deixar passar massa dies.

La problemàtica de les abreviatures de noms de persona. Els noms poc corrents, rars o difícils per l'autor solen estar desenvolupats. Són els casos de noms jueus o de musulmans que Pere Romeu escriu tal i com li sonen (per exemple *Masomet*, per comptes de *Mahomet*). Altres casos els trobem abreviats per suspensió, paraules inacabades o tant sols iniciades sense cap senyal d'abreviatura: *Bellobeo*, *Arsendis*, *Assaldus*, *Exemen*, *Ferrandus*, *Martinus*, *Poncius*, *Vitalis*.

El més habitual és que apareguin abreviats per contracció o amb una sola lletra inicial. Les abreviatures que no ens han suposat cap problema d'interpretació són les següents:

A: *Arnaldus-Arnaldi*

Ar: *Arnaldus-Arnaldi*¹¹⁷

Bn: *Bernardus-Bernardi*

¹¹³ Document 53.

¹¹⁴ Per exemple als documents 80, 175, 220.

¹¹⁵ Per exemple als documents 76 i 234.

¹¹⁶ Per exemple als documents 51, 61, 66, 79, 171, 216, 234.

¹¹⁷ Document 22.

Brg: *Berengarius-Berengarii*

Btm: *Bartholomeus-Bartolomeii*

Gllm: *Guillelma-Guillelme*

E: *Ermessén*

P: *Petrus-Petri*

R: *Raimundus-Raimundi*

Juntament amb les anteriors hi trobem moltes altres abreviatures amb problemes d'interpretació; amb multiplicitat de significats que només es poden esbrinar identificant el personatge a través d'altres documents o perquè es tracti d'un personatge històric conegut. Per aquest motiu en la nostra transcripció hem deixat abreviatures de noms sense desenvolupar; per no confondre dos personatges en un de sol, ni desdoblar un personatge en dos, o canviar el nom d'un personatge en els casos amb menys conseqüències. Aquestes abreviatures són les d'una sola inicial, en especial les **F**, **G**, **J**. L'abreviatura amb més problemàtica d'interpretació és l'**F**. que juntament amb la **G**. és de les més freqüents i que menys vegades es troba desenvolupada; excepte en cinc ocasions: *Ferrer de Fabriades*,¹¹⁸ *Ferrer Oller*,¹¹⁹ *Ferrario de Portamano*,¹²⁰ *Ferrer de Porqueres*,¹²¹ *Ferrario de Bellobeo*¹²². Però també hi ha un *Ferlandus*¹²³ que no sabem si es pot considerar una variant de Ferrer. Segurament Ferrer és el significat que li hauríem d'atorgar, però davant el fet que en la major part no està desenvolupada hem optat per la postura prudent, per la qual cosa les abreviatures que no estan desenvolupades s'han mantingut així. L'excepció són aquells casos que encara que sortissin sempre abreviats sabem del cert que el seu nom és Ferrer per tractar-se de personatges ja coneguts per altres fonts. Per exemple en Ferrer d'Olzet. També és

¹¹⁸ Document 56.

¹¹⁹ Document 233.

¹²⁰ Document 133.

¹²¹ Document 124.

¹²² Document 132.

¹²³ Document 62.

d'interpretació problemàtica la F. fa quan de llinatge, que també es troba, en general molt abreviat; només en el cas de *P. Ferrarii* està desenvolupat.¹²⁴

La G. en el nostre manual comunament pot significar *Guillelmus-Guillelmi*, o *Geraldus-Geraldi*. Però hi ha documents que indubtablement fan referència a Gastó de Bearn també abreviat amb G.¹²⁵

L'Abreviatura J. pot significar *Jacobus-Jacobi*, o bé *Johannes-Johanni*. Al llarg del manual trobem exemples parcialment desenvolupats de les dues possibilitats; casos com *Jacobus Alamanus*,¹²⁶ *Jacobus Macellario*,¹²⁷ i *Johannes Puignaria*.¹²⁸ En el cas del llinatge Abennàsser trobem un *J. Abennàsser*¹²⁹ i també un *Johannes Abennàsser*¹³⁰ que tant es pot tractar del mateix personatge com no.

Hi ha inicials de les que no sabem els significat. Per exemple S.¹³¹ hi ha diferents possibilitats: Sbert, Sebastià o Stephanus com en el document 240.

Aquesta indeterminació en les abreviatures ens fa pensar que a l'hora de prendre les anotacions el notari no pretenia que tinguessin un valor perdurable en el temps, com el que avui dia tenen els protocols notariais. Més aviat es tracta d'una eina pel funcionament intern de la notaria, com una forma de control intern dels documents que s'han d'entregar en forma pública. Per tant, es tractaria d'un pas més en el procés que culmina amb l'entrega del document en pergamí a les parts interessades.

L'apèndix consta d'un índex on apareixen els nom de persones i de llocs, malgrat les moltes dificultats per la correcta identificació i individualització de les persones en aquesta època.¹³²

¹²⁴ Documents 60 i 131.

¹²⁵ Documents 119, 173, 174, 176, 217 i 290.

¹²⁶ Document 161.

¹²⁷ Document 284.

¹²⁸ Document 232.

¹²⁹ Documents 60, 170.

¹³⁰ Documents 77, 223 i 237.

¹³¹ Documents 142, 158 i 273.

¹³² Per a una detallada exposició de la casuística i de la limitació de les fonts per a l'onomàstica MAS FORNERS, A.: "De toponímia andalusina a antroponímia feudal. Els "llinatges" toponímics andalusins a la Mallorca dels segle XIII", a *BSAL*, 60 (2004), 13-18. MAS FORNERS, A., "Algunes consideracions

El valor del punt. Entre les paraules s’hi sol posar un punt volat. De vegades coincideix que la paraula següent està abreviada, però sovint no és així. També es posa punt volat quan s’indiquen quantitats a banda i banda de la xifra, com una seguretat perquè no pugui ser manipulada. Podem pensar que compleix la mateixa funció pels casos que estan entre paraules molt abreviades.

Calderó. L’inici dels documents en tots els fragments ve marcat per un calderó que és sempre igual amb una forma semblant a una “s” alta i amb dues ratlletes en diagonal a dins del buit de la corba superior de la “s”. Aquest símbol facilita la identificació de cada un dels assentaments. En algunes ocasions es cola quan no toca, en el cas del document **81** per indicar un punt i a part “*Tradatur Martino...*”, o en el cas del document **229** per indicar a qui s’ha d’entregar “*Traditur Marie de Rocha vel illi creditorum*”, i en el document **279** “*Accipio Paletus firma et sacramento dicte Ermessendis. Testis Geraldus de Suave, testis*”. Per indicar informació addicional referent a l’instrument “*Istud instrumentum ...*”

Ús de Majúscules. Es fan servir pels numerals especialment per les dates M per millesimo i les centenes (CC) i els numerals (X). Els mesos (*Marci*) i el numerals indicats en lletres porten sempre la inicial en majúscula (*Trecentesimo*). Les majúscules s’utilitzen pels noms, especialment quan s’indiquen només amb la inicial. No tots els noms comencen amb majúscules, només quan es tracta de determinades lletres. Per exemple la B (majúscula no existeix en tot el manual), així que Bernat sempre s’escriu bernat i també altres noms començats per aquesta lletra: bellobeo. Les inicials dels llinatges no solen anar mai en majúscules, cosa que contribueix a obstaculitzar la correcta identificació dels llinatges per no confondre’ls amb oficis.

La llengua en què estan escrits els documents és el llatí. També totes les clàusules jurídiques i les anotacions que fan referència a aspectes interns de funcionament de la notaria, per exemple sobre la firma o sobre l’entrega del document als atorgants. En

sobre l’ús de la Toponomàstica i de l’etimologia com a font per a l’estudi dels “repobladors” de Mallorca (segles XIII i XIV)”, a *Mayurqa* 26, Palma, pàgs. 123-143.

general, es tracta d'un llatí molt romanç. Hi ha paraules en català, especialment a l'hora d'escriure els noms d'objectes o coses, en els que de vegades es nota que al notari no li ve al cap la paraula llatina. Per exemple amb les peces de vestir ja trobem paraules catalanes formades. Surten en tots els documents d'establiment de servei personal. També en els documents d'arrendament, establiment o que facin referència a eines del camp, tipus de cultiu i fins i tot a les feines.

A continuació es detallen aquests i altres casos d'ús del català al Manual:

a) Articles: relacionats amb algun nom o malnom de persona: d'en Sabater,¹³³ lo Franchidus,¹³⁴ de na Alegre.¹³⁵

b) Substantius que es poden subdividir en diversos grups:

- Noms de persona: Ponç,¹³⁶ Fons,¹³⁷ Roc,¹³⁸ Domènec.¹³⁹
- Noms de població : Pollensia¹⁴⁰
- Noms de tipus de robes: calces, camisas, bragas,¹⁴¹ flassatis, matalaf, caixa.¹⁴²
- Tipus de tela: sarzil¹⁴³
- Relacionats amb l'agricultura, eines del camp, noms d'animals, mesures, cultiu, herbes silvestres: destralem, exades, serras, ferramenta,¹⁴⁴ barchelas, guaretis, guareta, brau,¹⁴⁵ alhogs,¹⁴⁶ garriga,¹⁴⁷ faxia, ferreginale,¹⁴⁸ molas.¹⁴⁹

¹³³ Document 6.

¹³⁴ Document 76.

¹³⁵ Document 86.

¹³⁶ Document 37.

¹³⁷ Documents 41, 94, 331.

¹³⁸ Document 44.

¹³⁹ Document 128.

¹⁴⁰ Document 94.

¹⁴¹ Calces, camisas, bragas en els documents 24, 27, 83, 89, 95 i 325.

¹⁴² Flassatis, matalaf, caxiam en els documents 170, 292 i 294 .

¹⁴³ Documents 83, 89 i 325.

¹⁴⁴ Destralem, exades, serras, ferramenta en el document 97.

¹⁴⁵ Barchelas, guaretis, guareta, brau en el document 118.

¹⁴⁶ Document 170

¹⁴⁷ Document 176.

¹⁴⁸ Faxia de terra, ferreginale en el document 200.

· Relacionats amb el nom d'algun tipus d'acte jurídic: barate et manleute, retorn.

¹⁵⁰

c) Adjectius: tot,¹⁵¹ purgat,¹⁵² grossas,¹⁵³ duas,¹⁵⁴ Narbonés i Parmesà (adjectius convertits en llinatges).¹⁵⁵

d) Verbs i derivats: relacionats amb l'agricultura: potandum, exermandum,¹⁵⁶ mamen.¹⁵⁷ El “sabut” participi del verb saber que en totes les comandes mercantils s'utilitza per indicar que el pagament es farà efectiu a la tornada o al “sabut” del viatge, és a dir quan es sàpiga que la nau ha tornat.

Els topònims encara són els andalusins, especialment en els rafals i alqueries, segurament amb la fonètica i sobretot la grafia molt adulterades. Igualment que els nom propis de musulmans o jueus.¹⁵⁸

III.5.-L'autoria

Per a poder reconèixer el productor del Llibre Manual ens van ser de gran ajut els treballs previs sobre el notariat mallorquí al segle XIII, a partir dels quals ja coneixíem l'existència de Pere Romeu.¹⁵⁹ El notari s'identifica a ell mateix en dues ocasions al llarg del Manual. No és gaire comú que es pugui identificar l'autor d'un llibre notarial al

¹⁴⁹ Document 231.

¹⁵⁰ Documents 35 i 49 respectivament.

¹⁵¹ Document 118.

¹⁵² Purgat referent al forment en el document 194.

¹⁵³ Documents 83 i 325.

¹⁵⁴ Documents 24,27,83,89, 95 i 325.

¹⁵⁵ Documents 33 i 70 (Narbonès) ; 117 i 120 (Parmesà).

¹⁵⁶ Potandum , exermandum en el document 146.

¹⁵⁷ Document 167.

¹⁵⁸ Per a informació sobre la toponímia musulmana G. ROSSELLÓ BORDOY, *El Islam en las Islas Baleares: Mallorca musulmana según la Remembrança [...] de Nunyo Sanç y el Repartiment [...] de Mallorca*. Mallorca: Universitat de les Illes Balears, 2007. Ell mateix el defineix com el resum de la seva activitat científica.

¹⁵⁹ PLANAS ROSSELLÓ, A., “El notariado en la Mallorca del siglo XIII”, a *MRAMEGH*, 13 (2003), pàgs. 7-36. COLL FONT, M. C., “Els signes i les subscripcions dels notaris mallorquins al segle XIII”, a *MRAMEGH*, 13 (2003), pàgs. 37-62.

segle XIII. Almenys en els territoris de la Corona d'Aragó, tant en el Manual d'Alcover (1228-1229) com en el Llibre Primer de la Cúria Fumada de Vic (1230-1233) es tracta de notaries eclesiàstiques. El primer depenia de l'autoritat de l'Arquebisbe de Tarragona i el segon de l'autoritat episcopal de Vic. En tot cas els productors no són notaris públics.

Les anotacions del Llibre Manual de 1240 en què el notari parla d'ell mateix corresponen al fragment d'ECR 343. La primera, al document **94**, fa referència a una correcció que el veguer Pere Nunis li ordena –“*mandavit michi Petro Romeu*”– d'un instrument que Berenguer Company, notari, havia inscrit en el “Cartolari Reial”¹⁶⁰ el 28 de març de 1230 sobre la donació efectuada per Bernat de Santaeugènia a favor de Guillem de Mogoda d'uns rafals a Sant Llorenç i a Inca.

Els segon document també és en forma de nota recordatori que escriu l'autor en primera persona “*Memoria facio ego Petrus Romeu*”, sobre un document que el sotsveguer Ramon Tonsurat li demana que expedeixi.

Tal i com ja hem comentat en la introducció, l'origen del notariat a Mallorca està lligat a la incorporació a la Corona d'Aragó.¹⁶¹ Entre els primers notaris trobem a Pere Romeu, que actua a Mallorca des de 1232 com a notari substitut de Berenguer Company, de qui en va heretar els llibres.¹⁶² D'aquí que el veguer li ordeni esmenar un document redactat per Berenguer Company.¹⁶³ La seva activitat està documentada fins el 1270. Però el 1277 encara ens apareix com a testimoni d'una àpoca en un pergami validat per Berenguer de Torre, notari públic de Mallorca.¹⁶⁴ Desconeixem quina part de la seva producció ha arribat fins els nostres dies, resta pendent revisar tota la sèrie d'ECR, en aquest sentit. En canvi, sí que estan identificats els pergamins de documents

¹⁶⁰ Es tracta de l'única referència que tenim de l'existència d'aquest “Cartolari Reial” que no és el Llibre del Repartiment, sinó que es tracta del registre de les donacions que efectuen els que han rebut propietats directament del rei. En sentit administratiu i arxivístic seria la continuació del Llibre del Repartiment. Per aquesta anotació coneixem que estava en possessió de Berenguer Company, notari públic de Mallorca.

¹⁶¹ PLANAS ROSSELLÓ, A. : *El notariado en el Reino de Mallorca ...*, pàg. 16.

¹⁶² PLANAS ROSSELLÓ, A.: “La creación notarial en el Reino de Mallorca (Ss. XIII-XVIII)”, *MRAMEGH*, 15 (2005), pàg. 101-113.

¹⁶³ Document 94.

¹⁶⁴ ARM. Perg. AA, XIII, 49.

atorgat per ell.¹⁶⁵ Per les escasses notícies que ens han arribat sembla que el final dels seus dies no va ser gaire tranqui'l. El seu testament va ser impugnat el 1299 per un parent que sostenia que Pere l'havia redactat estant boig –“*furiosus*”–, perquè llançava pedres als infants i vianants des de la finestra de casa seva.¹⁶⁶

Al llarg del Llibre Manual apareixen referències directes o indirectes a altres notaris del XIII mallorquí. Només deu anys abans de la creació del Llibre Manual de 1240, la carta de Població de 1230 ja regula l'exercici de la notaria de forma molt succinta. Al Llibre Manual, Pere Romeu distingeix clarament els notaris respecte a altres oficis i també respecte dels escrivans. Els companys de professió que atorguen en el Manual són: Ramon d'Aragó, Bernat d'Artés, Berenguer Company, Bernat Suriguer, Berenguer de Rees, Bernat de Vallfogona; tots ells notaris públics de Mallorca i coetanis de Pere Romeu.

Així mateix, la lectura atenta del manual ens brinda algunes revelacions sobre el personal de la notaria. Bernat Palet apareix en dues notes en respectius documents en les quals accepta un jurament d'una atorgant.¹⁶⁷ Per la qual cosa creiem que només es pot tractar d'un escrivà jurat de la notaria regentada per Pere Romeu,¹⁶⁸ encara que en cap document s'identifica com a tal. En altres casos s'esmenten escrivans que treballen al servei d'un senyor; per exemple J. Ros, escrivà de la comtessa de Bearn i F. Arnau, escrivà.¹⁶⁹

El llinatge Romeu es troba des de molt prest a la documentació de la Mallorca cristina, encara que no és cap garantia que es tracti de la mateixa família.¹⁷⁰ De moment queden

¹⁶⁵ ACM, pergamins 7753, 7779, 7819 i 7916.

¹⁶⁶ ARM, Suplicacions 1, f. 53 i següents.

¹⁶⁷ Documents 264 i 279.

¹⁶⁸ Els escrivans jurats eren els únics que podien rebre la firma del interessat per delegació del notari titular. PLANAS ROSSELLÓ, A. *El notariado en el Reino de Mallorca ...*, pàgs. 77-79.

¹⁶⁹ Document 80 i 191 respectivament.

¹⁷⁰ AGUILÓ, E. de K.: “Capbreu ordenat l'any 1304 dels establiments fets per D. Nuno Sanç de la seua porció”, a *BSAL* XIV (1912-1913), pàgs. 209, 241 i 273 i a *BSAL* XV (1914-1915). Hi consten referències a persones amb el llinatge Romeu. Per exemple al registre amb data 4 nones d'agost, pàgina 210: (Al marge de lletra diferent: *Alberch de Thomas Romeu pres lotga dels jenoveses*). També apareix un *Johanni Romeu* a la pàgina 213 al qual es qualifica d’*homini nostro*” a qui se li entrega una casa.

sense resposta: d'on arriba en Pere Romeu? on va estudiar? perquè hi ha diferències entre el Llibre Manual i els llibres de registre de Catalunya, sobretot amb els exemplars conservats de la Catalunya interior? Són preguntes que pot ser mai podrem resoldre perquè no disposem de tota la documentació per esbrinar-ho. Per exemple no s'ha conservat cap llibre de registre del segle XIII de Barcelona, que segurament hauria de ser molt semblant en la tipologia documental.

III.6.-El procés de creació de l'instrument notarial

José BONO explica que hi ha dos moments successius en la creació documental notarial. El primer és el moment en què el notari recull l'atorgament negocial amb una data i unes corroboracions testificals; recull la "matèria" del document. En el segon moment dóna l'estructura definitiva i solemne, és a dir la "forma" del document. Tots dos moments tenen la seva expressió escrita.¹⁷¹

El primer queda reflectit en la nota. El segon moment correspon al desenvolupament del text abreviat de la nota. Aquest document és l'instrument públic i l'última fase textual del document.

La composició diplomàtica és diferent en les dues fases.

Per l'època medieval Josep Maria PONS GURI en destaca la següent composició:

- a) encàrrec dels atorgants o interessats al notari,
- b) redacció per part del notari de l'esborrany,
- c) lectura de l'esborrany als interessats, ferma o prestació de conformitat per part d'aquest en presència de testimonis
- d) inserció de la nota en el registre o registres notariaus. A Catalunya i València registre o consignació escrita de la nota en uns llibres que no existeixen en altres territoris peninsulars (ni castellans, aragonesos o navarresos).¹⁷² A partir del Llibre Manual de Pere Romeu sabem que per Mallorca també existiren aquests llibres registre.
- e) extensió, comprovació i clausura en forma pública de la carta o instrumentum,

¹⁷¹ BONO, J., *Breve introducción a la diplomática notarial española*. Sevilla: Junta de Andalucía, 1990.

¹⁷² GARCIA SANZ, A., "El documento notarial en derecho valenciano hasta mediados del siglo XIV", a *Notariado público y documento privado ...*, València, 1989, pàg. 188 i 195-199. Estudia la producció d'un dels primers notaris de València, Jaume Martí de 1294-1295.

f) lliurament de l'exemplar.¹⁷³

L'acte de registrar es porta a terme en un Protocol, entès com a una col·lecció continua, ordenada cronològicament, de les notes formalitzades en un període de temps per un determinat notari, en forma orgànica de llibre, integrat per quaderns. El període que comprèn no estava predeterminat, doncs el marca la possibilitat del contingut del llibre. Al segle XIII, el protocol primari són els llibre de notes, a Castella, o el manual, a Catalunya.

Durant el segle XIII es produí la consolidació del notariat, afavorit per la difusió del paper que va permetre formar manuals amb els resums de tots els documents que es redactaven a l'escrivania. Fins que al segle XIV s'obliga als notaris a portar un llibre registre on es copiessin íntegres tots els documents expedits per la notaria sense les habituals etceteracions de les clàusules.¹⁷⁴ Igualment al Regne de Mallorca per part de Jaume III (1334) es va fer efectiva l'obligació de portar al dia la redacció dels instruments per entregar a les parts i de redactar íntegrament els instruments en protocol o registre.¹⁷⁵

III.7.-Les parts dels document notarial

L'estructura diplomàtica completa de l'instrument notarial, només present en els instruments redactats *in mundum* en el pergamí que s'entrega als interessats, consta de les següents parts:

¹⁷³ PONS GURI, J.M., “Algunas Orientaciones para la utilización de los fondos de secciones históricas en los distritos notariales”, a *Archivo Histórico y Museo Fidel Fita*, circular, 5. Arenys de Mar, 1960 que M. T. FERRER I MALLOL, a “La redacció de l'instrument notarial a Catalunya, Cèdules, manuals, llibres i cartes”, a *EHDAP IV* (1974), desenvolupa cada una de les fases amb molt de detall.

¹⁷⁴ FERRER I MALLOL, M. T.: “L'instrument notarial (segles XI-XV)”, a *Actes del II Congrés d'Història del notariat català*. Barcelona, 1994, pàgs. 40-41. PONS i GURI, J. M., “De l'escrivent al notari i de la “Charta” a l'instrument”. Recepció...”, pàgs 29-42 . Assenyala que a Bolonya els llibres de registre es diuen *protocollum* o *liber protocollum*. A Catalunya els primers llibres de registre com el llibre manual de Pere Romeu reben el nom de *calendarium* o *canalar*, *regestrum*, *capibrevium*, *repertorium*, *imbrevarium*, *manuale*, *liber notularum*, *liber instrumentorum*. Els mots *protocollum* i *liber protocollum* no s'empraran a Catalunya fins al segle XIV en plena romanització.

¹⁷⁵ PLANAS ROSSELLÓ, A, *El notariado en el Reino de Mallorca ...*, pàg. 191-192 , l'autor transcriu les ordenances lliurades a Perpinyà per Jaume III en el document 5 de l'apèndix documental.

1) Protocol :

- Notificació o invocació i preàmbul. Les més conegudes són *Noverint universi* o *Sit omnibus notum*. En els testaments *In Dei nomine*.
- Intitulació: identificació dels atorgants. El notari tenia l'obligació d'identificar els contractants que venien a l'oficina, i igualment havia d'apreciar la capacitat dels atorgants per disposar. També es poden fer amb el consentiment o representació d'algué altre, per exemple com a tutor o com a procurador.

2) Part central:

- Part dispositiva: explicació del negoci
- Clàusules de garantia en l'obligació de béns i en els contractes de venda, com a garantia de bona fe.
- Clàusules de renúncia:
 - les renúncies referents a obligacions solidàries
 - les renúncies als beneficis legals en favor del patrimoni de les dones
- Clàusules de corroboració.

3) Escatocol o protocol final:

- La data. Que s'exigeix que sigui completa i amb la menció del lloc
- La subscripció dels atorgants
- La subscripció dels testimonis
- La clausura. Amb el nom del notari, el seu signe i l'enumeració de les esmenes, si n'hi ha.¹⁷⁶

Aquesta és l'estructura de l'únic instrument del Llibre Manual redactat en pública forma que ha arribat als nostres dies. El pergamí és l'original que es va entregar a les parts, concretament al Monestir de la Real, del document 302 del nostre annex documental.¹⁷⁷

¹⁷⁶ FERRER I MALLOL, M. T.: "L'instrument notarial (segles XI-XV)", a *Actes del II Congrés d'Història del notariat català*. Barcelona, 1994, pàgs. 69-86.

Des del punt de vista de la forma i les de característiques diplomàtiques, els registres del Llibre Manual de 1240 s'inicien amb la data, encerclada per una ratlla que rodeja totalment o bé en forma de mitja circumferència que l'abasta per la part inferior. Els assentaments estan generalment separats per un espai en blanc i no per ratlles horitzontals com és el cas de la majoria de registres catalans de l'època. Tos els trobem iniciats per un calderó. No fa la sensació de gran atapeïment.

Els documents del Llibre Manual comencen directament amb el nom dels els atorgants, és a dir amb la intitulació. La part central hi és extremadament resumida amb les clàusules moltes vegades etceterades, que analitzarem més endavant. A l'escatocol tampoc existeix la clausura.

No hi ha invocacions ni cap tipus de fórmula incoativa "*Sit omnibus notum etc.*" o "*Notum sit cunctis...*" encara que sí les trobaríem en el document original que el notari o l'escrivà entrega als interessats.

El text dels registres comença directament per les parts actuant, i és redactat en primera persona.

Els testimonis figuren al final del document, sense distingir-se amb cap punt i a part. Estan integrats en el cos del document. El nombre de testimonis oscil·la entre un i tres individus. De vegades es comencen a citar els testimonis abans d'acabar el document.¹⁷⁸ Això avala la teoria que les notes foren preses sobre la marxa i, fins i tot, amb una certa ànsia o pressa; o bé que després de la lectura a les parts es varen trobar a faltar elements que el notari ha afegit més tard.

En 14 instruments no hi figuren els testimonis. Cal pensar que són documents que no es portaren a terme en pública forma, per la qual cosa no hi ha cap que estigui ratllat amb les tres ratlles verticals. No creiem que es tracti d'un senyal de descurança de l'escrivent sinó que més aviat és significatiu pel que fa al procés de la producció del document. En la nostra transcripció s'indica en nota quan no està ratllat perquè hem considerat que es tracta d'una informació que s'ha de tenir en compte.

¹⁷⁷ L'original correspon a AHN, Cl. Perg. Carpeta 52, núm. 12. Va ser localitzat i transcrit per MORA, P. i ANDRINAL, L., *Diplomatari del Monestir de Santa Maria de la Real de Mallorca*, Vol 1, Palma de Mallorca, 1982, pàg. 228.

¹⁷⁸ Documents 19, 26, 40, 48, 88, 182, 209, 214, 234, 235, 258, 267, 268, 296, 297 i 319.

Els juraments, principalment de les dones atorgants, s'indiquen també seguit del text, sense cap distinció del cos del document. S'aporta almenys un testimoni en cada jurament de dona.

Una de les característiques d'aquest llibre registre notarial és el to amb el qual està escrit. La manera d'escriure les anotacions d'aclariments amb un to col·loquial és un indicatiu més que es tracta d'un registre d'ús exclusivament intern de la notaria. Per exemple "*Debemus mittere in instrumento illum quem (sic) J., judeus, dixerit*",¹⁷⁹ referit a un préstec rebut per Pere Trainac per part d'un jueu, i que Pere es compromet a retornar el més aviat possible a Marsella. O bé "*Et si deinde alongaverimus des rationem manlialium,*" en referència que no es pugui tornar el deute.¹⁸⁰

Després de l'anotació dels testimonis, el notari encara fa anotacions a nivell d'aclariments de la feina que ha de fer.¹⁸¹ Per exemple, quantes còpies ha de fer del document, indicant "*Divisa per alphabetum*" o a qui ha d'entregar el document "*tradatur*". Per exemple: "*Tradatur Martino, predicto viro suo.*"¹⁸² "*Tradatur Salomoni, judeo, filio Abraha Dertuose,*"¹⁸³ Tot i que aquest personatge no s'esmenta al llarg del document.

Els documents estan barrats amb tres línies obliqües que baixen de dreta a esquerra de tot el document. Els barrats indiquen que el document ha estat redactat en extens o en pública forma. Pel fet de considerar-ho el procés normal no s'ha indicat amb nota que estan barrats, sí que indiquem els que no hi estan.

Les anul·lacions dels negocis hi són presents en 24 ocasions. Es fan sempre ratllant el text de la primera línia i afegint a la part superior "*dampnata et non facta mandato partium*".¹⁸⁴ De la mateixa manera, les anul·lacions a dins del cos del text es fan ratllant la part que es vol substituir. Els afegits solen ser supralineats i de vegades segueixen a la següent interlínia. Aquest fet provoca confusió a l'hora d'identificar la continuació dels

¹⁷⁹ Document 30.

¹⁸⁰ Document 48.

¹⁸¹ Document 19.

¹⁸² Document 81.

¹⁸³ Document 322.

¹⁸⁴ Document 5.

afegits interlineats, que es confonen amb el cos del text, agreujat si a més està en mal estat i no es veu íntegrament.

El consentiment dels atorgants es fa mitjançant les fermes de dret, que s'indiquen en l'original amb dues ratlletes obliqües al damunt del nom patronímic de la persona;¹⁸⁵ en general del qui atorga i dels fiadors.

Els juraments del document s'indiquen amb una anotació "*Firmavit et promittit firmare manu sua.*"¹⁸⁶ No s'indiquen en cap cas mitjançant *iur*, *iurat*, *iuravit* o *iuraverunt*, amb lletres diminutes volades al damunt dels noms respectius.

A voltes, s'indica qui ha de firmar el pergami: "*Promittit firmare manu sua et firmarunt ambo*".¹⁸⁷ Per exemple en el cas dels venedors del document 236, firma tota la família de cinc membres, el pare i quatre fills.

Les notes marginals indiquen la comptabilitat de la notaria o l'estat del pagament del preu del document. Hi ha 57 anotacions al marge esquerre que fan referència al preu. Segurament, originàriament n'hi havia algunes altres, però el desgast i les restauracions ens impedeixen reconèixer-les avui en dia. Aquesta característica diferencia clarament el Llibre Manual de Pere Romeu dels onze llibres catalans de la primera meitat del segle XIII analitzats per Josep Maria PONS i GURI, atès que no s'hi troba en cap cas.¹⁸⁸

Cal remarcar que en la majoria dels documents apareix l'anotació "*pa*" de "*paccata*". Val a dir que en tots els casos l'instrument està barrat, per tant hi ha coincidència entre el pagament i l'entrega "*in mundum*" de la "*carta*".

Les altres anotacions referides al preu cobrat pel notari indiquen el que es du pagat i el que encara es deu. Així trobem "*paccat VII denarios, debet IIII denarios*"¹⁸⁹, "*paccat*

¹⁸⁵ PONS i GURI, J. M., "De l'escrivent al notari i de la "Charta a l'Instrument. Recepció ...", pàg. 35, considera aquests senyals una modalitat típicament catalana que ja s'empra al registre notarial de Manresa que és el més antic.

¹⁸⁶ Document 51.

¹⁸⁷ Document 64. Fa referència als notaris Bernat de Vallfogona i Berenguer de Rees.

¹⁸⁸ PONS i GURI, J.M., "De l'escrivent al notari i de la "Charta a l'Instrument. Recepció ...", pàg. 36. En canvi sí que apareixen en el Manual Primer de L'Arxiu de la Cúria Fumada de Vic tal i com apunta R. GINEBRA en l'estudi introductor a la transcripció, pàg. 29.

¹⁸⁹ Document 61.

*XII solidos, debet XII*¹⁹⁰, hi consta només el que es deu “*debet XII denarios*”¹⁹¹ i un curiós “*paccata II solidos, renuncio alios*”.

El fragment no conté dibuixos ni exercicis cal·ligràfics del notari o l'escrivà, com sí passa en altres casos coneguts.¹⁹² Tal vegada es deu a què a la notaria de Pere Romeu no hi havia gaire temps per a fer divertiments. Solament hem trobat una creu amb els braços acabats amb un punt¹⁹³ i l' anotació CONTOR.¹⁹⁴

Relació de les clàusules més habituals

Les clàusules de renúncia són un dels elements més característics de la influència italiana. Apareixen a la fi del segle XII, i al segle XIV les trobem profusament desenvolupades i complicades.¹⁹⁵ En la mesura que es van normalitzant cada un dels models documentals es van afegint clàusules. Per aquesta normalització foren de vital importància els formularis. Les que apareixen al Llibre Manual pot ser no són totes les que s'usaven, perquè el notari en redactar el document en pergamí en podia afegir. Tot i això, creiem interessant fer una relació de les clàusules que trobem al Llibre Manual de 1240, com a punt de partida per establir comparacions amb els documents redactats en pergamí o bé per veure l'evolució de les clàusules en el temps:

a) Les renúncies del preu del Dret romà :

- “*Non numerate peccunie, peccunie non receptae*”, “*ultra dimidiam iustii precii*”,
- “*Renuncio omni exceptioni non receptorum, et cetera de eis de omni predicto sponsalicio et de omnibus que possem demandare in bonis dicti F.*”¹⁹⁶
- “*pactum de non petendum*” o pacte de no demanar.¹⁹⁷
- “*Profitemur super quibus exceptis peccunie numerata*”¹⁹⁸.

¹⁹⁰ Document 85.

¹⁹¹ Documents 89, 176 i 323.

¹⁹² *Els Ninots de l'Escrivà. Dibuixats frívolament en seriosos documents notariais*. Catàleg de l'exposició celebrada a l'Arxiu Històric de Girona (maig-novembre), 1999.

¹⁹³ Document 122.

¹⁹⁴ Document 190.

¹⁹⁵ FERRER I MALLOL, M. T., “L'instrument notarial (segles XI-XV)”..., pàg. 69.

¹⁹⁶ Document 207.

¹⁹⁷ Document 85, és tracta d'una àpoca.

b) Cessions de tots els drets: “*cedentes et mandantes, acciones reales et personales*”; podrà fer el que vulgui: “*ad faciendum inde vestre libitum voluntatis*”.¹⁹⁹

c) Clàusules de garantia amb l’obligació de béns. Al manual ho trobem directament introduït: “*Obligo o obligamus*”,²⁰⁰ “*super omnia bona nostra*”,²⁰¹ “*obligamus specialiter ... et generaliter omnia alia bona nostra*”,²⁰² “*super omnia bona*”.²⁰³

La extensa és: “*et pro hiis complendis et firmiter attendendis uterque nostrum in solidum obligamus, vobis et vestris, omnia bona nostra, mobilia et immobilia, habita et habenda*”. De vegades s’ofereix la garantia sobre la obligació d’un bé concret.

d) Les renúncies als drets de l’esponsalici de les dones: renúncies a fer valer els drets dotals: “*nec per vocem sponsalicii ex me,....veniamus nec amplius venire faciamus*”. El seu dot i esponsalici quedaven obligats juntament amb els del marit.

“*Et ego Geralda promitto quod ratione sponsalicii, (...) et non contravenire ratione sponsalicii vel modis allis*”.²⁰⁴

e) Clàusules de risc de mar: “*hec est, maneat et redeat ad voluntate Dei ad tuum rese gum*”.²⁰⁵

f) Clàusules de corroboració: “*Hec igitur omnia et singula*”.²⁰⁶

¹⁹⁸ Document 133.

¹⁹⁹ Document 6: instrument d’establiment cessions de tots els drets: “*ad omnes tuas voluntates faciendas, solvo ...*”

²⁰⁰ Document 1.

²⁰¹ Document 3.

²⁰² Document 7.

²⁰³ Document 9.

²⁰⁴ Document 139.

²⁰⁵ Documents 238 i 249.

²⁰⁶ Document 22 “*Ad hec ego Arnaldus*”.

g) El jurament. “*Et hec juro*”,²⁰⁷ el notari també pren el jurament de les dones que atorguen juntament amb el marit.²⁰⁸

Els documents del Llibre Manual de Pere Romeu no són simples notes esquemàtiques, es poden considerar desenvolupats tot i que s’obvien la major part de les clàusules.

²⁰⁷ Documents 12 i 13.

²⁰⁸ Documents 14 i 193.

IV.LES TIPOLOGIES INSTRUMENTALS DEL LLIBRE MANUAL

La definició de les tipologies documentals d'un manual d'esborranys notariais presenta dificultats. Manca disposar d'originals en pergamí on els documents es redacten en extens, sense clàusules etceterades, per a poder veure les característiques de cada tipologia del segle XIII, per així poder-les comparar amb posteriors i analitzar com evolucionen amb el pas del temps. Per exemple en les aportacions econòmiques al matrimoni, sabem que ja només a la següent centúria canvien substancialment en la seva concepció jurídica i, és clar, en la confecció pràctica. La documentació que té relació amb el comerç marítim s'haurà de veure fins a quin punt evoluciona més del que ho està al segle XIII. Per a poder analitzar tots aquests aspectes haurem de partir d'una mostra cronològica més ampla.

Una altra de les dificultats a l'hora d'establir les tipologies és la pròpia naturalesa del manual. El fet de consignar les notes molt resumides va en detriment de la informació que ens resultaria clarificadora per a poder identificar de quin tipus de document es tracta. Hi ha molts assentaments en el Llibre Manual que ens plantegen dubtes a l'hora de la seva classificació. Per exemple hi ha casos en què es fa referència a uns diners, un gestor i un capitalista, i res més que ajudi a discernir la taxonomia; aquest cas es pot tractar d'una comanda mercantil marítima, o d'un préstec, o bé d'una societat mercantil marítima.

Més enllà de l'anàlisi de les característiques diplomàtiques del document, el Llibre Manual de Pere Romeu ens permet fer un anàlisi de les tipologies de documents que hi podem trobar i una primera aproximació a l'explotació històrica de les seves dades. En paraules de M. Teresa FERRER MALLOL els manuals el segle XIII es converteixen en "una finestra oberta per on desfila la vida medieval".²⁰⁹ Aquesta és una primera passa a la vista de la resta de manuals dels anys consecutius per veure la possibilitat de continuar amb aquesta tasca amb els anys següents que es troben a ECR.

²⁰⁹ FERRER I MALLOL, M. T., "L'instrument notarial (segles XI-XV)" ..., pàg. 40.

Els tipus documentals del Llibre Manual de 1240 poden ser els següents:

Taula 1. Les tipologies dels instruments	
Tipologia	Nombre total
Àpoques, rebuts	29
Arrendaments	2
Cartes de guardar de dany	8
Comandes	4
Comandes marítimes	17
Compromisos	1
Contractes de parceria	11
Contractes d'aprenentatge	3
Contractes de didatge	1
Contractes de servei	13
Contractes de transport	2
Debitoris	86
Dipòsits	2
Divisions d'herència	1
Donacions	15
Donacions per esponsalici, aixovar	19
Establiments	22
Manaments de reparació d'instrument	2
Procures	23
Reclams	1
Rescat de captius	1
Societat agrària	1
Talles, redempció d'esclaus	2
Tutories	1
Vendes de béns immobles	28
Vendes de béns mobles	5
Vendes de cens	1
Vendes d'esclaus	16
Vendes de lucre o guany	15

A continuació, els tractem agrupats per modalitats segons les finalitats que persegueixen els instruments i les característiques formals comunes que hem pogut establir des d'un punt de vista pràctic. Per les tipologies que compten amb més nombre d'instruments hem elaborat unes taules il·lustratives amb el buidatge de la informació que contenen, mentre que per aquelles que no són gaire nombroses no ho hem considerat necessari.

IV.1.-Modalitats de transmissió d'immobles i contractes per a la seva explotació

En aquesta agrupació hi tenen cabuda: els contractes de compravenda dels béns immobles, els contractes d'establiments emfitèutics, els contractes de societat i els contractes d'arrendament, grup en el distingim els contractes de parceria.

a) Els contractes de compravenda de béns immobles

La compravenda consisteix en el conveni de canviar una cosa que s'entregarà al comprador per una quantitat de diner que es pagarà al venedor. És l'estructura més definida dels contractes perquè és consensual i hi ha interdependència d'obligacions recíproques. L'obligació de lliurar la cosa per part del venedor i l'obligació del comprador de pagar el preu, s'originen de forma simultània.²¹⁰

Si alguna d'aquestes obligacions no es porta a terme no es produeix la venda. En aquest sentit, el nostre notari anota en el document **19** que si no té lloc el pagament, la venda no es produirà. Arcadi GARCIA SANZ explica que el Dret civil valencià recull el pacte comissori (*pactum legis commissoriae*) pel qual el venedor es reserva la facultat de rescindir la venda si el preu no li és pagat íntegrament en el temps oportú.²¹¹ El venedor també pot fer una reserva del domini (*pactum reservati dominii*), pel qual es reserva el domini de la cosa venuda fins al pagament íntegre del preu, quan aquest preu ha estat fiat durant un termini. En un document del Llibre Manual, que no és de venda

²¹⁰ ORS, A. D', *Derecho privado romano*. Ediciones Universidad de Navarra, S.A. Pamplona, 1977, pàgs. 530-531.

²¹¹ GARCIA SANZ, A., *Institucions de Dret Civil Valencià*. Publicacions de la Universitat Jaume I. Castelló de la Plana, 1996, pàgs. 92-93.

sinó que és de reconeixement d'un deute contret per Berenguer Roig i Dolça a causa de la compra de terres a Bernat d'Hispania, s'especifica que la venda esdevindrà nul·la sinó es paga el deute.²¹²

Els tipus de béns immobles que en el Llibre Manual són objecte de transacció en els 28 contractes d'aquesta tipologia són: cases; obradors; solars; vinyes; camps; jovades i quarterades de terra; horts; meitats d'alqueries; parts de rafals i parts de molins. Com també passa en altres tipus documentals, en les vendes de béns immobles hi trobem negocis de compravenda on l'objecte no es troba a Mallorca sinó que es fan sobre propietats que es tenen a Catalunya. Així, Pere de Font i Maria venen a Ferrer Malet les propietats que tenen al mas Farràs (Cabrera d'Igualada). També Arnau Cunill i els seus quatre fills venen el seu mas de Palafrugell a l'orde del Sant Sepulcre.²¹³

El propietari del bé immoble diu en quin règim té la propietat: alou franc "*per liberum et franchum alodium*" o bé sota una senyoria de la qual es respecten o es salven sempre els drets "*tenemus per (...), salvo censu, iure, senioratico et fatiga*".

Un dels drets senyorials que es salva en les vendes de domini útil és el pagament de la "tasca": "*et solvatis inde tasca tota decima de omnibus expletis domino Gastono, sicut in carta adquisicionibus dicti honoris continetur*".²¹⁴

Taula 2. Instruments de compravenda de béns immobles

Doc.	Venedor	Comprador	Objecte	preu	Observacions
8	[.] de Rocafort i Arsendis Ferrera	Vidal Oller	Propietat a Inca		Porció de l'Infant
19	Bernat d'Hispania i Berenguera	Berenguer Roig	2 jovades a alqueria d'Huialfàs	35 sous	Porció dels homes de Barcelona
28	Marmessors de Berenguer de Mont-roig	Ponç de Vic	Honor a Inca que tenia per donació reial el pare del difunt	200 sous	Fins el 1267 no rep les propietats
32	Berenguer Jover i Dolça	Bernat clergue i rector de l'església de Sant Miquel de Ciutat	1 hort on hi havia cementiri al costat de la mesquita	30 sous	Alou franc
67	G. de Rubí	Berenguer de Montcada i	2 jovades a Artà	10 sous	Alou donació de J.

²¹² Document 25: "Et si in dicto termino non solvemus dictum debitum, deinde venditionem quam nobis fecistis <de> duabus jovatis in alqueria de Huialfáz nil valeat".

²¹³ Documents 113 i 236, respectivament.

²¹⁴ Document 199.

		Blanca			de Medina
103	Miquel Corredor i Dolça	Bertran de Marçà	1 hort a Ciutat	40 sous	Porció dels homes de Barcelona
113	Pere de Font i Maria	Ferrer Malet	Propietats del Mas Farràs (Cabrera d'Igualada)	22 sous	Senyors directes: Prepòsit Cels i G. de Freixa
139	Maimó Pellicer i Gueraula	Ramon de Quadrespicaperes	½ quarterada, prop les torres dels rentadors de Ciutat	24 sous	Donació reial
163	Ramon de Cardona i Ramona	Aimeric Despes	La ½ del que tenen a l'alqueria de Catí	11 sous. Cens 5 quarteres fruits i ½ d'ordi Sant Pere i S. Feliu	Senyor directe: Gastó de Lancia
169	Arnau de Sala de Caldes i G.	Pere Baster	1 hort a Ciutat	12 sous	Porció dels homes de Tarragona
176	Arnau Domènec i Ermessén	R. Figuera	La ½ d'Addaia, Serra i hort a Alaró i vinya a alqueria d'Abzent	200 sous	
183	G. Mercer i G,	Bernat d'Olzet	1/3 del rafal Moafach a Ciutat de Mallorca	200 sous	Donació reial
193	J. Cerdà i Maria	Bernat de Puig	Cases a Ciutat	40 sous	Cavalleria de Tortosa
199	Pere de Coll i Anines	Bernat Pastor	2 jovades a Canarossa	50 sous	Senyor directe: Gastó de Lancia
206	Marmessors d'Arnau F. Mallol	Bernarda, vídua del difunt	Alqueria Surruxola a Sineu	200 morabatins d'or	Donació reial
213	Pere Andreu i Guillema	Bernat Claramunt	Rafal de la Palomera a Andratx	25 sous	Senyor directe: bisbe de Barcelona
214	Marmessors d'Arnau F. Mallol	Arnau Tonsurat de Girona i Ermessén	Cases amb obradors	420 sous	Senyor directe: Temple, porció Alemany i Claramunt
219	G. d'Abadenquis i Maria	Pere Andreu	½ de l'alqueria Habiba Benimandara a Muro	56 sous	Senyor directe: bisbe de Girona
233	Pere de Juliol i Elisenda	Bernat Bassa i Ferrer Oller	1 camp a Ciutat	160 sous	Porció comte d'Empúries
236	Arnau Cunill i 4 fills	G. Buniol, orde del Sant Sepulcre	Mas de Palafrugell	80 sous	
245	F. d'Estany i 7 més	Reinald Bonhaor	8 parts de molí a la vall de Banyalbufar	35 sous	
263	G. de Vernet i Maria	Bernat de Trancia	Casa i solar a Ciutat	10 sous	Senyor directe: Temple
264	Pere Juliol i Elicsenda	G. Moliner	1 quarterada a Ciutat	23 sous	
278	Arnau Guarnal i Ermessenda	G. de Riba i Maria	½ d'Uncaire, terme de Muntanya	200 sous	Senyor directe: Bernat d'Escala
284	Sança, vídua de	Maimó Carnisser	1 quarterada a Ciutat	12 sous	Donació reial

	F. de Pomaria		que era el seu esponsalici		
290	Miquel de Vida, Selviana i fill	Mateu Moster i Jordana	Vinya i camp a alqueria d'Alaró a Canarrossa	58 sous	Senyor directe Gastó de Bearn
301	Berenguer i Maria	Berenguer de Montcada	3 quarterades a la Real	31 sous	
317	G. Burget	Berenguer Burget	2 jovades a Campanet	100 sous	

El document 220 dóna fe de la presa de possessió de la venda realitzada al document anterior. Malauradament es tracta d'un document molt abreviat que no ens permet analitzar les clàusules.

b) Els contractes d'establiments emfiteùtics

L'emfiteusi és un dels conceptes que pren vigència i que es recupera del Dret romà. Apareix en els llibres notariais com exemple de l'aplicació dels nous corrents jurídics dels usos notariais itàlics. L'emfiteusi recuperada incorpora nous elements que la faran diferent a la romana, entre els quals destaquen la teoria dels dos dominis o el pagament del concepte d'entrada. L'ús de la paraula emfiteusi no es generalitza fins un temps més tard, però l'evidència del seu ús es pot considerar el paradigma d'aquesta recepció dels nous usos notariais i de la utilització d'una nova terminologia.

Alguns autors comencen a intuir el doble domini sobre la terra i els elements de l'emfiteusi a finals del segle XI en el cas de Catalunya; per exemple, es troben molt desenvolupats a la segona meitat dels segle XII a l'entorn de Lleida.²¹⁵ La paraula emfiteusi no apareix a la documentació notarial catalana fins a les darreries del segle XIII, encara que sí en els textos legals, és l'evolució de la institució de la precària.²¹⁶ Encara no podem precisar quan sorgeix a Mallorca amb el nom d'emfiteusi a dins dels llibres notariais, però en els formularis notariais del segle XV apareixen com a

²¹⁵ SABATÉ, F., *La feudalización de la sociedad catalana*. Editorial Universidad de Granada. Granada, 2007, pàg. 241.

²¹⁶ L'origen i l'evolució de la institució de l'emfiteusi està estudiada en profunditat per D. PIÑOL al Camp de Tarragona a PIÑOL ALABART, D., *El notariat públic al camp de Tarragona ...*, pàgs. 249-250.

“*instrumentum stabilimenti cuiusdam trocei terre*”.²¹⁷ Fins al segle XVII no surt amb el nom d'emfiteusi “*Quid sit emphiteosis*”.²¹⁸

Els establiments emfitèutics estan presents en el Llibre Manual de Pere Romeu amb un total de 22 contractes. Són els documents més extensos, juntament amb els contractes de parceria, per l'abundor de pactes específics entre el senyor, que té el domini directe, i l'emfiteuta, que rep el domini útil.

Els verbs dispositius ja són els més corrents per aquesta institució “*damus et stabilimus*”, i fins i tot simplement “*dono*”.²¹⁹ Correntment es fa referència a la vigència del contracte “*in eternum*”. El caràcter perpetu del contracte no es deslligarà dels establiments, atès que és un dels elements inherents de l'emfiteusi.²²⁰

Una altre dels elements de l'emfiteusi, l'obligació de millorar i de no deteriorar els béns, només s'especifica en dues ocasions com a propòsit del contracte “*ad bene laborandum et meliorandum*”.²²¹ Aquesta observació hi sol ser quan es redacta en extens al pergamí. Els cens o cànon s'estipula indistintament en numerari o en espècie. El numerari hi està present en qualsevol de les monedes corrents del moment, 1 morabatí d'or,²²² 2 morabatins d'or,²²³ 21 masmudina d'or,²²⁴ 5 sous melgoresos.²²⁵ Els censos en espècie poden ser una gallina,²²⁶ un parell de gallines,²²⁷ estipulats en cereals (4 quarteres de

²¹⁷ MUT CALAFELL, A., “Tratados y formularios de notaría. Mallorca, siglos XV a XIX”, a *Tratados de notaría en el Reino de Mallorca*, pàg. 81. Correspon a número 1 de l'invenari fet per Antoni MUT (ARM. Cód. 184).

²¹⁸ Correspon al *Volumen primum tractatus aliquarum rerum ad Artem Nottariatus spectantium* (Monestir de la Real, Biblioteca Balear, ms. I-64), amb el número 4 de l'inventari realitzat per MUT a *Tratados de notaría en el Reino de Mallorca*, pàg. 100.

²¹⁹ Document 177.

²²⁰ PIÑOL ALABART, D., *El notariat públic al camp de Tarragona ...*, pàg. 308.

²²¹ Documents 134 i 177.

²²² Documents 6, 91 i 177.

²²³ Documents 54 i 211.

²²⁴ Documents 93 i 235.

²²⁵ Document 60.

²²⁶ Document 102.

²²⁷ Documents 204 i 218.

forment,²²⁸ 10 quarteres d'ordi)²²⁹ o també en parts de la collita (una setena part, la quarta part).²³⁰

S'acostuma a fixar el pagament del cens en diades senyalades: per Sant Miquel (quatre ocasions), per Nadal (tres ocasions), per Sant Pere i Sant Feliu d'agost (una ocasió) i per la Festa de la Santa Creu (una ocasió).

El manual que ens ocupa presenta els contractes emfitèutics amb tots els seus elements característics: la fadiga i el concepte de pagament per l'entrada. La fadiga consisteix en l'obligació de notificar al senyor la voluntat d'alienar la cosa cedida en emfiteusi a una tercera persona, per acotar el termini que té el senyor per a recuperar el bé pel mateix preu. Apareix en tots els contractes i és de 10 dies; excepte en dos casos de 30 dies que corresponen a establiments efectuats per l'Orde de Sant Jordi d'Alfama d'una propietat a Valldemossa de la qual estableixen per una banda l'hort i per l'altra el casal.²³¹

L'entrada que paga l'emfiteuta quan signa el contracte també és present en la majoria dels contractes. S'estipula en sous i van des dels 5 sous melgoresos,²³² passant pels 10 sous, 11 sous, 12 sous, 15 sous, 20 sous, 30 sous fins els 55.²³³ En un cas s'estableix en 1 besant²³⁴ i en un parell de gallines.²³⁵ Hi ha quatre contractes en els quals no se'n fa referència.

Una sola notícia de l'estipulació de lluïsmes és a l'establiment efectuat per Iucef Mocatil a J. de Benviure d'una quarta part de l'alqueria de Benihalfó al terme de Sineu.²³⁶

Pel que fa a la tasca comptem també amb una sola informació, a part del document ja tractat en la tipologia de les compravendes de béns immobles.²³⁷ En el document

²²⁸ Document 217.

²²⁹ Document 254.

²³⁰ Documents 186 i 298 i document 119, respectivament.

²³¹ Documents 273 i 274.

²³² Documents 91 i 217.

²³³ Document 254.

²³⁴ Document 102.

²³⁵ Document 218.

²³⁶ Document 298.

²³⁷ Document 119.

emfiteutic només sabem que és una de les càrregues a tenir en compte, però no es diu en què consisteix.²³⁸

Només hi ha sis casos de sotsestabliments, que són:

- Pere Martí i Ermessén estableixen a Pere Dalmau i Rogarda unes cases a Inca, es salven els dret de l'infant Pere de Portugal, que n'és senyor directe.²³⁹
- J. Portaví i Ramona estableixen a Pere Martí i Maimona una casa a Inca que tenen pel Prepòsit de Tarragona.²⁴⁰
- El que Bernat de Bleda fa a J. Moliner i Berenguera d'un molí a la Vall de Canet que té per Gastó de Bearn.²⁴¹
- Els dos subestabliments que fa Ramon de Berga a Arnau Verdaguer de terres a Coanegra que són dels senyors directes Pere de Sagristà i G. de Ponç.²⁴²
- L'atorgat per G. Domènec i Dolça a G. Pasqual i Maria de terres que tenen per Martí C. i Gastó de Bearn a Alaró i Canarossa.
- Finalment l'establiment de J. de Berga a favor de Ramon de Begur i Ermessén d'unes cases i corral a Inca que són dels hereus de Bernat Blanquer com a senyors directes.

Els altres establiments, és a dir la gran majoria, corresponen als que fan els primers detentors de la terra, per exemple Sanç de Pola, lloctinent de Gastó de Lancia estableix per primera vegada propietats a Pollença i Petra.²⁴³ L'Orde de Sant Jordi d'Alfama ho fa a Valldemossa. Altres detentors de propietat per franc alou reial són: Bernat d'Hispania d'una alqueria a Montuïri,²⁴⁴ Jucef Mocatil d'una part d'una alqueria a Sineu,²⁴⁵ Pere Ferriol i Berenguera de mitja quarterada de terra al terme de Ciutat,²⁴⁶ Domènec Clavell d'un rafal al terme de Ciutat,²⁴⁷ i altres.

²³⁸ SABATÉ, F., *La Feudalización de la sociedad catalana...*, pàg. 95. Constata l'existència al segle X a Catalunya de la tasca en tot el territori, quan s'ha garantit l'accés a la terra per part dels pagesos. Es considera que és una porció de la collita, calculada en una onzena part.

²³⁹ Document 6.

²⁴⁰ Document 93.

²⁴¹ Document 119.

²⁴² Documents 186 i 187.

²⁴³ Documents 54 i 177.

²⁴⁴ Document 254.

²⁴⁵ Document 298.

Es detecta certa mobilitat de residència, com si alguns colons tinguessin capacitat per a poder escollir allà on els interessa raure. És el cas dels cònjuges J. Portaví i Ramona que el dia 5 d'abril són emfiteutes de Pere Bonasseia i Ramona d'una terra amb oliveres i arbres a Inca dins la porció reial; mentre que a final de mes ells atorguen establiment al matrimoni format per Pere Martí i Maimona d'una casa a Inca que tenen pel Prepòsit de Tarragona.²⁴⁸ Decideixen, no es veu el motiu, canviar la residència; abandonen la casa d'Inca de la qual percebran un cens i un dret d'entrada per treballar unes terres com a emfiteutes per les que també hauran de pagar un cens i un dret d'entrada.

L'establidor, Bonaventura de Moranta, reté per ell una part del celler de l'alqueria que estableix a Inca.

Taula 3. Instruments d'establiments

Doc.	Establidor	Establert	Objecte	Cens	Fadiga	Entrada
6	Pere Martí i Ermessén	Pere Dalmau i Rogarda	Cases a Inca	1 morabatí per S. Miquel	10 dies	
54	Sanç de Pola, procurador de Gastó de Lancia	Pere de Rocafort	1/6 de l'alqueria de Supulbar i Benimeluc a Pollença	2 morabatins per S. Miquel	10 dies	
60	Guillem Gassol, lloctinent de J. Martí	Balaguer Teixidor	Cases a Inca	5 s. melg.	10 dies	
62	Pere Bonaseia i Maimona	J. Portaví i Ramona	Terra amb oliveres i arbres a Inca	2 morabatins d'or	10 dies	
91	Bernat Cogoll	Domènec Joan	1 quartó, al costat del molí de F. d'Olzet	1 morabatí d'or per Nadal	10 dies.	5 s.
93	J. Portaví i Ramona	Pere Martí i Maimona	1 casa a Inca del Prepòsit de Tarragona	1 masmodina per la festa de la Santa Creu	10 dies	11 s.
102	Arnau Suau i Barcelona	Arnau de Biosca	1 obrador a Ciutat	1 gallina per Nadal	10 dies	1 besant
119	Bernat de Bleda	J. Moliner i Berenguera	1 molí a la Vall de Canet	¼ part dels guanys	10 dies	
177	Sanç de Pola, proc. de Gastó	Pere de Jorba	1 rafal Aldeleg a Petra	2 jucefins. S. Miquel	10 dies	

²⁴⁶ Document 204.

²⁴⁷ Document 217.

²⁴⁸ Documents 62 i 93.

186	Ramon de Berga	Arnau Verdaguer	3 parts de l'alqueria de Rafal Cauhas de Coa Negra	7 parts de la collita pa, vi, cànem	10 dies	20 s.
187	Ramon de Berga	Arnau Verdaguer	1 vinya a l'alqueria d'Alfeies a Coa Negra			
188	F. de Santmartí	Domènec Rovira	Alqueria de Turrutxelet a S. Miquel de Lluçmajor		10 dies	15 s.
200	Bonaventura de Moranta	Ramon Oromir	½ d'alqueria de Loion de Garbí a Inca	¼ dels fruits	10 dies	
204	Pere Ferriol i Berenguera	Melis de Torroella	½ quarterada al terme de Ciutat	1 parell de gallines per S. Miquel	10 dies	10 s.
211	Domènec Clavell	Pere de Torre	Rafal de Poleu a Ciutat	2 morabatins	10 dies	30 s.
217	G. Domènec i Dolça	G. Pasqual i Maria	1 terra a l'alqueria d'Azaomit i de la Serra a Alaró i Canarrossa	4 quarteres de forment per S. Pere i S. Feliu d'agost	10 dies	30 s.
218	G. Aulí i Floreta	Pere Bernat	Cases a l'alqueria de Fornari a Inca	1 parell de gallines per Nadal	10 dies	1 parell de gallines
235	J. de Berga	Ramon de Begur i muller	Cases a Inca	1 masrudina d'or	10 dies	7 s.
254	Bernat d'Hispania	Pere Roquer, Nina i A. Masip	1 alqueria de Benimorabon a Montuiri	10 quartans d'ordi	10 dies	55 s.
273	Arnau de Castellvell, de l'o. De Sant Jordi	Berenguer de Fontana i Elisenda i 6 més	1 hort a Valldemossa		30 dies	
274	Arnau de Castellvell, de l'o. de Sant Jordi d'Alfama	Bernat Pertegàs i Ermessén	1 casal a Valldemossa		30 dies	
298	Jucef Mocatil	J. Benviure	¼ part de l'alqueria de Benihalfó a Sineu	1/7 part	10 dies	

c) El contracte de societat

El contracte de societat és un contracte consensual pel qual dues persones o més s'obliguen recíprocament a posar en comú béns o activitats de treball, per tal

d'aconseguir un fi lícit d'utilitat comuna.²⁴⁹ Les aportacions dels socis poden ser desiguals, es pot admetre l'aportació només del treball, fins i tot sense participació en el risc, però en cap cas es pot excloure a un soci de tenir part del lucre. El contracte crea un vincle de confiança entre els socis, per això és revocable per part de qualsevol d'ells.²⁵⁰

En el Llibre Manual de 1240 només hi ha un contracte de societat que a més es troba cancel·lat per mandat de les parts.²⁵¹ Es tracta d'una societat d'explotació ramadera formada per dos socis: Arnau Domènec i Ramon Figuera. Cadascú aporta béns en aquesta societat: el primer aporta dues alqueries i un hort, mentre que l'altre soci aporta 160 ovelles. Pacten el repartiment dels beneficis, de les despeses i la possibilitat de dissolució meitat per meitat. No hi ha aportació de capitals numeraris, ni tants sols s'estableix l'equivalència. Tampoc s'estableix el termini de la societat, de manera que podem pensar que la societat durarà mentre perseveri el consentiment d'ambdues parts.²⁵² La propietat directa de la terra és de Gastó de Bearn de qui se salven els drets.

d) Els contractes d'arrendament

L'arrendament és un contracte consensual en virtut del qual un subjecte procura a un altre l'ús i el gaudi d'una cosa, a canvi d'una remuneració o renda. L'arrendatari pot usar la cosa i gaudir-ne durant un temps fixat en el contracte, que pot ser limitat o indefinit, a canvi del pagament de la renda convinguda.

En aquest grup distingim entre els contractes d'arrendament pròpiament dits (lloguer d'immobles urbans o de béns mobles) dels contractes de parceria (arrendaments rústics) que tenen elements diferents al primer grup.

En el Manual només hi ha un cas d'arrendament urbà a Inca consistent en el lloguer d'unes cases amb un obrador propietat de Folc de Reus.²⁵³ També hi trobem un curiós i

²⁴⁹ MONTAGUT ESTRAGUÉS, T. de (coord.), FERRO POMÀ, V. i SERRANO DAURA, J., *Història del Dret Català*, Universitat Oberta de Catalunya, 2001, pàg. 292.

²⁵⁰ ORS, A. D', *Derecho privado romano...*, pàgs. 526-530.

²⁵¹ Document 173.

²⁵² GARCIA SANZ, A., *Institucions de Dret Civil Valencià ...*, pàg. 104.

²⁵³ Document 138.

interessant lloguer de barca efectuat per Bernat d'Olzet que lloga la barca de S. Fontana, genovès, per 60 sous melgoresos per realitzar un viatge de Mallorca a Dènia o València. El mal estat de conservació afecta a la legibilitat del document.²⁵⁴

d.1) Els contractes de parceria

Els contractes de parceria són una varietat dels contractes d'arrendament, es tracta d'arrendaments rústics que contenen elements propis del contracte de societat com són el repartiment dels beneficis i la cooperació en les despeses.²⁵⁵ En el Llibre Manual de 1240 trobem 11 exemples de contractes de parceria. Entre aquests onze documents n'hi ha que s'inicien com a talles o manumissió de sarraïns a través d'un pagament que inclouen el contracte de parceria,²⁵⁶ o a l'inversa hi ha parceries que inclouen talles.²⁵⁷ Serien inicialment dues tipologies diferents que es refonen en un sol instrument. Aquest fet és interessant jurídicament perquè un sol document produeix dos efectes: el lloguer d'una cosa i l'alliberament d'esclaus.

Els contractes de parceria són els documents més extensos amb molta diferència, de tant en tant ocupen una pàgina sencera, degut a la multiplicitat de pactes que s'acorden. També ha resultat ser una de les tipologies més difícils de transcriure, atès que tenen molt de text interlineat, aclariments o afegits; en algunes ocasions s'afegeixen més de quatre ratlles després dels noms del testimoni. Precisament perquè hi ha tants punts per pactar, no devia ser estrany que es trobessin coses per afegir o per puntualitzar després de la lectura als atorgants. Això fa que el discurs i les parts del document estiguin desordenades; d'alguns no hem pogut treure l'entrellat.

S'empren els verbs dispositius de lliurar i encomanar "*trado et comendo*" en tots els casos. L'objecte de l'entrega no s'especifica amb molta concreció, sinó que es sol dir, per exemple: la terra que es pugui treballar i millorar amb un parell de bous. Seguidament s'acorda el termini del compromís. S'hi poden afegir altres coses, de més a més, que són entregades pel propietari: bous, ases, cabres i aparells per treballar.

²⁵⁴ Document 226.

²⁵⁵ LALINDE ABADÍA, J., *Derecho Histórico Español*. Barcelona: Ariel, 1974, pàg. 478.

²⁵⁶ Documents 148 i 320.

²⁵⁷ Document 115

S'utilitzen sovint mots genèrics com “*aparatibus*” i “*ferramenta*”, i a d'altres més concrets: relles, aixades, destrals, serres i arades.

S'estableixen acuradament tots els compromisos que el propietari assumeix. Generalment la meitat de les despeses en les tasques pròpies del treball de la terra, de les quals es pot fer un llistat exhaustiu:

Colligere

Defferere

Exarcolare

Exermare

Fodiere

Loceare

Potare

Seminare

Triturare

En aquest punt s'estableixen algunes de les condicions que, a voltes, inclouen prohibicions. Es concedeix que els parcers puguin tenir tota classe d'animals dels quals el propietari no en reclama cap dret, però prohibeix que tinguin porcs.²⁵⁸

Els beneficis es poden repartir de forma genèrica la meitat per cada una de les parts; o bé són diferents depenent del producte de què es tracti. Per exemple, Jucef Mochatil es reserva la sisena part de la producció de pa, mentre que dels fruits d'arbres, vinyes i oli es divideixen en dues meitats, una per a cadascú.²⁵⁹ S'eximeix als parcers d'entregar part de les collites dels productes que són difícils de conservar en bon estat; per exemple a l'Alqueria de Abensoha s'eximeix d'entregar les hortalisses, segurament perquè no es poden guardar fresques per molt de temps. Igualment Miquel Nunis allibera d'entregar figues a Arnau de Cabanes i Guillema.²⁶⁰

En complir-se el termini del contracte, s'han de retornar els béns entregats i encomanats en perfectes condicions. Això inclou una referència explícita a la mort dels animals

²⁵⁸ Document 123.

²⁵⁹ Document 146.

²⁶⁰ Document 22.

deixats pel propietari, generalment bous, que s'hauran de restituir. Serà responsabilitat del propietari si no hi ha culpa del parcer; però si moren per negligència o per culpa del parcer aquest se n'haurà de fer el càrrec.

Qui rep el bé promet retornar-lo en bones condicions i a respectar el tracte, essent legals i fidels, amb jurament i obligació de béns. La poca extensió que li dedica l'escrivà en el document contrasta amb la proporció que hi dedica a les condicions.

La majoria de vegades els atorgants són els senyors directes sense que hi hagi intermediari. El que interessa al propietari es que les terres estiguin en cultiu. El fet de tractar-se de terres en explotació afavoreix que el termini es calculi en collites, per exemple quatre collites o tres collites.

Els atorgants tenen quasi tots el domini directe, és a dir sembla que no hi ha, en el cas dels contractes de parceria, presència de senyors intermitjos o mitjans. Per exemple, Miquel Nunis apareix en dues ocasions²⁶¹ arrendant territoris de Capdepera i Artà, per un període mitjà de 4 i 5 anys, per al qual cosa s'entén que en té el domini directe donat que no especifica que ho faci representant a ningú. En canvi, trobem dues excepcions com el cas de Guillem Ballester, Ramon Falcó i Arsenda que tenen l'alqueria de Bunyolí com a senyors intermitjos, mentre que el domini directe correspon a Ramon d'Olesa. D'igual manera Bernat de Bassa i Domènec de Texeda lloguen a Pere Xanxo unes possessions que tenen a prop de Ciutat per G. de Torrella.

Apareixen tres contractes en els quals els propietaris són jueus, encara que no s'identifiquen com a tals: el primer és Abraham Alfachim, originari de Tortosa, que té l'alqueria de Benifarda al terme de Santueri per Nunó Sanç.²⁶² Per la seva banda, Jucef Mochatil (sic)²⁶³ lloga dues alqueries que té a Esporles. En el cas de l'alqueria d'Abensoha diu que la té per Alaman de Sadoa,²⁶⁴ mentre que per la de Raal Abinyola no ho especifica.²⁶⁵

²⁶¹ Instruments 22 i 120.

²⁶² Document 123.

²⁶³ Jucef Mochatil, jueu de Nuno Sanç, a *BSAL* XIV, pàg. 245 : “*Juseff Amocatil, jueu, quasdam domos in Maioricis in carrerio judeorum, cum quedam domo et solterio eis continuis*” i els Mocatil estudiats per SOTO, R., “La aljama judaica de Ciutat en el Siglo XIII”, a *BSAL* XXXVI, pàgs. 145-184.

²⁶⁴ Document 197.

²⁶⁵ Document 146.

Els individus que es fan càrrec d'aquestes terres en règim de parceria, sembla que són colons acabats d'arribar perquè se n'indica la procedència de Pere Sugrario de Vallcoberta,²⁶⁶ Folc de Reus,²⁶⁷ Bernat Marquès i Miquel de Valls²⁶⁸ i G. de Puig de Barcelona.²⁶⁹

És poc freqüent que una mateixa persona tingui en contracte de parceria més d'una terra. Però, G. Fredera apareix en dues ocasions com a parcer de terres. La primera és del dia 6 de juliol juntament amb el seu pare o germà a l'alqueria de Benamarel al terme de Muro, i la segona és el dia 15 de desembre en el contracte de parceria de quatre jovades de terra al terme de Canarrossa.

Pel que fa als instruments que són de parceria i tallatge al mateix temps, un d'ells comença com un contracte de parceria que més endavant també inclou un tallatge d'esclaus; és el cas d'Ali Alhodri i Axa, sarraïns de G. de Banyeres i G. Alegre, que els lloguen l'alqueria de Canet per 6 anys i que han de pagar 200 besants d'argent per la seva redempció;²⁷⁰ es comprometen a pagar 30 besants d'argent cada any –o si poden més– de manera que seran lliures en haver-lo liquidat.²⁷¹

Altres dos instruments comencen essent talles de captius i inclouen, a més a més, un contracte de parceria com a mitjà que té el sarraí per fer front a aquesta talla. Així, Mafumet ha d'haver pagat 50 besants d'argent després de 5 anys de contracte de parceria d'un hort a Adam Soberats, qui li deixa també un ase.²⁷² Abdellà Benauf, sarraí de Ferrer Bonafè, per la seva redempció li ha de pagar 15 besants d'argent anualment fins a fer un total de 90 besants, a més de treballar l'alqueria de Benigarax (d'Artà) i dos

²⁶⁶ Document 97.

²⁶⁷ Document 138.

²⁶⁸ Document 146.

²⁶⁹ Document 321. MAS, A. i SOTO, R., "Un regne dins la mar. El procés migratori català i l'extinció de la població indígena a Mallorca" a *L'Avenç*, 290, pàg. 37.

²⁷⁰ MAS, A. i SOTO, R., "Un regne dins la mar. El procés migratori català i l'extinció de la població indígena a Mallorca" a *L'Avenç*, 290, pàg. 36. i MAS FORNERS, A., *Esclaus i Catalans. Esclavitud i segregació a Mallorca durant els segles XIV i XV*, pàg. 21 i 48 ho considera un sistema que s'introdueix al segle XIII i que es perpetua al segle XIV com un negoci pel propietari de l'esclau.

²⁷¹ Document 115.

²⁷² Document 148.

parells de bous dels quals s'ha d'encarregar sense que li suposi despesa a Ferrer, que posarà tres parts en relles. De les quatre parts de la collita, Ferrer se'n queda tres i la restant és per Abdellà, després d'haver descomptat el seu vestit, menjar i la pensió que li ha de pagar. D'igual manera li entrega una vaca i una vedella; del que produeixin li ha d'entregar de tres parts i altres dues són per d'Addellà. De dos parells de gallines i un pollastre li entregará la meitat, mentre que d'un tros de terra que també li entrega no li ha de pagar res.²⁷³

El tret més característic dels contractes de parceria és que són contractes d'una durada determinada.

Al manual trobem que els béns arrendats ho són com a mínim per un any i màxim per deu. El més normal i abundant són els de sis anys (quatre ocasions).

Gairebé la totalitat són de caràcter agrari. Entre ells s'inclou el molí de la vall de Canet, que coincideix també amb el termini més curt.

Una altra de les característiques d'aquesta tipologia és la varietat de pactes entre el propietari i el parcer; també hi ha varietat en els censos, i en el repartiment de beneficis. Els pactes estan subjectes a un fet molt comú que és l'entrega d'animals per part del propietari per tal de fer feina al camp -especialment parelles de bous per a llaurar- amb la qual cosa es solen entregar les eines necessàries per a treballar la terra: relles arades, destrals;²⁷⁴ també és freqüent l'entrega de cabres, porcs, truges, ases, ovelles.

El repartiment de les despeses i els beneficis es fa pactant detalladament i minuciosa segons els productes i també segons els tipus de despeses. No hi ha dos contractes de parceria amb exactament les mateixes condicions. En alguns casos, el propietari aporta les llavors; és el cas de Miquel Nunis per les alqueries de Benifila i Rafal Alharic d'Artà i també Bernat Pol que lloga quatre jovades a G. de Fredera a Canarrossa i li dona, a més, de 2 parelles de bous, 2 relles i la meitat de les llavors per a la sembra.²⁷⁵

L'absència d'aquesta tipologia documental en suport de pergamí dificulta que en puguem extreure més conclusions. Caldrà veure com s'ordenen i es desenvolupen les

²⁷³ Document 320.

²⁷⁴ Instrument 97.

²⁷⁵ Document 315.

clàusules tenint en compte que les notes preses pel notari són tant extenses i desordenades en la majoria dels casos, i en comparació amb les altres tipologies. Des del punt de vista de l' historiador el valor comunicatiu dels contractes de parceria és elevat, perquè proporciona molts tipus de dades que altres documents no ens aporten, especialment per a estudis d'història agrària, història del paisatge i ordenació del territori.²⁷⁶

Taula 4. Contractes de parceria

Doc.	Arrendador	Arrendatari	Objecte	Pactes	Paga	Despeses	Temps
22	Miquel Nunis	Arnau Cabanes i Guillema	Benifila i Raal Alharich. Capdepera	2 bous i aparells, 15 cabres i 12 cabrits	½ dels fruits de l'hort	A mitges	4 collites
97	G. Ballester, Ramon Falcó i Arsenda	Pere Surgario de Vallcoberta	1 alqueria a Bunyolí	2 bous, i vaca i fill, aparells	½ dels fruits excepte les pells	4 porcs fins a s. Miquel 8 quarteres d'ordi i mill, 10 s.	10 anys
115	G. de Banyeres i G. Alegre	Alí Alhondri i Axa	Alqueria de Canet	2 bous, 1 ase i aparells			6 anys
118	Pere Pellicer	Bernat i G. de Fredera	1 alqueria a Muro			A mitges	2 collites
120	Miquel Nunis	Guillem Ainri, Folconis Eynis, germans	Terres a Artà	2 parells de bous i aparells, 16 ovelles i 13 cabrits		A mitges el primer any	
123	Abraham Alfachim de Tortosa	Bernat de Pla i G. germans	Alqueria de Santueri	1 parell de bous i 1 ase		A mitges , excepte els porcs	6 anys
134	Bernat de Bassa i Domènec de Texeda	Pere Sanxo	terres	1 ase		A mitges	
146	Jucef Mochatil	Bernat Marquès i Miquel de Valls	Alqueria a Esporles		1/6 part de la producció, la ½ en vi,	A mitges en fer oli. Reté una casa a dins de	6 anys

²⁷⁶ IZQUIERDO BENITO, R., “El contrato de arrendamiento en la Edad Media como elemento de comunicación”, a *Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos*, LXXXXII (1979), núm 3, pàgs. 427-435.

					oli, fruits	l'alqueria	
197	Jucef Mochatil	Bernat Forner	Alqueria a Esportes	1 bou i 3 quarteres d'ordi per sembrar	La ½ d'arbres, vinya i oli		6 anys
231	Pere Esteve	G. de Puig de Barcelona	1 molí a Canet		¼ per Pere Esteve		1 any
315	Bernat Pol	G. Fradera	4 jovades a Canarrossa	2 parells de bous i aparells		A mitges	3 anys

IV.2.-Modalitats de préstec i altres documents relacionats

En aquest apartat s'inclouen els debitoris, els dipòsits, les àpoques i la carta de guardar de dany.

a) Els debitoris

Els debitoris del Manual són crèdits revestits amb la forma de mutu. El mutu és un contacte real en virtut del qual una persona lliura a una altra una quantitat determinada de coses fungibles, amb l'obligació per part del receptor de restituir un bé semblant del mateix gènere i de la mateixa qualitat.²⁷⁷

Els debitoris són, amb diferència, la tipologia més abundant en el Manual amb un total de 85, el que significa una quarta part dels instruments escrits i conservats el 1240 per Pere Romeu. Aquests fet és corrent en la documentació de l'època; es dona també en el "Manual d'Alcover" (1228-1229) i en el "Manual Primer de la Cúria Fumada" de Vic (1230-1233).

Els debitoris són documents d'extensió extremadament curta. El deutor reconeix deure una quantitat determinada a una persona, el prestador. Però en 31 d'aquest instruments de debitori veiem que no es produeixen directament per un préstec, sinó que es tracta de reconeixements de deute per altres motius que s'especifiquen en el document, per compra de qualsevol article que encara es deu, els articles són: farina (vuit ocasions),

²⁷⁷ MONTAGUT ESTRAGUÉS, T. de (coord.), FERRO POMÀ, V. i SERRANO DAURA, J., *Història del Dret Català ...*, pàg. 290.

terres (tres ocasions), esclaus (dues ocasions), blat (dues ocasions), forment (una ocasió), ordi (una ocasió), escut (una ocasió), flassades (una ocasió), olives i raïm (una ocasió), teles (una ocasió), draps blancs de Narbona (una ocasió), vi (una ocasió), ovelles (una ocasió), rossí (una ocasió) i animals (una ocasió).²⁷⁸

La major part dels deutes del nostre manual s'expressen en moneda. Excepte en tres ocasions que s'estableixen en espècie: quarteres de gra i quartans d'oli.²⁷⁹

D'aquests 85 debitoris n'hi ha 9 dels quals s'estableix el venciment del deute coincidint amb la tornada d'un viatge.²⁸⁰ Segons Arcadi GARCIA SANZ i M. Teresa FERRER i MALLOL els debitoris marítims barcelonins especifiquen que han de ser retornats “*salvos in terra*”, expressió que significa la no assumpció de risc de mar per part del creditor. Igual que s'entén el “*sabut*” com que havia de ser pagat al retorn o bé quan fos sabut el que Déu n'havia fet.²⁸¹ Aquests investigadors, que han estudiat les assegurances marítimes des d'un punt de vista jurídic, assenyalen que al segle XIII ja es distingia clarament entre els crèdits ordinaris que no implicaven el risc de mar per part del creditor, com els que apareixen en el nostre manual, dels préstecs en els que el creditor corria el risc del viatge per l'import del seu crèdit. No hem trobat cap exemple evident de préstec marítim al Llibre Manual. Encara que el 1241, només un any després, apareix el primer préstec marítim dels regnes mediterranis de la Corona d'Aragó que va ser identificat per Francisco SEVILLANO.²⁸²

Segons Rafael CONDE Y DELGADO DE MOLINA,²⁸³ hi ha confusió per part de la historiografia a l'hora de distingir entre instruments de crèdit i contractes de canvi.

²⁷⁸ Els documents de reconeixement de deute són 25, 37, 57, 58, 64, 68, 70, 71, 72, 73, 76, 86, 87, 101, 116, 143, 175, 179, 198, 201, 241, 244, 246, 255, 261, 267, 279, 293, 300, 308 i 330.

²⁷⁹ Documents 198, 201 i 244.

²⁸⁰ Són els documents 68, 106, 136, 143, 179, 225, 309, 326 i 330.

²⁸¹ GARCIA I SANZ, A. i FERRER I MALLOL, M. T., *Assegurances i canvis marítims medievals a Barcelona* ..., pàg. 40.

²⁸² Idem, pàg.41.

²⁸³ CONDE Y DELGADO DE MOLINA, R., “Tipologia de la documentació canviària medieval”, a *Lligall* 7 (1993), pàgs. 44-45.

Perquè es tracti d'un instrument de canvi (*Instrumentum ex causa cambii*) cal que es compleixin dues característiques: hi ha d'haver una *differentia loci* -el préstec s'ha tornar en un lloc diferent a l'originari- i, a més, també hi ha d'haver una *differentia rei* -la cosa prestada ha de ser diferent a la cosa que es torna-. Sovint s'ha anomenat canvi només quan és un préstec a tornar en terra estrangera. Per aquests casos Rafael CONDE proposa el nom de pagament trajectici; ara bé quan ja explicita un canvi de moneda ja podem parlar de canvi. Rafael CONDE generalitza aquestes característiques per a la documentació del segle XIII.

Arribats a aquest punt, hem de parar atenció al debitori de 10 sous melgoresos que Pere Trainac contreu amb un jueu del qual no es diu el nom i que hauria de retornar a Marsella.²⁸⁴ No es precisa en quina moneda s'ha de pagar el debitori, de manera que mai sabrem si hi va haver un canvi, ni si hi havia amagat un interès.

Hi ha prestadors reiterats; entre ells: Mosse Torner de Tortosa, Bernat d'Alaró i Bernat d'Hispania. Especialment els jueus es veu clarament que molts d'ells són mercaders que es troben de pas a Ciutat de Mallorca, venen de Tortosa, Cotlliure i Narbona. Així, Mosse Torner fa 8 debtors pràcticament seguits, amb un muntant total de 255 sous melgoresos i tots amb la mateixa data de venciment del debitori, el proper Sant Joan, festa al voltant de la qual segurament comptava tornar a estar a Mallorca. En alguns casos és el deutor qui viatja i emplaça el retorn del deute a la tornada; així Berenguer de Montcada pagarà els 6 sous a G. de Rubí en tornar del viatge a Hispania²⁸⁵ i altres 72 besants d'argent 15 dies després de la seva tornada de Tunísia.²⁸⁶ Ens crida l'atenció el deute contret per Pere Trainac amb un jueu, no s'especifica el nom, de 10 sous "*pro bono amore et absque aliqua usura*" i que convenen que es cobrarà a Marsella. En els altres casos, els préstecs es retornen sempre a Mallorca després d'un viatge; per la qual cosa es poden considerar com a canvis mercantils, o que tinguessin l'objecte de finançar el viatge, atès que no s'especifica que s'hagin de tornar en una altra moneda.

No es fa cap referència a l'interès, ni en els préstecs entre cristians ni quan els creditors són jueus. En el *Manual d'Alcover* (1228-1229) s'estableix que oscil·la entre un 3,33 %

²⁸⁴ Document 30.

²⁸⁵ Document 68.

²⁸⁶ Document 330.

i un 11,5 % pels casos de creditors jueus. Aquests percentatges no es consideren d'usura, perquè podien exigir fins el 20 per cent.²⁸⁷ En el cas del Llibre Manual de Pere Romeu, el que consta és el que s'ha de pagar en total, de manera que ja inclou l'interès.

Als deutoris del Llibre Manual s'estableix un termini de pagament, generalment una data concreta que coincideix amb una festa assenyalada al calendari: per Sant Joan (25 ocasions), per Sant Miquel (12 ocasions), Pasqua (9 ocasions), per Santa Maria del mes d'agost (6 ocasions), per Pentecostes (3 ocasions) i per Nadal (4 ocasions). També es citen per Sant Pere i Sant Feliu del mes d'agost, per Tots Sants, per Sant Andreu, per Quaresma i per altres dates concretes; per exemple el dia 1 de maig o bé al cap d'un, dos, tres o quatre mesos d'haver escrit la carta. El termini més curt de pagament és de 8 dies; mentre que hi ha altres que es preveuen tornar al cap d'un any i mig. Al document **68** els diners del preu s'acabaran de pagar quan Berenguer de Montcada torni del seu viatge a Hispania; no s'especifica una data concreta.

També hi pot haver retorn de capitals a terminis, entenem que com una deferència, oscil·len de dos fins a quatre terminis.²⁸⁸

El deutor obliga els seus béns com a garantia del compliment de la seva obligació. En general s'indica amb la fórmula "*super omnia bona*". En altres casos s'obliguen coses concretes, segons la quantitat del préstec s'estableix una equivalència o relació sobre els béns de deutor. Així és que trobem que el valor dels béns obligats pot mesurar-se en esclaus, com és el deute contret per Perereta que ascendeix a 51 sous i que obliga a un esclau.²⁸⁹ També per 50 sous Ramon de Molins i Avel·lina obliguen una collita i els seus bous.²⁹⁰ La roba resulta molt apreciada com a garantia d'un préstec, després dels esclaus, dels animals per treballar la terra i les collites. Especialment estan ben valorades les robes d'abric. En són exemples: Pere Ball obliga una clàmide de cues de

²⁸⁷ DD. AA., "El Manual d'Alcover (1228-1229)", a *De scriptis notariorum (s. XI-XV). Rubrica. Paleographica et Diplomatica Studia*, Universidad de Barcelona, 1989, pàg. 176.

²⁸⁸ Documents 133, 175, 208, 256, 295.

²⁸⁹ Document 10.

²⁹⁰ Document 29.

conill,²⁹¹ G. d'Ullastrosa tres capes d'estam fort,²⁹² Berenguer de Jardí una caixa amb coses seves –d'entre les quals podem suposar que hi havia roba–²⁹³ i S. Obert també roba.²⁹⁴

Només s'obliguen béns immobles en dues ocasions: el cas de Ramon Sequer i Oliva, que per un deute de 30 sous que obliguen un solar i un obrador al carrer de Santa Coloma,²⁹⁵ i el d' F. de Berga i F., cònjuges, que per un deute de 18 sous amb Bernat Om obliguen una casa amb corral i botiga a Inca.²⁹⁶

En alguns dels documents s'expressa que en el suposat cas que el préstec no es retorni en el termini establert, el prestador no ha d'esperar permís del deutor ni de la Cúria per poder empenyorar o vendre els béns obligats. Les garanties que s'ofereixen com a ara la penyora (*pignus*) tenen un caràcter coactiu. L'acreedor reté la possessió de la cosa pignorada i en priva al pignorant; així que el força a complir o fer complir l'obligació, atès que només complint l'obligació podrà recuperar la cosa que ha deixat en prenda. Igualment el dret que té el creditor sobre la prenda s'extingeix una vegada satisfet el deute o bé amb la venda de la prenda per satisfer al creditor.²⁹⁷

Si no hi hagués prou garanties de rescabalar el deute per part del prestador encara que s'obliguen els béns, el deutor es compromet a pagar amb una moneda de poc valor com és el pugestal o moneda pugesa (moneda de coure equivalent a un quart de diner i utilitzada fins als segle XVI a la Corona d'Aragó).²⁹⁸ Sobretot s'estableix per aquells supòsits en què s'allargués el termini.²⁹⁹

²⁹¹ Document 106.

²⁹² Document 136.

²⁹³ Document 294.

²⁹⁴ Document 307.

²⁹⁵ Document 88.

²⁹⁶ Document 6.

²⁹⁷ ORS, A. D', *Derecho privado romano...*, pàgs. 456-457.

²⁹⁸ Parlem del pugestal en l'apartat dedicat als aspectes econòmics de la Mallorca de 1240 a la pàgina 129 d'aquest estudi.

²⁹⁹ Documents 261, 304, 307 i 322.

Malgrat que les cartes de debitoris tinguin un text tant succinte, en algunes ocasions ens donen alguna informació de quina és la causa per la que s'ha demanat el préstec o ens permeten intuir-la. Per exemple, el cas clar dels 60 sous que presta Esteve Masip a Pere de Pavia per “*magnum necessitatem*”.³⁰⁰ Generalment les causes que porten a l'endeutament són la compra de blat o de farina, la compra d'esclaus, la compra de terres o per pagar l'entrada d'una alqueria, la compra de drap blanc de Narbona, la compra de pells,³⁰¹ o la compra d'animals. Però en moltes ocasions l'única raó que es ressenya és la de mutu.

Un aspecte a assenyalar dels debitoris és que sovint aporten la garantia dels fiadors. En alguns casos, apareix un fiador que es compromet a avalar al prestatari amb els seus béns. Es considera una forma de garantia personal i un acte d'intercessió. Només poden intercedir els barons, mentre que les fèmies resten excloses.³⁰² Per exemple, Pere de Pla és el fiador de Berenguer de Vila de Bunyola en el préstec que contreu amb el jueu Bonet de Cotlliure per 80 sous.³⁰³

Taula 5. Instruments de debitori

Doc.	Deutor	Prestador	Objecte	Data pagament	Obligacions	Observacions
1	G. Canet	Abram Aben Iuceff	20 s. melg.	Pascua	1 esclava	
3	Bernat de Bonastre	Pere Juliol	10 s. melg.		Els béns	
5	Ramon Estruc i Marquesa	G. Bruniquer	14 s. melg.	Mare de Déu d'agost	Els béns	
6	F. de Berga i F.	Bernat d'Om	18 s. melg.	Mare de Déu d'agost	Casa i botiga a Inca	
9	G. Company	Ramon de Berga	50 s. melg.	Pascua	Els béns	
10	Perereta	Mosse Torner de Tortosa	51 s. melg.	Sant Joan Baptista	3 sarraïns	

³⁰⁰ Document 90.

³⁰¹ Bernat Company per compra de pells s'endeuta amb Sulaiman, jueu de Sigilmassa per 100 sous. (document 304).

³⁰² ORS, A. D', *Derecho privado romano* ..., pàgs. 495-496.

³⁰³ Document 31.

12	Exemen de Filera	Mosse Torner de Tortosa	40 s. melg.	Sant Joan Baptista	2 parelles de bous	
13	Exemen de Llusia	Mosse Torner de Tortosa	13 s. melg.	Sant Joan Baptista	1 parella de bous	
14	Martí de Frau i Sança	Mosse Torner de Tortosa	40 s. melg.	Sant Joan Baptista	1 ase i 1 vaca	
15	Berenguer i Pere Esteve	Mosse Torner de Tortosa	23 s. melg.	Sant Joan Baptista	Els béns	
16	Ramon de Puig, clergue de Valldemossa	Mosse Torner de Tortosa	26 s. melg.	Sant Joan Baptista	La primícia de l'església	
20	G. de Palau	Bernat d'Hispania	35 s. melg.	Sant Joan Baptista	Els béns	Té carta de guardar de dany
23	G. de Someire, rector de Petra	Joan de Caldes, ferrer	35 s. melg.	Mare de Déu d'agost	Els béns	
25	Bereguer Roig i Dolça	Bernat d'Hispania	35 s. melg.	Sant Joan Baptista	Els béns	Si no paguen en termini la venda serà nu-la
26	Bernat Caramella i Berenguer de Santpere	Mosse Torner de Tortosa	12 s. melg.		El lloguer d'unes cases	
29	Ramon de Molins i Avel·lina	Mosse Torner de Tortosa	50 s. melg.	Sant Joan Baptista	1 collita i els bous	Fiador: Pere de Molins
30	Pere de Trainac	1 jeu	10 s. melg.			Es retorna a Marsella
31	Berenguer de Vila de Bunyola	Bonet de Cotlliure, i bonet de Quilan, jueus	80 s. melg.	Sant Miquel		Motiu: compra de blat. Fiador: Pere de Pla
34	Ramon Salmater	Bonet de Quilan, jeu de Narbona	45 s. melg.	Sant Miquel		
36	Ramon Salmater	Bonet de Quilan i Bonet de Cotlliure	45 s. melg.	Sant Miquel	Els béns	
37	Pons de Vic	Bernat Piquer	80 s. melg.	Sant Joan Baptista	Els béns	Motiu: per una esclava
41	Cília i la seva mare	F. Mallol	50 s. melg.	Sant Miquel		Fiador: Arnau de Tugores
44	Pere Alquexemí	Guillema	20 s. melg.	Sant Miquel	Els béns	Si la prestadora té mancança d'aliment es retorna ràpidament

48	Pere de Pla i Unset de Codines	Bonissac Bonhome	42 s. melg.	Sant Joan Baptista		Si s'allarga el termini és per malaltia
56	Bernat Caramella	Ramon de Déu	10 s. melg.	Pentecostés	Els béns	
57	J. Navarra i Exemen de Suta	Pere Marsà, cuireter	40 s. melg.	Sant Joan Baptista	Els béns	Motiu: 4 quintars de farina
63	Ramon d'Aragó, notari i Vidal Fontanet	Bernat Alaró	27 s. melg.	Sant Joan Baptista	Els béns	
64	Bernat de Valfogona i Berenguer de Rees, notaris	Bernat Alaró	77 s. melg.	Sant Joan Baptista		Motiu: per farina
68	Blanca, muller de Berenguer de Montcada	G. de Rubí	6 s. melg.	Sant Joan Baptista		Motiu: compra de 2 jovades de terra
70	Berenguer de Narbonès, Pere de Pla i Garcia de Pinta	Bernat Alaró	44 s. melg.	Sant Joan Baptista	Els béns	Motiu: per farina
71	Garcia de Pinta i Domenia, G. de Pinta i Pere de Pla	Bernat Alaró	33 s. melg.	Sant Joan Baptista	Els béns	Motiu: per farina
72	Vives de Fontanella, Pere de Pla i G. de Pinta	Bernat Alaró	33 s. melg.	Sant Joan Baptista	Els béns	Motiu: per farina
73	G. de Riudoms, Ramon Moragues i G. de Pinta i Domenia	Bernat Alaró	11 s. melg.	Sant Joan Baptista	Els béns	Motiu: per farina
74	F. Bernat d'Olesa, Berenguera i Berenguer d'Olesa	Pere Martínez	7 s. melg.	Sant Joan Baptista		Té carta de guardar de dany
76	Berenguer d'Aurenga i Esteve de Brull	Bernat Alaró	66 s. melg.	Sant Joan Baptista		Motiu: per farina
80	Berenguer de Paó i Bonet Carnisser	Berenguer de Montcada de Barcelona	31 s. melg.	15 després de Pascua		
86	G. de n'Alegre	Pere Gardet de Vilafranca	12 s. melg.	15 després de Pentecostés		Motiu: per 2 peces de drap blanc de Narbona
87	G. de Banyeres	Pere Gardet de	9 ll. melg.	Pentecostés		Motiu: per 4

		Vilafranca				peces de drap blanc de Narbona
88	Ramon Sequer i Oliva	Bernat Alaró	30 s. melg.		Obrador i solar al carrer de Santa Coloma	
90	Pere de Pabia	Esteve Massip	60 s. melg.	Sant Joan Baptista	Collita d'ordi i forment, bous i cases al call jueu	
101	Saltell Bartzelay i Robert de Tarragona	Per i G. de Montpeller	21 ll. i 11 s. melg.	Sant Miquel	Els béns de Robert de Tarragona	
106	Pere Ball	Iucef Aben Saimon	37, 5 s. melg.	A tornada del viatge a Hispania	Els béns deixa una clàmide de penyora	
116	Berenguera Costa	Guillem Company	130 s. melg.	Sant Andreu		Motiu: compra d'ovelles
133	Bernat Bardoner i fill	Maria de Coll i fill	215 sous barcelonesos	En 4 terminis		
136	G. d'Ullastrosa	Iuceff Aben Sabon	25 s, i 3 d. melg.	A la tornada del viatge a Hispania	Deixa capes i clàmide com a penyora	
143	Pere de Tamarit	Bernat de Brossa	7 d. melg.	A la tornada del viatge a Hispania		Motiu: 1 escut
175	Garcia de Pinta, Domenia i Vives de Fontanella	Pere Nunis	120 s. melg.	½ Sant Miquel i ½ Tots Sants		Motiu: compra d'olives i raïm
178	Alfons Carrió	Miquel Nunis	12 s. melg.	1 mes	Els béns	1 rossí
179	J. de Bosc i Ramon Colomer	Berenguer de Soler de Tarragona	15 besants d'argent	Al cap de 5 dies de la tornada del viatge a València i Dènia		Motiu: 10 flassades
181	Bernat Provençal	Bernat Bord	5 quarteres de forment	2 mesos		
184	Berenguer d'Arenys	Bernat Rotger	20 s. melg.	1 mes	Els fruits i collita d'un hort a Ciutat	Si el prestador no accepta el fruits. farà la seva voluntat
198	Pere Vida	Procuradors de l'Hospital de Santa Eulària	72 quartans d'oli	8 dies		Té 2 fiadors
201	Bernat Cerdà	Pere Moranta	20 quartans	Sant Andreu		

			d'oli			
208	Domènec de Montblanc	Mateu Calataiud i Toterà	80 s. melg.	2 terminis	Els béns	
212	Pere de Torre	Domènec Clavell	30 s. melg.	Nadal	Els béns	
225	J. Ferran	G. de Brull	9 s. i 9 d.	A la tornada del viatge a Hispania		
229	Bernat de Santagràcia i G.	F. de Riudaperes	20 s. mel.	Pascua	Els béns	
241	Bernat Caimari	Arnau Tugores	140 s. melg.			
244	Mercadí i Elisenda	Ammar Aben Jacob	6 quarteres de blat	Sant Pere i Sant Feliu		
246	J. de Vic	Ramon Vallgarbí, Bernat de Font i Pere Pinater	60 s. melg.	Pascua	Motiu: compra de teles	
255	Pere Roquer i Arnau Massip	Bernat d'Hispania	30 s. melg.	Pascua		Motiu: entrada d'una alqueria
256	Bernat de Castelló	Vidal de Santfeliu	40 s. melg.	2 terminis		
261	G. Forner i Mercadí	Berenguer de Cassà	23 s. melg.	Pascua		Motiu: entrada alqueria
267	Pere Espaser i Sança	Joan Navarra i Bertran Riquer	85 s. melg.	Tots Sants	Els béns	Motiu: per blat i farina
279	Pere Venrell i Ermessén	Bartomeu Gallego	232 s. melg.	Mes d'agost		Motiu: compra d'animals
281	Pere Venrell	Bartomeu Gallego	100 s. melg.	Nadal		Fiador: Ramon de Suau
293	Bernat de Santcirici	Arnau de Tugores		Sant Pere i Sant Feliu d'agost	La collita de l'alqueria de Pollença	Motiu: compra de vi i pebre. Fiador: Ramon Especier
294	Berenguera de Jardí	Mussa Aben Sageg	80 s. melg.	4 mesos	1 caixa amb roba i els béns	
295	Joana, vídua d'Arnau Saler	Pons Carnlavar	100 s. melg.	3 terminis	Els béns	
296	Ramon Somader i Elisenda	Eixim-ne Garcés	100 s. melg.	Sant Miquel		
299	Bernat Carreter	Pere de Sentmenat, draper	13,5 ll. melg.	Quaresma		
300	Berenguer Rhe	Berenguer de Palauet	40 s. melg.	Sant Pere i Sant Feliu d'agost		
304	Bernat Company	Col-limen, jueu de Sigil massa	100 s. melg.	3 mesos	55 pells	

305	Domènec Sanç i Maria	Eixim-ne Garcés	110 s. melg.	Sant Miquel	Els béns	
307	S. Obert de Sant Pere d'Arena	Col·limen, jueu de Sigil massa	40 s. melg.	4 mesos	Teixits de Luca, teixits de lli i matalàs porpra	Si no es paga dins termini es pot fer amb moneda pugesa
308	Germans Mates	Esteve [.]	7 ll. i 2,5, melg.	Sant Joan Baptista		Motiu: forment
309	Bernat Aimeric	Bernat Ivorra	300 besants	En tornar de Tunis		Fiadors: Bernat Contribucions i Berenguer de Riera
310	G. Moliner	Bernat Mas	20 s. melg.	Sant Joan Baptista	Els béns	
321	Domenia, vídua de Garcia de Pinta	Bernat Farràs	130 s. melg.	Sant Miquel		Fiador: G. de Pinta
322	Bernat de Castelló i G., consorts i Cília	Bona Porro, jueu de Marsella	95 s. melg.	Sant Miquel		Si no es paga dins termini es pot fer amb moneda pugesa
326	Arnau F. de Provençana	Pere Janer	5 besants d'argent	Al cap de 10 dies de tornar de Tunis	Els béns	Fiador: Bernat Suau
327	G. d'Espanya i Català Janer	Pere Janer	4 besants d'argent i 6 melg.			
330	Berenguer de Montcada	J. de Mota	72 besants d'argent	Al cap de 15 dies de la tornada de la nau reial de Tunis		Motiu: 125 quarteres d'ordi
335	Berenguera Pintor i Ramona Argemir	Bernat Sagristà	50 s. melg.	Tots Sants		

b) Els dipòsits

El dipòsit és un contracte real bilateral que consisteix en què una persona lliura a una altra una cosa moble perquè la custodiï, gratuïtament.³⁰⁴

El Manual proporciona dos exemplars d'aquesta tipologia. El primer és un bon exemple de dipòsit, lliure de qualsevol altra interpretació. Es tracta del dipòsit que fan els cònjuges Berenguera i Martí Ferrandis del dot de la muller als Frares Menors.³⁰⁵

Aquest cas exemplifica les diferents interpretacions que pot plantejar aquesta documentació. Es pot tractar d'un dipòsit bancari o un crèdits als franciscans, pel qual el matrimoni percebrà uns interessos? O pot ser ho hem d'interpretar com una forma de protecció del patrimoni de la muller enfront del marit?

En el segon exemple de dipòsit, Arnau de Girona, tonsurat, empra el contracte de dipòsit perquè ha d'absentar-se del seu lloc de residència habitual per un temps, i necessita que Arnau, clergue de Santa Eulària guardi a la seva sitja 25 quarteres d'ordi fins a la tornada del primer. El clergue de Santa Eulària accepta una quartera d'ordi.³⁰⁶

c) Les àpoques

Les àpoques o rebuts són també documents simples. Al nostre manual hi ha un total de 29, nombre marcadament inferior al dels deutors.

Un o més subjectes declaren rebre un pagament en moneda o espècie de part d'una o més persones que els hi devien. Els verbs utilitzats són "*profiteor et recognosco*" i el que es reconeix és que s'ha retornat al creditor íntegrament una quantitat "*solvisse michi integritèr et in pace*". Per la qual cosa es finalitza el compromís i es fa un pacte de no reclamació, clàusula de "*facimus finem et pactum de non petendo*".

A més, s'afegeix que si apareix el document del deute serà nul i no tindrà valor. Fet que indica que en moltes ocasions es perdia el document original del deutor.³⁰⁷

³⁰⁴ MONTAGUT ESTRAGUÉS, T. de (coord.), FERRO POMÀ, V. i SERRANO DAURA, J., *Història del Dret Català...*, pàg. 291

³⁰⁵ Document 81.

³⁰⁶ Document 180.

³⁰⁷ Documents 43, 121, 202.

Les renúncies típiques dels documents de rebuts són: “*Renuncio exceptioni non numerata*”³⁰⁸ i “*Renuncio exceptione no recepte*”.³⁰⁹ Es fan servir en aquells casos en què s’ha de rebre un preu i els diners no es compten en presència del notari.³¹⁰ Són renúncies a *exceptiones* previstes pel Dret romà, clàusules que s’introdueixen per a garantir la validesa del negoci jurídic.

El motiu del deute s’indica algunes voltes. Generalment és a causa d’alguna transacció de la qual no coneixem el document de venda en si, sinó que directament s’anota el pagament. Pot ser per exemple pel preu d’una alqueria,³¹¹ pel preu d’esclaus,³¹² de compra de mercaderies,³¹³ de parts de barca,³¹⁴ per eixugar deutes.³¹⁵ També s’empra en concepte d’esponsalici; és el cas de Bernarda, vídua de F. Mallol, que rep els 200 morabatins d’or que li corresponen com a esponsalici dels marmessors del testament del seu marit difunt. També la dona Barcelona assegura haver rebut l’esponsalici del seu marit, s’especifica que l’esponsalici ja el va rebre a Catalunya i que s’ha perdut l’instrument.³¹⁶

De vegades qui cobra el deute ho fa en nom d’un altra persona. Molt sovint es tracta d’un familiar. Per exemple un germà en el cas dels dos jueus Bonet de Quilan i Bonet de Cotlliure que ho cobren en nom d’Astrug.³¹⁷ També per comptes d’un oncle, tal i com ho fa Bertran Marsili de part de Bernat Marsili.³¹⁸

L’època s’utilitza, com a tipus documental, per deixar constància que s’han rebut quantitats de diners i també per a certificar que es reben altre tipus d’articles. Per

³⁰⁸ Document 110.

³⁰⁹ Document 311.

³¹⁰ FERRER i MALLOL, M.T., “L’instrument notarial (segles XI-XV)” ..., pàgs. 38-39.

³¹¹ Documents 18, 42, 260.

³¹² Document 96.

³¹³ Document 250.

³¹⁴ Documents 270, 272, 285, 286

³¹⁵ Documents 43, 306 i 311.

³¹⁶ Documents 207 i 262 respectivament.

³¹⁷ Document 35.

³¹⁸ Document 51.

exemple, Bernat d'Hispania i Bernat Bardoner estenen un àpoca en rebre 5 quarteres de forment de part de Pere Rovira.³¹⁹ Altres objectes rebuts que són objecte d'àpoca són una caixa plena de coses, un matalàs i una lloriga,³²⁰ i una barca i les seves xarxes, rebut fet per Arnau Calafat a Martí Peris de Se.³²¹

En dues ocasions quan el que es pretén és donar fe d'una rendició de comptes s'utilitza el verb “*diffinire*”, inclòs en l'expressió “*solvo et diffinio*”. La “*diffinitio*” té dos significats. El primer és aquell en el qual la definició s'entén com aquella donació, atribució o compensació que rebia una persona legitimada per obtenir un dret successori o legítima, en virtut de la qual renuncia als drets successors. Generalment es produeix per part de fills o filles emancipats. Aquesta és una institució originària del segle XII, pel cas de Mallorca estudiada per M. Pilar FERRER VANRELL qui la pogut identificar a partir de 1251.³²² Inicialment, aquesta institució servia els principis feudals. A través d'ella s'evitava la disgregació del patrimoni que es produïa amb un repartiment igualitari entre els fills tal i com determinaven els principis successors romans. Servia per a mantenir el prestigi i la riquesa en mans del primogènit baró.

El segon dels significats l'assimila a una rendició de comptes o pagaments, és el significat més habitual. Els documents que apareixen al Llibre Manual són simples rendicions de comptes o pagaments que no tenen relació amb l'aplicació de la legítima. Els documents del Manual amb la fórmula “*solvo et diffinio*” són dos. Un d'ells és l'atorgat per Umbert Rossell a Bernat de Terrassa de 58 quarterades de terra.³²³ També hi ha el pagament de 12 sous melgoresos que rep Ramona de Tolosa de mans d'Arnau de Jovera, aquest és un document bastant confós, però que no fa referència a la institució de la “*diffinitio*”.³²⁴

³¹⁹ Document 194.

³²⁰ Document 292.

³²¹ Document 84.

³²² FERRER VANRELL, M. P., *La “diffinitio” en el Derecho civil de Mallorca*. Palma, 1992, pàgs. 22-23.

³²³ Document 189.

³²⁴ Document 66.

Taula 6. Instruments d'època

Doc.	Rebedor	Pagador	Quantitat	Motiu
18	Pere Baldoví	Bernat d'Olzet	200 s. melg.	Compra d'alqueria
35	Bonet de Quilan i Bonet de Cotlliure en nom d'Astrug	Ramon Salmater	Cases de Nunó Sanç	
42	Bartomeu de Prat, Pere de Fàbrica i Castelló Pujades	Bernat de Santpau i Pere Martorell	45 s. melg.	Compra d'alqueria
43	Bernat Cardona i G. de Font	Pere de Torre	6 ll. melg.	Deute
49	Bonissac Bonhome	Pere de Pla i Unset de Codines	42 s. melg.	
51	Bernat Marsili	Pere de Morer	50 s. melg.	
66	Ramona de Tolosa	Arnau de Jovera	12 s. melg.	
96	Maria Peris, muller de Pere Amer	Joan, frare dels mercedaris	75 s. melg	Compra d'1 esclau
104	Miquel Corredor	Bernat Marçanes		Esponsalici de Barcelona filla de Miquel
110	Berenguer J	Bernarda, muller de Pere J. i mare de Berenguer	200 s. barcelonesos	Deute que Bernarda té amb Redelai, jueu
121	Ramon d'Olesa	Bernat de Bleda i F. Moliner		Deute pel molí que tenen per ell
172	Arnau Vilarí	Pere Domènec	52 ovelles que eren de Pere Vilarí, germà d'Arnau	Compliment d'un manament del bisbe
189	Jaume de Safareig, procurador d'Umbert Rossell	Bernat Terrassa	15 s. melg.	
194	Bernat d'Hispania i Bernat Bardoner	Pere Rovira	5 quarteres de forment	
202	Pere de Puig	Mateu d'Hostelet	150 s. melg.	Deute
205	Gil i Martí Garcés	Ferrer Cainol	50 s. melg.	Deute del cens
207	Bernarda, vídua de F. Mallol	Ramon de Berga i G., marmessors de F. Mallol	200 morabatins d'or	Esponsalici de Bernarda
239	Ramon Mor[.]ti	Pere Sastre	30 s. melg.	Lloguer de barca per un viatge a Hispania
250	Unis de Calada	Pere de Puig	101 d. Melg.	Per sagí de porc per Nadal
260	Bernat de Puig de Barcelona	Berenguer de Cassà	40 s. melg.	Entrada d'alqueria
262	Barcelona, filla de Pere Major	Arnau de Suau		Esponsalici compromès a Catalunya
270	Ramon Agadensis	Otó Torrella i tres germans		Preu de mitja barca
272	Bernat Bord, pelleter de	Otó Torrella i tres		Preu de mitja barca

	Narbona	germans		
285	Bernat Bord, pelleter de Narbona	Ramon d'Agadensis		Preu de mitja barca
286	Bernat Bord, pelleter de Narbona			Preu de mitja barca
292	F. d'A[.]etarra	Berenguer de Palauet	32 s. melg. 1 caixa, 1 matalàs i cobertor	
306	Pere, frare de la Calatrava	Exemen Garcés que paga per Pere Boteller	100 s. melg.	
311	Bernat Aimeric	Bernat Caimari		Deute

d) La carta de guardar de dany

En algunes ocasions, la garantia que ofereixen els deutors de tenir un fiador o avalador que respon per ells dona lloc a una altra tipologia documental coneguda com a carta de guardar de dany. Al manual apareixen 5 cartes de guardar de dany que són interessants per poder veure les aliances, amistats o associacions en els negocis mercantils.

Normalment en un préstec el prestatari té un fiador que es pot reflectir documentalment tan en el debitori com en la carta de guardar de dany atorgada pel fiador. El sorprenent al Llibre Manual és que hi ha casos de dobles avaladors; és a dir que un deute té un avalador, i aquest avalador té al seu torn un altre avalador, tots dos a partir de la mateixa obligació contreta per un tercer que s'endeuta. S'il·lustra en el següent mecanisme en cadena de tres documents diferents:

- a) Saltell Bartzelay de Bugia i Robert de Tarragona contrauen un deute amb Pere i G. de Montpeller de 21 lliures i 11 sous per raó d'unes teles. Es comprometen a retornar-lo pel proper Sant Miquel. En cas de no poder fer-hi front, obliguen els béns de Robert de Tarragona.³²⁵
- b) Ramon, bisbe de Mallorca, guarda de dany a Robert de Tarragona per l'anterior deute.³²⁶
- c) Seguidament Saltell Bartzelay de Bugia –que és un dels deutors– atorga carta de guardar de dany a Ramon, bisbe de Mallorca, primer avalador del deute.³²⁷

³²⁵ Document 101

³²⁶ Document 105.

³²⁷ Document 107.

En una altra ocasió, Berenguer de Montcada i Ajssach atorguen carta de guardar de dany a Berenguer de Maria de Manresa, que al seu torn respon per Bernat Aimeric per 300 besants d'argent que deu a Bernat Ivorra i que ha de pagar en tornar de Tunísia.³²⁸

Taula 7. Cartes de guardar de dany

Doc.	Avaladors	Deutor	Quantitat	Motiu
21	Berenguer Roig i Dolça	Berenguer de Palau	35 s. melg.	Deute contret am Bernat d'Hispania al doc. 20
75	F. Bernat d'Olesa i Berenguera, muller	Berenguer d'Olesa	7 s. melg	Deute contret al doc. 74
105	Ramon, bisbe de Mallorca	Robert de Tarragona	21 ll. i 11 s. melg.	Deute contret al doc. 101
107	Saltell Bartzelay de Bugia	Ramon, bisbe de Mallorca	21 ll. i 11 s. melg.	Deute contret al doc. 101
266	Pere Espaser i Sança	Joan Navarra i Bertran Riquer	66 s. melg	Deute contret amb un jueu
271	Ramon d'Agadensis	Berenguer Burguet		Compra de la meitat d'una barca
277	G. J. i Berenguer Salvador	G. Bru		Compra d'alqueria a G. Company i Mateu
324	Berenguer de Montcada i Ajssach	Berenguer de Maria de Manresa	300 besants d'argent	Deute contret al doc. 309

IV.3.- Modalitats de documents mercantils

Aquesta modalitat inclou les comandes, que es divideixen en marítimes i agrícolaramaderes; els contractes de transport i els contractes de compravenda de béns mobles, que al seu torn dividim en vendes d'esclaus i vendes de lucre i millora.

a) Les comandes

Les comandes són contractes bilaterals en els que intervenen dues parts: qui entrega el capital o la cosa, i qui la rep. La primera es diu comandant o capitalista, i la segona és el

³²⁸ Documents 324 i 309 respectivament.

gestor o comanditari.³²⁹ En elles es produeix la consignació o lliurament en custòdia d'un bé moble o immoble que permet que algú sense treballar (comandant, capitalista) en tregui rendiment. Per això era una tipologia avantatjosa per a ser utilitzada en el comerç.³³⁰

a.1) Les comandes comercials marítimes

Les comandes mercantils del manual empren les fórmules notariales que es consideren clàssiques a Barcelona des del segle XII, i que continuen en plena vigència a la primera meitat del segle XIII. Al Llibre Manual de 1240, prenen la forma d'entrega en comanda d'objectes, esclaus o diners, per tal de portar-los a altres ports i allà esmerçar-los en diners o altres productes.

Els comandataris, que reconeixen tenir en comanda productes o diners, són els elements actius del contracte que han de procurar obtenir el millor benefici. Els documents no ens aporten informació sobre els seus oficis, i poques vegades explicita l'origen. Per exemple sí es diu per: Berenguer de Càller,³³¹ Pere de Vallgarbí,³³² Berenguer de Riera de Manresa i tres jueus de Tirmissa.³³³ Trobem un mateix gestor en dos contractes, Assalit Pulcre.³³⁴ Es considera que els gestors arrisquen menys i es queden només amb una quarta part del lucre que s'anomena el quart diner.

El capitalistes tampoc es repeteixen; excepte en el cas de Joan Abennàsser, que en una ocasió entrega mantega per vendre-la a València i en un altre viatge a Ceuta entrega flassades i alocs de Menorca perquè els gestors retornin cera de Ceuta.³³⁵ Els capitalistes són els que arrisquen més i per tant reben tres quartes parts del guany.

³²⁹Comades estudiades per MADURELL MARIMÓN, J. M. i GARCÍA SANZ, A., *Comandas comerciales barcelonesas de la Baja Edad Media*. Colegio Notarial de Barcelona, Departamento de Estudios Medievales (CSIC). Barcelona, 1973.

³³⁰ FERRER i MALLOL, M.T., "L'instrument notarial (segles XI-XV)" ..., pàg. 62.

³³¹ Document 238.

³³² Document 248.

³³³ Document 258.

³³⁴ Documents 287 i 331.

³³⁵ Documents 69 i 170 respectivament.

Josep Maria MADURELL i Arcadi GARCIA distingeixen tres modalitats de comanda en l'estudi sobre les comandes barcelonines: quan és en dues parts separades que s'anomena comanda a esparç; quan les mercaderies de la comanda es barregen juntament amb les mercaderies del comandatari o gestor; i finalment quan totes les del vaixell es consideren conjuntament formant una verdadera comunitat, coneguda com “*missa in comuni*”.³³⁶ Els nostres documents no aporten prou informació per a poder distingir les modalitats.

L'objecte de la comanda s'expressa en diners, en mercaderies o amb mercaderies que expressen el valor en diners.

El lucre de la comanda comercial de viatge està present en el repartiment del benefici. La distribució del guany que apareix al manual és la corrent pel segle XIII, considerada clàssica: es divideix en quatre parts de les quals tres són pel capitalista mentre que el gestor es queda amb la part restant.

Taula 8. Instruments de comanda mercantil

Doc.	Comanditari	Capitalista	Mercaderia	Destinació	Propietari de la barca	Lucre
17	Pere Baldoví	Bernat Piquer	14 sous i 3 diners		Otó Torner, nau	
69	Bernat Alaró	J. Abennàsser	5 quarteres i 9 lliures de mantega, que valen 6 lliures i 7 sous	València		Quart
82	Pere Palau	Berenguer Salicrú	267, 5 canes de lli	Alger	G. Bou, lleny	Quart
129	Bernat Queraltó	Pere Vidal	Rosafí, sarraí que val 40 sous melgoresos. Talla de 40 besants d'argent	València		
137	Bernat Riera	Pere Rovira	40 sous melgoresos	Barcelona	Bernat Ferrer	½ del guany
170	Llàtzer Domènec	J. Abennàsser	Flassades i alocs de Menorca per valor de 82 i 3000 millaresos d'argent i retornar cera	Ceuta	S. Oberti de Tràpani	Quart
221	G. Bucuius	Guara Comte de Noli	50 besants d'argent i una caixa	Mallorca		Quart
228	Arnau Tamarit	Bernat Morro	20 sous melgoresos	Hispania	Llop i	

³³⁶ MADURELL, J. M. i GARCÍA, A., *Comandas comerciales barcelonesas de la Baja Edad Media...*, pàgs. 94 i 95.

					Ballester	
238	Berenguer de Càller	Berenguer i G. de Taulí	100 besants d'argent	Bona	J. Cal[.], lleny	Quart
248	Pere de Vallgarbí	G. i Pere de Gilsen	28 lliures en draps		carina	
249	Pere de Palauet	G. de Brull	6 quarteres de farina d'ordi per valor de 26 sous i 7 diners	Eivissa		Quart
258	B. de Riera de Manresa i 3 jueus de Tirmissa	A. de Montcada	600 besants millaresos vells d'argent			Quart
287	Assalit Pulcre	Font de Besalú	60 besants d'argent			
312	Arnau Forner	Bernat Puig	60 sous jaquesos			
328	Ramon Pellicer	Berenguer de Fortam	1 sarraí i altres mercaderies	Tunísia		½ del guany
331	Assalit Pulcre	F. de Torroella	30 besants d'argent			

a.2) Les comandes comercials agrícoles i ramaderes

Les comandes són més habituals i conegudes en l'activitat mercantil marítima. Altres contractes de comanda que apareixen al manual s'apliquen en l'activitat ramadera. Aquests contractes impliquen l'existència d'una classe d'associació, societat o empresa per a treure rendiment de l'explotació de bestiar.³³⁷ Però, al mateix temps com que suposa l'entrega d'un bé al llarg d'un temps, creiem que es pot considerar com una comanda-dipòsit.

Tenen totes les característiques del dipòsit; es dona una cosa, però solament se'n confereix la tinença. És a dir no es transmet la propietat ni el dret de possessió. L'objecte del contracte són béns mobles. El dipositari pot ser compensat amb alguna gratificació, segons la disposició justiniana. El dipositari està obligat a conservar la cosa i no la pot usar. En totes les ocasions es fa referència a que la cosa entregada s'haurà de tornar en acabar el termini, que es pot establir expressament o quan el propietari ho vulgui recuperar.

³³⁷ FERRER i MALLOL, M.T., "L'instrument notarial (segles XI-XV)" ..., pàg. 63. assenyala que són usades en el món rural i que apareixen al primer manual notarial de la Cúria Fumada de Vic al segle XIII.

Entra dins d'aquesta modalitat de comanda el primer cas documentat de pràctica d'apicultura al segle XIII.³³⁸ En aquest interessantíssim document, Ramon Sescantarelles encomana a Pere Sastre de Caulla 12 arnes o cases d'abelles perquè les custodiï i les treballi. No podem saber el temps pel mal estat del suport, però deduïm és més d'un any. Acorden que Ramon rebrà $\frac{3}{4}$ parts dels beneficis que Déu els atorgui, mentre que Pere Sastre es queda amb la part restant. Les despeses en gerres les cobriran a mitges.

També en la comanda de 32 animals, entre bous i vaques, que fa Pere de Moranta a Domènec de Castell per tal de custodiar-los o fer-los custodiar durant un any.³³⁹ Domènec rebrà 30 sous melgoresos, dels quals en rep 15 en aquest moment. Al cap d'un any, Pere de Moranta recuperarà els animals i les vedelles que haguessin nascut mentrestant.

Igualment Serena, vídua de G. de Santmartí, es fa càrrec de 60 ovelles.³⁴⁰ En aquest cas les rep de part del seu fill Pasqual. No s'estableix termini de la custòdia. Com a recompensa del seu treball i de les cries que n'obtingui, Serena rebrà 100 sous melgoresos. Fa pensar que és un mecanisme per ajudar a una dona vídua que és usufructuària de les terres on han de pasturar aquestes 60 ovelles.

b) Els contractes de transport

Es tracta de contractes de consens també entre dues parts. Els hem inclòs en aquest apartat perquè es considera que hi ha un trasllat de mercaderies d'un lloc a un altre per mitjà d'un vaixell, en el cas del Llibre Manual.

Pel que fa al 1240, només comptem amb dos instruments d'aquesta naturalesa, que són molt interessants. El primer és un instrument datat el 9 d'abril que va ser cancel·lat per mandat de les parts.³⁴¹ El lloctinent de l'infant Pere de Portugal, Pere Peris, contacta amb Pere Bonaventura i Bernat de Mataró, propietaris d'una carraca per tal que

³³⁸ Document 297.

³³⁹ Document 167.

³⁴⁰ Document 168.

³⁴¹ Document 65.

traslladin bestiar: 500 animals petits i 100 de grossos de Menorca a Capdepera. És un document il·lustratiu de la relació entre la Mallorca cristiana i la Menorca musulmana, vassalla de la primera. És clar que el document del Llibre Manual fa referència al tribut anual que Menorca paga en forma de bestiar, establert pel Tractat de Capdepera el 1231.³⁴² No sabem quines varen ser les raons de la seva cancel·lació.

El segon document, exemplifica les relacions de Mallorca amb el senyoriu de Montpeller. El 18 d'agost Arnau de Fluxà carrega 200 quintars de figues, segurament seques, a la barca de Jasbert de Santfeliu perquè les transporti des de Mallorca a Montpeller. Es tracta d'un document de nòlit en el qual Fluxà paga 12 morabatins per aquest concepte. Si les figues arriben deteriorades Jasbert li haurà de pagar la meitat.

c) Els contractes de compravenda de béns mobles

La compravenda és un contracte consensual pel qual una part, el venedor, s'obliga a transmetre la possessió o propietat d'una cosa i assegurar-ne el gaudi pacífic sense càrregues; mentre que l'altra part o comprador assumeix l'obligació de pagar-ne un preu.³⁴³

El contracte de compravenda és el contracte mercantil per excel·lència, perquè serveix per canviar productes per diners.³⁴⁴

El venedor respondrà sempre per evicció dels possibles drets preferents de terceres persones i pels danys o vicis ocults de la cosa tramesa.

Les transaccions de béns mobles del Llibre Manual es resumeixen en la següent taula:

Taula 9. Instruments de compravenda de béns mobles

Doc.	Venedor	Comprador	Objecte	preu
46	Bernat de Santmartí de Santa Pau	Bernat Queraltó	5 quarteres de provisions	

³⁴² BARCELÓ PERELLÓ, M., “ El Tractat de Capdepera de 17 de juny de 1231 entre Jaume I i Abu Abd Allah Muhammad de Manurqa: sobre la funció social i política dels fuqaha”, a *BSAL*, XXXVIII (1981), pàgs. 233-249.

³⁴³ MONTAGUT ESTRAGUÉS, T. de (coord.), FERRO POMÀ, V. i SERRANO DAURA, J., *Història del Dret Català ...*, pàg. 284.

³⁴⁴ ORS, A. D', *Derecho privado romano...*, pàg. 532.

61	Pere Morgat i Maria	Guillem Gassol i Pere Rotger	8 quarteres d'ordi i blat de l'alqueria de Moragues a Inca	180 sous
85	J. Franc i Ermessén	Berenguer d'Anglesola	1 barca	75 sous
203	Berenguer de Palauet	Pere de Vida i Alfenis	Oli i tots els aparells del trull de l'Alqueria de Santa Eulària	
269	Gomis de Montblanc i Romia	Miquel i Maria de Celsa	½ de la collita durant 3 anys	
329	Jaume Mota	Berenguer de Montcada	125 quarteres d'ordi	22 s. cada una

S'observa que es venen mercaderies: 8 quarteres d'ordi i de blat,³⁴⁵ 5 quarteres de provisions sense especificar,³⁴⁶ una barca,³⁴⁷ parts d'una nau,³⁴⁸ oli i tots els aparells d'un trull,³⁴⁹ es comprometen parts de la collita per uns anys. Pel que fa a aquest últim contracte, Gomis de Montblanc, la seva esposa Romia i Maria, probablement mare de Gomis i vídua de Domènec de Montblanc de qui hereten les terres de Banyalbufar, venen la meitat de la collita, pa i vi a més d'altres provisions, per tres anys a Miquel i Maria de Celsa a canvi de 300 sous melgoresos.³⁵⁰

c.1) La compravenda d'esclaus

Aquests documents solen indicar el nom de l'esclau, el color de la pell, el preu i la clàusula d'evicció per la qual el venedor s'obliga a respondre de la possible reclamació d'un tercer sobre l'esclau. En canvi, no s'especifica mai l'edat.

Els contractes de venda d'esclaus són 16 en el manual, que detallem a continuació:

Taula 10. Instruments de compravenda d'esclaus

Doc.	Venedor	Comprador	Esclau/va	Origen, color	preu
38	Bernat Piquer	Pons de Vic	Maimona	Sarraïna negra	80 s. melg.
39	Miquel Corredor	J., jueu	Said	Sarraí negre	50 s. melg.
50	Pere de Torn	Ramon de Mar	Jucef	Sarraí blanc	27 s melg.

³⁴⁵ Document 61.

³⁴⁶ Document 46.

³⁴⁷ Document 85.

³⁴⁸ Document 117.

³⁴⁹ Document 203.

³⁵⁰ Document 269.

59	S. Esbert de Lacarquera	Berenguer Neboti Pere Baró	Mahomet	Sarraí	55 s melg.
77	F. Picany	Joan Abennàsser	Axa i Jucef, mare i fill	Sarraïns blancs	41 s melg.
78	Guillema, muller de Bernat de Castelló i Cília, filla	G. Vidal de Tortosa	Jafia	Sarraí blanc	22 s. i 8 d. melg.
98	Pere de Colomer i Guillem d'Argelera	Simó de Llavanera	Alzmet	Sarraí blanc	65 s.
100	Valentí de Torres	Pere Someire de Montpeller	Massenda i Fàtima	Sarraïnes, negra i blanca	8 ll. melg.
142	S. Balbo	G. de Santandreu, clergue de Sóller	Sohora	Sarraïna blanca	45 s. melg.
155	Bernat de Brossa	Bernat Bassa	Jafia	Sarraí blanc	40 s. melg.
223	F. Picany	Joan Abennàsser	Massout	Sarraí blanc	95 s. melg.
237	Martor de Manresa	Joan Abennàsser	Monstaf	Sarraí blanc	70 s. melg.
240	Esteve Aron	Bernat Aimeric	Mahomet	Sarraí blanc	16 besants d'argent
318	Berenguer Burget	Berenguer de Montcada	Said i Sarramager, parella	Sarraïns blancs	50. besants d'argent
319	Berenguer Burget	Robert de Bellveí	Ahomet i Alimo[.], pare i fill	Sarraïns blancs	15 s. melg.
334	Bernat Sacristà	Berenguera Pintor i Ramona Argemir	Maria	Sarraïna blanca	50 s. melg.

Consten un total de 20 esclaus venuts al Manual que inclou bona part del 1240. Tots ells són sarraïns, 7 dones i 13 homes. Poden formar part del contingent de musulmans mallorquins esclavitzats pels cristians nouvinguts o bé provenir del nord d'Àfrica.

Entre els venedors repeteixen: F. Picany i Berenguer Burget. Mentre que dels compradors ho fa fins en tres ocasions Joan Abennàsser que compra quatre esclaus - mare i fill i dos mascles- un d'ells el de més alt valor de totes les transaccions.

c.2) Les vendes de lucre i millora

També es poden vendre coses que encara no existeixen, però que sí que ho faran en un futur més o menys immediat. És el cas de la venda de futures collites, com ja hem tractat en un altre apartat. També es pot vendre el guany que s'obtingui d'un negoci futur. Al Manual que ens ocupa, el que es ven és el producte que s'espera obtenir d'operacions de cors contra sarraïns, tal i com es consigna en el document 117, primer

d'aquesta sèrie de vendes de lucre i millora. En aquests contractes, un gestor que se suposa que viatja en la nau armada, és a dir que fa de corsari, ven parts del guany que espera obtenir a capitalistes que esperen rendabilitzar el crèdit que atorguen al gestor. El guany es divideix en 40 ó 50 parts iguals, de les quals el gestor es compromet a pagar una quarta part o un quartó als capitalistes. Altres vegades el guany es divideix per la meitat. En tots els contractes es comprometen a pagar totes aquestes participacions en tornar del viatge, s'ha d'entendre com un "passar comptes". Pensem que es tracta d'una manera d'aconseguir finançament per a poder armar la nau i fer el negoci, en aquest cas el corsarisme. No hi ha dubte que es tractava d'un viatge arriscat i com a tal força car d'emprendre, però que al mateix temps devia aportar guanys considerables. Fa pensar en el paral·lisme amb un mercat de futurs, donat que el que es ven és un probable lucre futur, igual que es fa en una rodona de compra i venda d'accions o d'altres derivats de qualsevol borsa actual.

Taula 11. Instruments de venda de lucre i millora

Doc.	Venedor	Comprador	Part del lucre i millora	Propietari de la barca	Destinació
117	Pere Aicart	Obert Parmesà	3 parts de 46	Pere Aicart, barca de 26 remes	Hispania, "contra sarracenos"
122	J. Figuera	G. de Lleida	1/4	Arnau Calafat, 22 remes	Hispania
140	Pere d'Almussara	Bernat Brossa	½ de 50 parts	Arnau Ballester i Tamarit	Hispania
144	Jaume Tapiador	G. de Lleida	1 quartó	Robert	Hispania
149	Pere Ball	Bernat Brossa	1 quartó de 40 parts	Arnau Calafat, 22 remes	Hispania
150	Arnau Calafat	Bernat Brossa	½ de la forma promesa		
154	Folc de Marsella	Bernat Brossa	¼ de 40 parts	Arnau Calafat	Hispania
159	Jaume Tapiador	G. de Lleida	¼ d'allò que posi Pere Jenover	Robert	Hispania
160	Arnau Calafat	G. Mariner	½	la seva barca i els seus socis	Hispania
161	Jaume Alemany	Martori de Manresa	¼	Arnau Calafat	Hispania
210	Pere Bonaventura	Pere Arcez	1/2	Tugores	Hispania
253	Pere Ball	Bernat Brossa	1/2	Pere Aicart	Hispania
257	Arnau Calafat i Pere Aicart	Bernat de Bellavista	½ de 50 parts	Pere Aicart i Arnau de Tugores	Hispania
276	G. Mariner	Ramon Bas i Esteve Egilgos	1/4	Robert de Tarragona	Hispania

Hi ha moltes coincidències en els personatges que intervenen. Així Bernat Brossa destaca com a inversor capitalista en quatre negocis diferents. També ho fa G. de Lleida en tres ocasions. Per la seva banda, G. Mariner actua indistintament tant de gestor com de capitalista.

S'identifiquen fins a quatre naus, se suposa que armades, que es troben a Ciutat i han de viatjar a Hispania. Els propietaris o patrons són els següents:

- Arnau Calafat, Pere Aicart i Arnau de Tugores, amb una barca de 22 remes. A més Calafat fa de gestor en tres ocasions i Pere Aicart en una.
- Pere Aicart, amb una barca de 26 remes.
- Arnau Ballester i Tamarit.
- Robert de Tarragona.

Tots els contractes tenen com a destí Hispania, és a dir la part musulmana de la península ibèrica que correspon al regne Nassarí.

Álvaro SANTAMARÍA considera que al segle XIII les activitats de cors suposaren un negoci remunerador del que s'obtenien importants capitals “que alimentan el tráfico mercantil y la recuperación agraria”.³⁵¹

Després de reconèixer i analitzar aquesta nova tipologia documental que hem denominat contractes de venda de lucre i millora, creiem que hem de concloure que aquests petits préstecs suposen la compra de beneficis futurs sobre les mercaderies, objectes i diners que potser s'aconseguien amb els viatges de cors. Aquests préstecs o participacions finançaven l'operació i al mateix temps contribuïen a fragmentar les pèrdues del negoci en cas de fallida. Pot ser que els beneficis al seu torn, es converteixin en un altre recurs important de finançament dels intercanvis mercantils o que es reinverteixin en l'agricultura. Al Manual, els capitalistes d'aquesta tipologia no coincideixen amb els capitalistes de les comandes mercantils ni amb els personatges que compren terres. Tal vegada amb una base cronològica més ampla arribarem a altres conclusions.

³⁵¹ SANTAMARÍA ARÁNDEZ, A., “Repoblación y sociedad en el reino de Mallorca (1230-1343)”, pàg. 538.

IV.4.-Modalitats de documents referents a l'aportació de béns dels cònjuges dins del matrimoni

La major part dels documents que han arribat fins als nostres dies sobre l'aportació de béns per a sostenir les càrregues del matrimoni són els instruments de dot, que trobem a partir del segle XIV i que es fan exclusivament amb la fórmula de donació "*propter nuptias*" del Dret romà. En aquesta tipologia d'aportació del dot al matrimoni és la muller directament qui es col·loca en matrimoni, o bé les aportacions de béns provenen del pare, germà, oncles o parents pròxims. El marit també pot fer una aportació dotal a la muller que rep el nom d'escreix, consisteix en l'increment del dot amb una part proporcional als béns aportats per la dona.

En canvi, en l'època alt medieval, l'aportació dels béns dins del matrimoni tenia lloc mitjançant la donació del marit a la muller. Als segles IX i X, el matrimoni es tractava d'un acord entre famílies, que afectava a tot el grup i en el qual s'aplicava la llei visigoda per la que el marit assumeix formalment el deure d'aportar l'esponsalici, que es calcula en una dècima part dels béns del marit, segons la legislació de Chindasvinto.³⁵² L'esponsalici que aporta el marit es compensa amb l'aixovar que ofereix la família de l'esposa. Així els pares de la núvia ofereixen béns pel seu posterior sosteniment.

Jesús LALINDE ABADIA,³⁵³ que ha estudiat les varietats dels pactes matrimonials per a Catalunya, assenyala de forma general que en el segle XIII es produeix el fenomen de "disgregacionismo jurídico", caracteritzat per la manca d'un Dret comú, entès com una font o conjunt de fonts als quals recórrer en els casos que no hi hagi una norma especial. Aquesta època es caracteritza a Catalunya pel "indecisionismo normativo" que s'explica perquè el Dret visigot no és desplaçat d'arrel pel Dret comú sinó que va essent desplaçat paulatinament, de mica en mica. Concretament, en els pactes matrimonials tal vegada és on es pot observar amb més claredat, per l'evolució posterior que sabem que tindran que és la que hem comentat a l'inici d'aquest apartat. Des del punt de vista dels pactes matrimonials, Jesús LALINDE apunta tres característiques evolutives que serveixen per

³⁵² OTERO, A., "Liber Iudiciorum 3, 1, 5", *AHDE*, XXIX (1959), pàg. 553.

³⁵³ LALINDE ABADIA, J., "Los pactos matrimoniales catalanes", a *AHDE*, XXXIII (1963), pàg. 171.

analitzar el marc general en el qual podem inserir els documents del Llibre Manual de 1240. Són les següents:

1. La decadència de la comunitat d'adquisicions i la seva supervivència només en algunes comarques (Tortosa). Sota el règim jurídic visigot, s'entenia que les adquisicions fetes pels cònjuges, eren comuns. Jesús LALINDE pensa que aquesta mentalitat no pot haver canviat de la nit al dia per la penetració més o menys afortunada d'idees retroromanes. Es destaca entre altres pactes "l'associació a compres i millores"³⁵⁴ que es troba al Camp de Tarragona i el Penedès, on es pacten "*empciones et adquisiciones*". També el pacte "de mig per mig", que apareix als Costums de Tortosa, està subjecte a divisió en dissoldre's el matrimoni, no només de guanys sinó tots els béns, excepte el vestit i després de pagats els deutes. Es tracta d'una comunitat absoluta perquè es diu que marit i muller fan seus a mitges tot el que tenen o el que esperen tenir. Encara existeix una tercera modalitat practicada a les comarques gironines anomenada "agermanament", semblant al contracte de "mig per mig".

Pel que fa a les diferències entre els règims, LALINDE assenyala que "l'associació a compres i millores" de Tarragona i Penedès sembla estar unida a l'esponsalici de la dona i no té rèplica als altres territoris. Sí coincideix amb "el mig per mig" en què és un pacte prenupcial. La convenença no està condicionada a un moment determinat i recau només en els ganancials com les compres i millores; en canvi "el mig per mig" s'estén a tots els béns. Els contractes "mig per mig" exclouen aportació de béns, mentre que en els "agermanaments" de Girona s'ha de fer una contradonació que iguali la donació.

2. El triomf de l'aportació femenina específica, des de mitjans del segle XII. Un senyal clar de la importància adquirida per part de l'aportació femenina de mitjans del segle XII i del XIII és la denominació específica "d'aixovar", que és el que aporta o dona la muller al marit.

Amb "l'aixovar", es produeix el ressorgiment de l'aportació femenina. El dot torna al seu significat inicial "*in dotem et exovarium*", ajudat pel nou Dret romà.

³⁵⁴ En dona una referència del 1260 "*et habeamus medium per medium omne emptiones et adquisiciones quas insimul fecerimus unusquisque ad suam voluntatem*".

El dot és una aportació de l'esposa, com abans ho fou de l'espòs, però ella mai ha tingut la independència econòmica d'ell. Mentre en el dot marital ell l'aporta per si mateix i sense referència de cap origen, en el dot femení el normal és que la dona constitueixi el dot que rep dels seus familiars, o fins i tot del propi marit. El més normal és que el dot vingui dels pares d'ella; si no hi ha els pares, un germà constitueix el dot; finalment en absència de familiars ho farà el mateix espòs. La consolidació d'aquesta exigència s'imposa als segles XI i XII. Hi ha preocupació de deixar previst el dot de les filles orfes; si és necessari, imposant als germans receptors de béns dotar degudament a les seves germanes. Els regals dels pares rebuts per la núvia, s'interpreten com una entrega anticipada de la part de l'herència que li correspondria

3. La resistència del dot marital durant la primera meitat del segle XIII. Jesús LALINDE³⁵⁵ considera que per pretensions de similitud amb els matrimonis reials, l'esponsalici persisteix en els matrimonis de l'alta noblesa. L'esponsalici com a donació marital és excepcional en els matrimonis dels restants grups de la societat perquè, com s'ha senyalat en el punt anterior, amb les noves tendències s'ha entronitzat l'aportació femenina.

En el Manual que ens ocupa trobem un total de 21 assentaments que corresponen a 15 contractes de matrimoni. 10 són d'aportació exclusivament del marit o sigui que són esponsalicis. A d'altres 4 es fan aportacions de tots dos cònjuges amb contractes de “mig per mig” o “d'agermanament” mentre que no hi ha cap encara amb aportació exclusivament femenina. Sí que trobem donacions en concepte d'aixovar per part del pare o germans a la futura esposa, però cap constitució específicament femenina. Aquest fet és rellevant perquè segur que quan consultem els llibres notariais mallorquins del segle XIV, apareixeran instruments dotals d'aportació femenina. Serà necessari poder analitzar aquesta evolució per poder oferir una cronologia.

Els esponsalicis aportats únicament pel marit que apareixen al Manual s'identifiquen clarament contractes “d'associació a compres i millores”, que Jesús LALINDE identifica només al Camp de Tarragona i el Penedès el 1260. Al nostre Manual en tenim diversos exemples clars (20 anys abans del que Jesús LALINDE empra). Per exemple,

³⁵⁵ LALINDE ABADIA, J., “Los pactos matrimoniales catalanes”..., pàg. 189.

en el document prenupcial atorgat per Pere de Santjust a la seva esposa Maria, on queda clar que a més de 200 sous melgoresos li fa donació de part de les compres i millores, *“Item dono tibi medietatem in omnibus acquisitionibus, emptionibus et melioramentis honorum et possessionibus quae de cetero facias quam libitum ad omnes voluntates faciatis, sine vinculo et cetera”*.³⁵⁶ També en la donació per esponsalici que atorga Mateu de Calatayud a Toterà, muller seva, de 500 sous melgoresos, als que hi afegeix *“Et dono tibi medietatem in omnibus acquisitionibus et emptionibus habendorum et possessionarum que de cetero facio, que habeas ad omnes tuas voluntates, et cetera”*.³⁵⁷ Sempre és la meitat de les compres i millores, excepte Berenguer Buscalles que atorga 50 sous de millora.³⁵⁸ En tots els casos sobre la part donada en concepte de compres i millores no hi clàusules de condicions, sinó que l'esposa en pot disposar lliurement.³⁵⁹

Al Manual, es troben exemples representatius del moment de transició en el qual es troben aquests cònjuges de la primera meitat del segle XIII i de la indecisió o pot ser imprecisió normativa existent, tal i com explicità Jesús LALINDE. Fa la sensació que davant del dubte, apliquen tots els pactes que coneixen. Trobem 3 possibilitats: els esponsalícis, els agermanaments i en menor mesura, els aixovars.

a) Els esponsalícis

Les donacions per esponsalici o d'aportació marital es fan de la meitat de tots els béns, *“omnium bonorum”* o *“omnium bonorum meorum”*, i de vegades de monedes que oscil·len entre els 50 sous melgoresos fins als 500 sous. Els esponsalícis tenen clàusules de condicions per la donatària que consisteixen en la disposició lliure de només la meitat dels béns entregats en la donació mentre que l'altra meitat són pels fills d'ambdós, si n'hi ha. En cas que no tinguin fills s'estableix que aquesta meitat ha de retornar a la part del marit o a la seva família *“propinquis”*, segons els Costums de

³⁵⁶ Document 92 .

³⁵⁷ Document 209 .

³⁵⁸ Document 147.

³⁵⁹ Documents 126, 152.

Barcelona, tal i com es fa constar en alguns casos.³⁶⁰ Però també es pot establir que a la mort del marit serà tot per la muller, sempre que no hi hagi fills.³⁶¹

b) Els contractes de “mig per mig” i “d’agermanament”

Els contractes “de mig per mig” i “d’agermanament” de béns, es donen al Manual en quatre ocasions. El primer és dels cònjuges Domènec d’Arbúcies i Ermessén, i li suposà al notari la redacció de fins a tres instruments dels quals anul·la els dos primers per a redactar-ne un tercer i definitiu.³⁶² En el primer, el marit li dona la meitat dels seus béns sense cap condició. En el segon instrument, Ermessén és qui fa la donació de la meitat dels seus béns a Domènec. I finalment en el darrer instrument reconeixen que són marit i muller, que tot ho tenen “mig per mig” i que tots dos poden fer el que vulguin de la seva meitat. Els errors de redacció dels dos primers documents ens fan pensar que potser el notari dubta de la norma que ha d’aplicar a l’instrument. Pot ser que desconegui la modalitat de “l’agermanament”? De qualsevol manera, no diu que fossin anul·lats per voluntat de les parts, sinó que més aviat es tractà d’una decisió del notari o de l’escrivà.

Altres casos d’instruments de donació i contradonació són els instruments atorgats entre: Domènec de Vilafranca i d’Ermessén Espinella³⁶³ per valor de 50 sous; també entre Ermessén Constantino i G. de Banc de 200 sous melgoresos i propietats immobles;³⁶⁴ i per últim, els dels cònjuges G. Bertran i Maria que es donen i contradonen la meitat de tots els seus béns.³⁶⁵

c) Contractes “d’aixovar”

El Manual inclou dos casos que es poden considerar “d’aixovar”. Els cònjuges Bernat de Cunilles i Maria fan dos pactes prenupcials consecutius. El primer és atorgat pel pare de la núvia, Pere de Girona a la seva filla; es qualifica de donació per aixovar “*pro tuo*

³⁶⁰ Documents 92, 130, 209, 283 i 289.

³⁶¹ Documents 147, 152, 162, 165 i 251.

³⁶² Documents 126, 127 i 128.

³⁶³ Documents 251 i 252.

³⁶⁴ Documents 282 i 283.

³⁶⁵ Documents 332 i 333.

exovario ad diem nupciarum tuorum” i consisteix en la meitat de la casa que té a Ciutat de Mallorca i 100 sous; de tot en pot disposar lliurement. Tot seguit, el marit, Bernat Cunilles, fa donació per esponsalici a Maria de 200 sous melgoresos i, tal com hem vist en els dos altres casos afegeix “*Item dono vobis medietatem in omnibus emptionibus, et acquisitionibus et meliora honorum et possessionum quae de cetero faciam, habeas omnes tuas voluntates*”.³⁶⁶

Una altre cas que es pot interpretar “d’aixovar” és el que té com a protagonista a Gueraula, a qui primer li és atorgat l’esponsalici del seu marit Esteve Mascaró, que consisteix en la meitat de tots els béns.³⁶⁷ Més tard Berenguer Fiol, germà de Gueraula, li fa donació de tots els drets sobre les propietats que té al lloc anomenat de La Cugullada, terme del Montmell (Alt Camp, Catalunya).³⁶⁸

Taula 12. Instruments d’aportacions de béns al matrimoni

Doc	Atorgant	Muller	Béns	Condicions	Millors
92	Pere de Santjust, marit	Maria	200 s. melg. esponsalici	½ lliure disposició, l'altra ½ fills, sinó torna al marit	La ½ de les adquisicions i millors, lliure disposició
126	Domènec d'Arbúcies, marit	Ermessén			La ½ de les adquisicions i millors, lliure disposició
127	Ermessén, muller	Domènec d'Arbúcies	La 1/2 dels béns		
128	Domènec d'Arbúcies, marit	Ermessén	Mig per mig		
130	Esteve Mascaró, marit	Gueraula	½ dels béns	½ lliure disposició, l'altra ½ fills, sinó torna al marit	
131	Berenguer Fiol, germà	Gueraula, germana	Tots els drets sobre les propietats a Catalunya		
147	Berenguer Buscalles, marit	F.	½ dels béns	½ lliure disposició, l'altra ½ fills, sinó serà per ella	50 sous de millora

³⁶⁶ Documents 151 i 152 respectivament.

³⁶⁷ Document 130.

³⁶⁸ Document 131.

151	Pere de Girona, pare	Maria, filla i esposa de Bernat de Cunilles	½ de la casa de Ciutat i 100 sous	Pot disposar lliurament	
152	Bernat de Cunilles, marit	Maria	200 s.	½ lliure disposició, l'altra ½ fills, sinó serà per ella	La 1/2 de les millores
162	Bartomeu Fonollosa, marit	Arsenda	½ dels béns i millores	½ lliure disposició, l'altra ½ fills, sinó serà per ella	
165	F. de Romaguera, marit	Benepassa Garrina		½ lliure disposició, l'altra ½ fills, sinó serà per ella	
190	Nicolau Baya, marit	Ramona	100 sous		
209	Mateu Calatayud, marit	Totera	500 sous	300 lliure disposició, 200 pels fills, sinó retornen a ell	½ de les millores i adquisicions
251	Domènec de Vilafranca, marit	Ermessenda Espinella	50 s.	Tots per ella a la mort del marit	
252	Ermessenda Espinella, muller	Domènec de Vilafranca	50 s.		
282	Ermessén Constantino, muller	G. de Banc	200 s. , cases a Ciutat i 6 gob. a Sineu	200 s. lliure disposició	
283	G. de Banc	Ermessén Constantino, muller	200 s.	200 s. que tornen als seus propers quan ell mori (segons Costums de Barcelona)	
289	Arnau de Suau, marit	Barcelona	300 s.	½ lliure disposició, l'altra ½ fills i sinó serà per ell (segons Costums de Barcelona)	
332	G. Bertran, marit	Maria,	Mig per mig		
333	Maria, muller	G. Bertran	Mig per mig		

Resulta rellevant en aquest tipus de donacions la presència dels amics o “*amici*”. Apareixen en aquests tipus d’instruments fent referència al grup social al que pertany la dona. En canvi, no s’esmenten els pares o familiars de la dona. S’esmenten quan ja no té família, però pertany a un grup de solidaritats.³⁶⁹ En el document de dipòsit de

³⁶⁹ Documents 92, 190, 251 i 289.

l'esponsalici de Berenguera, muller de Martí Ferrandis, que hem analitzat anteriorment,³⁷⁰ també hi ha una referència als “*amicorum meorum et tuorum*” que han de conèixer i estar d'acord amb qualsevol cosa que es decideixi respecte aquest esponsalici. En l'anàlisi que fa Flocel SABATÉ del procés de feudalització de la societat catalana, explica que la feudalitat no substitueix a la família sinó que articula unes solidaritats que la impliquen i la projecten cap a noves dimensions. Així a l'Osona dels segles IX i X, Maria es casa “*per voluntatem Dei seu parentum vel amichorum nostrorum*”. En conseqüència, la base de les unions es manté com un acord entre famílies; de manera que precisen un determinat grau de cessió de béns i una relació de solidaritat mitjançant un matrimoni que ja està definit en termes religiosos.³⁷¹

IV.5.-Les modalitats de contractes de manament i de gestió

En aquesta modalitat hi hem inclòs les procures i els contractes de mandat en general.

a) Les procures

El Dret justinianeu considera la procura com un contracte de mandat o contracte consensual, pel qual una persona (mandatari) s'obliga a efectuar gratuïtament un encàrrec o una gestió encomanada per una altra (mandant), i que és de l'interès d'aquesta última o d'una tercera persona.³⁷²

En tots els casos, el procurador apareix com l'administrador d'un patrimoni amb les facultats que li donava el patró senyor, *unius rei omnium bonorum*. Les gestions del procurador, en lloc i nom de la persona que representa, produeix els efectes en aquella persona que no intervé.

Aquests tipus de contracte de concessió de poders, per a obrar o representar, atorgats per una persona a una altra, són freqüents en el món medieval i molt útils en l'expansió del comerç.³⁷³ Els estudis que existeixen sobre aquesta figura incideixen sobretot en el

³⁷⁰ Document 81.

³⁷¹ SABATÉ, F., *La Feudalización de la sociedad catalana...*, pàg. 175.

³⁷² MONTAGUT ESTRAGUÉS, T. de (coord.), FERRO POMÀ, V. i SERRANO DAURA, J., *Història del Dret Català ...*, pàg. 293.

³⁷³ FERRER I MALLOL, M. T., “L'instrument notarial (segles XI-XV)” ..., pàgs 65-66.

caràcter que tenen de representació davant d'un jutge. L'anomenada *procuratio ad litem*.³⁷⁴

Al Manual consten alguns casos en els quals es nomena procurador a dones, com Guillema, Arsendis i Ramona,³⁷⁵ que fan de procuradores de marits o pares.

Taula 12. Procures

Doc	Mandant	Mandatari	Objecte	Observacions
2	Bellobeo de Naulio	Assalit Porter	Per deute de 20 besants	
11	G. Company	Bernat Caimari	Per deutes a Ciutat i illa de Mallorca	
33	Bertran Truiols	Miquel Nunis	Per cobrar deutes i en especial per causes davant la cúria	
40	Bernat Piquer	Gerald Om	Per cobrar un deute de Pons de Vic de 80 s. Per compra d'1 esclava	Revocació per deute ja cobrat
99	Ramon i Elisenda de Torrella	Bernat de Soler	Per vendre el mas Soler de Salelles (Catalunya)	
108	G. de Soler	Arnau Renald	Per recuperar 20 s. Barcelonesos i 10	
111				Revocació de la procura següent
112	Bernat Gamir	Arsendis i Ramona, muller i filla	Per vendre el mas de Santa Eugenia de Berga	
114	Pere de Font i Maria	Ferrer Malet	Per recuperar allò que els hi deuen a Feixa i Cabrera (Catalunya)	
124	Porrassa	F., marit	Facultats per a poder vendre i establir les seves propietats a Catalunya o a Mallorca i altres bandes	Procura en forma de donació
135	Beatriu, filla d'Arnau Gras	Bernat Riudamitge, marit	Per vendre les propietats que tenen a Argentona (Catalunya)	
153	Arnau Rotlan	G. Rotlan	Per vendre les propietats que tenen a Llagostera (Catalunya)	
156	Ferrer de Fabriades	G. Rotlan	Per vendre les propietats que tenen a Llagostera i Calades (Catalunya)	
171	Pere Pasqual	Berenguer Terrades	Drets per exigir un deute davant la cúria	Procura en forma de donació
192	Ramon de Gilsen	Arnau Sartaner	Per cobrar 17 ll. i 5 s. que li deu Magnet	

³⁷⁴ PACHECO CABALLERO, F. L., "La figura del procurador en los derechos hispánicos", a *L'assistance dans la résolution des conflits*. Brusel·les: *Recueils de la Société Jean Bodin pour la Histoire comparative des institutions*, LXV, 1998, pàgs. 21-37. Estudia les referències en el *Fuero Real* i *Las Partidas* pel cas de Castella, mentre que pel que fa a Catalunya destaca que no hi reglaments sino que es regien per la *procuratio* i del *madatum* romanojustinianeu, pàg. 35.

³⁷⁵ Document 288 i document 112 respectivament.

195	Bernat de Trancia	Pere de Trancia, nebot	Per cobrar 55 s. l 25	
230	Jaume de Santaeugènia	Pere i G. , clergues de Santjust	Per a recuperar dels marmessors de R. Plegamans les collites de Bernat de Santaeugènia	
232	Robert de Tarragona	Bernat d'Artés, notari	Donació a Ramon, bisbe de Mallorca, de la dècima de l'església a la Cavalleria dels homes de Tortosa	Contracte fet en representació
242	Bernat Aimeric	A. Tugores	Per fer-se càrrec de les propietats da Ciutat i illa de Mallorca	
243	Bernat Hospital	Bernat Puig de Barcelona	Per cobrar deute	
247	Bernat Hospital	Bernat Puig de Barcelona	Per propietat de Mallorca pel bisbe de Barcelona	
265	Garsany Calafat	Joan Albengene	Per recuperar una casaca nova que Pere Garsany ha empenyorat	
268	Pere Espaser	Pere Vilar, Joan Navarra, Pere Riquer	Procura general sobre els béns que té a Ciutat	
275	Arnau Tugores	Guerau Capellà	Per recuperar 100 besants de G. de Vic li deu	
288	Berenguer Buscalles i Ferrera	Guillema	Per rebre 50 s. barcelonesos de la llegítima	
316	Berenguer Burguet	Ramon Corner	Per cobrar un deute	

b) Els mandats

El mandat pot ser genèric o per un negoci concret. Ha de consistir en tot cas en una activitat lícita. Com a encàrrec de confiança, el mandat és personalíssim i cesa en cas de mort de qualsevol de les dues parts. Pot ser lliurement revocat pel mandant i també renunciat lliurement pel mandatari.³⁷⁶

Els mandats al manual s'utilitzen per a coses concretes. Bernat Moneder que fa expedir un reclam dirigit als frares del monestir de Santa Maria d'Escarp (Segrià) i mana a Pere Ripoll que percebi el que li va ser llegat en testament per Ramon Moneder, germà seu.

³⁷⁶ ORS, A. D', *Derecho privado romano...*, pàgs. 514-515.

IV.6.- Les donacions

La donació és un traspàs o una transmissió de drets patrimonials que obeeix a una simple i pura liberalitat. La transmissió no es fa per a donar compliment a cap deure i no té compensació, és gratuïta.³⁷⁷

Intervenien en la donació el donant que és la persona que empobrirà el seu patrimoni i el donatari que és qui l'augmentarà.

Es solen distingir tres classes de donacions:

- a) La donació modal (*sub modo*), que és aquella que duu implícit l'acompliment d'una càrrega .
- b) La donació remuneratòria o donació simple. La causa és la voluntat del donant encara que també es pot fer com a premi o recompensa d'algun benefici, servei o favor rebut del donatari.
- c) La donació *mortis causa* és la que es fa tenint en consideració la mort pròxima o futura del donant, produeix els seus efectes quan el donant es mor.³⁷⁸

Les donacions del Manual són donacions simples. Algunes vegades el notari indica que es produeixen com agraïment o pagament per algun servei: per serveis prestats o per molts i gratuïts serveis. No hi ha cap donació que sigui *mortis causa*.

Sembla que no hi ha relació de parentiu entre els protagonistes de les donacions del Manual, excepte en el cas de Guillem Coll de Bianya que fa donació a la seva dona de la meitat d'una alqueria i una casa a Bunyolí en agraïment per molts i gratuïts serveis. No diu que sigui una donació dotal i tampoc hi ha clàusules de condicions.³⁷⁹

³⁷⁷ MONTAGUT ESTRAGUÉS, T. de (coord.), FERRO POMÀ, V. i SERRANO DAURA, J. *Història del Dret Català ...*, pàg. 293.

³⁷⁸ PANERO GUTIÉRREZ, R.: *Derecho Romano*. València: Tirant lo Blanc Libros, 2000, pàgs. 653-667.

³⁷⁹ Document 259. GARCIA SANZ, A., *Institucions de Dret Civil Valencià*, Publicacions de la Universitat Jaume I, Castelló de la Plana, 1996. Pàg. 97. Les donacions *inter vivos* entre marit i muller són nul·les, si no són confirmades en testament o altre acte d'última voluntat. Exceptuades les donacions per raó de matrimoni. Però les donacions *mortis causa* entre marit i muller són vàlides.

L'objecte de la donació pot ser tot allò amb el que es pugui comerciar, inclosos els drets. És el cas de referència als documents de mandat o procura sobre els drets d'unes propietats de béns mobles i immobles a Porqueres (Pla de l'Estany, Girona), que Porrassa traspasa al seu marit en forma de donació per tal que les pugui vendre o establir.³⁸⁰ També es redacta en forma de donació de drets la procura per a actuar davant la cúria efectuada per Pere Pasqual a Berenguer Terrades.³⁸¹ Berenguer Fiol fa donació dels drets sobre les propietats de La Cugullada del Montmell (Alt Camp – Baix Penedès, Tarragona) a la seva germana Gueraula, qui en document anterior acabava de rebre l'esponsalici del seu marit.³⁸²

De tota manera, els objectes protagonistes de les donacions són els immobles: horts, terres i vinyes. També es donen quantitats de diners, algunes vegades sense precisar quina quantitat, com en el cas del rescat de Garcia.³⁸³

Taula 13. Instruments de donació

Doc.	Donant	Donatari	Objecte	Observacions
52	Prohet de Lleida, Domènec Clavell i Bernat Moliner	Pere Escrivà	3 horts a Ciutat, 1 terra a S. Llorenç i alqueria d'Orela a Petra	Clàusula de <i>exceptis militis atque sanctis</i>
55	Bernat Suriguer, notari de Mallorca	G. de Pericàs	Propietats a la porta inferior de Ciutat	
79	J. Marc	Pere Mates	175 s. melg.	Donació per serveis prestats
109	Ramon d'Olesa i Pere Espaser	Arnau Mont-roig	quantitat	Rescat de Garcia, germà de Pere Espaser
124	Porrassa	F., marit	Facultats	Procura en forma de donació
131	Berenguer Fiol	Gueraula, germana	Drets sobre propietats a la Cugullada del Montmell (Catalunya)	
164	Bernat de Sallent i Ermessén	Pere de Sallent	I jovada a l'alqueria de Fornari, terme d'Inca	Pels molts i gratuïts serveis
171	Pere Pasqual	Berenguer	Drets per exigir un deute davant	Procura en forma de

³⁸⁰ Document 124.

³⁸¹ Document 171.

³⁸² Documents 131 i 130.

³⁸³ Document 109.

		Terrades	la cúria	donació
174	Arnau Domènec i Ermessén	Ramon Figuera	1 vinya a l'alqueria d'Abzent	Senyor directe: Gastó de Bearn
232	Bernat d'Artés, notari de Mallorca, amb llicència de Robert de Tarragona	Ramon, bisbe de Mallorca	La dècima de l'església de la cavalleria dels homes de Tortosa a Ciutat	
259	Guillem de Coll de Bianya	Guillema Molins, muller seva	La ½ de l'alqueria de Locomals i d'una casa al terme de Bunyolí	Per molts i gratuïts serveis
291	G. Campaner	Berenguer Ros	1 casal porció dels homes de Barcelona a Inca	
302	Berenguer de Montcada i Blanca	Santa Maria de la Real	3 quarterades de terra al costat de l'alcàsser de la Real	
303	Arnau de Suau i Barcelona	Ostrora de Suau, germana	Propietats que tenen a l'alqueria de Massanella (Inca)	Senyor directe: Prepòsit de Tarragona
310	Bernat de Torrella	F. de Reixac	Menjar i vestit per tota la vida del donatari	Per ordinació de sotsdiaca
313	Domènec de Mascaró	Pere Amat	Menjar i vestit per tota la vida del donant	Per ordinació de sotsdiaca

En aquest tipus documental es sol incloure la clàusula *exceptis militibus atque sanctis*, pel qual els béns donants no podien ser tramesos a nobles ni a persones, llocs ni entitats eclesiàstiques.³⁸⁴ És una clàusula vigent a Mallorca des de l'atorgament de la Carta de Franquesa el març de 1231: “les possessions totes, les quals en la Ciutat et Regne aurets et posseyets, aiats franques e liures, axí con aqueles aurets per cartes de nostra donatió. E puschats d'aqueles fer, ab enfant et sens enfant, totes vostre volentats a qui us volrets axceptats cavalers et sants”.³⁸⁵ Aquesta clàusula era corrent en el Dret alto medieval, i sobretot en les donacions fetes pels sobirans.³⁸⁶

En el Manual trobem dos instruments de donació a institucions eclesiàstiques que es produeixen en el marc de l'aixecament provisional de la prohibició de fer alienacions de béns a favor de cavallers i eclesiàstics que es dona entre 1235 i 1242 per tal de poder dotar de recursos a l'església mallorquina.³⁸⁷ El bisbe de Mallorca és el destinatari de la

³⁸⁴ Veure el document 52.

³⁸⁵ MUT CALAFELL, A., PLANAS ROSSELLÓ, A. i URGELL HERNÁNDEZ, R. (textos), GARÍ MIR, F. (direcció) (2003): *Documents i compilacions legals*, Palma de Mallorca: Parlament de les Illes Balears, (Documents Cabdals del Regne de Mallorca), pàg. 33.

³⁸⁶ GARCIA SANZ, A., *Institucions de Dret Civil Valencià ...*, pàg. 96.

³⁸⁷ CATEURA BENNÀSSER, P., “Exceptis Militibus et Sanctis”, a *Homenatge a Antoni Mut Calafell*, arxiver. Palma: Conselleria de Cultura, Educació i Esports, 1993, pàgs. 53-62.

donació de la dècima de la cavalleria dels homes de Tortosa a Ciutat.³⁸⁸ És conegut que la diòcesi de Mallorca neix amb retard pels problemes de finançament. El 1232 Jaume I va fer una donació de béns a l'església que el Papa Gregori IX considerava insuficient per al seu manteniment. El Papa no va autoritzar el nomenament del bisbe de la nova diòcesi fins que al 1235 els magnats que participaren en la conquesta van començar a donar la dècima part dels béns que reberen de la conquesta. A partir de l'11 de març de 1239, Ramon de Torrella, primer bisbe de Mallorca, va atorgar establiments de les propietats i rendes rebudes dels magnats, i a exigir de forma corrent la dècima com una de les càrregues.³⁸⁹

El Monestir de la Real és beneficiari també de la donació de terres que fan partió amb les propietats de la comunitat benedictina, efectuada pels cònjuges Berenguer de Montcada i Blanca.³⁹⁰ Curiosament, en el document anterior a aquest i datat al mateix dia, Berenguer de Montcada compra les terres objecte de donació a Berenguer i Maria per 31 sous melgoresos. Pau MORA i Lorenzo ANDRINAL publiquen íntegrament la donació efectuada per Berenguer de Montcada i Blanca i, alhora, identifiquen i transcriuen el pergamí original que es va entregar a les parts, original que es troba entre els pergamins de la secció de Clergat de l'Archivo Histórico Nacional.³⁹¹

Els altres documents de donació són en motiu de l'ordenació de dos clergues: F. de Reixac com a sotsdiaca, diaca i prevere, i Pere Amat com a sotsdiaca. Els donants són Bernat de Torroella, *miles*, i Domènec Mascaró. La donació consisteix en vestit i menjar en la casa i a taula de Bernat de Torroella mentre F. Reixac visqui. Per a Pere Amat la donació li proporciona el menjar i vestit de la casa de Domènec Mascaró per tota la vida d'aquest.

³⁸⁸ Document 232. Per més informació sobre la dècima i el delme veure LÓPEZ BONET, J.F., "L'estudi del delme recautat per la Procuració Reial de Mallorca en el segle XIV i el seu interès respecte a l'aproximació a la cojuntura agrària", a *BSAL XXXIX*, (1983), pàg.381-406.

³⁸⁹ PÉREZ MARTÍNEZ, LL. I COLL TOMÀS, B., *Ramon de Torrelles primer bisbe de Mallorca*, Palma de Mallorca: Catedral de Mallorca publicacions, Col·lecció La Seu, 1988, pàgs. 9-42.

³⁹⁰ Documents 301 i 302.

³⁹¹ MORA, P. i ANDRINAL, L., *Diplomatari del monestir de Santa Maria de la Real de Mallorca*, vol. 1, Palma de Mallorca, 1982, pàgs. 227-228.

IV.7.- La tutela

La tutela i la curatela són dues institucions que substitueixen la pàtria potestat. S'estableixen respecte a una persona que, tot i ser lliure, no té la capacitat per entendre i voler les coses que li calen per a regir-se a ella mateixa, i per a administrar adequadament el seu patrimoni. Aquesta manca de capacitat es determina per l'edat, el sexe, una malaltia mental o perquè la persona en qüestió dilapida el seu patrimoni.³⁹²

Són institucions, que a Catalunya i en l'època alt medieval, impliquen elements de l'ordenament visigot que aniran evolucionant amb el temps, tal i com conclou Josep Maria FONT i RIUS en les seves investigacions per la zona de Vic.³⁹³

El document **215** del Llibre Manual és un fragment molt parcial de tutela d'una pupil·la, segurament s'anomena Maria, orfe de pare que es diu Bernat Narbonès, de la qual es fa càrrec com a tutor Mateu. Aquesta tutoria està consentida i aprovada per la mare de la pupil·la de la qual només coneixem la seva inicial A.³⁹⁴ Aquest exemple de tutela no té a veure amb les alt medievals, que només s'exercien si faltaven els dos progenitors. Si un d'ells restava viu, home o dona, tenia la pàtria potestat o *potestas*.³⁹⁵

IV.8.-Les modalitats de contractes de servei personal

Tots els contractes reunits en el present epígraf prenen la forma de contracte bilateral perquè impliquen obligacions per a les dues parts del contracte. La tipologia dels contractes de treball, pel que fa a documents d'ECR, ha estat abordada per la historiografia mallorquina només dels anys 1256 i 1260, de manera que els contractes

³⁹² MONTAGUT ESTRAGUÉS, T. de (coord.), FERRO POMÀ, V. i SERRANO DAURA, J. *Història del Dret Català ...*, pàg. 229.

³⁹³ FONT i RIUS, J.M., "En torno a la aplicación del Derecho visigodo durante la Reconquista. La tutela altomedieval catalana", a *Revista Portuguesa de Historia*, V (1951), pàgs. 351-378.

³⁹⁴ "Ad hec ego A. uxor, quondam, Bernardus Narbona et matris dicti pupilli, laudo tibi dicto Matheo dictam tutoriam, promitto quod non contradire iure aliquo".

³⁹⁵ FONT i RIUS, J. M., "En torno a la aplicación del Derecho visigodo.." Pàgs. 366-367.

de servei personal, aprenentatge i didatge que es presenten en el Llibre Manual de 1240 són inèdits pel seu rècord d'antiguitat, la qual cosa els hi confereix un major interès.³⁹⁶

a) Els contractes de servei

Els que hem agrupat com a contractes de servei són 13 documents molt semblants. La pauta és que un individu s'encomana a un altre per tal de servir-lo durant un temps determinat. S'utilitzen els verbs dispositius promet "*promitto*", i també convenc "*convenio*".

En els instruments de servei que apareixen en Llibre Manual, el temps de durada del compromís oscil·la entre tres mesos i un any; en algun cas s'especifica que el contracte comprèn el dia i la nit.³⁹⁷

Els contractats són acabats d'arribar a Mallorca. Com és el cas de Pere i Bernat F. de Porqueres que entren al servei de Ferrer, també de Porqueres; no s'especifica cap vincle familiar en ells.³⁹⁸ Segueix la clàusula de servir amb fidelitat, humilitat i paciència. El contractat jura complir els compromisos.

Cap dona s'encomana en servei personal. Hi trobem un únic cas de persona que es consigna com a batejat; és Pere de Bages, que entra al servei personal de Pere Nunis.³⁹⁹

Els contractants són coneguts per altres documents dins del mateix manual; per exemple Sanç de Pola, Pere Nunis i Domenia, ja vídua de G. de Pinta, que és l'única dona que contracta.⁴⁰⁰

Seguidament es troben els compromisos del contractant, que s'especifiquen en la clàusula de "*Convenio tibi dare victum, et colam te sanum et infirmium*" o altres fórmules equivalents. Sovint, també es compromet a proporcionar un seguit de roba i calçat al contractat. S'estableix el sou que li paga pels seus serveis que tant pot ser un estipendi en numerari com en espècies.

³⁹⁶ Els contractes de servei han estat objecte d'un article de LÓPEZ BONET, J. F., "Les relacions de servei al segle XIII mallorquí", a *BSAL*, 43, pàg 17. L'autor comenta que aquesta tipologia concreta de contractes a la sèrie d'ECR, afegeix que només es troba entre els anys 1256 i 1260. Els contractes del manual de Pere Romeu són 16 anys més antics que els es tracten en aquest article.

³⁹⁷ Document 95.

³⁹⁸ Document 125.

³⁹⁹ Document 95.

⁴⁰⁰ Documents 83, 95 i 325 respectivament.

Sovint no es fa cap indicació de quin tipus de feina se'ls encomana a part de la de servir. Una excepció és el cas de Ramon de Beldia que entra al servei de G. Onrat per guardar el bestiar.

Comentari a part mereix el contracte de servei contret per Pere i Bernat F. de Porqueres amb Ferrer de Porqueres al qual prometen fidelitat i homenatge, “*Et hec promittimus sub fide homagii a vobis prestitum manibus et orem nostris propriis corporaliter*”.⁴⁰¹ El contractant els dóna permís per a sembrar en un tros de terra del que repartiran els fruits a mitges amb Ferrer, que els proporciona també un cabra i una ovella dels que no els demana res. En consonància a la promesa de no deixar-lo contreta per Pere i Bernat i d'admetre que els pot “capturar” com si fossin homes seus, Ferrer els concedeix que després de la seva mort puguin anar allà on vulguin com a homes lliures i alforres i els allibera de qualsevol compromís.

Antonio PLANAS en la seva obra sobre el notariat al Regne de Mallorca aporta un document de 1242 en el qual Fèlix, notari de Mallorca, es compromet a servir com a escrivà al llarg d'un any a mestre Joan de Verí a canvi d'aliments, vestit i salari.⁴⁰²

b) Els contractes d'aprenentatge

El Llibre Manual conté tres contractes: un de ferrer i dos de sastre.⁴⁰³ Són semblants als contractes de servei personal. La diferència més notòria és que s'estableix la condició que si l'aprenent falta per causa de malaltia o bé perquè estigui un temps a fora de Mallorca, haurà de recuperar els dies que faltin.

Els contractes d'aprenentatge han estat estudiats des del punt de vista dels pactes contractuals per Josep BAUCCELLS i REIG,⁴⁰⁴ centrat en contractes d'aprenentatge barcelonins. Específicament per Mallorca han estat tractats per Onofre VAQUER, però

⁴⁰¹ Document 125.

⁴⁰² PLANAS ROSSELLÓ, A., *El notariado en el Reino de Mallorca...*, pàg. 189, doc. 1. El document es troba a ARM, ECR 342, fol. 104.

⁴⁰³ Documents 53, 196 i 214 respectivament.

⁴⁰⁴ BAUCCELLS I REIG, J. “L'estament dels aprenents dels segles XIII i XIV segons els contractes notariais de Barcelona”, a *EHDAP* VI, Barcelona (1978), pàgs 85-142.

només pel que fa a la documentació notarial del segle XV.⁴⁰⁵ Novament Antonio PLANAS ens il·lustra amb un exemple de contracte d'aprenentatge de l'ofici d'escrivà pel 1246.⁴⁰⁶

c) El contracte de didatge

D'aquest tipus només hi trobem el que Maria de Castelló d'Empúries contreu amb Bernat de Regull i Ermessén per alimentar la seva filla Maria a casa de la dida.⁴⁰⁷ A canvi del compromís de la dida, Bernat de Regull li paga 3,5 sous melgoresos mensuals. Josep HERNANDO ha estudiat aquesta tipologia pel cas de Barcelona, encara que per un segle més tard, i a través dels seus protocols notarians.⁴⁰⁸

IV.9.- Les modalitats de documents de resolucions de conflictes

Encara avui en dia, en cas de conflicte entre parts per qüestions civils es pot recórrer a l'arbitratge privat per comptes d'anar a la justícia dels tribunals, que es suposa lenta i costosa. Per això només cal que es posin d'acord en l'elecció dels àrbitres i en acceptar la decisió d'aquests.

A nivell documental es troben concòrdies o convenis que són el resultat d'aquests arbitratges. L'arbitratge ha estat estudiat des del punt de vista jurídic i històric per Antonio MERCHÁN, que el defineix com aquella institució en virtut de la qual, dos o més subjectes enfrontats, fan una declaració de voluntat que reuneix determinades formalitats, i s'obliguen al mateix temps a complir el que s'hagi decidit com si es tractés d'una decisió judicial.⁴⁰⁹

⁴⁰⁵ VAQUER BENNASSAR, O., "El contrato de trabajo en la Mallorca medieval", a *Mayurqa*, 22 (1989), pàgs. 645-654.

⁴⁰⁶ PLANAS ROSSELLÓ, A., *El notariado en el Reino de Mallorca...*, pàg. 189, doc. 2. El document es troba a ARM, ECR 343, fol. 128.

⁴⁰⁷ Document 222.

⁴⁰⁸ HERNANDO DELGADO, J., "L'alimentació làctica dels nadons durant el segle XIV: Les nodrisses o dides a Barcelona, 1295-1400 segons els documents dels protocols notarians", a *Estudis històrics i documents dels arxius de protocols*, núm. 14, 1996. pàg. 39-158.

⁴⁰⁹ MERCHÁN ÁLVAREZ, A., *El arbitraje. Estudio histórico-jurídico*. Sevilla, 1981, pàg. 19. Aquest autor investiga sobre només normes castellanes.

Les concòrdies que apareixen al Manual són tres. La primera és la que protagonitza la família Parera,⁴¹⁰ dividida sobre els drets de la propietat de Villela a Inca. Els arbitres són quatre. En el segon cas, els cònjuges Domènec i Marquesa arriben a una entesa amb Bernat Bassa sobre un hort.⁴¹¹ La tercera concòrdia és sobre el conflicte que mantenen dos germans Terrassa respecte a un deute de 377 lliures melgoreses. Intervenien quatre àrbitres.

⁴¹⁰ Document 47.

⁴¹¹ Document 216.

V.ASPECTES SOCIALS I ECONÒMICS DE MALLORCA AL 1240

Mallorca està infeudada a Pere de Portugal, a nivell polític i administratiu, des del 29 de setembre de 1231 per una permuta entre Jaume I i Pere de Portugal en la qual Jaume I es quedava el comtat d'Urgell i a canvi la senyoria de Mallorca passava a mans de l'infant. Entre 1231 i 1244, l'infant Pere de Portugal és el senyor de Mallorca i com a tal administra la porció reial, mentre que el rei és el propietari. A través del Manual veiem l'existència d'oficials representants de Pere de Portugal en primer lloc els seu lloctinent, Pere Peris; el veguer de Mallorca, Pere Nunis; el sotsveguer, Ramon Tonsurat i el batle de l'infant, Pere Ferrando. La institució dels jurats no apareixerà fins el 1249. Mentrestant, tenim constància de l'existència d'una organització premunicipal formada per una comissió de deu prohoms encarregats de recaptar una col·lecta per invertir en defensa de l'illa (1237).⁴¹²

Mallorca té una organització territorial heretada de l'època musulmana. Destaca el predomini macrocefàlic de Ciutat de Mallorca i el poblament rural dispers a la resta d'illa.⁴¹³ Aquesta situació s'observa en la lectura del Llibre Manual, només Inca sembla tenir un poblament concentrat, del qual apareixen canvis de mans de cases a dins d'un nucli i del que coneixem l'existència de botigues. En canvi altres nuclis com Artà, Manacor, Sineu no registren tant de moviment a la notaria de Pere Romeu.

Eivissa era conquerida al 1235. Menorca no ho serà fins el 1287, mentrestant en virtut del Tractat de Capdepera (1231) els musulmans menorquins passaven a ser vassalls de Jaume I i de Pere de Portugal a continuació.

V.1.- Aspectes socials

Abans d'aventurar qualsevol conclusió, cal advertir que la pròpia naturalesa del Llibre Manual com a document de treball de la notaria, amb anotacions preses amb celeritat i sense estalviar abreviatures, esdevé un obstacle per a la identificació de les persones, tal

⁴¹² PLANAS ROSSELLÓ, A., *Los jurados de la Ciudad y Reino de Mallorca (1249-1718)*, Lleonard Muntaner, editor, Palma, 2005, pàgs. 15-25.

⁴¹³ RULLAN SALAMANCA, O., "Una aproximació a la geografia històrica de Mallorca", a *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, 57 (2004), pàgs 90-91.

com s'ha abordat detalladament en la problemàtica de les abreviatures dels noms de persona dins de l'estudi formal del document.

El fet que ens trobem en l'època de formació dels cognoms també dificulta la identificació dels personatges. En alguns casos hi ha el cognom format, per exemple Aimeric, Bassa, Cabrer, Company, Brunet, etc. A d'altres se'ls identifica pel lloc de procedència mitjançant la partícula *de* després del nom i un topònim. A pocs se'ls identifica amb el prenom, seguit d'apel·latiu o llinatge i de designació toponímica.

Susciten dubte els que tenen llinatges que són noms d'oficis, que no sabem fins a quin punt és llinatge o fa referència a l'ofici. Per exemple: Espaser, Especier, Sastre. Això passa amb més freqüència quan el notari apunta les persones que actuen com a testimonis.⁴¹⁴

En total apareixen 1158 personatges aproximadament entre musulmans, jueus i cristians.

a) La població musulmana

Els musulmans apareixen en captivitat, objecte de transaccions o com a mà d'obra captiva que pot obtenir la llibertat comprant-la a través de talles.⁴¹⁵ Tal com ho hem exemplificat a la taula número 10 d'instruments de compravenda d'esclaus, on es detalla els noms dels esclaus dels seus venedors i compradors, l'origen, i el preu expressat en sous melgoresos o bé en besants d'argent.

Només s'ha trobat una excepció a la regla general de la captivitat. Els sarraïns són lliures, encara que sense propietats, al document redactat el 10 d'octubre de 1240.⁴¹⁶ Es tracta del contracte de servei personal contret per Masomet Assatja i la seva muller Axa amb Ferrer, bisbe de València i preposit de Tarragona. Es posen sota la seva protecció i

⁴¹⁴ Sobre la formació dels llinatges i les limitacions de les fonts, veure MAS, A., "Algunes consideracions sobre l'ús de la Toponomàstica i de l'etimologia com a font per a l'estudi dels "repobladors" de Mallorca (segles XIII i XIV)", a *Mayurqa* 26, Palma 2001, pàgs. 123-143. i MAS, A., "De toponímia andalusina a antroponímia feudal. Els "llinatges" toponímics andalusins a la Mallorca del segle XIII", a *BSAL* 60, Palma 2004, pàgs 13-38.

⁴¹⁵ Els documents de tallatge de sarraïns inclouen l'arrendament de propietats immobles, o bé a la inversa un instrument d'arrendament conté talles d'esclaus, es troben als documents 115, 148 i 320.

⁴¹⁶ Document 222.

a canvi es comprometen a pagar-li 1 lliura pugesca per Sant Miquel. S'hi especifica molt clarament que són lliures de poder moure's.

Pel que fa als conversos, hi ha un sol cas consignat pel notari d'un sarraí batejat; es tracta de Pere de Bages que es col·loca al servei personal de Pere Nunis.⁴¹⁷ Per altres casos que es consideren llinatges musulmans, el Llibre Manual no ens ofereix més informació sobre el seu origen. En canvi, sí que queda clar que Joan Abennàsser⁴¹⁸ és un personatge molt actiu en el comerç, tal i com es pot observar a la taula número 8 de comandes mercantils. Igualment en el tràfic d'esclaus musulmans, tal i com es pot observar en la taula número 10 de compravenda d'esclaus.⁴¹⁹

b) La comunitat jueva

La majoria dels jueus que apareixen al manual són de Cotlliure, Tortosa i Sigilmassa. Atorguen préstecs als nous pobladors de Mallorca, que vencen tots al mateix dia. Això fa pensar que potser es tracta de mercaders amb molta mobilitat, que fan coincidir el venciment dels crèdits amb les seves estades a Ciutat de Mallorca.

La presència dels jueus i les seves activitats la il·lustrem a partir de la taula número 14, on informem dels noms, la tipologia documental en la qual apareixen, i un camp d'observacions, que utilitzem en el cas dels préstecs, per consignar quin tipus de bé es posa com a garantia per part del deutor, en cas que aquest no pogués fer front a l'obligació contreta. S'observa que tenen com a garantia esclaus, bous, i roba d'abric o bé teles luxoses; coses que es poden transportar o vendre fàcilment.

Taula 14. Presència i activitats dels jueus al Llibre Manual de 1240

Doc.	Nom	Tipologia documental	Observacions
1	Abrafim d'Aben lucef	debitori	El deutor obliga 1 sarraïna negra
10	Mosse Torner de Tortosa	debitori	El deutor obliga 1 sarraí

⁴¹⁷ Document 95.

⁴¹⁸ Sobre l'origen andalusí de Joan Abennàsser s'explica amb detall a MONTANER, P. de i RIERA FRAU, M. M., "Los Bennàsser d'Alfàbia: del clan andalusí al llinatge catalán", a *Homenatge a Antoni Mut Calafell, arxiver*. Palma, Conselleria Cultura, Educació i Esports, 1993, pàgs 175-208.

⁴¹⁹ SANTAMARÍA ARÁNDEZ, A., *Ejecutoria del Reino de Mallorca (1230-1343) ...*, pàgs 217-220. Ja va destacar el caràcter d'home de negocis de J. Abennàsser, però per dates posteriors.

12	Mosse Torner de Tortosa	debitori	El deutor obliga 2 parells de bous que té a l'alqueria de Benissa
13	Mosse Torner de Tortosa	debitori	El deutor obliga 1 parella de bous que té a l'alqueria de Fegoanenith
14	Mosse Torner de Tortosa	debitori	El deutor obliga 1 ase femella i 1 vaca
15	Mosse Torner de Tortosa	debitori	
16	Mosse Torner de Tortosa	debitori	El deutor obliga la primícia de l'església de Valldemossa
26	Mosse Torner de Tortosa	debitori	El deutor obliga el lloguer de 2 cases
29	Mosse Torner de Tortosa	debitori	El deutor obliga la collita i els bous de l'alqueria de Benalfimara
30	1 jueu	debitori	Retornar a Marsella
31	Bonet de Cotlliure i Bonet de Quilan	debitori	
34	i Bonet de Quilan	debitori	
35	Bonet de Cotlliure i Bonet de Quilan	àpoca d'un deute a un altre jueu	Li retornen les cases que el deutor havia empenyorat
36	Bonet de Cotlliure i Bonet de Quilan	debitori	
106	Iucef Aben Saimon	debitori	El deutor obliga 1 clàmide amb cues de conill
123	Abraham Alfachim de Tortosa	Contracte de parceria per 6 anys	Alqueria de Benifarda al terme de Santueri
136	Iucef Aben Saimon	debitori	El deutor obliga 3 capes d'estam fort i 1 clàmide de llana i cues de conill
146	Iucef Mochatil	Contracte de parceria per 6 anys	Alqueria Raal Abinyola al terme d'Esporles
197	Iucef Almohatil	Contracte de parceria per 6 anys	Alqueria d'Abensoha que Alemany de Sadoa té al terme d'Esporles
244	Ammar Aben Yacob	debitori	
258	Issac de Mallorca i 2 jueus més de Tirmissa	Comanda mercantil	Gestors de la comanda d'Arnau de Montcada i els seus
261	Ammar Aben Yacob	debitori	
294	Mussa Aben Sageg	debitori	La deutora obliga 1 caixa amb 3 cobertors de lli, 1 clàmide verda amb cues de conill
298	Jucef Mochatil	establiment	¼ de l'alqueria de Benihalfó, terme de Sineu
304	Sulaiman de Sigilmassa	debitori	El deutor obliga 55 pells
307	Sulaiman de Sigilmassa	debitori	El deutor obliga teixits de Luca, teixits de lli, i un matalàs de color porpra
322	Bona Puero de Marsella	debitori	

Charles E. DUFOURCQ va destacar sobre una notícia del 1327, l'activitat mercantívol de jueus mallorquins que intervenen en les rutes de mercaderies que arriben fins el Níger passant pel Magrib.⁴²⁰ El jueu Sulaiman de Sigilmassa i altres jueus de Tirmissa que apareixen al Llibre Manual donen fe que aquest contactes ja existien al 1240, encara que no s'esmenta que negociïn amb l'or de l'Àfrica negra i podem suposar que ja hi eren en època islàmica.⁴²¹

En contrast amb els debitoris i les comandes comercials, hi trobem arrendaments i establiment emfitèutic concedits per Iucef Mocatil a diversos colons cristians.⁴²² Jucef Almocatil també s'esmenta al "Capbreu ordenat..." (1232-1234) de Nunó Sanç, on se li concedeixen cases al carrer dels jueus. També s'esmenta a Brunet de Cotlliure com a beneficiat de Nunó Sanç amb la donació d'un obrador.⁴²³

c) El col·lectiu de cristians

Els cristians citats al Manual són majoritàriament de la primera generació de nous pobladors; algunes vegades s'esmenta a un progenitor que acaba de morir, però ja a Mallorca. La procedència predominant dels colons que s'instal·len al territori és de Catalunya. Val a destacar que són famílies que temptegen el terreny sense haver trencat els vincles amb la terra de procedència i que disposen davant del notari Pere Romeu sobre propietats o assumptes variats que tenen pendants a Catalunya. Aquest fet no l'hem pogut documentar per a persones d'altres procedències. Així per exemple, la família Soler decideix vendre el mas Soler de la parròquia de Salelles (Bages).⁴²⁴

⁴²⁰ DUFOURCQ, CH. E., "Une route de l'or au Moyen Age de l'Afrique noir a Majorque par Sijilmassa et Tlemcen", a *Butlletín d'information historique*, Universitat d'Alger, núm. 3, 1966.

⁴²¹ ABULAFIA, D., "El comercio y el reino de Mallorca", a *En las costas del Mediterráneo occidental. Las ciudades de la península Ibérica, el reino de Mallorca y el comercio mediterráneo en la Edad Media*. Barcelona: Ediciones Omega, 1997, pàgs. 121-137. Fa referència a algunes notícies del segle XII sobre el comerç entre Mallorca i altres bandes del Mediterrani.

⁴²² SOTO, R., "La aljama judaica de Ciutat en el siglo XIII", a *BSAL XXXVI*, Palma 1978, pàgs. 145-184.

⁴²³ AGUILÓ, E. de K., "Capbreu ordenat l'any 1304 dels establiments fets per D. Nunó Sanç de la seua porció", a *BSAL XIV* (1912-1913).

⁴²⁴ Document 99.

Berenguer Fiol dóna a la seva germana Gueraula els drets que té sobre les propietats de la Cugullada del Montmell (Alt Camp).⁴²⁵ Igualment actua la família Ferrer a Porqueres (Pla de l'Estany)⁴²⁶ i la família Cunill respecte al seu mas de Palafrugell (Baix Empordà).⁴²⁷ També Pere de Font i la seva muller venen les propietats del mas Farràs de la Quadra de Feixa (Anoia),⁴²⁸ la família d'Arnau Gras, difunt, ven les propietats que tenen a Argentona (Maresme),⁴²⁹ i Arnau Rotlan i Ferrer de Fabriades venen les propietats de cadascú té a Llagostera (Gironès).⁴³⁰

A Catalunya també es disposava sobre les propietats que els nous pobladors obtenien a Mallorca. Aquesta pràctica la trobem ben palesa en el cas de pobladors provinents de Vic. En els Manuals notariais de la Cúria Fumada de Vic corresponents a l'època (1230-1233) trobem els instruments que els vigatans que decidien venir a Mallorca atorgaven abans de partir o bé disposicions sobre les propietats que aconseguixen a Mallorca: procures, contractes de servei, comandes per portar a Mallorca, establiment de cases a Ciutat de Mallorca, contractes de societat abans de partir, disposicions testamentàries abans de partir, establiments i donacions de propietats de Mallorca, etc.⁴³¹

També hi ha personatges que podem identificar com a provinents de la península ibèrica; hi ha llinatges aragonesos, castellans, navarresos i portuguesos: Marc i Miquel Pamplona; Garcia de Pinta; Miquel, Pere i J. Nunis; Martí Ferrandis; Martí Aris; Roderic Ibanyes; Bernat d'Iborra; Jaume de Verí i P. Nyl de Silva.

De la Mediterrània occidental apareixen: S. Fontana, genovès, altres de Noli, localitat a prop de Gènova, Càller (Sardenya), Tràpani (Sicília) i Obert Parmesà.

⁴²⁵ Document 131.

⁴²⁶ Document 124.

⁴²⁷ Document 236.

⁴²⁸ Document 113.

⁴²⁹ Document 135.

⁴³⁰ Documents 153 i 156 respectivament.

⁴³¹ GINEBRA MOLINS, R., *Manual primer de la Cúria Fumada de Vic (1230-1233)*, Barcelona 1998, els documents 72, 498, 728, 850, 863, 898, 1203, 1497, 1910, 1940, 2078, 2295, 2539, 2575, 2581, 2691, 2843, 2848, 2864, 2888, 2889 i 3025. OLLICH CASTAÑER, I., “ Vigatans a la conquesta de Mallorca i València (referències extretes dels testaments de Vic al segle XIII)”, a *CHCA X*, Zaragoza, 1979, pàgs.. 131-150.

Com que el nombre de les fonts documentals del segle XIII mallorquí completament transcrits comencen a ser remarcables, pensem que és d'interès fer un petit assaig comparatiu, sense ànim de ser exhaustius, dels personatges que coincideixen amb els del Llibre Manual de Pere Romeu. La comparació la podem fer en primer lloc amb els Exemplars del Llibre del Repartiment (1232)⁴³² i després amb el “Capbreu ordenat...” (1232-1234) de les propietats urbanes de Nunó Sanç,⁴³³ per veure quins personatges coincideixen en una i altra font.

Les coincidències de llinatges i de noms amb els personatges del Llibre del Repartiment (ARM 18) són:

- Alquexemi, P.
- Andreu, mestre
- Baba, G.
- Ballester, Berenguer
- Bou, G., de Barcelona
- Brull, Esteve de
- Caldes, Joan de
- Castell, Pere de
- Clavell, Domènec
- Claver, Berenguer
- Company, Berenguer, escrivà
- Dalfí, G., de Barcelona
- Espanya, Bernat
- Especier, Ramon, de Montpeller
- Esteve, G.
- Filera, Eiximen de
- Granada, F. de

⁴³² ROSSELLÓ BORDOY, G., *Llibre del Repartiment de Mallorca o Llibre del Rei (ARM 18) ...* ROSSELLÓ BORDOY, G., *Còdex llatinoaràbic del Repartiment de Mallorca (ARM s/n) ...* SOTO, R., *Còdex Català del Llibre del Repartiment de Mallorca....*

⁴³³ AGUILÓ, E. de K., “Capbreu ordenat l’any 1304 dels establiments fets per D. Nuno Sanç de la seua porció”, a *BSAL XIV* (1912-1913).

- Llusjà, Eiximen de
- Magnet, en
- Magrí, Joan
- Mogoda, Bernat de
- Mogoda, Guillem de
- Montblanc, Joan de
- Montcada, Berenguer de
- Montcada, en Gastó
- Montpeller, Ramon de
- Montpeller, Pere de
- Navarro, Domènec
- Olzet, Bernat de
- Palau, Pere de
- Palet, Bernat de,
- Porter, Bernat
- Safareig, Jaume de
- Sala, Arnau de, de Caldes
- Sanç, Nunó
- Sastre, Berenguer, de Marsella
- Santaeugènia, Bernat de
- Tarragona, Robert de
- Terrassa, Berenguer
- Tició, G.
- Vic, Pons de
- Vilaregut, G. de

Mentre en el Capbreu dels establiments de Nunó Sanç (1232-1234) coincideixen els següents personatges dels que ressenyem el motiu pel que apareixen:

- Aimeric, Bernat, a qui Nunó Sanç li estableix 2 parells de cases al costat de la sèquia.
- Andreu, mestre, se li estableixen 2 cases a l'Almudaina.
- Bartzelay, Saltell, se li atorga la meitat de la plaça de la porció de Nunó Sanç que inclou tres carrers públics.
- Berga, F. de , se li estableixen cases a Mallorca amb una carnisseria.

- Burguet, Berenguer, un casal a Ciutat.
- Canrlavar, Ponç, Nunó Sanç li dóna cases a Ciutat.
- Caramella, Bernat, se li donen cases a Mallorca davant la sèquia.
- Cerdà, J., se li estableixen cases a Mallorca.
- Domènec, Pere, se li atorga un molí a Ciutat.
- Espanya, Bernat, al capbreu es diu que és de Barcelona i se li atorga “*quoddam operatorium in carrerio fabrerie in civitate Majoricarum*”.⁴³⁴
- Falso, Domènec, la seva muller té cases a la porció de Nunó Sanç.
- Ferrer, Pere, li atorga cases.
- Fontanella, Vives de, la seva muller té 2 jovades al terme de Bunyola.
- Horts, G. d', té una botiga i una carnisseria.
- Lafranc, se li concedeixen 2 “*statica sarracenica*” al costat de l'església de Sant Nicolau.
- Mallol, F., se li donen cases a ciutat.
- Martell, Pere, de Tarragona se li dóna un solar i pati al costat de la plaça de l'Almudaina.
- Narbonès, Berenguer, té cases i botigues a la plaça davant la sèquia i a la carnisseria nova.
- Nunis, J., se li donen cases a sota l'Almudaina.
- Pabia, Pere de, té cases al call jueu.
- Palet, Bernat, Nunó Sanç li dóna tres “*staticas sarracenicis*”.
- Pamplona, Miquel de, té cases a Mallorca.
- Pinta, G. de, té cases.
- Puig, Bernat, té cases a Mallorca al costat de la sèquia.
- Reus, Folc de, té un obrador a la plaça.
- Rossell, Umbert, Nunó Sanç li dóna cases.
- Rubí, Bernat, li dóna dues “*staticas domorum sarracenicis*”.
- Salmater, Ramon, té un obrador a la plaça i 2 parells de cases davant la sèquia.
- Tibaut, té un obrador davant l'Almudaina.
- Tugores, Arnau de, té cases al costat de l'alfòndec.
- Xea, Vicenç, té cases a Mallorca.

⁴³⁴ *Idem*, pàg. 217.

Si comparéssim el Llibre Manual de Pere Romeu amb fonts posteriors del segle XIII, per exemple la Remembrança de Nunó Sanç⁴³⁵ i el document sobre uns aldarulls dels pobladors de Mallorca contra els oficials reials (ca1268),⁴³⁶ trobaríem algunes coincidències, encara que menors.

El creuament de les dades que ofereixen les diferents fonts, especialment a partir de la informació que aporten els manuals notariais, ens haurien de donar informació sobre les connexions que hi pugui haver entre els gestors mercantils, els que inverteixen en les comandes, els que reben terres i els personatges amb rellevància social o prohoms de Ciutat.

d) La presència de les dones i les seves activitats

Les dones atorguen conjuntament amb els marits en les vendes, arrendaments, establiments i debitoris. En aquests casos s'hi fa constar la renúncia a reclamar els drets dotals, perquè els seus béns quedaven obligats juntament amb els del marit. A la taula següent es ressenyen tots els documents en els quals elles són protagonistes de l'acció principal. S'hi consigna el seu nom, el tipus documental del qual són part activa o passiva i les observacions o aclariments que cal tenir en compte.

Taula 15. Presència i activitats de les dones al Llibre Manual de 1240

Doc.	Nom	Tipologia documental	Observacions
10	Perereta i filla Guillema	debitori	muller de Radolf Ausberenguer
41	Cília i la seva mare	debitori	
43	Guillema	debitori, com a prestadora	el deutor es compromet a retornar-li si Guillema té mancança d'aliment
66	Ramona de Tolosa	carta de guardar de dany	
68	Blanca, muller de Berenguer de Montcada	debitori	els pagarà quan Berenguer retorni d'Hispania
78	Guillema, muller de Bernat de Castelló, i la filla Cília	venda d'1 esclau	
81	Berenguera, muller de Martí de	dipòsit de l'esponsalici de	

⁴³⁵ MUT CALAFELL, A. i ROSSELLÓ BORDOY, G., *La "remenbrança" de Nunó Sanç. Una relació de les seves propietats a la ruralia de Mallorca ...*

⁴³⁶ LLOMPART MORAGUES, G., "L'Infant Jaume y la rabia de los pobladores de Mallorca (ca1268), a *MRAMEGH*, 15 (2005), pàgs. 7- 26

	Ferrandis	Berenguera	
96	Maria Peris, muller de Pere Amer	àpoca	
124	Porrassa, muller de F. de Porqueres	procura	al seu marit sobre els seus béns de Mallorca, Catalunya i altres bandes
127	Ermessén	Donació de la ½ dels béns al seu marit	hi ha contradonació del marit
135	Beatriu, filla d'Arnau Gras	procura	Bernat de Riuaimitge, marit
168	Serena, vídua de G. de Santmartí	comanda dipòsit de 60 ovelles	de Pasqual, fill seu
207	Bernarda, vídua de F. Malloll	àpoca	als marmessors del seu espòs
222	Maria de Castelló d'Empúries	didatge	
224	Ponça de Santcliment	contracte d'aprenentatge de sastre	el seu fill Guillem
252	Ermessén Espinella	donació de 50 sous melgoresos al marit	hi ha contradonació del marit Domènec de Vilafranca
262	Barcelona, filla de Pere Major	Àpoca d'esponsalici	esponsalici compromés a Catalunya a Arnau de Suau
280	Eulàlia	conformitat d'una venda	
282	Ermessén	donació de béns al seu marit	hi ha contradonació del marit G. de Banc
284	Sança, vídua de F. de Pomaria	venda d'1 quarterada de terra	forma part del seu esponsalici
294	Berenguera de Jardí	debitori	
295	Joana, vídua d'Arnau Saler	debitori	retorna en 2 plaços
321	Domenia, vídua de Garcia de Pinta	debitori	
325	Domenia, vídua de Garcia de Pinta	accepta un contracte de servei personal	s'obliga a servir-la Bernat Farràs
332	Maria, filla de Ramon de Sala	la ½ dels seus béns al seu marit	hi ha contradonació del marit
335	Berenguera Pintor i Ramona Argemir	debitori a causa de la compra d'una esclava	

Quan les trobem atorgant totes soles, sense ser vídues, solen disposar a favor d'algun altre membre de la família, el marit o bé un fill. Es pot comprovar en la taula anterior especialment pel que fa a les procures.

Algunes vegades contreuen deutes totes soles perquè el marit és de viatge. Per exemple Blanca, muller de Berenguer de Montcada, obté un crèdit que compromet a pagar al marit en tornar d'Hispania.⁴³⁷

⁴³⁷ Document 68.

Hi ha casos en què no s'especifica qui són els marits de les dones i tampoc sabem la relació que hi ha entre elles. És el cas de Berenguera Pintor i Ramona Argemir que compren una esclava conjuntament.⁴³⁸

També figura una dona sola a un contracte de treball segons el qual Maria de Castelló d'Empúries serà la dida de Maria, filla de Bernat de Regull i Ermessén, per 3,5 sous melgoresos mensuals.⁴³⁹

Les vídues tenen més protagonisme, contreuen deutoris, atorguen contractes de servei personal o reben comandes. Per exemple, Domenia, que es converteix en vídua de Garcia de Pinta al llarg del 1240, demana un préstec i acte seguit contracta un servent.⁴⁴⁰ Per la seva banda, Serena, vídua de G. de Santmartí rep del seu fill una comanda dipòsit de 60 ovelles, per la qual cosa rebrà un sou.⁴⁴¹

En general i en qualsevol etapa de la seva vida, les dones gestionen la part dels béns que li corresponen del seu matrimoni; la donen, la venen o decideixen dipositar-la en un convent.

e) Els oficis

Els oficis de les persones esmentades al Llibre Manual poques vegades apareixen consignats de forma expressa. Hi ha oficis que es poden deduir encara que el notari no ho expliciti; per exemple es suposa que tots els establits en emfiteusi o arrendataris de rafals, alqueries o terres es dedicaran a l'agricultura; la marineria es pot atribuir als personatges que són propietaris de naus que són patrons; o bé que són mercaders els que apareixen gestionant comandes mercantils.

En canvi, al Manual no es deixa de precisar mai l'ofici de notaris públics, col·legues contemporanis de Pere Romeu: Bernat de Vallfogona, Bernat Suriguer, Berenguer Rees, Bernat d'Artés i Ramon d'Aragó.

Alguns altres casos que es detallen són els menestrals: Pere de Sentmenat, draper; Pere de Marçà, cuireter; Bernat Bord de Narbona, pelleter; Ajssach de Mallorca, gerrer; J. de Calades i Bernat Bassa, ferrers; G. de Vic, Bernat Nebot i Bernat de Montpeller, sastres.

⁴³⁸ Document 334.

⁴³⁹ Document 222.

⁴⁴⁰ Documents 321 i 325.

⁴⁴¹ Document 168.

J. de Vic, J. Magrí i Andreu, són mestres.

Bernat de Torroella també s'esmenta explícitament com a cavaller.

Pel que fa al clergat es detallen els rectors locals de Petra, Sóller, Valldemossa, Llucmajor, Santa Maria del Camí i els capellans de les esglésies de Ciutat com Sta. Eulària i Sant Miquel. S'esmenten pocs frares; els de l'orde de Sant Jordi, Mercedaris, Sant Sepulcre i Calatrava.

S'enregistren oficials reials, entre ells: Bernat de Santaeugènia, lloctinent reial; Ciprià, veguer i Ramon de Font, G. de Nicolau, sotsvegues, encara que fan referència a una anotació final que es fa el 1267 i que per tant són càrrecs de l'infant Jaume, futur Jaume II de Mallorca.⁴⁴²

Els personatges Robert de Tarragona, Ferrer d'Olzet i Valentí ses Torres del Llibre Manual, formaven part del sistema premunicipal que el 1237 Pere de Portugal va confirmar, com a prohoms de la comissió de 10 persones encarregades d'organitzar una col·lecta per a la defensa de l'illa.⁴⁴³

V.2.-Aspectes econòmics

Per la informació que revela el Llibre Manual, l'economia de Mallorca al 1240 té dos pilars principals: l'agricultura i el comerç marítim.

Hem vist com es posen en conreu les terres agrícoles d'alqueries i rafals, a través de les institucions dels arrendaments i dels establiments emfitèutics, amb la voluntat d'obtenir rendes i censos, dins d'un món d'inequívoca mentalitat feudal.

La ramaderia apareix de forma més secundària, com una activitat complementària en l'explotació agrícola d'alqueries i rafals (bous, ases, ovelles, cabrits, porcs). També es dona alguna informació expressa de ramaderia, dos documents que parlen sobre l'existència de ramats d'ovelles i un de la pràctica de l'apicultura.⁴⁴⁴

⁴⁴² Document 28.

⁴⁴³ CATEURA, P., "Municipi i monarquia en la Mallorca dels segles XIII-XIV", a *Anales de la Universidad de Alicante*. Departamento de Historia Medieval, núm. 13, 2000-2002, pàgs. 11-12.

⁴⁴⁴ Documents 68, 173 pels ramats i 297 per l'apicultura.

A més, altres notícies indirectes de la pràctica de la ramaderia els veiem en els debitoris que es contrauen a causa de la compra d'animals.⁴⁴⁵

Menorca és subministradora de bestiar a Mallorca. Segons el Tractat de Capdepera (1231) els musulmans de Menorca es comprometen a pagar cada any pel mes de març una part del tribut de vassallatge en caps de bestiar. En el tractat s'esmenten cent caps entre bous i vaques d'entre dos i sis anys; tres-cents animals entre cabres i cabrits; i dos-cents caps entre moltons i ovelles. Així mateix es fa referència a la manera com es farà l'entrega i es diu que el rei enviarà un nunci a la costa de Menorca per tal de recollir els animals i que correrà amb les despeses del trasllat.⁴⁴⁶ L'exemple de com s'organitzava la tramesa dels animals la trobem en el document **65**. Sabem que també exporta "flassades" producte de l'especialització en el bestiar de llana i la manufactura d'aquesta matèria que ha caracteritzat l'illa.⁴⁴⁷ A més, pel mateix document sabem que recol·lecten alocs (*Vitex agnus castus*) per a l'exportació, en aquest cas a Ceuta. L'aloc és un arbust silvestre que creix a la desembocadura dels torrents i de la que es coneixen propietats terapèutiques per a pal·liar el dolor menstrual i per ser un inhibidor del desig sexual.

Eivissa només ens apareix al Llibre Manual com a receptora de cereals.

A partir de les dades que ens ofereix el Manual de Pere Romeu, s'observa que la plataforma de redistribució de mercaderies que és Mallorca al segle XIII funciona

⁴⁴⁵ El Document 116 és un debitori de 130 sous melgoresos contret per Berenguera Costa a causa de la compra d'ovelles, i el document 279 debitori contret per Pere Venrell i Ermessèn per 232 sous melgoreses a causa de la compra de bestiar.

⁴⁴⁶ BARCELÓ PERELLÓ, M., "El Tractat de Capdepera de 17 de juny de 1231 entre Jaume I i Abu Abd Allah Muhammad de Manurqa: sobre la funció social i política dels fuqaha", a *BSAL*, XXXVIII (1981), pàgs. 233-249.

⁴⁴⁷ L'especialització de Menorca en el bestiar de llana després de 1287 ha estat destacada per KIRCHNER, H. i RETAMERO, F. "La subversió feudal de l'espai rural a les Illes. Cap a una arqueologia de la colonització", a *L'Avenç*, 290 (2004), pàgs. 43-44 i per CUADRADA, C., "El paper de la llana menorquina segons la documentació datiniana. Mecanismes i estratègies comercials", a *Revista de Menorca*, I (1998), pàgs. 111-128. El document 170 del Llibre Manual, demostra que al 1240 la llana menorquina ja traspassava les fronteres amb barques italianes.

sobretot per mercaders o naus provinents de la zona d'Itàlia i que es dirigeixen cap el nord africà i viceversa. La zona del regne Nassarí de Granada és la predilecta per a la pràctica del corsarisme.

L'etapa de Pere de Portugal es caracteritza per la signatura de convenis amb els genovesos (1233): autorització de residència provisional a l'illa, atorgament de cases i terrenys de la porció reial, obtenir protecció per terra i mar, obtenció de cònsol i cúria. Aquest període es caracteritza també pel tractat de pau entre la Corona d'Aragó i Tunísia (1240), que va contribuir a millorar les relacions comercials i fins a aconseguir la butlla de Gregori IX (1241) que permetia als mallorquins poder negociar amb els infidels, sempre que no fossin mercaderies d'interès estratègic.⁴⁴⁸

Mallorca proveïa de finançament moltes empreses comercials marítimes, mitjançant l'endeutament que es resolia en finalitzar els viatges. La varietat de monedes, ens dona una idea de l'ebullició de l'activitat mercantívol: moneda melgoresa, monedes barceloneses i jaqueses, besants i millaresos vells, morabatins i masnudines.

La transcripció del Llibre Manual ens ha donat notícia d'una tipologia monetària que no havia estat advertida fins ara: la moneda pugesa que és una moneda de coure o de llautó equivalent a una quarta part d'un diner. La moneda pugesa va circular molt pels territoris de la Corona d'Aragó durant els segles XIII, XIV i XV. Era originària de la ciutat occitana de Lo Puèi i des del segle XIII era batuda a la zona de Lleida (Almenar, Pons, Àger i Agramunt). S'utilitzava a les zones deprimides com a moneda de baix valor; per això en els debitoris del Llibre Manual, s'accepta el pagament amb aquesta moneda com a darrer recurs per a recuperar un crèdit.⁴⁴⁹

⁴⁴⁸ SANTAMARÍA, A., "Alba del Reino de Mallorca", a *Historia de Mallorca* coordinada por J. Mascaró Pasarius, tom III, Palma de Mallorca, 1970, pàgs.48-50.

⁴⁴⁹ Aquesta moneda s'accepta com a pagament dels crèdits dels documents 261, 304, 307 i 322 del Llibre Manual de 1240. El pugestal no es recull en els estudis realitzats sobre la moneda en circulació a Mallorca durant el segle XIII. SOTO, R., "Dret reials, renda feudal i circulació monetària a Mallorca al segle XIII", a *Gaceta Numismática*, II (2000), pàgs. 51-65 i a SOTO, R., "Aproximació a l'estudi de la circulació de moneda a Mallorca després de la conquesta (1236-1276)", a *Symposium Numismático de Barcelona*, Vol III (1979), pàgs. 388-398.

VI.CONCLUSIONS

Es transcriu bona part del primer llibre notarial més antic de Mallorca. Està datat entre el 24 de febrer de 1240 i fins el 29 de desembre de 1240. La transcripció cronològica de quasi tot un any natural dona fe de la vida quotidiana de la construcció d'una nova societat a Mallorca. El fragment es troba repartit al llarg dels tres primers volums d'ECR. Es data segons el sistema de l'Encarnació.

Es tracta d'un llibre notarial que està format pels esborranys o redaccions provisionals dels documents que s'han d'expedir a la notaria, per en últim terme entregar els originals en pergamí a les persones interessades. Per a Mallorca no coneixem, fins al moment, de l'existència de cèdules ni de bitllets on es pren la primera anotació del negoci, pas previ a l'elaboració de l'esborrany al Llibre Manual.

El caràcter d'instrument de treball, que queda en poder de la notaria, ve donat per diverses característiques que singularitzen el Llibre Manual: la precisió que tenen els documents a l'hora d'establir tot tipus de pactes, cosa que dona lloc a rectificacions i afegits; les anotacions d'anul·lació del document "*dampnata et non facta*" o "*dampnata fuit et non facta mandato partium*"; les notes al marge; per les indicacions al final del document amb instruccions sobre a qui se li ha de fer el lliurament ("*tradatur...*"); els juraments dels atorgants, la indicació de la firma personal dels atorgants quan es produeix ("*firmavit...*") i els barrats dels documents per a indicar que s'han transcrit en pública forma; però, sobretot, perquè existeix l'original en pergamí d'un document anotat al llibre Manual i expedit per la notaria de Pere Romeu.

Pere Romeu, un dels primers notaris públics de Mallorca, es reconeix notari productor del Llibre Manual. Podem concloure que part dels documents generats a la seva notaria es van assimilar a l'oficina d'ECR en ser creada la Procuració Reial. En aquesta institució es van utilitzar per resseguir els canvis de mans de propietats reials. Quan deixaren de ser de consulta habitual es va procedir a la seva enquadernació, que va consistit en el relligament dels diferents fragments de protocols notariais desordenats juntament amb altres documents de diferents procedències. Aquesta mescla de documents i de dates, units al mal estat de conservació del suport i la tinta, a una lletra cursiva traçada amb rapidesa, al altíssim grau d'abreviació de les paraules i les etceteracions de les clàusules, converteixen aquesta documentació en un mal de cap per a l'investigador i en un llindar difícil de traspasar.

El Llibre Manual aporta informació per la història del notariat. Des del punt de vista diplomàtic i jurídic aporta informació sobre el procés de confecció dels instruments i de com es codifica i es regula cada una de les tipologies, a partir de la informació que s'hi consigna i de les clàusules jurídiques que s'hi apliquen. El Manual corrobora que algunes tipologies notariales o jurídiques, com per exemple en l'emfiteusi, es troben totalment desenvolupades i molt ben acotades a Mallorca. Igualment per als instruments de venda, de la qual cosa es determina que s'està evolucionant ràpidament cap a la implantació del "*ius comune*". En canvi, per d'altres tipologies, especialment en les modalitats d'aportacions de béns al matrimoni, es veu que encara hi ha diferents situacions i que encara no s'ha arribat a la estandardització del model dotat.

Les conclusions com a document a nivell extern i intern ens demostren que es tracta d'un producte d'una època de transició, perquè les clàusules no són tan completes com arribaran a ser al segle XIV. L'escriptura ens ho indica igualment, no és una escriptura plenament gòtica, encara que conté alçats i caiguts de parts superiors i inferiors que l'anuncien. Igualment en la llengua, manté la formalitat del llatí, però amb noms i verbs molt catalanitzats. Per exemple, s'empren indistintament "*sirgrillorum*" o "*conillorum*" i a voltes es converteix en "*cirgrillorum*" .

Els 335 documents del Manual ajuden a albirar els principals trets de la societat i l'economia mallorquina del 1240. La notaria de Pere Romeu ens mostra la Mallorca dual. En primer lloc, una Ciutat de Mallorca que es relaciona amb el món conegut de l'època, convertida en el "cap de creus de les rutes marítimes",⁴⁵⁰ a través de les comandes mercantils, les divisions de lucre en els negocis piràtics i els préstecs; respecte del que els geògrafs denominen l'àrea d'abast exterior o "foreland". Alhora, també treu el cap, un comerç a més petita escala, més local o entre les illes, amb vendes d'esclaus, de collites, bestiar, contractes de transport; és l'àrea d'abast insular del comerç ciutadà o "hinterland"; en aquesta dimensió destaca l'illa de Menorca musulmana i feudatària de l'illa major que li subministra llana i bestiar.

⁴⁵⁰ SANTAMARIA ARÁNDEZ, A., "Repoblación y sociedad en el reino de Mallorca (1230-1343)", pàg. 525.

La notaria de Pere Romeu s'ocupa d'una Mallorca en construcció. La Mallorca de l'interior que mostra una ruralia en ebullició a través dels contractes de parceria, establiments, talles, societats agràries i els canvis de mans dels béns immobles. També aflora una societat ciutadana, encara que d'una forma més indirecta a través dels oficis i les activitats de les persones i uns contractes d'aprenentatge, que ens deixen entreveure la societat menestral.

El Manual –en tant que “dietari” ciutadà– també ens ajuda a analitzar les formes d'organització social a través dels contractes d'esponsalici, les donacions entre vius, els documents sobre herències, els contractes de serveis personals, compromisos, concòrdies i els deutoris.

El Llibre Manual de 1240 de Pere Romeu, notari públic de Mallorca, és el més antic dels que hem identificat a ECR de l'ARM. La nostra recerca s'orienta a treure'n profit per a explicar la història de Mallorca al segle XIII. Som conscients que amb aquesta transcripció i estudi introductori només establim una primera aproximació, però esperem assumir-ne la resta, en la recerca que desitgem desenvolupar en un futur.

VII.CRITERIS DE TRANSCRIPCIÓ

Hem transcrit els documents en el mateix ordre que l'original. Les abreviatures han estat desenvolupades íntegrament, hem utilitzat la lletra cursiva per diferenciar la part abreviada al document original de la que ha estat desenvolupada per nosaltres. S'encapçalen els documents amb el número correlatiu dins del document original, la data, el regist i la situació topogràfica dins de l'arxiu, que al mateix temps consta del volum, el foli i la situació del document en el foli original.

En els casos que el document ha estat publicat encara que sigui parcialment hem indicat el títol de la publicació i la referència bibliogràfica.

Les notes s'insereixen al final de cada document per facilitar la feina de recerca al lector. En elles s'indiquen rectificacions del text, les anul·lacions, repeticions i els mots il·legibles. També indiquem en nota quan el document no està barrat amb línies obliqües, la qual cosa ens indica que no va ser redactat en pública forma i no es va entregar als interessats.

Es regularitzen l'ús de les majúscules i les minúscules i la puntuació segons criteris actuals. S'eliminen els punts volats que separen les xifres romanes per assenyalar totes les quantitats.

Els signes crítics utilitzats són els següents:

[.] Per assenyalar les parts o els fragments que manquen en el text. En general, corresponen a parts amb manca del suport, que solen ser a causa de les galeries provocades pels insectes o a causa del desgast provocat per l'ús. Això afecta a les parts extremes dels folis, cantons superior i inferior del text, canal dret i, de vegades el marge inferior. En menor mesura ho són per taques o per esvaïment de tintes. Indiquem en nota a peu del document el nombre aproximat de paraules que es troben a faltar.

< > Per indicar les lletres o les paraules afegides al text. Corresponen a parts afegides per nosaltres sempre que es puguin reconstruir, amb la intenció de fer el text més intel·ligible. Com en la resta del text s'escriuen en cursiva igual que els regests, la situació topogràfica i el desenvolupament de les abreviatures, per aconseguir més contrast entre l'original i la part afegida per nosaltres en la transcripció.

\ / Per fer notar les parts afegides al text quan es troben entre línies. Si es tracta d'una crida que remet al final del document ho indiquem amb una nota.

Afegim l'índex alfabètic d'antropònims i topònims per a facilitar la seva recerca, que remetem amb el número del document de la nostra transcripció. Hem distingit els topònims en negreta. Els topònims majors inclouen els topònims menors que hi fan referència; per exemple dins de Ciutat de Mallorca trobarem els carrers i noms de lloc del seu territori. En canvi, les alqueries i rafals es tracten de forma individualitzada. Els antropònims els hem normalitzat quan ens ha estat possible. En parèntesi s'indica com el trobem escrit en el text original.

VIII.ABREVIATURES

AAMN : Anales de la Academia Matritense del Notariado

ACM: Arxiu Capitular de Mallorca

AEM: Anuario de Estudios Medievales

AHDE: Anuario de Historia del Derecho Español

AHN: Archivo Histórico Nacional

ANABAD: Federación Española de Asociaciones de Archiveros, Bibliotecarios, Arqueólogos, Museólogos y Documentalistas

ARM: Arxiu del Regne de Mallorca

BSAL: Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana

CHCA: Congrés d'Història de la Corona d'Aragó

ECR: Escrivania de Cartes Reials

EHDAP: Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols

FRB: Fontes Rerum Balearium

HID: Historia Instituciones Documentos

ISAD(G): Norma Internacional General de Descripció Arxivística

MRAMEGH: Memòries de la Reial Acadèmia Mallorquina d'Estudis Genealògics, Heràldics i Històrics

IX.BIBILOGRAFIA

Bibliografia auxiliar

CAPELLI, A., *Cronologia. Cronografia e calendario perpetuo. Dal principio dell'era cristiana ai nostri giorni*. Milà: Editore Ulrico Hoepli, 1998 (edició en disquet).

DICCIONARI CATALÀ-VALÈNCIA-BALEAR. Palma de Mallorca ,1993

DU CANGE, *Glossarium Mediae et infimae latinitatis*. Instituti regii Franciae Typographi. Paris, 1846

VALBUENA, M. de., *Diccionario universal Latino-español*. Imprenta real. Madrid, 1833.

Diplomàtica, Paleografia, Escriptura

ARNALL i JUAN, J. i PONS GURI, J. M., *L'escriptura en terres gironines (segles IX-XVIII)*, 2 vols., Diputació de Girona, 1993.

BIBILONI, J., COLL, M. C. i URGELL, R., “La paleografia y diplomática en la descripción multinivel: el caso de las Islas Baleares”, a *La archivística en el contexto de las ciencias y las técnicas historiográficas. Segundas Jornadas de Ciencias y Técnicas Historiográficas*. Sevilla 24 y 25 de junio de 2004, pàgs. 123-124.

BONO HUERTA, J., “Diplomática notarial e Historia del Derecho Notarial”, a *Cuadernos de Historia del Derecho* 3 (1996) pàgs. 177-190.

BONO HUERTA, J., “Conceptos fundamentales de la diplomática notarial”, a *HID* 19 (1992), pàgs. 73-88.

BONO HUERTA, J., “Initia clausularum. La abreviación de cláusulas en el documento notarial”, a *Rubrica. Trivium, Quadrivium, Studium* IV (1990), pàgs. 75-96.

BONO HUERTA, J., *Breve introducción a la Diplomática notarial española*. Sevilla: Junta de Andalucía, Consejería de Cultura y Medio Ambiente, 1990.

CASULA, F. C., *Alcune note sulla “lettre aragonese” del secolo XIV*. Cagliari, Università de Cagliari, 1967.

CORTÉS ESCRIVÀ, J., “El paper i les filigranes”, a *La impremta valenciana*, València: Generalitat Valenciana, 1990, pàgs. 143-154.

CORTÉS ESCRIVÀ, J., “Filigranes medievals de l’Arxiu Municipal de Sueca (1399-1500)”, a *Quaderns de Sueca* V, pàgs. 9-49.

COSTAMAGNA, G., *Studi di Paleografia e di Diplomatica*. Roma: Il Centro di Ricerca, 1972.

CUÑAT CISCAR, V. M., “Para un catálogo de signum tabellionis de la Corona de Aragón: algunos notarios de las ciudades de Valencia y Alzira en el siglo XIII”, *Anales de la Universidad de Alicante. Historia Medieval*, 4-5 (1986), pàgs. 343-357.

CUTINI, C., “Signum notarili”, a *Notariado y documento privado....* València, 1989, pàgs. 131-135.

FLORIANO CUMBREÑO, A., *Curso general de paleografía y diplomática españolas*. Oviedo, 1946.

GIMENO BLAY, F. M., *La escritura gótica en el País Valenciano después de la conquista del siglo XIII*. València: Universitat de València, 1985.

GIMENO BLAY, F. M., i TRENCHS ODENA, J., “La escritura medieval en la Corona de Aragón (1137-1474)”, a *AEM*, 21 (1991), pàgs. 493-511.

MARTÍNEZ SARRIÓN, Á., “De las fórmulas instrumentales a las cláusulas negociales”, a *EHDAP* XVI (1998), pàgs. 7-75.

MATEU IBARS, J. i M. D., *Colectánea Paleográfica de la Corona de Aragón*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 1991.

PONS GURI, J. M., “Característiques paleogràfiques dels llibres notariais catalans fins al 1351”, a *Recull d'estudis d'història jurídica catalana*, vol. 1. Barcelona: Fundació Noguera, 1989, (Textos i Documents, 20), pàgs. 191-218.

PONS GURI, J. M., “Algunas orientaciones para la utilización de los fondos de secciones históricas en los distritos notariales”, a *Archivo Histórico y Museo Fidel Fita*, circular 5. Arenys de Mar, 1960.

Notariat, Història del Dret i de les Institucions

ADROER, M. À. i MATAS, J., “Sobre la propietat i la regència de les notaries a la demarcació de Girona”, a *Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona, 1994, pàgs. 493-514.

ÁLVAREZ-COCA, M. J., “La figura del escribano”, a *boletín de la ANABAD* XXXVII,4 (X-XI) (1987), pàgs. 555-564.

ÁLVAREZ-COCA, M. J., “La fe pública en España. Registros y notarios. Sus fondos, organización y descripción”, a *boletín de la ANABAD* XXXVI, (1987), pàgs. 7-66.

Anales del Centro de Cultura Valenciana. Tom IV, núm. 8 (1931), pàgs. 1-20.

ARAGÓ CABAÑAS, A. M., “Concessions reials de Dret de Notaria a parròquies i a monestirs catalans (segles XII-XIII)”, a *EHDAP* VI (1978), pàgs. 1-14.

ARIAS BONET, J. A., "Sobre la querela y la exceptio non numeratae pecuniae. Derecho romano y vicisitudes medievales", a *AHDE* LIII (1983), pàgs. 107-136.

BAIGES, I. J., "El notariat català: origen i evolució" a *Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona, 1994, pàgs. 131-166.

BARCELÓ CRESPI, M. i ENSENYAT PUJOL, G., "Els Milià. Una altra nissaga de notaris a la Mallorca baixmedieval", a *Homenatge a Guillem Rosselló Bordoy*. Palma, 2002, II, pàgs. 177-191.

BARCELÓ CRESPI, M., *Els Llitrà: una nissaga de notaris a la Mallorca baixmedieval*. Palma de Mallorca: Lleonard Muntaner, 2001.

BAUCELLS i REIG, J., "L'estament dels aprenents dels segles XIII i XIV segons els contractes notariais de Barcelona", a *EHDAP*, VI (1978), pàgs. 85-142.

BONO HUERTA, J., "Modos textuales de transmisión del documento notarial medieval", a *EHDAP*, XIII (1995), pàgs. 75-103; XV (1997), pàgs. 15-42.

BONO HUERTA, J., "Dos formularios notariales del siglo XV, de Mallorca -Archivo del Reino de Mallorca, códices 183 y 184", a *Rubrica. Paleographica et Diplomatica Studia*, Universidad de Barcelona, III (1989), pàgs. 11-37.

BONO HUERTA, J., *Los archivos notariales. Una introducción en seis temas a la documentación notarial y a la catalogación e investigación de fondos notariales*. Sevilla, 1985.

BONO HUERTA, J., *Historia del Derecho Notarial español*. Madrid: Junta de Decanos de los Colegios Notariales de España, 2 toms, 1979-1982.

BLASCO, R. M., "Fuentes para la historia del notariado. Nombramientos y juramentos de los notarios alicantinos", a *Anales de la Universidad de Alicante. Historia Medieval* III (1984), pàgs. 309-332.

BLASCO, R. M., "El notario y el protocolo notarial en la legislación foral del Reino de Valencia", a *Revista del Instituto de Estudios Alicantinos*, 26 (1979), pàgs. 7-23.

BLASCO, A., "El notariado en Aragón", a *Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona 1994, pàgs.189-276.

BROCÀ, G. M. de, *Historia del Derecho de Cataluña especialmente del civil y exposiciones de las Instituciones del Derecho civil del mismo territorio en relaciona con el Cotino Civil de España y la jurisprudencia*, vol I, Barcelona, 1985.

BURGARELLA, P., *Le imbreviature del notaio Adamo de Citella a Palermo (1º Registro: 1286-1287)*. Il Centro de Recerca Pergamene Medievali e Protocolli Notarili, Roma, 1981.

CANELLAS, Á., "El documento notarial en la legislación foral del Reino de Aragón", a *Medievalia* (UAB Bellaterra), 10 (1992), pàgs. 65-81.

CANELLAS, Á., "El notariado en España hasta el siglo XIV: estado de la cuestión", a *Notariado público y documento privado....* València, 1989, pàgs.101-139.

CANELLAS, Á., "La investigación diplomática sobre cancillerías y oficinas notariales: estado actual", a *Actas de las I Jornadas de Metodología Aplicada a la Ciencias Históricas*, vol 5. Santiago de Compostel·la, 1975, pàgs. 201-222.

CANELLAS LÓPEZ, A. i TRENCHS, J., "La cultura de los escribanos y notarios en la Corona de Aragón (1344-1479)", a *Folia Stuttgartensia*, Saragossa, 1988.

CENCETTI, G., "Dal tabellione romano al notario medievale ", *Il notariato veronese*. Verona, 1966, pàgs. 19-34

CLAVERO, B., "Enfiteusis ¿Qué hay en un nombre?", *AHDE* LXI (1986), pàgs. 467-519.

COLL FONT, M. C., "Els signes i les subscripcions dels notaris mallorquins al segle XIII", a *MRAMEGH*, 13 (2003), pàgs 37-62

COLL, M. C.; CAZENEUVE, X. i HERNANDO, J., *El Manual de Joan de Cabreny (1385-1386)*, Barcelona: Fundació Noguera, 1999 (*Acta Notariorum Cataloniae*, 9).

CONDE Y DELGADO DE MOLINA, R., "El pas de l'escrivà al notari", a *Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona, 1994, pàgs. 439-462.

CONDE Y DELGADO DE MOLINA, R., "Tipologia de la documentació canviària medieval", a *Lligall*, 7 (1993), pàgs. 44-45.

CONDE, R. i GIMENO, F., "Notarías y escribanías de concesión real en la Corona de Aragón (s. XIII)", a *Notariado público y documento privado ...*. València, 1989, pàgs. 281-329.

CORTÈS, J., *Formularium diversorum instrumentorum. Un formulari notarial valencià al segle XV*. Sueca, 1986.

COSTAMGNA, G., "Dalla 'charta' all'instumentum", *Notariato medievale Bolognese II*, Roma, 1977, pàgs. 7-26.

CRUSELLES, J. M., *Els notaris de la ciutat de València. Activitat professional i comportament social a la primera meitat del segle XV*. Barcelona: Fundació Noguera, 1998 (*Estudis*, 17).

CRUSELLES, J. M., "El colegio notarial de Valencia, entre el poder político ciudadano y desarrollo corporativo", a *Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona, 1994, pàgs. 727-744.

DD. AA., "El Manual d'Alcover (1228-1229)", a *De scriptis notariorum (s. XI-XV). Rubrica. Paleographica et Diplomatica Studia*, Universidad de Barcelona, 1989.

DEL ARCO, R., “La cultura, la investigación histórico artística y los archivos de protocolos notariales”, a *Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos* (Madrid), 34 (1916), pàgs. 157-162.

EGEA FERNÁNDEZ, J. i MARSAL GUILLAMET, J., “L’aportació dels notaris a la ciència jurídica catalana (s. IX a XIX)”, a *Actes del I Congrés d’Història del Notariat Català*. Barcelona, 1994, pàgs. 277-320.

Els ninots de l’escrivà. Dibuixats frívolament en seriosos documents notarials. Catàleg de l’exposició celebrada a l’Arxiu Històric de Girona (maig-novembre), 1999.

ESTELRICH RUÍZ, L. M., *El Col·legi notarial de les Illes Balears. Un segle d’història social i econòmic en els seus protocols notarials 1901-2001*. Palma de Mallorca: Il·lustre Col·legi Notarial de les Illes Balears, Lleonard Muntaner 2004.

FAJARNÉS TUR, E., “Organización del Archivo de Protocolos de Mallorca (Siglos XVII-XIX)”, a *BSAL*, XX, núm. 539-540 (1924), pàgs. 333-336 i núm. 541-542 (1925), pàg. 370.

FAJARNÉS TUR, E., “Exámenes de los notarios”, a *BSAL*, VIII (1899-1900), pàg. 292.

FAJARNÉS TUR, E., “Abusos de los escribanos.1582”, a *BSAL*, VIII (1899-1900), pàg. 227.

FAJARNÉS TUR, E., “El notariado en el reino de Mallorca (1747)”, a *BSAL*, VII (1897), pàgs. 239-240.

FERRER MALLOL, M. T., “L’instrument notarial (s.XI-XV)”, a *Actes del II Congrés d’Història del notariat català*. Barcelona: Fundació Noguera, 2000 (Estudis, 23), pàgs. 29-88.

FERRER MALLOL, M. T. “L’expansió d’una regalia al començament del segle XIV: el notariat reial”, a *EHDAP* XIII (1995), pàgs. 55-73.

FERRER MALLOL, M. T. “Irregularitats i falsificacions notariales”, a *Actes del I Congrés d’Història del Notariat Català*. Barcelona, 1994, pàgs. 463-478.

FERRER MALLOL, M. T., “Les escriptories públiques d’Alacant, Elx, Oriola i Guardamar”, a *Estudis sobre Història de la institució notarial*, Barcelona, 1988, pàgs. 115-132.

FERRER MALLOL, M. T., “Cartes i bitllets privats en els manuals del notari barceloní Guerau Gili (segle XV)”, a *Estudis de Llengua i literatura catalana oferts a R. Aramon i Serra*, vol II. Barcelona: Curial, 1980, pàgs. 197-217.

FERRER MALLOL, M. T., “La redacció de l’instrument notarial a Catalunya. Cèdules, manuals, llibres i cartes”, a *EHDAP* IV (1974), pàgs. 29-211.

FERRER MALLOL, M. T. i RIERA SANS, J., “La successió notarial i el traspàs de protocols en terres catalanes a la baixa Edat Mitjana”, a *EHDAP* IV (1974), pàgs. 395-428.

FERRER MALLOL, M. T. i RIERA SANS, J., “Miscel·lània de documents per a la història del notariat als estats de la Corona Catalano Aragonesa”, a *EHDAP* IV (1974), pàgs. 429-445.

FERRER VANRELL, M. P., *La 'diffinitio' en el Derecho civil de Mallorca*. Palma, 1992.

FERRO, V., *El Dret Públic Català*. Vic: Eumo Editorial, 1987.

FIGA FAURA, L., “Los formularios notariales y la formación del notario en Cataluña”, a *Anales de la Academia matritense del notariado* XXII, Madrid, 1978, pàgs. 319-333.

FONT i RIUS, J. M., "En torno a la aplicación del Derecho visigodo durante la Reconquista. La tutela altomedieval catalana", a *Revista Portuguesa de Historia*, V (1951), pàgs. 351-378.

FONT i RIUS, J. M., *La ordenación paccionada del régimen matrimonial de bienes en el Derecho medieval hispánico*. Madrid, 1954.

FORCADELL, C. i REDONDO, G., "El historiador ante los protocolos notariales", a G. PÉREZ (Ed.), *El Patrimonio documental aragonés*. Saragossa: Diputación General de Aragón, 1986, pàgs 117-134.

GARCÍA EDO, V. "Los primeros notarios valencianos. Aproximación a su estudio durante el reinado de Jaime I (1232-1276)", a *Estudis Castellonencs*, IV (1987-1988), pàgs. 535-583

GARCÍA SANZ, A., *Institucions de dret civil valencià*. Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I, 1996.

GARCÍA SANZ, A., "Precedents, origen i evolució dels col·legis notariais" a *Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona, 1994, pàgs. 167-188.

GARCÍA SANZ, A., "El documento notarial en el derecho valenciano hasta mediados del siglo XIV", a *Notariado público y documento privado* València, 1989, pàgs. 177-199.

GARCÍA SANZ, A., i FERRER MALLOL, M. T., *Assegurances i canvis marítims medievals a Barcelona*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1983.

GINEBRA MOLINS, R., *El Manual Primer de la Cúria Fumada (1230-1233)*. Barcelona: Fundació Noguera, 1998.

GINEBRA MOLINS, R., "Llibres notariais al segle XIII", a *Vitrina*, 10. Olot, 1998. pàgs. 6-11.

GOMILA, O. i ROCA, N., *Instrucción de lo que inviolablemente han de observar los notarios y escribanos públicos de la Ciudad y Reyno de Mallorca: MDCCCLXV*. Palma de Mallorca: Ilustre Colegio Notarial de Baleares, 1995.

GONZALVO, G.; COLL, M. C. i SAMPRÓN, O., *El protocol del notari Pere de Folgueres (1338)*. Barcelona: Fundació Noguera, 1996 (*Acta Notariorum Cataloniae*, 5).

HERNANDO DELGADO, J., “L’alimentació làctica dels nadons del s. XIV. Les nodrisses o dides a Barcelona, 1295-1400 segons els documents notariais”, a *EHDAP*, 14 (1996), pàgs. 30-158.

HINOJOSA, E., “La admisión del Derecho romano en Cataluña”, *Obras*, II. Madrid, 1955, pàgs. 368-404.

IGLESIA FERREIRÓS, A., “El Derecho Común y Cataluña”, a IGLESIA FERREIRÓS, Aquilino (ed.), *El Dret Comú i Catalunya. Actes del VI Simposi Internacional*, Barcelona 1996, Barcelona 1997, pàgs. 355-362.

IGLESIA FERREIRÓS, A., “Cataluña y el Derecho Común”, a IGLESIA FERREIRÓS, Aquilino (ed.): *El Dret Comú i Catalunya. Actes del VI Simposi Internacional*, Barcelona 1996, Barcelona 1997, pàgs. 19-65.

IGLESIA FERREIRÓS, A., “La recepción del Derecho Común: estado de la cuestión e hipótesis de trabajo”, a IGLESIA FERREIRÓS, Aquilino (ed.), *El Dret Comú i Catalunya. Actes del II Simposi Internacional*, Barcelona, 1991, Barcelona 1992, pàgs. 213-330.

IGLESIA FERREIRÓS, A., “La difusión del Derecho Común en Cataluña”, a IGLESIA FERREIRÓS, Aquilino (ed.), *El Dret Comú i Catalunya. Actes del I Simposi Internacional*, Barcelona 1990, Barcelona 1991, pàgs. 95-279.

IGLESIA FERREIRÓS, A., “La creación de derecho en Cataluña”, a *AHDE*, 47 (1977), pàgs. 99-423.

IGLESIAS FONSECA, J. A., “La documentación notarial y la historia del libro en Cataluña: algunas aportaciones recientes. Perspectivas de estudio”, a *Actas del III Congreso de Historia de la Cultura Escrita*, Servicio de Publicaciones de la Universidad de Alcalá de Henares, 1998, pàgs. 169-188.

IZQUIERDO BENITO, R., “El contrato de arrendamiento en la Edad Media como elemento de comunicación” a *Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos*, LXXXII (1979), núm 3, pàgs. 427-435.

LALINDE ABADÍA, J., *Derecho Histórico Español*. Barcelona: Ariel, 1974.

LALINDE ABADÍA, J., “La recepción española del Senado Consulto Velleyano”, a *AHDE* XLI (1971), pàgs. 335-371.

LALINDE ABADÍA, J., “Los pactos matrimoniales catalanes”, a *AHDE* XXXIII (1963), pàgs. 133-266.

LALINDE ABADÍA, J., *Capitulaciones y donaciones matrimoniales en el Derecho catalán*. Barcelona, 1965.

LALINDE ABADÍA, J., “Rasgos evolutivos del Derecho privado de los siglos XII al XIV en la Corona de Aragón”, a *VII CHCA*, Barcelona, 1962.

MADURELL, J. M. i GARCÍA SANZ, A., *Comandas comerciales barcelonesas en la Baja Edad Media*. Barcelona: Colegio notarial de Barcelona, Departamento de Estudios Medievales, 1973.

MANTILLA TASCÓN, A., “Notariado, escrituras públicas y archivos de protocolos”, a *Boletín de la ANABAD*, XXVIII (1978), pàgs. 10-35.

- MERCHÁN ÁLVAREZ, A., *El arbitraje. Estudio histórico-jurídico*. Sevilla, 1981.
- MONTAGUT ESTRAGUÉS, T. de (coord.); FERRO POMÀ, V.; SERRANO DAURA, J.: *Història del Dret Català*, Universitat Oberta de Catalunya, 2001.
- MUNTANER BUJOSA, J., “Notaris de Mallorca l’any 1501”, a *BSAL*, XXV (1934), pàgs. 246-247.
- MUT CALAFELL, A., “Tratados y formularios de notaría. Mallorca, siglos XV-XVIII”, a *Tratados de notaría en el Reino de Mallorca. Facísmil del Tractatus de Antoni Moll 1714*. Guadalajara: Colegios Notariales de España, 1995, pàgs. 1-365.
- NOGUERA DE GUZMÁN, R. i MADURELL, J. M., *Notariado público y documento privado: de los orígenes al siglo XIV*. València: Generalitat Valenciana, 1989, 2 vols.
- NOGUERA DE GUZMÁN, R., “La doble redacción de los antiguos documentos notariales en Cataluña”, a *AAMN* XXII-I (1978), pàgs. 336-356.
- NUÑEZ LAGOS, R., *Estudios de Derecho notarial*. 2 vols. Madrid, 1986.
- NUÑEZ LAGOS, R., *El documento notarial y Rolandino*. Madrid: Colegio Notarial de Madrid, 1951.
- OLIVER, B.: *Historia del Derecho en Cataluña, Mallorca y Valencia. Código de las Costumbres de Tortosa*. Madrid, 1878.
- OLIVER MORAGUES, M., “Los notarios en el Reino de Mallorca”, a *Tratados de notaría en el Reino de Mallorca. Facísmil del Tractatus de Antoni Moll 1714*. Guadalajara: Colegios Notariales de España, 1995, pàgs. 367-386.
- OTERO, A., “Liber Iudiciorum 3, 1, 5 (En tema de dote y donantio propter nuptias)”, *AHDE* XXIX (1959), pàgs. 545-556.

PACHECO CABALLERO, F. L., “La figura del procurador en los derechos hispánicos de los siglos XIII al XVIII”, a *Recueils de la Société Jean Bodin* LXV (1998), pàgs. 21-37.

PAGAROLAS, L., “Gènesi i evolució dels registres notariais (s.XIII-XIX) “ a *Actes del II Congrés d’Història del Notariat Català*. Barcelona: Fundació Noguera, 2000, (Estudis, 23), pàgs. 161-184.

PAGAROLAS, L., “Notariat i cultura als registres notariais”, a *Actes del I Congrés d’Història del Notariat Català*. Barcelona: Fundació Noguera, 1994, (Estudis, 7), pàgs. 332-350.

PAGAROLAS SABATÉ, L. “Notaris i auxiliars de la funció notarial a les escriptories de Barcelona medieval”, a *Lligall*, 8 (1994), pàgs. 53-72.

PAGAROLAS, L., “Els arxius de protocols”, a *Lligall*, 1 (1989), pàgs. 53-61.

PAGAROLAS, L., “Recull d’anotacions esparses dels protocols medievals barcelonins” a *Estudis sobre història de la institució notarial ...*. Barcelona, 1988, pàgs. 61-90.

PANERO GUTIÉRREZ, R.: *Derecho Romano*. Valencia: Tirant lo Blanch, 2000.

PARICIO, J. i FERNÁNDEZ BARREIRO, A., *Historia del derecho romano y su recepción europea*. Madrid: Centro de Estudios Ramón Areces, S.A., 1997.

PARPAL Y MARQU S, C., “Oficiales reales de Menorca VI. El primer escribano o notario público”, a *Revista de Menorca*, 10-12, Ma  (1898), p gs. 177-180.

PEL  EZ, J. M., *Cambios y seguros marítimos en derecho catalán y balear*. Bolonya, 1984.

P  EZ CASTILLO, A., “Escrivans i notaris a la Barcelona del segle XIII”, *Estudis Castellonencs*, 6 (1994-1995), pàgs. 1057-1076.

PÉREZ MARTÍN, A., “La difusión de la obra de Rolandino en España”, a *Rolandino e l’ars notaria da Bologna all’Europa*, Milán, 2002, pàgs. 761-789.

PIÑA HOMS, R., *El Derecho histórico del Reino de Mallorca*. Palma, 1993.

PIÑOL ALABART, D., *El notariat al Camp de Tarragona: Història, activitat, escriptura i societat (segles XIII-XIV)*. Barcelona: Fundació Noguera, 2000 (Estudis, 27).

PIÑOL ALABART, D., “El notariat a Reus al segle XIII: una aportació a la seva història”, a *AEM* (Barcelona) 26/2 (1996), pàgs. 979-1001.

PIQUER i JOVER, J. J., “Escrivans i notaris de la Cúria Baronial de Vallbona (segles XII-XVIII)”, *EHDAP* VIII (1980), pàgs. 29-48.

PLANAS ROSSELLÓ, A., *El notariado en el Reino de Mallorca (siglos XIII-XVIII)*. Palma: Lleonard Muntaner editor, 2006.

PLANAS ROSSELLÓ, A., *Los jurados de la Ciudad y Reino de Mallorca (1249-1718)*. Palma: Lleonard Muntaner editor, 2005 .

PLANAS ROSSELLÓ, A., “El colegio de notarios de Mallorca (Siglos XIV- XVIII)”, a *Ius Fugit*, 12 (2005), pàgs. 59-97.

PLANAS ROSSELLÓ, A., “Propiedad, custodia y transmisión de los protocolos notariales en la Mallorca del Antiguo Régimen”, a *BSAL*, 61 (2005), pàgs. 57-70.

PLANAS ROSSELLÓ, A., “La creación notarial en el Reino de Mallorca (Ss. XIII-XVIII)”, a *MRAMEGH*, 15 (2005), pàgs. 101-113.

PLANAS ROSSELLÓ, A., “La condición estamental de los notarios en la Mallorca del Antiguo Régimen”, a *MRAMEGH*, 14 (2004), pàgs. 77-91.

PLANAS ROSSELLÓ, A., "El notariado en la Mallorca del siglo XIII", a *MRAMEGH*, 13 (2003), pàgs. 7-36.

PONS i GURI, J. M., "De l'escrivent al notari i de la 'charta' a l'instrument. Recepció dels usos notariais itàlics a Catalunya", a *Lligall*, 7 (1993), pàgs. 29-42.

PONS i GURI, J. M., "Llibres notariais catalans", a *Rubrica. Trivium, Quadrivium, Studium*, IV (1990), pàgs. 97-109.

PONS i GURI, J. M., "Algunes orientacions per a la utilització dels fons de seccions històriques en districtes notariais", a *Recull d'estudis d'història jurídica catalana*, vol 1, Barcelona: Fundació Noguera, 1989, (Textos i Documents, 20), pàgs. 159-190.

PONS i GURI, J. M., "Taxacions dels salaris de notaris i escrivans en jurisdiccions baronals de les terres gironines (Palafrugell, Bàscara, Caldes de Malavella, Llagostera, Cassà de la Selva i Vescomtat de Cabrera)", a *Recull d'estudis d'història jurídica catalana*, vol 1, Barcelona: Fundació Noguera, 1989 (Textos i Documents, 20), pàgs. 97-157.

PONS i GURI, J. M., "Documents sobre la notaria del terme del castell de Montclús i el seu arxiu de protocols", a *Estudis sobre la institució notarial ...*, Barcelona, 1988, pàgs. 133-146.

PONS i GURI, J. M., "Entre l'emfiteusi i el feudalisme (Els reculls de dret gironins)", a *Estudi General*, 5-6 (1985-1986), pàgs. 411-418.

PONT, M., "L'esponsalici dins la pràctica matrimonial catalana al segle XII", a *Medievalia*, IV (1983), pàgs. 51-62.

PUIG i USTRELL, P., "Senyoria directa, domini útil i funció notarial a la notaria i l'escrivania pública de Terrassa", a *Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona, 1994, pàgs. 617-634.

PUIG i USTRELL, P., *Capbreu primer de Bertran acòlit, notari de Terrassa, 1237-1242*, 2 vols. Barcelona, 1992.

ROSSELLÓ VAQUER, R., “Rafel Valls, notari de Menorca (segles XV-XVI)”, Palma de Mallorca: Institut d’Estudis Baleàrics, 1986, pàgs. 77-95.

ROSSELLÓ VAQUER, R., “El notari Jaume Comes”, a *Revista de Menorca*, Mahón: Ateneo Científico, Literario y artístico, 1985, pàgs. 193-260.

ROSSELLÓ VAQUER, R. i MURILLO TUDURÍ, A., *Llibre del notari de Ciutadella Jaume Riudavets 1450-1453*. Menorca: Consell Insular, 1980.

SAMPOL Y RIPOLL, P. “Capítols y ordinacions del Colegi de Notaris (1665)”, a *BSAL*, X (1903), pàgs. 63-64 i 94-95.

SAYOUS, A. E., *Els mètodes comercials a la Barcelona medieval*. Barcelona, 1975.

SINISI, L., “Alle origini del notariato latino”, *Rolandino e l’ars notaria da Bologna all’Europa*, Milán, 2002, pàgs. 163-233.

TORRES PETERS, F. X., *El capbreu de l’arquebisbe Ènnec de Valterra (1396-1398). Introducció. Estudi i transcripció*. Eivissa: Editorial Mediterrania, 2004.

TRENCHS, J., *Las cancellerías de la Corona de Aragón y Mallorca desde Jaime I a la muerte de Juan II*. Saragossa: Institución Fernando el Católico, 1983.

TRENCHS, J., “Bibliografía del notariado en España” (s.XX)”, a *EHDAP* IV (1974), pàgs. 193-238.

ZAFORTEZA DEL CORRAL, L.; MUT CALAFELL, A. i OLIVER MORAGUES, M., *Tratados de Notaria en el Reino de Mallorca. Facsímil del “Tractatus” de Antoni Moll, de 1714*. Guadalajara: Colegios Notariales de España, 1995.

Història Medieval i Història de les Illes Balears

ABULAFIA, D., “Un emporio mediterráneo”, a *El reino catalán de Mallorca*. Barcelona, Ediciones Omega, 1996.

ABULAFIA, D. i GARÍ, B., *En las costas del Mediterráneo Occidental. Las ciudades de la Península Ibérica y del Reino de Mallorca y el comercio mediterráneo en la Edad Media*. Barcelona, Ediciones Omega, 1997.

ABULAFIA, D., “From privilege to persecution: crown, church, and synagogue in the City of Majorca, 1229-1343”, a *Church and city 1000-1500: Essays in honor of Christopher Brooke*, ed. David Abulafia et al., Cambridge: Cambridge University, 1992, pàgs. 111-126.

AGUILÓ, E. de K., “Capbreu ordenat l’any 1304 dels establiments fets per D. Nuno Sanç de la seua porció”, a *BSAL XIV*, pàgs. 209, 241 i 273 i *BSAL XV*, pàg. 53.

BARCELÓ CRESPI, M. i FERRER M. A., “El servicio doméstico femenino en la Mallorca bajomedieval”, a *El trabajo de las mujeres. Pasado y presente*, Málaga, 1996, 218-232.

BARCELÓ CRESPI, M., “Las embajadas del notario mallorquín Pere Llitrà a la corte de Juan II y Fernando II”, a *Poder Real en la Corona de Aragón: siglos XIV–XVI*, XV *CHCA*, V. 2. Zaragoza: Gobierno de Aragón, Departamento de Educación y Cultura, 1994, pàgs. 9-22.

BARCELÓ PERELLÓ, M., “El tractat de Capdepera de 17 de juny de 1231 entre Jaume I i Abu Abd Allah Muhammad de Manurqa: sobre la funció social i política dels fuqaha”, a *BSAL*, XXXVIII (97) (1981), pàgs 233-249.

BENSCH, S. P., *Barcelona i els seus dirigents 1096-1291*. Barcelona: Proa, 2000.

BENSCH, S. P., “Poder, dinero y control del comercio en la formación del régimen municipal de Barcelona”, a *Quaderns d’Història*, 4 (2001), pàg. 49-58.

BOVER DE ROSSELLÓ, J., “Llinatges de Mallorca des del segle XIII fins al segle XIX”, a *Societat d’Onomàstica, Bulletí Interior*, XXXVII (1989), pàgs. 41-44.

BOVER DE ROSSELLÓ, J., “Llinatges de Mallorca des del segle XIII fins al segle XIX”, a *Societat d’Onomàstica, Bulletí Interior*, XXXIX (1990), pàgs. 73-75.

CATEURA, P., “Municipi i monarquia en la Mallorca dels segles XIII-XIV”, a *Anales de la Universidad de Alicante*, 13 (2000-2002), Departamento de Historia Medieval, pàgs 6-46.

CATEURA, P., “ La contribución confesional: musulmanes y judíos en el reino de Mallorca”, a *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia*, 20-21 (1999-2000), pàgs. 119-138.

CATEURA, P., “Las cuentas de la colonización feudal (Mallorca 1231-1245)”, a *En la España Medieval*, 20 (1997), pàgs. 57-141.

CATEURA, P., *Mallorca en el segle XIII*. Palma de Mallorca: El Tall editorial, 1997.

CATEURA, P., “La Ciutat de Mallorques y las villas mallorquinas: presión fiscal y conflictos sociales”, a *Finanzas y Fiscalidad municipal*. Fundación Sánchez Albornoz 1997, pàgs. 275- 300.

CATEURA, P., “Exceptis militibus et sanctis”, a *Homenatge a Antoni Mut Calafell, arxiver*. Palma: Conselleria de Cultura, Educació i Esports, 1993, pàgs. 53-62.

CATEURA, P., “Repoblación, urbanización y comercio: El puerto de Ciudad de Mallorca durante el siglo XIII”, a *Mayurqa*, 21 (1985-1987), pàgs. 91-99

CATEURA, P., “ Sobre el “infant en Jacme” y Mallorca (1256-1276”, a *Mayurqa*, 20 (1981-1984), pàgs. 123-136.

COLL FONT, M. C., “Les donacions a institucions eclesiàstiques i a clergues al Llibre Manual de Pere Romeu (1240), notari públic de Mallorca” a *Miscel·lània en homenatge al Pare Llompart*. Palma: Museu de Mallorca, 2008. (En premsa)

COLL FONT, M. C., “Aproximació a l’economia i a la societat mallorquina de 1240 a través del Llibre Manual de Pere Romeu, notari públic de Mallorca”, a *XXVI Jornades d’Estudis Locals: El Regne de Mallorca cruïlla de gentes i de cultures (segles XIII- XV)*. Palma: Institut d’Estudis Baleàrics, 2008. (En premsa)

CONRADO DE VILLALONGA, J. F., *La Procuración Real en el Reino de Mallorca*. Palma de Mallorca: Consell Insular de Mallorca, 1991.

CRUZ PÉREZ, E. “La feina de les alletadores durant la baixa edat mitjana”, a *BSAL*, 59 (2003), pàgs. 35-46.

CUADRADA, C. i LÓPEZ, M. D., “Les assegurances mallorquines i el comerç marítim mediterrani a la baixa edat mitjana: la ruta magribina”, a *EHDAP* XVII (1999), pàgs. 87-106.

CUADRADA, C., “El paper de la llana menorquina segons la documentació datiniana. Mecanismes i estratègies comercials”, a *Revista de Menorca*, I (1998), pàgs. 111-128

DUFOURQ, CH. E., “Aspects internationaux de Majorque durant les derniers siècles du Moyen Age”, a *Mayurqa*, 11 (1974), pàgs 5-52.

FONT JAUME, A., “Algunes observacions a l’entorn d’un document de delimitació de propietats de 1232”, a *BSAL*, 56 (2000) pàg. 459-468 i *BSAL*, 57 (2001), pàgs. 281-282.

FONT JAUME, A., *Antoni Tries, donzell i notari (1500-1570)*. Palma: Lleonard Muntaner, 1998.

GARCÍA MARSILLA, J. V., *Vivir a crédito en la Valencia medieval: de los orígenes del sistema censal al endeudamiento del municipio*. València: Universitat de València, 2002.

GINEBRA MOLINS, R., “Economia i societat a la Catalunya interior als inicis de la baixa edat mitjana. Vic 1230-1233”, a *Butlletí de la societat Catalana d’Estudis Històrics*, vol. 8, 1997, pàgs. 119-132.

GINEBRA MOLINS, R., “Moneda oficial i diversitat monetària a Catalunya a la primera meitat del segle XIII: el cas de Vic”, a *AEM*, 26, 2 (1996), pàgs. 839-878.

JOVER, G. i SOTO, R., “Els dominis feudals de la Mallorca baixmedieval (segles XIII-XVI)”, a *Revista d’Història Medieval*. Universitat de València, 8, (1997), pàgs. 217-247.

JOVER, G. i SOTO, R., “Colonización feudal y organización del territorio. Mallorca, 1230-1350” a *Revista d’Història Econòmica*, 3 (2002), Barcelona, pàgs. 439-476.

JUAN VIDAL, J. “La propiedad rural mallorquina del siglo XVIII a través de las fuentes notariales”, a *Actas de II coloquio de Metodología Histórica Aplicada*, Santiago de Compostel·la, 1984.

KIRCHNER, H. i RETAMERO, F., “La subversió feudal de l’espai rural a les illes”, a *L’Avenç*, 290, (2004), pàgs. 40-45.

Llista dels llibres de protocols notariais que es conserva a l’Arxiu Històric de Maó ordenada per pobles i anys. Maó: Arxiu Històric de Maó, 1998.(fullet mecanoscrit)

LLOMPART MORAGUES, G., “ L’Infant Jaume y la rabia de los pobladores de Mallorca (ca. 1268)”, a *MRAMEGH*, 15 (2005), pàgs. 7-26.

LÓPEZ BONET, J. F., “Dominis seculars, patrimoni eclesiàstic i rendes decimals a la Mallorca cristiana”, a *Mayurqa*, v. 22, 1, (1989), pàgs. 353-366.

LÓPEZ BONET, J. F., “Les relacions de servei al segle XIII mallorquí”, a *BSAL*, XLIII (1987), pàgs. 15-44.

LÓPEZ BONET, J. F., “L’estudi del delme recaodat per la Procuració Real de Mallorca en el segle XIV i el seu interès respecte a l’aproximació a la cojuntura agrària”, a *BSAL*, XXXIX (1983), pàgs. 381-406.

LOZANO, M. A., “La historia judía de Mallorca en el siglo XIII a través de sus documentos”, a *Miscelánea de Estudios Árabes y Hebráicos*, 35.2 (1986), pàgs. 53-80.

LOURIE, E., “Free moslems in the Balearics under christian rule in the thirteenth century”, a *Speculum*, 45 (1970), pàgs. 624-649.

MARTÍNEZ TABERNER, C., “La llengua del notariat a Mallorca en el segle XVIII”, a *Estudis de llengua i literatura en honor de Joan Veny*, vol. 2, Barcelona: Abadia de Montserrat 1997-98, pàgs. 91-107.

MAS, A. i SOTO, R., “Un regne dins la mar. El procés migratori català i l’extinció de la població indígena a Mallorca”, a *L’Avenç*, 290, (2004), pàgs. 35-39.

MAS FORNERS, A., “Algunes consideracions sobre l’ús de la toponomàstica i de l’etimologia com a font per a l’estudi de l’origen dels repobladors de Mallorca (segles XIII-XIV)”, a *Mayurqa*, 26 (2001). Palma, pàgs. 123-143.

MAS FORNERS, A., “De toponímia andalusina a antroponímia feudal. Els “llinatges” toponímics andalusins a la Mallorca dels segle XIII”, a *BSAL*, 60 (2004), pàgs. 13-18.

MAS FORNERS, A., *Esclaus i Catalans. Esclavitud i segregació a Mallorca durant els segles XIV i XV*. Palma: Lleonard Muntaner Editor, 2005.

MASCARÓ, M., “Justificación de limpieza de sangre para el desempeño del cargo de notario”, a *BSAL*, VIII (1899), pàg. 334.

MATEU LLOPIS, F., “Sobre el curso legal de la moneda en Aragón, Cataluña, Valencia y Mallorca. Siglos XIII y XIV”, a VII *CHCA*, Barcelona 1962, pàgs. 517-528.

MIRALLES MONTSERRAT, J., *Corpus d'antropònims mallorquins del segle XIV*. Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1997.

MIRALLES SBERT, J., “Nuestros Archivos”, a *Mercurio*, XI (Barcelona, 1911), pàgs 480-483.

MORA, P. i ANDRINAL, L., *Diplomatari del monestir de Santa Maria de la Real de Mallorca*, vol. 1. Palma de Mallorca, 1982.

MONTANER, P. DE i RIERA FRAU, M. M., “ Los Bennàsser d'Alfàbia: del clan andalusí al llinatge catalán”, a *Homenatge a Antoni Mut Calafell*, arxiver. Palma, Conselleria Cultura, Educació i Esports, 1993, pàgs. 175-208.

MUT CALAFELL, A., “¿Existieron molinos de papel en la Mayûrqa musulmana?”, a *Actas del III Congreso Nacional de Historia del papel en España*. Valencia: Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana, 1999, pàgs.39-56.

MUT CALAFELL, A., “Los pergaminos reales del reinado de Jaime I del Archivo del Reino de Mallorca”, a *XIII CHCA*, Palma de Mallorca, Institut d'Estudis Baleàrics, 1990, Comunicacions II, pàgs. 251-327.

MUT CALAFELL, A., “Nuevas aportaciones sobre la tinta en Mallorca”, a *Mayurqa*, 1989, v. 22, pàgs. 849-863.

MUT CALAFELL, A., “Recetas mallorquinas de tinta y de goma glasa, de los siglos XV a XVIII”, a *Homenaje a D. Jesús García Pastor*. Palma de Mallorca: Conselleria d'Educació i Cultura del Govern Balear, 1986, pàgs.11-38.

MUT CALAFELL, A., “La documentación del Archivo del Reino de Mallorca en la época de las vísperas Sicilianas (1282-1337)”, a *Congreso di Storia della Corona d’Aragona*. Palermo, Accademia di Scienze Lettere e Arti, 1984, pàgs. 427-460.

MUT CALAFELL, A., “El Archivo del Reino de Mallorca”, a *Aportaciones para una Guía de los Archivos de Baleares* Palma de Mallorca: Institut d’Estudis Baleàrics, 1983, pàgs. 43-62.

MUT CALAFELL, A.; PLANAS ROSSELLÓ, A. i URGELL HERNÁNDEZ, R. (textos); GARÍ MIR, F. (direcció); *Documents i compilacions legals*. Palma de Mallorca, Parlament de les Illes Balears, (Documents Cabdals del Regne de Mallorca), 2003.

MUT CALAFELL, A. i ROSSELLÓ, G., *La remembrança de Nunyo Sanç. Una relació de les seves propietats a la ruralia de Mallorca*. Palma de Mallorca, Govern Balear, 1993.

OLICH CASTAÑER, I., “Vigatans a la conquesta de Mallorca i València (referències extretes dels testaments de Vic al segle XIII)”, a *CHCA* X, Zaragoza, 1979, pàgs. 131-150.

PÉREZ, LL., “Corpus documental balear. Reinado de Jaime I (1228-1235)” a *FRB*, vols I-III, 1977-1980.

PÉREZ, LL. i COLL, B., *Ramon de Torrelles, primer bisbe de Mallorca*. Palma de Mallorca: Catedral de Mallorca publicacions, Col·lecció La Seu, 1988.

PONS, G., “Mahón a finales de siglo XV”, a *Revista de Menorca*, Maó (1979), pàgs. 87-96.

PONS PASTOR, A., *Los judíos del reino de Mallorca durante los siglos XIII y XIV*, Vol. 1. Palma de Mallorca, col. La Rodella, 1984.

PORTELLA COMAS, J., "La colonització feudal de Mallorca: els primers establiments de l'alqueria de Deià (1232-1245)", a *Estudi General* 5-6, pàgs 331-343.

POU MUNTANER, J. i SEVILLANO COLOM, F., *Historia del Puerto de Palma de Mallorca*. Palma de Mallorca, Institut d'Estudis Baleàrics, 1974.

POVEDA SÁNCHEZ, A., "Repertori de toponímia arabo-musulmana de Mayurqa segons la documentació dels arxius de la Ciutat de Mallorca (1232-1276/1229-1300)", a *FRB*, Vol III (1979-1980). pàgs. 81-117.

QUADRADO, J. M. , *Historia de la conquista de Mallorca*, 2 vols., Palma de Mallorca, Editorial Mallorquina de F. Pons, 1958.

RIERA MELIS, A., "La llicència per a barques de 1284, una font important per a l'estudi del comerç exterior mallorquí del darrer quart del segle XIII", a *FRB*, III (1978-1979), pàgs. 121-140.

RODRÍGUEZ CARREÑO, A.M., *El territori de Pollença sota l'Ordre del Temple (1298-1304)*. Pollensa, 2000.

ROSSELLÓ BORDOY, G., *El Llibre del Repartiment i la documentació feudal*. Palma de Mallorca, Parlament de les Illes Balears, (Documents Cabdals del Regne de Mallorca), 2008.

ROSSELLÓ BORDOY, G., *Códex llatinoaràbic del Repartiment de Mallorca ARM s/n*. Palma de Mallorca, Parlament de les Illes Balears, (Documents Cabdals del Regne de Mallorca), 2008.

ROSSELLÓ BORDOY, G., *Llibre del Repartiment de Mallorca o Llibre del Rei (ARM, 18)*. Palma de Mallorca, Parlament de les Illes Balears, (Documents Cabdals del Regne de Mallorca), 2008.

ROSSELLÓ BORDOY, G., *El Islam en las Islas Baleares: Mallorca musulmana según la Remembrança [...] de Nunyo Sanç y el Repartiment [...] de Mallorca*. Palma de Mallorca: Universitat de les Illes Balears, 2007.

ROSSELLÓ BORDOY, G., “El recuerdo de la Antigüedad Clásica en el Repartiment de Mallorca”, a *Mayurqa*, 29 (2003), pàgs. 225-234.

ROSSELLÓ BORDOY, G., “Sobre l’estructura socioprofessional de les comunitats islàmiques mallorquines a partir d’una relectura de les fonts documentals”, a *BSAL*, 58 (2002), pàgs. 7-28.

ROSSELLÓ LLITERAS, J., *Els pergamins de l’Arxiu parroquial de Pollença*. Palma de Mallorca, Consell Insular de Mallorca, 1985.

ROSSELLÓ LLITERAS, J., *Els pergamins de l’Arxiu parroquial de la Santa Creu*, vol I. Palma de Mallorca, Consell Insular de Mallorca, 1989.

ROSSELLÓ LLITERAS, J., *Els pergamins de la Cartoixa de Valldemossa*. Palma de Mallorca, Consell de Mallorca, 2000.

RULLAN SALAMANCA, O., “Una aproximació a la geografia històrica de Mallorca”, a *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, 57 (2004), pàgs. 85-109.

SABATÉ, F., *La feudalización de la sociedad catalana*. Granada: Universidad de Granada, 2007.

SANCHO Y VICENS, P. A., *Memoria descriptiva del Archivo del Reino de Mallorca*. Palma, 1921.

SANTAMARÍA, A., *Ejecutoria del reino de Mallorca (1230-1343)*. Palma de Mallorca, Ajuntament, 1990.

SANTAMARÍA, A., “La reconquista y la repoblación del Reino de Mallorca”, a *Actas del Coloquio de la V Asamblea General de la Sociedad Española de Estudios Medievales*. Saragossa, 1991, pàgs. 135-232.

SANTAMARÍA, A., “En torno a la evolución del modelo de sociedad en el reino de Mallorca (siglos XIII- XVIII)”, a *Estudis Baleàrics*, 3 (1981), pàgs. 207-228.

SANTAMARÍA, A., “Repoblación y sociedad en el reino de Mallorca (1230-1343), *Espacio, tiempo y forma*. Serie III, Història medieval, 1 (1988), pàgs. 525-540.

SANTAMARÍA, A., “ La función profesional en Mallorca en la época de Fernando el Católico”, a *Príncipe de Viana* , 47 (1986), pàgs. 651-667.

SANTAMARÍA, A., “Alba del Reino de Mallorca”, a *Historia de Mallorca*, coordinada per J. Mascaró Pasarius. Tom III. Palma de Mallorca, 1970, pàgs. 1-134.

SEVILLANO, F., “Navegaciones mediterráneas (siglos XIII-XV). Valor del puerto de Mallorca”, a *Navigazioni mediterranee e connessioni continentali (secoli XI-XVI)*, a cura de R. Ragosta, Nàpols, 1982.

SEVILLANO, F., “Pesas y medidas en Mallorca desde el siglo XIII al siglo XIX”, a *Mayurqa*, 12 (1974), pàgs 67-86.

SEVILLANO, F., “Mercaderes y navegantes mallorquines (siglos XIII-XV)”, a *Historia de Mallorca*, coordinada per J. MASCARÓ PASARIUS. Palma de Mallorca, 1971.

SOTO, R., “Drets reials, renda feudal i circulació monetaria a Mallorca al segle XIII”, a *Gaceta Numismática*, Barcelona, 137 (2000), pàgs 51-66.

SOTO, R., “Conquesta, repartiment i colonització de Mallorca durant el segle XIII: un estat de la qüestió”, a *AEM*, 26 (1996), pàgs. 605-646.

SOTO, R., “Alguns homes rics: el paper dels jueus de Mallorca durant el segle XIII”, a Butlletí de la Societat Catalana d’Estudis Històrics, 7 (1996), pàgs. 27-39

SOTO, R., *Còdex Català del Llibre del Repartiment de Mallorca*. Palma de Mallorca, Conselleria d’Educació i Cultura del Govern Balear, 1984.

SOTO, R., “Mesquites urbanes i mesquites rurals a Mayurqa (Estudi documental i problemes d’interpretació”, a *BSAL*, (1979), pàgs. 113-135.

SOTO, R., “Quan Mallorca era Mayùrqa”, a *l’Avenç* (1979), pàgs. 25-30, 32-33, 136-141.

SOTO, R., “Aproximació a l’estudi de la circulació de moneda a Mallorca després de la conquesta (1236-1276)”, a *Symposium Numismático de Barcelona*, vol. III, Barcelona, 1979, pàgs. 388-398.

SOTO, R., “La población musulmana de Mallorca bajo dominio cristiano (1240-1276)”, a *FRB* (1978), pàgs. 65-80.

SOTO, R., “La aljama judaica de Ciutat en el siglo XIII (época de Jaime I)”, a *BSAL* (1978), pàgs. 145-184.

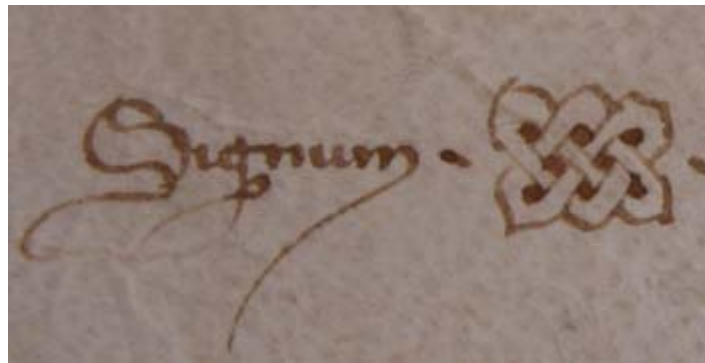
URGELL HERNÁNDEZ, R., *Arxiu del Regne de Mallorca. Guia/Guía*. Palma de Mallorca: Conselleria d’Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears, 2000.

VAQUER BENNÀSSER, O., “El contrato de trabajo en la Mallorca medieval. Aprendices, criados y obreros en el siglo XV”, a *Mayurqa*, 22 (1989), pàgs. 645-654.

VICH, J. i MUNTANER, J.: *Documenta Regni Maioricarum (miscelánea de documentos)*. Palma de Mallorca, 1945.

El Llibre Manual de Pere Romeu, notari públic de Mallorca (1240)

Annex: transcripció, índex i facsímil

M. Carme Coll i Font

Memòria d'investigació per a l'obtenció del Diploma d'Estudis Avançats

Departament de Ciències Històriques i Teoria de les Arts de la Universitat de les Illes Balears

Ponent: Dra. Maria Barceló Crespi

Director: Dr. Antonio Planas Rosselló

1

<1240>

Debitori de G. de Canet a favor d'Abraffim d'Aben Jucef per 20 sous melgoresos pagadors per Pasqua. Obliga com a penyora una esclava sarraïna que el creditor podrà vendre en el cas que no sigui satisfet el deute en el termini establert.

<ECR 342, foli 1 doc.1>

1239^a

G. de Caneto debeo tibi Abraffimo de Abin Jucef X solidos melgarenses, <paccaturos in primo> festo Pasche Domini. Obligo quandam sarracenam nigram, nomine Maria, <quam teneas> tuam pignore, sic quod in capite termini non solveo dictum debitum possis <vendere> [.]^b et tuum debitum recuperare minus fallimento convenio restituere. Et e<go juro> per totum dictum terminum \dum tu eam teneas/. Obligamus alia bona. Testes Petrus Marc et <Bernardus de> Bonastre.

- a. 1239 escrit al marge superior del foli per una mà posterior en números aràbics per indicar que els documents que segueixen corresponen a aquesta data. Aquesta anotació és errònia perquè no es va tenir en compte que el sistema de datació és de l'Encarnació que considera l'inici de l'any el 25 de març.
b. Part il·legible corresponent a dues paraules.

2

<1240>

Procura atorgada per Bellveure de Nauli a Assalit Porter per a rebre 20 besants que li deu Pons Galliner.

<ECR 342, foli 1 doc. 2>

Bellobeo de Naulio constituo te Assaldum Porter procuratorem meum super <petendum et recuperandum omne> debitum XX bessantorum quos michi Poncius Galliner cum carta debet, qua carta [.]^a omnibus iuribus, et cetera. Ad petendum, exigendum et recuperandum in curia et extra, [.]^b tibi omnes acciones meas, ita quod dictus Poncius de eodem debito tibi respondeat [.]^c michi quicquid feceris habebō ratum et non contraveniam. Testes Petrus Scriba et G. [.]^d et cetera.^e

- a, b, c, d. Parts il·legibles que coincideixen amb el final de cada línia i que corresponen a més d'una paraula. e. Instrument no ratllat amb línies verticals.

3

1240, febrer, 24.

Debitori de Bernat de Bonastre a favor de Pere Juliol per 10 sous melgoresos pagadors per la propera festa de [.]

<ECR 342, foli 1 doc. 3>

VI kalendas marcii, anno Domini M CC tricesimo nono.

Bernardus de Bonastre debeo tibi Petro Juliolo et tuis X solidos melgarenses, paccaturos in primo festo [.]^a. Super omnia bona nostra. Testes [.]^b de Podio de Nina et Bartholomeus Carnifex.

a. Part il·legible corresponent a dues paraules. b. Part il·legible corresponent al nom.

4

<1240>

Compromís assumit per Bernat Gibert i G. Car[.].

<ECR 342, foli 1 doc. 4>

Bernardus Girberii et G. Car[.]^a <cum> presenti carta promittimus alter alteri quod [.]^b volumus^c vivamus et expendamus [.]^d que modo habemus vel de cetero assi[.]^e. Ita quod quic<quid>^f [.]dum habeamus mihi pro [.]^g.

a. Part il·legible corresponent a la darrera part del llinatge. b. Part il·legible corresponent a quatre paraules. c. Lectura dubtosa. d. Part il·legible corresponent a quatre paraules. e. Part il·legible corresponent a un final de paraula i quatre paraules més. f. Segueix una part il·legible corresponent a deu paraules i a l'inici de la següent. g. Text incomplet perquè manca la resta del foli.

5

1240, març, 1.

Debitori dels consorts Ramon Estruc i Marquesa a favor de G. Bruniquer per 14 sous melgoresos pagadors per la Mare de Déu d'agost.

<ECR 342, foli 1v doc. 1>

Kalendas marci, anno Domini M CC tricesimo nono.

Raimundus Struciis et uxor Marchesia, uterque pro toto debemus vobis G. Bruniquer et tuis XIII solidos^a melgarenses paccatuos in primo festo Sancte Marie augusti. Super omnia bona nostra. Testes F. de Berga, Bernardus de Ulmo, Raimundus Sagarra et G. Conpayn.

a. La primera línia de l'instrument està ratllada i al damunt dampnata fuit et non facta mandato partium.

6

1240, març, 1.

Establiment atorgat pels consorts Pere Martí i Ermessén a Pere Dalmau i Guillema de Rogada d'unes cases a Inca a cens d'un morabetí anual pagador per Sant Miquel. Es fixa la fadiga en 10 dies i s'estableix una entrada de 10 sous melgoresos. Es salven els drets de l'infant Pere de Portugal com a senyor directe; Ferrando, batle d'aquest, firma la carta d'establiment.

<ECR 342, foli 1v doc. 2>

Petrus Martini et uxor mea Ermessendis, cum presenti carta damus et stabilimus tibi, Petro Dalmatio et uxori Guillelme de Rogada et vestris, quasdam domos quas ratione acquisitionis nostre habemus et per dominum infantem tenemus in villa Inque. Affrontant ex una parte in foro predictae ville, et ex alia in via publica, et ex duabus partibus in domibus d'en Sabater. Ad censum unius morabatini annuatim in festo Sancti Michaelis. Ad fatigam X dierum. Ad omnes tuas voluntates faciendas, salvo censu, iure et senioratico nostro, et salvo censu, iure et dominio domini infantis predicti in omnibus, sicut in carta acquisitionis nostre plenius continetur. Accipimus pro introitu

X solidos melgarenses. Et faciam tenere. Testes Berengarius de Ripello, F. de Berga, et cetera. Firmat Ferrandus, baiulus domini infantis.

7

1240, març, 1.

Debitori dels consorts F. de Berga i F. a Bernat d'Om de 18 sous melgoresos pagadors per la Mare de Déu d'agost. Obliguen específicament una casa amb corral i una taula que tenen a Inca i genèricament tots els seus béns.

<ECR 342, foli 1v doc. 3>

F. de Berga et uxor F. debemus tibi Bernardo de Ulmo XVIII solidos melgarenses paccaturos in primo festo Sancte Marie augusti. Obligamus specialiter quandam domum cum retrocurtali et quandam tabulam quas omnia habemus in villa Inque, et generaliter omnia alia bona nostra. Testes Petrus Dalmatio et Bernardus de Fumols.

Tradatur Raimundo Oromir.

8

1240, març, 1.

Venda atorgada pels consorts [.]^a de Rocafort i Arsendis Ferrera a Vidal Oller d'una propietat sarraïna a Inca que els venedors tenen per compra a Arsendis i al seu anterior marit Bernat Ferrer.

<ECR 342, foli 1v doc. 4>

[.]ianus ^a de Rocha Forti et uxor Arssendis Ferraria vendimus in solidum tibi Vitali Ollerio et tuis [.]^b sarracenetam, que ratione acquisitionis nostri Ar<ssendis> et Bernardi Ferrer, quondam mariti mei, habemus et per (sic) porcionem <infantis> in villa Inque. Affrontat ex dua<bus partibus in viis pu>blicis, et ex tercia parte in domibus dicti [.]^b, ex quarta in honore domini i<nfantis>. Salvo censu tan [.]^c unius de [.]^d.

a. L'inici del nom il·legible. b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Part il·legible corresponent a dues paraules. d. Part il·legible corresponent a tota la línia. e. Text incomplet perquè manca la resta del foli

9

1240, març, 3.

Debitori de G. Company a favor de Ramon de Berga per 50 sous melgoresos pagadors per la propera festa de Pasqua.

<ECR 342, foli 2 doc. 1>

V nonas marci.

G. Conpanni debeo tibi Raimundo de Berga L solidos melgarenses paccaturos in primo festo Pasche. Super omnia bona. Testes G. Delfini et G. Ticionis.^a

a. Ticionis de lectura dubtosa i instrument no ratllat amb línies verticals.

10

1240, març, 5.

Debitori de Perereta, vídua de mestre Radolf Ausberenguer, i G., la seva filla, a favor de Mosse Torner de Tortosa per 50 sous melgoresos pagadors per Sant Joan Baptista. Obliguen específicament un esclau i genèricament tots els seus béns.

<ECR 342, foli 2 doc. 2>

III nonas marcii.

Perereta, uxor quondam magistri Radulfi Auzberenguerii, et filia Guillelma, quisque in solidum debemus tibi Mosse Torner Dertuosa LI solidos melgarenses paccaturos in festo Sancti Johannis Babtiste. Obligo (sic) specialiter omne ius et profitium^a que habemus vel accipere debemus in ullo sarraceno, et nomine Massellem Auzberengarii et uxore sua \et filia eorum,/ et generaliter omnia bona nostra. Testes hec. Ego Perereta juro. Testes G. de Ortibus et F. de Sala Semineta.

a. *Lectura dubtosa.*

11

1240, març, 5.

Procura atorgada per G. Company a Bernat Caimari per cobrar deutes a la Ciutat i illa de Mallorca.

<ECR 342, foli 2 doc. 3>

G. Conpayni constituo te Bernardum de Caymaris procuratorem meum super omnibus hono<ribus> que habeo vel habere debeo, et in petendis et recuperandis omnibus debitis que michi debentur in C<ivitate> vel ynsula Maioricarum, aliquibus modis. Ita quod illi qui mihi aliquid debent vel mihi ab aliqu<o> tibi respondere teneant in omnibus tamquam michi, redendo tibi locum et actionem ad dandum, ven<dendum> [...] ^a quicquid inde feceris ratum habere concedo et non contraveniam. Testes Berengarius Rubei et Petrus [...].^b

a. *Part il·legible corresponent a dues paraules.* b. *Llinatge il·legible. Instrument no ratllat amb línies verticals.*

12

1240, març, 6.

Debitori d'Eixemen de Filera a favor de Mosse Torner de Tortosa per 40 sous melgoresos pagadors per Sant Joan. Obliga com a penyora dos parells de bous que té a l'alqueria de Benissa.

<ECR 342, foli 2 doc. 4>

II nonas marcii.

Exemen de Filera debeo tibi Mosse Torner de Tortosa XL solidos melgarenses <paccaturos> in festo Sancti Johannis. Obligo tibi duo paria bovum quos teneas tua pignore, sic <quod in> dicto termino non solvo, deinde possis vendere vel impignorare et inde recuperare totum debitum meum in bonis meis aliis. Et hec juro. Testes. Quos boves sunt in alqueria de Benissara.^a <Exemen> de Lusía et Arnaldus de Trems.

a. Quos boves sunt in alqueria de Benissara està anotat fora del lloc que li correspondria, el notari s'ha oblidat d'anotar-ho en el moment que parla d'obligar els bous, tampoc hi ha cap reclam.

13

1240, març, 6.

Debitori d'Eixemen de Llusà a favor de Mosse Torner de Tortosa per 13 sous melgoresos pagadors per Sant Joan Baptista. Obliga com a penyora una parella de bous que té a l'alqueria de Fegoanenith a Valldemossa.

<ECR 342, foli 2 doc. 5>

Exemen de Lusua debeo tibi Mosse Torner Dertuosa XIII solidos melgarenses bone m<onete> paccaturos in festo Sancti Johannis Babtiste. Obligo unum par bovum, quos teneas tua pignore qui su<nt in alque>ria Fegoanenith que est in Valle de Musso, sic quod <si> in termino non solvo, possis <vendere vel impignorare> minus fallimento. Super omnia bona nostra. Et hec juro. Testes Exemen de Filera et [.]^a Foces.

a. Nom il·legible.

14

1240, març, 6.

Debitori de Martí de Frau i la seva muller Sancia a favor de Mosse Torner de Tortosa per 40 sous melgoresos pagadors per la propera festa Sant Joan. Obliguen específicament un ase femella i una vaca.

<ECR 342, foli 2 doc. 6>

Martinus de Frau et uxor domina Sanxa debemus tibi Mosse Torner Dertuosa XL <solidos melgarenses> paccaturos in primo festo Sancti Johannis. Obligamus specialiter unam assinam et unam vaccam quas teneas <in> comanda, sic quod si non solvamus et cetera, minus fallimento. Super omnia bona nostra. Et hec <Sanxa> juro. Testis Exemen de Filera.

15

1240, març, 6.

Debitori de Berenguer Esteve i Pere Esteve a favor de Mosse Torner de Tortosa per 23 sous melgoresos pagadors per la propera festa Sant Joan Baptista.

<ECR 342, foli 2v doc. 1>

Berengarius de Stephano et Petrus Stephanus, quisque in solidum, debemus tibi Mosse Torner Dertuosa XXIII solidos melgarenses paccaturos in festo primo Sancti Johannis Babtiste. Super omnia bona nostra. Et ego Petrus juro. Testes Petrus Conpayn et Bernardus Burgeti.

16

1240, març, 6.

Debitori de Ramon de Puig, clergue de l'església de Mossa, a favor de Mosse Torner de Tortosa per 26 sous melgoresos pagadors la propera festa de Sant Joan Baptista. Obliga específicament la primícia de l'església. Actua com a fiador Eixemen de Filera.

<ECR 342, foli 2v doc. 2>

Raimundus \de Podio/, clericus de ecclesia de Mussa, debeo tibi Mosse Torner Dertuosa XXVI solidos melgarenses paccaturos in primo venturo Sancti Johannis Babiiste. Obligo specialiter primiciam totam quam accipere debeo in predicta ecclesia de Mussa. Fideiussor Exemen de Filera. Super omnia bona nostra. Testes Martinus de Frau, Exemen de Lusua et Berengarius de Rubei. Firmat Raimundus, et promittit firmare manu sua.

17

1240, març, 8.

Comanda que Pere Baldoví té per Bernat Piquer de 14 sous i 3 diners melgoresos que es compromet a pagar a la tornada o "al sabut" del viatge de la nau d'Otó Torner.

<ECR 342, foli 2v doc. 3>

VIII idus marci.

Petrus Balduvi profiteor me tenere in comanda a Bernardo Picher XIII solidos et III denarios melgarenses quos convenio solvere ad reditum vel ad sabut presentis viatici quod navis Otonis Torner, salvos in terra. Testes Bernardus Avinionet et Bartholomeus Carnifici.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

18

1240, març, 8.

Àpoca atorgada per Pere Baldoví a Bernat d'Olzet de 200 sous melgoresos pel preu de la venda d'una alqueria.

<ECR 342, foli 2v doc. 4>

Petrus Balduvinus profiteor et recognosco tibi Bernardo de^a Olzeto te solvisse michi integriter et in pace illos CC solidos melgarenses quos michi debebas pro precio alquerie quam tibi vendidi et quia sum paccatus, facio tibi finem et pactum de non petendo. Testes Bernardus Burgeti et F. de Torrocella. Promittit firmare manu sua. Et firmavit.^b

a. Segueix una paraula borrada, sembla Berengarius. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

19

1240, març, 9.

Venda de dues jovades de terra atorgada pels consorts Bernat d'Espanya i Berenguera a Berenguer Roig. La terra està situada a l'alqueria d'Huialfàs, a la porció dels homes

de Barcelona del terme d'Inca i la tenen en règim d'alou. El preu de la venda és de 35 sous melgoresos.

<ECR 342, foli 2v doc. 5>

VII idus marcii.

Bernardus de Yspania et uxor Berengaria, quisque in solidum, vendimus tibi Berengario Rubei duas jovatas terre quas per liberum et franchum alodium habemus in alqueria que dicitur Huiar Alfaz, que est in termino de Inqua, de portione hominum Barchinone. Accipimus XXXV solidos melgarenses, et teneamur de eviccione. Et ego Berengaria juro. Testes Bernardus de Solerio et Berengarius de Villa de Ulmibus.

Hanc cartam teneo per utrasque partes. Ita quod si in termino quo continetur in carta debitum non solutus fuerit de dictis XXXV solidis, deinde reddam dampnatam et non factam dictam cartam venditionis dicto Bernardo de Yspania.^a

a. *Instrument no ratllat amb línies verticals.*

20

1240, març, 9.

Debitori de G. de Palau a favor de Bernat d'Espanya per 35 sous melgoresos pagadors la propera festa de Sant Joan de juny.

<ECR 342, foli 2v doc. 6>

G. de Palaciolo debeo tibi Bernardo de Yspania XXXV solidos melgarenses bone monete paccaturos in primo festo^a Sancti Johannis junii. Super omnia bona. Testes desuper.

a. *La primera línia de l'instrument està ratllada i sobreposat dampnata et non facta.*

21

1240, març, 9.

Carta de guardar de dany atorgada pels consorts Berenguer Roig i Dolça a Berenguer de Palau pel deute que ha contret amb Bernat d'Espanya de 35 sous melgoresos que ha de pagar per Sant Joan.

<ECR 342, foli 2v doc. 7>

Berengarius Rubei et uxor Dulcia profiteamur et recognoscimus tibi Berengario de Palaciolo et tuis quod pro vobis et precibus nostris^a instituistis te debitorum Bernardo de Yspania in XXXV solidos melgarenses eis solvendis in festo Sancti Johannis junii, quos nos habuimus et recepimus et in nostris necessariis misimus. Unde promittimus eos solvere sine dampno et missione tua, <et> te servare indemnum, et si forte nobis absentibus aliquid inde solvere oportuerit vel aliquod dampnum, promittimus restituere tibi Beren<gario. Obligamus> bona omnia nostra. Testes.^b

a. *La primera línia de l'instrument està ratllada i interlineat dampnata et non facta.* b. *Manquen els testimonis.*

1240, març, 9.

Contracte de parceria atorgat per Miquel Nunis a Arnau de Cabanes i a la seva muller Guillema. S'estableix que els cònjuges treballin la terra de l'alqueria de Benifila i el rafal Alharic que Miquel Nunis té en alou franc al terme de Capdepera. El propietari els entrega un parella de bous, els aparells per a treballar la terra i 15 cabres. Convenen que partiran les despeses i els beneficis a mitges.

<ECR 342, foli 3 doc. 1>

Michael Nunis trado et comendo tibi Arnaldo de Cabannis et uxori Guillelme, laboratoribus, quantum poteris laborare cum uno pare bovum in alqueria mea Benifila et Raal Alharich que habeo per alodium franchum in termino Capitis Petre. Et cum dicta^b labora (sic) trado tibi unum par bovum cum quibus labores bene et fideliter in dicta labora cum omnibus suis apparatibus. Item, trado tibi XV capras cum suis capritis, de fructibus quarum des michi fideliter medietatem. Solvas michi dictis que tibi trado, in hunc videlicet modum: que de omnibus expletis que dominus Deus dederit in dicta labora, \et vinea, et orto/ des fideliter medietatem et tu accipias aliam medietatem. Item, trado tibi vineas et ortum in dicta alqueria sicut tibi assigno et teneari, tamen de ficobus nil michi dare tenearis. Hec teneas hinc ad quatuor expleta de omnibus levata et collecta. In capite vero termini hec predicta, scilicet, dicta labora, vineas, \longas/ [.]^c et ortum, et boves, et dictos apparatibus que tibi trado, et dictas capras restituas. Ita tamen quod si boves morte sua et sine culpa tua obierint et amissi fuerint michi ibi eos restituere non teneas, set tua tenearis. Et convenio mittere medietatem in semine et tu medietatem aliam, et levemus in area de comuni. Item, convenio mittere medietatem in omnibus missionibus computandi et colligendi bladum et exarcolandi. Ad hec ego Arnaldus de Cabannis hec recipiens promitto hec tibi reddere, ut dictum est in cartam, et alia attendere et esse legalis et fidelis in omnibus bona fide et absque omni malo ingenio et hanc juro cartam. Testis Petrus Talnayro.

Divisas per alphabetum.

a. Al marge esquerre: paccatus IX denarios, debet XI denarios. b. Segueix ratllat alque. c. Part il·legible corresponent a una paraula.

1240, març, 9.

Debitori de J. de Someire, rector de l'església de Petra, a favor de Joan de Caldes, ferrer, i els seus per 35 sous melgoresos que es compromet a pagar per la propera festa de la Mare de Déu d'agost.

<ECR 342, foli 3 doc. 2>

J. de Someyre, clericus et rector ecclesie de Petra, debeo tibi Johanni de Calidis, ferrario, et tuis XXXV solidos melgarenses, de quibus sum bene paccatus a te. Promitto solve in primo festo Sancte Marie augusti. Super omnia bona mea. Testes Dominicus Clavelli et Subiranus.

a. Al marge esquerre: paccatus.

1240, març, 10.

Contracte de servei entre Berenguer de Prat i F. de Magerona per un any. Berenguer de Prat es compromet a donar-li aliment, diverses peces de vestir de drap de Lleida, calçat i un sou de 9 quarteres de gra.

<ECR 342, foli 3 doc. 3>

VI idus marcii.

F. de Magerona promitto tibi Berengario de Prato et tuis de proximo festo Sancte Marie^a augusti ad unum annum promitens tibi quod infra hunc terminium non discendam, et cetera; et convenio servire, et cetera; secundum posse et hec juro. Et ego F. convenio dare per totum hunc terminum dare (sic) v<ictum>, et capam et tunicam pannis Yllerde, et calces, et duas camisas, et duas bragas, et pro solidata IX quarterias, et calciamenta quantum rumpere poteris. Obligo bona mea, et cetera. Testes Bernardus de Yspania et G. de Ys<pania>.

a. Marie escrit : M^o

1240, març, 10.

Reconeixement de deute dels consorts Berenguer Roig i Dolça a favor de Bernat d'Espanya per 35 sous melgoresos pagadors pel proper Sant Joan. El deute és per raó de dues jovades de terra que li varen compar a l'alqueria d'Huialfàs. Si el pagament no s'efectua en el termini establert, la venda serà nul·la.

<ECR 342, foli 3 doc. 4>

Berengarius Rubei et uxor Dulcia uterque pro toto debemus tibi Bernardo de Yspania XXXV solidos melgarenses \pro duabus jovatas/, <paccaturos in> proximo festo Sancti Johannis. Et si in dicto termino non solvemus dictum debitum, deinde venditionem quam nobis fecistis <de> duabus jovatis in alqueria de Huial Alfaz nil valeat. Et convenimus cartam dicte venditionis quam nobis fecisti nec dimissione aliqua reddere et excambium que inter nos et te erat de quarteratis cum dictis jovatis deinde non teneatur hec attendere. Obligamus bona nostra. Testes G. de Cabanis et Bernardus de Cirerola.

1240, març, 11.

Debitori de Bernat Caramella i Berenguer de Santpere a favor de Mosse Torner, jueu de Tortosa, per 12 sous melgoresos. Bernat Caramella obliga el lloguer de dues cases que té per Mussa Harrar.

<ECR 342, foli 3 doc. 5>

V idus marcii.

Bernardus Caramella et Berengarius de Sancto Petro, uterque, pro toto debemus tibi Mosse Torner, judeo Dertuosa, XII <solidos> melgarenses. Et inde obligo omne, \ego Bernardus Caramella/, logerium domorum quas tenet Mussa Harrar quod paccabimus in primo festo [.]^a, et generaliter, omnia alia bona nostra. Testes Petrus Bocheti et

Bernardus Bastanerii. Ita quod si capite termini non [...] ^b pesign dictum logerium et non tangere vel tangi sive recipere dummodo de predictis sis paccatus, et cetera.

a. Part il·legible corresponent a dues paraules. b. Part il·legible corresponent a una paraula.

27

1240, març, 12.

Contracte de servei entre Bonafonat de Lleida i Pere Talnairó per un any. Bonafonat es compromet a obeir i Pere Talnairó a donar-li aliment, vestit de drap de Lleida i calçat de tela de Narbona.

<ECR 342, foli 3v doc. 1>

III idus marci.

Bonafonat de Yllerda promitto vobis Petro Talnayro et tuis quod de presenti die qua presens scribitur carta ad unum annum continuum et completum et convenio obedire tuis preceptis (sic) die ac, et hec juro. Ego Petrus convenio dare victum, et capam, et tunicam pannis de Yllerda, et duas camisas, et duas bragas et caligas pannis Narbone; et hec obligo bona mea. Testes Martinus Yvanyes et Rudrigo Yvanes.

28

1240, març, 12.

Venda a Pons de Vic de les propietats del difunt Berenguer de Mont-roig atorgada per Ramon d'Olesa, Arnau de Suau, Pere Espaser, marmessors. El preu de la venda és de 200 sous melgoresos que els marmessors invertiran en eixugar deutes del difunt.

<ECR 342, foli 3v doc. 2>

Raimundus de Olusa, Arnaldus de Suave et Petrus Spaer, manumissores testamenti Berengarii de Monte Rubeo, olim defuncto, debitos urgentibus volentes eius voluntatem satisfacere et mandatum adimplere cum ipse mandasset in suo testamento quod omnia eius debita et patris sui, matris et fratrum suorum et iniurie restituerentur quantum creditores instantes petunt, debita auctoritate qua fungimur per nos, et Arnaldus de Monte Rubeo, manumissor similiter nobiscum in dicto testamento, cuius locum nos habemus, et per omnes heredes dicti Berengarii, vendimus tibi Pontio de Vico et tuis totam illam partidam honoris quam Berengarius de Monte Rubeo, olim defunctus, habebat donacione patris sui et fratris sui Arnaldi vel modis aliis, quam pater suus Arnaldus de Monte Rubeo habebat donacione domini Regis per liberum et in termino ville Inque, quam partidam honoris dictus Berengarius de Monte Rubeo cuius manumissor fuimus ratione sue frares [...] ^a sicut in cartis et testamento inde confectis plenius continetur. Accipimus CC solidos melgarenses quos misimus et expendimus in solvendis debitis et numeriis restituere omnium dictorum. Profitens quod nemo attendi, et cetera; et si forte aliqua persona, privata vel extranea, in dicta empzione tua, in toto vel parte, tibi vel tuis, moveret questionem vel demandam, vel aliquid tibi contradixerit, dimisserit aut dicitur, et cetera; vel aliquod dampnum, gravamen, et cetera; damus tibi plenum licenciam et posse quod possis recurrere et refugere ad tota bona dicti Berengarii si qua residua inveneris, cedendo tibi locum nostrum et acciones. Tamen non obligamus bona nostra immo absque omni dampno et pericula rerum hanc venditionem tibi facimus et concedimus, ut superius continetur, et cetera. Testes desuper, et cetera.

Contradixit hanc cartam Poncius, saionus, ex parte Raimundi de Fonte, subvicarii, tercio nonnas marcii, anno Domini MCCLXVII. Absolvit Cipresius, vicarius Maioricarum, hanc cartam et precepit dare illud Poncio de Vico, presentibus G. de Nicolaus, subvicarii, et dicto Arnaldo de Suave et presentibus per alterii. Firmavit Arnaldus de Suave predictus III nonnas marcii anno MCCLXVII. Testes Thomas Rabacie, Jacobus Durandis, Berengarius de Villalibera et Petrus Ricolf.

a. Part il·legible corresponent a una paraula.

29

1240, març, 12.

Debitori dels consorts Ramon de Molins i Avel·lina a favor de Mosse Torner, jueu de Tortosa, per 50 sous melgoresos pagadors per Sant Joan Baptista. Obliguen específicament la collita i els bous que tenen a l'alqueria de Benalfimara al terme de Montuïri. Actua com a fiador Pere de Molins.

<ECR 342, foli 3v doc. 3>

Raimundus de Molendinis et uxor Eybelina debemus tibi Mosse Torner, judeo Dertusa, L^a solidos melgarenses paccaturos in festo Sancti Johannis. Obligamus specialiter omnia expleta que habemus in alqueria nostra quam vocatur Benalfimara, in termino de Montuieri, et omnes boves que ibi sunt, et generaliter omnia bona nostra. Fideiussor Petrus de Molendinis sub obligacione bonorum. Et nos Raimundus de Molendinis juro. Testes Petrus Arnaldus de Molendinis, G. de Olivaria, Raimundus de Montepesulano. Testis Berengarius Claver.

a. Segueix il·legible ratllat.

30

1240, març, 12.

Debitori de Pere de Trainac a favor d'un jueu per 10 sous melgoresos. El deutor es compromet a retornar-los a Marsella "salvos in terra". S'afegeix un aclariment respecte que manca anotar a l'instrument de deute allò que digui el prestador.

<ECR 342, foli 4 doc. 1>

Petrus Traynach debeo tibi X solidos melgarenses quos pro bono amore et absque aliqua usura michi accipio, quos convenio solvere intus Marciliam, salvos in terra et sine omni dilacione.^a Promitto similiter solvere illuch quamcicius illuch precio, et hec juro. Testes Arnaldus Burgeti et Marchus de Pampalona.^b Debemus mittere in instrumento illum quem (sic) J., judeus, dixerit.

a. Segueix ratllat et si plus mihi accuro. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

31

1240, març, 14.

Debitori de Berenguer de Vilar, de Bunyola, a favor de Bonet de Cotlliure i Bonet de Quilan, jueus, per 80 sous melgoresos pagadors la propera festa de Sant Miquel. Actua com a fiador Pere de Pla.

<ECR 342, foli 4 doc. 4>

II idus marcii.

Berengarius de Vilar, de Buynola, debeo tibi Buneto de Cocoqualibro (sic) et Boneto de Quilano, judeis, LXXX solidos melgarenses paccaturos in festo primo Sancti Michaelis. Fideiussor Petrus de Plano super omnia bona. Tamen si deinde tenueris debito ad rationem bladum suis. Testes G. de Lagostera et Berengarius de Villa de Caulibus. Firmavit fideiussor.

32

1240, març, 15.

Venda d'un hort atorgada pels consorts Berenguer Jover i Dolça a Bernat, clergue i rector de l'església de Sant Miquel de Ciutat. L'hort està situat on hi havia el cementiri al costat mesquita, on hi ha l'església de Sant Miquel. El preu de la venda és de 30 <sous> melgoresos.

Ricard SOTO COMPANYY: "Mesquites urbanes i mesquites rurals a Mayurqa", a *BSAL XXXVII* (1979) pàgs. 124-125.

<ECR 342, foli 4 doc. 3>

Idus marcii.

Berengarius Jubei et uxor Dulcia, quisque in solidum, vendimus tibi Bernardo, clerico et rectori ecclesie Sancti Michaelis in Maioricis, quoddam ortale in quo quondam erat cimiterium et est iuxta meschidam quadem solebat ecclesia Sancti Michaelis. Accipimus XXX melgarenses et teneamur de eviccione. Affrontatur ex duabus partibus in viis, et ex alia in domibus Bartholomei Pelleferio, quondam, ex alia in meschida predicta, per alodium franchum. Testes G. de Balmes, et Berengarius Claver et G. de Babalonia. Et ego Dulcia juro.

33

1240, març, 15.

Procura atorgada per Bertran Truiols a Miquel Nuniz, especialment per tal que el representi en judici.

<ECR 342, foli 4 doc. 4>

Bertrandus Truyols constituo et eligo vos, Michaellem Nuniz, procuratorem meum super omnibus bonis et rebus que e<go> habeo vel habere debeo in Civitate vel ynsula Maioricarum. Ita specialiter quod possis causas agere et demandare in curia, et cetera, et etiam ubique, et illi qui michi de aliquo tenere vel de meis aliquid tenent tibi respondere teneantur in omnibus tamquam michi. Et tibi omnia iura mea, et cetera; quicquid inde feceris ratum habere concedo. Testes Berengarius Narbones, Berengarius de Palacio.

34

1240, març, 15.

Debitori de Ramon Salmater a favor de Bonet de Quilan, jueu de Narbona, per 45 sous melgoresos pagadors la propera festa de Sant Miquel.

<ECR 342, foli 4 doc. 5>

Raimundus Salmater debeo tibi Boneto de Quilano, judeo de Narbona, XLV solidos melgarenses paccatuos in primo^a festo Sancti Michaelis. Super omnia bona mea.

a. La primera línia de l'instrument està ratllada i al damunt discors.

35

1240, març, 16.

Àpoca atorgada per Bonet de Quilan i Bonet de Cotlliure, jueus, i en nom del seu germà Astrug a Ramon Salmater sobre el deute que tenia pendent amb Astrug. Li retornen les cases que havia entregat en concepte de manlleuta.

<ECR 342, foli 4 doc. 6>

XVII kalendas aprilis, anno Domini MCCXXXVIII.

Bonetus \de Quilano et Bonetus de Coquolibro/, judeus, per me et fratrem meum Astrug, judeum, \profitemur tibi Raimundo Salmater/ te solvisse michi integritet et omnia debita que mihi vel dicto fratri meo usque in diem presentem debes cum carta vel sine carta, u<nde> sum paccatus facio finem de omnibus predictis debitis et etiam de omnibus que inter me et te et dictum <fratrem> intererent ratione barate et manleute et modis aliis; et solvo et diffinio per me et dictum fratrem predictas domos illas quas tenebatis per dominum Nunonem tantum et dictus frater meus \et nos/ omnia de [...] ^a ullo ad omnes tuas voluntates, ^b salvo iure et censibus domini Nunonis. Et facio finem de [...] ^c de quibus ex parte mei vel dicti fratris possem domina dari et pro ut melius nec omnibus potest dici. Testes. ^d

a. Part il·legible corresponent a dues paraules. b. Segueix escrit sal. c. Part il·legible corresponent a dues paraules. d. Manquen els testimonis.

36

1240, març, 17.

Debitori de Ramon Salmater a favor de Bonet de Quilan i Bonet de Cotlliure, jueus, per 45 sous melgoresos pagadors la propera festa de Sant Miquel.

<ECR 342, foli 4v doc. 1>

XVI kalendas aprilis.

Raimundus Salmater debeo tibi Bosneto, judeo de Quilano \et Boneto de Cocolibro/ XLV solidos melgarenses paccatuos in primo festo Sancti Michaelis. Super omnia bona nostra. Testes F. Mulnerius et Bonus Massip.

37

1240, març, 17.

Reconeixement de deute de Pons de Vic a favor de Bernat Piquer per 80 sous melgoresos pagadors la propera festa de Sant Joan Baptista. El deute és a causa de la compra d'una esclava sarraïna.

<ECR 342, foli 4v doc. 2>

Pons de Vico debeo tibi Bernardo Picher LXXX solidos melgarenses paccaturos in primo festo Sancti Johannis Babtiste junii, ratione videlicet cuiusdam sarracenam quam a te emi, super omnia bona mea. Testes Petrus J. et G. Soger.

38

1240, març, 17.

Venda d'una esclava sarraïna negra de nom Maimona atorgada per Bernat Piquer a Pons de Vic per 80 sous melgoresos.

<ECR 342, foli 4v doc. 3>

Bernardus Picher vendo tibi Poncio de Vicco quandam sarracenam nigram Maimona. Precio LXXX solidorum melgarensium, et teneamur de eviccionem. Super omnia bona mea. Testes Petrus J. et G. Soger.

39

1240, març, 17.

Venda d'un esclau negre de nom Said atorgada per Miquel Corredor a J., jueu, per 50 sous melgoresos.

<ECR 342, foli 4v doc. 4>

Michael Cursaris vendo tibi J., judeo, et tuis quedam sarracenum nigrum nomine Sayt. Precio L solidorum melgarensium, et teneamur de eviccionem. Super omnia bona mea. Testis G. Morey.

40

1240, març, 19.

Revocació de la procura atorgada per Bernat Piquer a Guerau d'Om sobre el cobrament d'un deute de 80 sous melgoresos a Pons de Vic.

<ECR 342, foli 4v doc. 5>

XIII kalendas aprilis.

Bernardus Picher destituo te Geraldum de Ulmo, procuratorem meum super petendis (sic) et recipiendum illud debitum LXXX solidorum melgarensium quos Poncius de Vico michi debet cum carta quam tibi trado, cum omnibus iuribus, et cetera; ad petendum, exigendum et recipiendum in curia et extra; quicquid inde feceris ratum habeo et non contraveniam. Testes Petrus Scriptor et Berengarius de Aurenga. Et quamcunq; dictum debitum recuperandum. Deinde clamo ipsum quitium et immunem prout melius potest dici.

41

1240, març, 19.

Debitori de Cília i la seva mare a favor de F. Mallol per 50 sous melgoresos pagadors per Sant Miquel. Actua com a fiador Arnau de Tugores.

<ECR 342, foli 4v doc. 6>

Cilia et mater sua Guillelma, uterque, pro toto debemus tibi F. Maiol L solidos melgarenses paccaturos in primo festo Sancti Michaelis; super omnia bona nostra. Et fideiussor et dato principalis Arnaldus^a de Tuguriis. Testis firmantis Bernardus de Pano, procurator domini comitis Ympuriarum. Testes Fons de Bisulduno et Raimundus Tonsi et G. de Parietibus.

42

1240, març, 19.

Àpoca que Bartomeu de Prat, Pere de Fàbrica i Castelló Pujades concedeixen a Bernat de Santpau i a Pere Martorell del pagament de 45 sous melgoresos que són el preu d'una alqueria.

<ECR 342, foli 4v doc. 7>

Bartholomeus de Prato, Petrus de Fabricha, et Castellionus Puyades per nos et nostros profiteamur et recognoscimus vobis Bernardo de Sancto Paulo et Petro Martorello vos solvisse vicurie,^a videlicet, michi Bartholomei (sic) XXVIII solidos melgarenses minus denariis et michi Petro de Fabricha XVI solidos melgarenses.

a. La c de vicurie escrita al damunt d'una d.

43

1240, març, 21.

Àpoca que Bernat de Cardona i G. de Font concedeixen a Pere de Torre d'haver pagat el deute de 6 lliures melgoreses.

<ECR 342, foli 5 doc. 1>

XII Kalendas aprilis.

Bernardus de Cardona et G. de Fonte profiteamur et recognoscimus tibi Petro de Turre te solvisse nobis integritet et in pace VI libras melgarenses quas nobis debebas cum carta unde quia de pre<cibus> et de omnibus aliis debitis qui unquam nobis debens (sic) usque in diem presentem cum carta vel sine carta facimus tibi finem et pactum de non petendo, prout melius potest dici. Et si carte apparuerint, sint casse et nullum obtineant valorem. Testes pacti Berengarius Clavell et Arnaldus de Suave.

44

1240, març, 21.

Debitori de Pere Alquexemí a favor de Guillemma per 20 sous melgoresos. Es compromet a pagar-li la propera festa de Sant Miquel i a retornar-li ràpidament si la prestadora té mancança d'aliment. Obliga els seus béns.

<ECR 342, foli 5 doc. 2>

Petrus Alquexemi debeo tibi Guillelme XX solidos melgarenses paccabo et convenio solvisse in primo festo Sancti Michaelis; et si interim necesse habueris in victu quod solvam tibi de illis super omnia bona nostra^a. Testes Arnaldus Clerici, et Roc Sancte Eulalie et Geraldus de Sancta Cruce.^b

a. Nostra per comptes de mea. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

45

1240, març, 23.

Reclam que Bernat Moneder efectua als frares del monestir de Santa Maria d'Escarp (Segrià) perquè entreguin els béns que li llegà en testament el seu germà Ramon Moneder. Nomena Pere de Ripoll com a representant perquè li envii els béns.

<ECR 342, foli 5 doc. 3>

X kalendas aprilis.

Bernardus Monetarius salutando deprecor vos Fratres Minores, quos quocumque loco Desgarp sitis, quatenus testamentum fratris mei Raimundi Monetarii si eum fecit tempore mortis sue et res suas quas michi in edidium dimisisset vel non dimisisset que michi aliquo modo pertineant Petro de Ripello, nuntio meo, tradatis vel ab alteris qui eas tradant tradi sive deliberari faciatis, nam questiones eidem hec deditis vel deliberari fecistis vos me et omnes alios qui de dictis rebus teneant cum presenti publica scriptura clamo quitios et inunes, et facio inde \vobis/ vel eis bonum finem perpetuo et pacto de non petendo, prout melius potest et intelligi ad vestrum bonum et sanum intellectum, et cetera. Et etiam, super hec dono eidem Petro de Ripello liberam et generalem aminationem et omnem et omnes locum meum et accionem super petendis et recuperandis predictis rebus ubique. Ita specialiter quod illi qui de predictis bonis dicti fratris mei tenent vel habent eidem Petro respondere in omnibus teneantur tamquam mihi. Promittens inde ratione habere quicquid super predictis per ipsum factum fuerit. Testes Petrus Arnaldus de Molendinis, et Michael Cursoris, Raimundus de Corniliano.

46

1240, març, 24.

Venda de 5 quarteres de provisions que fa Bernat de Santmartí a Bernat de Queraltó. Les provisions ja han estat pagades i es compromet a portar-les fins la casa de Sóller per la Mare de Déu d'agost, segons les mesures de Ciutat de Mallorca.

<ECR 342, foli 5 doc. 4>

IX kalendas aprilis.

Bernardus de Sancto Martino, de Sancta Pace, vendo tibi Bernardo de Cheralto V quarterias ann<onarum> de precio quarum sum paccatus. Et convenio eas tibi tradere intus domum meam de Soller et siccas et recepte ad legales mensuras Civitatis Maioricarum. Super omnia bona^a. Dare in primo venturo festo Sancte Marie augusti. Testes [.]^b de Teguriis et Geraldus Pocheti.

a. Crida que remet al final del document dare in primo venturo festo Sancte Marie augusti. b. Nom il·legible.

1240, març, 24.

Concòrdia entre Pere de Parera i el seu germà Bernat, per una part, i G. de Parera i Barcelona, per l'altra part, davant de F. de Granada, Bernat de Cardona, Bernat de Rubí, Berenguer de Ripoll i Bernat Pons, arbitres en el conflicte, sobre la propietat de Villela, situada al terme d'Inca. En cas de trencar el pacte, la part contravenient haurà de pagar 100 morabetins a la part complidora. G. d'Ullastrosa reconeix tenir en comanda els 100 morabetins de penyora establerta pels arbitres.

<ECR 342, foli 5v doc. 1>

Petrus de Falis, procurator Petri de Piraria,^a et de Bernardo fratris sui ex parte ipsorum, et G. de Piraria, pro se et matre sua Barchinona, compromittimus in vos F. de Granata, et Bernardum de \Cardona^b, et Bernardum de Rubi; et Petus de Sancto Minato, procurator Berengarii de Ripullo, et Bernardus Poncius compromittimus in vos predictos quod quicquid vos tres dixeritis iure vel laude super illa causa vel controversia que erat inter nos de illo honore de Villela vel in termino Inque usque in diem presentem, vel \ratione dicti honoris peti possint/ raturum et firmum habere concedimus \et aliis predictis tenere faciamus/, et non contravenire. Quod si fecerimus, promittimus in continenti pignora^c C morabatinorum quos C morabatinos pars contraveniamus et parti confitenti^d, et inde obligamus vobis dictis arbitribus, omnia bona nostra ubique.^e Ego, G. de Ullastrosa profiteor vobis predictis tribus arbitribus quod ego teneo in vestra comandatione dicta pignora C morabatinorum pro parte videlicet Petri de Fales et G. Perera et mater, et ego, G. de Fontibus pro Petro de Sanctominatico, procurator dictorum, et convenimus renunciare ea pignora de dictos C morabatinos unusquisque quocienscumque nobis ea requise sine dolo aliquo; obligamus bona nostra ubique. Testis Martinus Fernandis.

a. La P escrita damunt r. b. Cardona interliniat damunt de Fontibus ratllat. c. La P escrita damunt C. d. Segueix ratllat et datis dictis C morabatinis michilominus hec p. e. Segueix ratllat ad Pro.

1240, març, 24.

Debitori de Pere de Pla i Unset de Codines a favor de Bonissac Bonhome per 42 sous melgoresos que pagaran a la propera festa de Sant Joan de juny. Si s'allarga el termini és per raó de malaltia.

<ECR 342, foli 5v doc. 2>

Petrus de Plano \et Unssetus de Cudinis/ debemus tibi Bonyssacco Bonohomine^a XLII solidos^b melgarenses paccatuos in primo festo Sancti Johannis junii. Super omnia bona. Testes G. de Columbario et Petrus de Ulzina. Et si deinde alongaverimus des rationem manlaliū.^c

a. Segueix ratllat et Salvella de Malorcha. b. Segueix repetit solidos. c. Instrument no ratllat amb línies verticals.

49

1240, març, 24.

Devolució de l'anterior debitori que fan Pere de Pla i Unset de Codines.

<ECR 342, foli 5v doc. 3>

Retorn quod Petrus de Plano eidem Unseti feci facere. Testes desuper.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

50

1240, març, 24.

Venda d'un sarraí blanc de nom Jucef atorgada per Pere de Torn a Ramon de Mar per 27 sous melgoresos que han estat pagats.

<ECR 342, foli 5v doc. 4>

Petrus de Turno vendo tibi Raimundo de Maris quedam sarracenum nomine Jucef et est albus, precio XXVII solidorum melgarensium. Sum paccatus. Et teneamur de eviccione. Testes Petrus Novellus, Bernardus F. de Calidis.

51

1240, març, 26.

Àpoca atorgada per Betran Marsili, com procurador del seu oncle Bernat Marsili, a Pere de Morer de 50 sous melgoresos.

<ECR 342, foli 6 doc. 1>

VII kalendas aprilis, anno Domini M CC quadragesimo.

Bertrandus Marcili, procurator Bernardi Marcili, avunculi sui, ex parte dicti Bernardi profiteor tibi Petro de Morerio te solvisse michi integriter et in pace XL solidos melgarenses quos tu debes dicto Bernardo Marcili cum carta, unde ex parte dicti et mei facio de eisdem XL solidos bonum finem, et cetera; salvo residuo dicti debiti sicut in carta predicti debiti continetur, et ut melius dici potest et cetera. Testes Petrus Scriba et F. de Torrocella. Firmavit et promittit firmare manu sua.

52

1240, març, 27.

Donació de diferents propietats a Pere Escrivà atorgada per Prohet de Lleida, Domènec Clavell i Bernat Moliner, delegats per Jaume I per a repartir cases i terres als homes de Lleida. Es donen tres horts a la Ciutat de Mallorca, una terra al terme de Sant Llorenç des Cardassar i una altra terra a l'alqueria d'Orela al terme de Petra.

<ECR 342, foli 6 doc. 2>

VI kalendas aprilis.

Prohetus de Yllerda, Dominicus Clavelli, et Bernardus Mulnerius habentes plenam licenciam et potestatem \a domino Rege/ dandi et distribuendi hominibus Yllerde, presentibus populatoribus, omnes honores et possessiones que eis assignata sunt ab

eadem domino Rege pro parte sua in Civitate et insula Maioricarum, auctoritate qua fungimur damus tibi Petro Scribe quoddam ortale quem quondam fuerunt hospitia sarracenica et cum arboribus que ibi sunt et est in Civitate Maioricarum in vico Yllerde de portione hominum Yllerde; affrontatur, ex una parte in via, et ex alia in honore Poncii de Vico, et ex alia in orto Raimundi de Clerico, et ex alia in portione hominum Barchinone. Item, damus tibi quoddam ortum in vico predicto; affrontatur in orto fratrum minorum, et ex alia in orto F. de Acra, et ex alia in honore tuo, et ex alia in via publica. Item, quoddam ortum que fuerunt quondam casalia; affrontatur ex una in orto Berengarii Dulceti, et ex duabus partibus in viis, et ex alia in hatico, per franchum alodium ad faciendas omnes tuas voluntates. Item, damus tibi duas quarteratas terre in termino Sancti Laurencii, de portione hominum Yllerde; affrontantur ex una parte in cequia, et ex alia in honore Dominici Falso, et ex alia in honore mei Proheti, et ex alia in honore Raimundi de Arago. Item, quandam jovatam terre in alqueria de Orela, de portione hominum Yllerde, sicut assignatam et terminatam \que est in termino de Petra/. Hec omnia cum omnibus suis pertinenciis, et cetera, exceptis^a militibus atque sanctis. Testes F. de Turricella, J. de Calidis et Raimundus de Yllerde, Bernardus Julianus.

Firmavit Dominicus Clavelli \totum predictum instrumentum/.^b

a. Clericis ratllat. b. Totum predictum instrumentum interliniat, damunt de de honore [...] ratllat.

53

1240, març, 29.

Contracte d'aprenentage de ferrer pel qual Pere Duran de Tarragona s'encomana al servei de Bernat Bassa, ferrer, per dos anys a la ferreria de Pere d'Almussara. Rebrà aliment i una retibució de 50 sous melgoresos, és a dir, al cap del primer any rebrà 20 sous i al cap dels dos anys els 30 sous restants.

<ECR 342, foli 6 doc. 3>

III kalendas aprilis.

Petrus Durandi de Terrachona promitto vobis Bernardo de Bassa, ferrario, quod de proximis kalendas aprilis usque ad duos annos stem vobiscum et serviam vobis \in officio ferrarie/, et cetera, et hec ferraria <est de> Petro de Almusara. Et ego promitto dare victum, et^a pro solidata istorum duorum annorum L solidos melgarenses, de quibus promitto tibi dedisse in capite unius istorum annorum XX solidos et in capite istius alii XXX solidos melgarenses; et colam te sanum et infirmum; et convenio tibi docere officium ferrarie ut melius discere volueritis. Obligamus bona nostra \tam fideliter quam alius/. Testes Bernardus de Brossa, Bernardus de Yspania et F. Clericus.

Tradatur Bernardo de Brossa.

a. Segueix ratllat vesti.

54

1240, març, 31.

Establiment de la sisena part de l'alqueria de Supulbar i de Benimeluc atorgat per Sanç de Pola, procurador de Gastó de Lancia a Pere de Rocafort. L'alqueria, situada al terme de Pollença, la té per franc alou amb un forn construït per Gastó de Lancia. Els

cens s'estableix en dos morabetins pagadors per Sant Miquel. Fadiga de 10 dies. Entrada de 10 sous melgoresos.

<ECR 342, foli 6v doc. 1>

II Kalendas aprilis.

Sancius de Pola, procurator Gastoni de Lancia, ex parte ipsius dono tibi Petro^a de Rupe Forti et tuis et uxori tue Novelle sextam partem integram alqueriarum que dicuntur Supulbar et Benimelug quas dictus Gastonus de Lancia per franchum alodium habet in termino de Pollensia, salvo et retento de comuni quadam domo in dictis alqueriis que se tenet cum forno ad opus dicti Gastoni de Lancia, ad censum duorum morabatinorum in festo Sancti Michaelis, et sitis habita<n>tis solidi et affocati in dictis alqueriis domini Gastoni de Lancia, ad fatigam X dierum, et faciam tenere ex parte Gastoni de Lancia. Accipio X solidos melgarenses. Ad hec nos accipimus hanc donacionem rerum a vobis. Promitto censum in predicto termino dare, solvere et alia attendere. Obligamus omnia bona nostra. Testes Arnaldus de Magerona et Berengarius de Arenys.

Promittimus mississe in dicta alqueria unum par bovum in primo festo Pentecostes et deinde in eternum plus potuerimus. Non teneantur solvere censum nisi de primo festo Sancti Michaelis ad unum annum.^b

Tradatur Arnaldo de Magerona mandato Petri de Rupe Forti.

a. La primera línia del document està ratllada i escrit al damunt dapnatam fuit mandato A. de Magerona et Sancii de Pola, et non facta. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

55

1240, març, 31.

Donació entre vius de Bernat Suriguer, notari de Mallorca, a G. de Pericàs i els seus d'una propietat que té pel bisbe de Barcelona al costat de la porta inferior de Ciutat.

<ECR 342, foli 6v doc. 2>

Bernardus Surrigerius, notarius Maioricarum, cum presenti carta firmiter et imperpetuum valitura dono et concedo G. Pericatio et tuis titula donationis nostre facte inter vivos omne ius, censum et dominium que ego habeo vel habere aliqua ratione debeo in illa tenedone quam per dominum Barchinone Episcopum teneo in Civitate Maioricarum, iuxta portem (sic) inferiorem, de qua tenedone iam tibi stabilierat quoddam solum, et Petro Figera aliud solum \et Bernardo Staper aliud/ ad censum sicut in cartis inde confectas plenus continetur. Iam dictam itaque tenedonem sicut affrontatur et terminatur sicut melius in instrumento acquisitionis mee, ipsam habeo vel habere debeo cum omni censu, iure et dominio que in illo habeo vel habere sive accipere debeo. De meo meorumque posse, et cetera in tuum trado, et cetera; inducens te inde in corporalem possessionem cum omnibus iuribus ad omnes tuas voluntates faciendas, salvo censu, iure et senioratico domini Episcopi predicti et fatiga sicut in carta adquisicionis mee plenius continetur, sine vinculo et retentione mei et meorum et ullius persone. Accipio X solidos melgarenses. Et faciam imperpetuum tenere et habere in pace. Testis G. Tintoris prout melius potest dici vel intelligi. Ad hec ego Dulcia, uxor dicti Bernardi, laudans hec promitto quod ratione sponsalium vel meis. Promittit firmare manu sua non contravenire.

56

1240, març, 31.

Debitori atorgat per Bernat Caramella a favor de Ramon de Déu per 10 sous melgoresos que es compromet a retornar per la festa de Pentecostés. Obliga els seus béns.

<ECR 342, foli 6v doc. 3>

Bernardus Caramella debeo Raimundo de Deo^a X solidos melgarenses paccaturos in primo festo Pentecoste. Super omnia bona mea. Testes.^b

a. *Segueix debeo tibi ratllat.* b. *Manquen els testimonis.*

57

1240, abril, 2.

Reconeixement de deute de J. Navarra i Eiximen de Suta a favor de Pere de Marsà per 40 sous melgoresos que són el preu de 4 quintars de farina que es compromenten a pagar a la festa de Sant Joan.

<ECR 342, foli 7 doc. 1>

III nonas aprilis, anno Domini M CC XL.

J. Navarre \et Exemen Suta quisque pro toto/ debemus tibi Petro de Marsano, cuiraterio, XL solidos melgarenses qui sunt de precio quatuor quintalium farine super quibus renuncio. Paccaturos in primo festo Sancti Johannis Bapiste. Super omnia bona nostra. Testes F. Bona Fide et Bernardus de Yspania.

58

1240, abril, 2.

Reconeixement de deute de F. Bonafe a favor d'Arnau de Tugores per 40 sous melgoresos pagadors per a la festa de Pentecostés. El deute és per raó de l'escuder Erbert.

<ECR 342, foli 7 doc. 2>

F. Bona Fide promitto tibi Arnaldo de Toguris dare XL solidos melgarenses ratione Erbert, scutiferis vestri, paccaturos in primo festo Pentecostem remota omni exceptione et dilatione, si infra hoc tempus non probavero per testes idoneos vel per instrumenta me non solvisse predictum debitum, et hec promitto bona fide et mea legalitate, manente instrumento debiti predicti in suo robore et valore; obligo bona mea. Testes Bernardus de Yspania et G. Durru.^a

a. *Instrument no ratllat amb línies verticals.*

59

1240, abril, 3.

Venda d'un esclau sarraï de nom Mahomet efectuada per S. Esbert de Lacarquera a Berenguer Nebot i Pere Baró per 55 sous melgoresos.

<ECR 342, foli 7 doc. 3>

III nonas aprilis.

S. Sbertus de Lacarquera vendo tibi Berengario \Nepoti et Petro Baro quedam sarracenum nostrum album, Mahomet, pretio LV solidorum melgarensium et teneamur de eviccionem. Super omnia bona mea. Testes J. Pergaminer et Raimundus de Clareto.

60^a

1240, abril, 5.

Establiment atorgat per Guillem Gassol, lloctinent de J. Martí, a Balaguer Teixidor d'unes cases que J. Martí té en alou franc a la porció reial d'Inca. S'estableix un cens anual de 5 sous melgoresos per Pasqua i fadiga de 10 dies.

<ECR 342, foli 7 doc. 4>

Nonas aprilis.

Guillelmus Gassol, tenens locum J. Martini, ex parte ipsius dono et stabilio vobis Balagerio Textori et tuis quasdam domos que dictis J. habet per alodium franchum in villa Inque de portione domini Regis. Affrontantur ex una parte in domibus J. de Caneto, et ex alia in domibus Mathei Carnificis, et ex alia in domibus Boneventure de Moranta, et ex alia in domibus Petri Ferrarii. Ita quod dones dicto J. vel cui ipse voluerit pro censu annuatim in festo Pasche Domini V solidos melgarenses, ad fatigam X dierum, et faciam tenere ex parte dicti J.. Obligo omnia bona mea ubique. Testes Petrus Clavigeri, Berengarius de Vallesio.

a. Al marge esquerre l'abreviatura *pa* de paccata.

61^a

1240, abril, 5.

Venda de 8 quarteres censals d'ordi i blat que els conjuges Pere Morgat i Maria fan a favor de Guillem Gassol i a Pere Rotger. Les recolliran de l'alqueria Moragues d'Inca. Guillem Gassol té tres parts de la compra i Pere Rotger en té dues. El preu de venda del cens és de 180 sous melgoresos.

<ECR 342, foli 7 doc. 5>

Petrus Morgati et uxor Maria vendimus in solidum tibi Guillelmo Gassol et Petro Rotger et vestris VIII quarterias censuales, videlicet, medietatem ordeï et medietatem frumenti, quas Jacobus Morgat facit medietatem de quarta parte alquerie que dicitur Morages que est in termino Inque de portione domini Regis, et habebamus ratione emptionis nostre, et eidem Jacobo stabilieramus ad censum predictum sicut in carta inde confecta plenius continetur. Totum dictum censum, ius et dominium que ibi habemus vel habere debemus vobis vendimus precio CLXXX solidorum melgarensium, <et te>neamur de eviccionem prout melius potest scribi vel dici, et cetera. Obligamus^b bona nostra. Et ego Maria juro. Intelligatur tamen quod tu <Guillelmus> Gassol habes terciam partem in dicta empcione et tu Petrus Rotger duas partes. Testes J. Portavino, Petrus Bonet, Geraldus Joverius et G. Deude, et cetera. Testes Balagerius de Villa Crassa, M. Sartore.

a. Al marge esquerre Paccat VII denarios ratllat, segueix, Debet IIII denarios. b. Obligamus bona nostra es troba indicat mitjançant un reclam al final de l'assentament.

1240, abril, 5.

Establiment d'una peça de terra, amb oliveres i altres arbres, atorgat pels consorts Pere Bonaseia i Maimona a favor dels cònjuges J. Portaví i Ramona. La terra està situada al costat d'una font al terme d'Inca i la posseixen per l'infant Pere de Portugal. S'estableix un cens de 2 mas mudines d'or per Sant Miquel i la fadiga de 10 dies.

<ECR 342, folis 7-8 doc. 6>

Petrus Bonaseya et uxor Maimona damus et stabilio (sic) tibi J. Portavino et uxori Raimunde quandam peciam terre cum olivariis et arboribus que in ea sunt, que habemus iuxta fontem et tenemus per dominum infantem in termino Inque ville. Affrontantur ex una parte in via, et ex alia in honore domini infantis, et ex duabus parti<bus> in honore nobis residuo. Ad censuum duarum macemudinarum factas in auro in festo Sancti Mi<chaelis>; ad fatigam X dierum, salvo censu, iure et senioratico nostro et salvo censu, iure et dominio domini infantis, sicut in carta acquisitionis nostre plenius continetur; et faciamus tenere et habere in pace. Testes Petrus Venrel et Ferlandus de Anumea, et cetera. Testes^a Johannes Paschallis et G. Sutor. Firmavit Petrus Ferrandii, baiulus in Incha pro dicto infante. Testes Berengarius Rubei et Berengarius de Palaciolo.

a. Segueix ratllat Berengarius Rubei et G. Companii

1240, abril, 6.

Debitori de Ramon d'Aragó, notari de Mallorca, i Vidal de Fontanet a favor de Bernat d'Alaró per 27 sous melgoresos que es comprometen a pagar a la propera festa de Sant Joan Baptista. Obliguen els seus béns.

<ECR 342, foli 7v doc. 1>

VIII idus aprilis.

Raimundus de Aragone, notarius Maioricarum, et Vitalis de Fontaneto debemus, uterque pro toto tibi Bernardo de Olorone XXVII solidos melgarenses paccatuos in primo festo Sancti Johannis Baptiste. Super omnia bona nostra.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, abril, 7.

Reconeixement de deute de Bernat de Vallfogona i Berenguer de Rees, ambdós notaris de Mallorca, a favor de Bernat d'Alaró per 77 sous melgoresos que es comprometen a pagar a la propera festa de Sant Joan de juny. El deute és a causa de la farina que li havien comprat.

<ECR 342, foli 7v doc. 2>

VII idus aprilis.

Bernardus de Vallefecunda et Berengarius de Rees, notarii Maioricarum, uterque pro toto debemus tibi Bernardo de Olorone et tuis LXXVII solidos melgarenses paccaturos in primo festo Sancti Johannis junii. Super omnia bona nostra ratione farine quam a te emimus. Testes Bernardus de Brossa et J., judei, et Berengarius [...].^a Promittit firmare manu sua et firmarunt ambo.

a. Llinatge il·legible.

65

1240, abril, 9.

Contracte de Pere Bonaventura i Bernat de Materona amb Pere Peris, lloctinent de l'Infant Pere a Mallorca, per a transportar 500 animals petits i 100 animals grossos de Menorca a Capdepera de Mallorca amb la seva carraca i els seus mariners. Convenen el preu en 80 besants d'argent, dels quals es paguen 15 en aquest moment i la resta a la tornada. Pere de Bonaventura i Bernat de Materona obliguen els seus béns. Actuen com a fiadors Pere Juliol i J. Salaria per Pere Bonaventura.

<ECR 342, foli 7v doc. 3>

V idus aprilis.

Petrus Bona Ventura et Bernardus de Materono promittimus et convenimus vobis Petro Peris,^a tenenti locum domini Infantis in Maioricis, quod nos deferamus in carrachiam nostram (sic) et in^b aliis lignis cum nostris hominibus marinariis \et cum nostris missionibus/ de terra Minoricarum^c in ea D bestias minutas defferre^d et C bestias grossas cum nostra missione absque Cap de Petre (sic) \vel quocumque portu insule dictas deducere voluerit; et ligna vel bestiare cum nuntio domini infantis eunte et redeunte, quos vos nobis tribuatis/ dictam carracham cum salva, et cetera; et nos convenimus dare pro naulio dicti bestiarii LXXX besantes in argento et pensiones de quibus dabimus die presenti XV besantes et in reditu promittimus dare residuum, sine aliqua dilacione; et inde obligamus nos, predicti Petrus et Bernardus, omnia bona nostra et nos promittimus dictum bestiare paravisse ad carricandum infra VIII dies \postquam illuc <ventu>ras/ si plus culpa nostra et alia moram fecistis nos promittimus facere vobis et vestris nostram opus vestrum. Fideiussores pro Petro Bonaventura, Petrus Juliol et J. Salaria, ut hec compleant et attendant et non contraveniant. Testis J. de Calidis.

a. La primera línia del document està ratllada i escrit al damunt dapnata mandato partium et non facta.

b. Et in aliis lignis interliniat, al damunt de bene paratam et exarciam ratllat. c. Segueix ratllat et promittis et cetera. d. Crida amb símbol que remet al final de l'instrument.

66^a

1240, abril, 9.

Definició atorgada per Ramona de Tolosa a Arnau de Jovera a causa de la compra d'una alqueria a Moscarí, al terme d'Inca, efectuada a Guerau de Jovera. Li entrega 12 sous melgoresos.

<ECR 342, foli 7v doc. 4>

Raimunda de Tolosa, soror quondam Bernardi Collearii, cum presenti carta^b solvo et diffinio tibi Arnaldo de Joveria et tuis totum illum honorem quem Geraldus de Joveria

vendidit tibi in alqueria que dicitur Moscharig in termino Inque, sicut in carta venditionis quam inde tibi fecit plenius continetur. Unde cum tunc tempore dicebatur dictum Geraldum me sponsavisse per verba et odentur forte quod possem venire contra, per me et meos solvo predictum honorem et diffinio cum omnibus iuribus et actionibus, ad omnes tuas voluntates faciendas, sine vinculo alicuius persone. Salvo iure et dominio domini Prepositi Terrachone in omnibus, sicut in carta acquisitionis dicta hec continentur. Accipio pro hoc absolutione et diffinitione XII solidos melgarenses. Sum paccata; et hec juro, et pro hoc attendere ut non contraveniam vel venire faciam, obligo bona mea, ut melius potest dici cum pactis, et cetera. Testes Bernardus Tonsoris, et Berengarius Rubei, et Berengarius de Domo, et cetera.

a. Al marge esquerre pa de paccata. b. Segueix profiteor ratllat.

67

1240, abril, 9.

Venda de dues jovades de terra atorgada per G. de Rubí als consorts Berenguer de Montcada i Blanca. Les terres les tenen per alou franc de J. de Medina al rafal de la Font al terme d'Artà. El preu de la venda és de 10 sous melgoresos.

<ECR 342, foli 8 doc. 1>

G. de Rubi vendo tibi Berengario de Montecatano et uxori vestre Blanche et vestris duas jovatas terre quas per liberum et franchum alodium donacione J. de Medina habeo in rallo qui dicitur de Fonte, qui est in termino de Artano. Accipio X solidos melgarenses, et teneamur de eviccione. Super omnia bona mea, sicut in carta acquisitionis continetur. Testes Berengarius de Montecatano, de Barchinona, et Michael Marcheti, G. Fidelis. Firma Geralda, uxor sua. Testis G. de Bassa.^a Accipio firmam dicte uxoris filius Rabacie.

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

68

1240, abril, 9.

Reconeixement de deute atorgat per Blanca, muller de Berenguer de Montcada a favor de G. de Rubí per 6 sous melgoresos que formen part dels 10 sous melgoresos del preu de venda de dues jovades de terra venudes en el document anterior, dels quals s'han pagat 4 sous i els 6 restants convenen a pagar-los a la tornada del viatge que Berenguer de Montcada fa a Hispania, "salvos in terra".

<ECR 342, foli 8 doc. 2>

Blancha, uxor Berengarii de Montecatano, debeo tibi G. de Rubi VI solidos melgarenses qui sunt de illis X solidis melgarensibus quos tibi dare debebamus precio II jovatarum terre quas nobis vendidit, sicut in carta inde confecta continetur. De quibus iam habuistis IIII solidos, et hos VI solidos convenio solvere in reditu post viaticum quod Berengarius predictus fecit in Yspaniam vel ad sabut, salvos in terra. Super omnia bona mea. Testes desuper.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, abril, 10.

Comanda mercantil que Bernat Alaró té per J. Abennàsser de 5 quarteres i 9 lliures de mantega que valen 6 lliures i 7 sous melgoresos que es compromet a negociar en el seu viatge a València. Del guany li entregará una quarta part.

Francisco SEVILLANO COLOM i Juan POU MUNTANER: *Historia del Puerto de Palma de Mallorca*, p. 454.

<ECR 342, foli 8 doc. 3>

III idus aprilis.

Bernardus de Olorone profiteor tibi J. Abennacer me habuisse in tua comanda V quarteras et IX libras burique \vel mantege/ costant VI libras et VII solidos melgarenses quam omni convenio portare in presenti viatico quod facio apud Valentiam et illuc convenio vendere et implicare ut melius videam et congnoſcam; et promitto deinde implicamenta in tuum posse reducere. Ita quod de omni lucro quod Deus ibi dederit habeam quartum minimum, levato tuo capitali, et hec comanda eat, maneat et redeat ad fortunam Dei ad tuum reſegum. Testes Raimundus de Monter et Petrus de Calidis.

1240, abril, 10.

Reconeixement de deute de Berenguer Narbonès, Pere de Pla i Garcia de Pinta a favor de Bernat d'Alaró de 44 sous melgoresos per raó de la farina que li han comprat. Convenen retornar-lo a la propera festa de Sant Joan de juny.

<ECR 342, foli 8 doc. 4>

Berengarius Narbones et Petrus de Plano et Garsia de Pinta, uterque pro toto debemus tibi Bernardo de Olorone XLIII solidos melgarenses ratione farine quam a te habuimus et convenimus solvere in primo festo Sancti Johannis junii. Super omnia bona nostra. Testis G. Moragis, et cetera.

1240, abril, 10.

Reconeixement de deute de Garcia de Pinta i la seva muller Domenya, G. de Pinta i Pere de Pla a favor de Bernat d'Alaró per 33 sous melgoresos per raó de la farina que li han comprat. Convenen a retornar-lo a la propera festa de Sant Joan de juny.

<ECR 342, foli 8 doc. 5>

Garsia de Pinta et uxor Domenia, \G. de Pinta et Petrus de Plano/, uterque pro toto debemus tibi predicto Bernardo de Olorone XXXIII solidos melgarenses ratione farine quam a te habuimus. Paccaturos in primo festo Sancti Johannis junii. Super omnia nostra. Et ego Domenia juro.

72

1240, abril, 10.

Reconeixement de deute de Vives de Fontanella, Pere de Pla i Garcia de Pinta a favor de Bernat d'Alaró per 43 sous melgoresos per raó de la farina que li han comprat. Convenen a retornar-lo a la propera festa de Sant Joan de juny.

<ECR 342, foli 8v doc. 1>

Vives de Fontanelle et Petrus de Plano et Garsia de Pinta, uterque pro toto debemus tibi Bernardo de Olorone XXXIII solidos melgarenses ratione farine quam a te habuimus. Paccaturos in primo festo Sancti Johannis junii. Super omnia bona nostra. Testes desuper.

73^a

1240, abril, 10.

Reconeixements de deute de G. de Riudoms, Ramon Moragues i Garcia de Pinta i la seva muller Domenya a favor de Bernat d'Alaró per 11 sous melgoresos per raó de la farina que li han comprat. Convenen a retornar-lo a la propera festa de Sant Joan Baptista.

<ECR 342, foli 8v doc. 2>

G. de Rivo Ulmorum, et Raimundus Moragis, Garcia de Pinta et uxor Domenia debemus quisque in solidum tibi Bernardo de Olorone predicto XI solidos melgarenses paccaturos in primo festo Sancti Johannis Babtiste ratione farine quam a te habuimus. Super omnia bona nostra. Testes desuper.

a. Al marge esquerra l'abreviatura pa de paccata.

74

1240, abril, 10.

Debitori dels consorts, F. Bernat de Olesa i Berenguera, i de Berenguer de Olesa a favor de Pere de Martínez per 7 sous melgoresos. Convenen a retornar-lo a la propera festa de Sant Joan Baptista.

<ECR 342, foli 8v doc. 3>

F. Bernardus de Allosa \et uxor Berengaria/ et Berengarius de Allosa, uterque pro toto debemus tibi Petrus de Martianis VII solidos melgarenses, paccaturos in primo festo Sancti Johannis Babtiste mensis junii. Super omnia bona nostra. Testis Michael Cursoris.

75

1240, abril, 10.

Carta de guardar de dany dels consorts F. Bernat de Olesa i Berenguera a Berenguer de Olesa pel debitori anterior de 7 sous melgoresos.

<ECR 342, foli 8v doc. 4>

F. Bernardus et uxor Berengaria profitemur tibi predicto Berengario quod pro nobis precibus nostris institute debitorem predicto in dictis VII solidis quos nos habuimus et missimus in nostris necessariis. Unde convenimus te servare indemnem. Super omnia bona nostra. Testes desuper.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

76

1240, abril, 10.

Reconeixement de deute de Berenguer d'Aurenga i Esteve de Brull a favor de Bernat d'Alaró de 66 sous melgoresos per raó de la farina que li han comprat. Convenen a retornar-lo a la propera festa de Sant Joan Baptista.

<ECR 342, foli 8v doc. 5>

Berengarius de Aurenga et Stepanhus de Brullio, uterque pro toto debemus tibi Bernardo de Olorone LXVI solidos melgarenses ratione farine quam a te habuimus et recepimus et cetera, paccaturos in primo festo Sancti Johannis Bapteste. Super omnia bona nostra, et cetera. Testes Ugo de Avinione, et Tibaldus lo franchicus et Petrus de Villa Libera.

77

1240, abril, 11.

Venda d'una sarraïna blanca de nom Axa i el seu fill Jucef atorgada per F. Picany a Joan Bennàsser per valor de 41 sous melgoresos.

<ECR 342, foli 8v doc. 6>

III idus aprilis.

F. Picany vendo tibi Johanni Abennacer et tuis quandam sarracenam meam albam nomine Axa cum filio suo nomine Jucef, precio XLI solidorum melgarensium, et teneamur de eviccione. Super omnia bona mea. Testes Petrus de Sappatello et G. Palleres.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

78

1240, abril, 12.

Venda d'un sarraí blanc de nom Jafia atorgada per Guillema, muller de Bernat de Castelló, i la seva filla Cília a G. Vidal de Tortosa. Compraren l'esclau a Pere Juliol. El preu de venda és de 22 sous i 8 diners melgoresos.

<ECR 342, foli 8v doc. 7>

II idus aprilis.

Guillelma, uxor Bernardi de Castilione, et filia sua Cilia, quisque in solidum, vendimus tibi G. Vitali Dertuosa et tuis quandam sarracenum meum album nomine Jafia quem emimus de Petro Juyol,^a precio XXII solidorum et VIII denariorum melgarensium, et

teneamur de eviccione. Super omnia bona nostra. Testes Bernardus de Monte Sono et Petrus de Scunsili, et cetera.

a. Que enimus de P. Juyol escrit al final del document amb una crida.

79

1240, abril, 12.

Donació de 175 sous melgoresos atorgada per J. Marc a favor de Pere Mates en agraïment als serveis prestats. Aquests 175 sous melgoresos són els que Ramon d'Olesa, difunt, devia a J. Marc, segons instrument de deute que J. Marc aporta i que el faculta per demanar el deute als hereus del difunt.

<ECR 342, foli 9 doc. 1>

J. March gratis et spontanea voluntate, pro^a me et meos, pro multis et gratuitis serviciis que tu michi fecisti et uxori mee Ermessendis, et pro multis expensis que tu Petrus de Matis in dicte uxoris mee necessariis \suis fecisti/, dono tibi dicto Petro de Matis CLXXV solidos melgarenses^b quos Raimundus de Ollesa, \quondam deffuncti/, michi debebat cum carta, quam carta tibi trado de presenti cum omnibus iuribus, locis et actionibus michi inde et competentibus. Ita quod tu possis dictos denarios exigere et demandare in curia et extra, et cetera; et heredes dicti Raimundi de Ollesa de eisdem denariis tibi respondere teneant in omnibus tamquam michi, quamcicius dictos CLXXV <solidos> a iamdicto Raimundo recuperare de cetero appello ipsum quitios de eisdem et immunes. Prout melius potest dici, et cetera. Testes J. de Someyre, Ursetus de Cudinis et Bernardus de Buadella.

a. Hauria de dir per. b. Segueix melgarenses repetit.

80

1240, abril, 14.

Debitori de Berenguer Paó i Bonet Carnisser a favor de Berenguer de Montcada de Barcelona per 31 sous melgoresos que li va deixar 6 anys enrere i que el deutor pagarà 15 dies després de la propera festa de Pasqua.

<ECR 342, foli 9 doc. 2>

XVIII kalendas madii, anno Domini MCCXL.

Berengarius Pavous et Bonus \Macellarius/ debeo tibi Berengario de Monte Catano, de Barchinona, et tuis XXXI solidos melgarenses quos pro bono amore et absque aliqua usura michi bene solvisti, VI anni elampsi acomodasti. Unde renun<ciamus>, et cetera. Paccaturos ad XV dies post primum festum Pasche. Super omnia bona mea. Testis J. Rubei, scriptoris domine comitisse.

a. Segueix absque repetit.

81^a

1240, abril, 18.

Dipòsit que efectuen Berenguera, muller de Martí Ferrandis, i el seu marit del dot d'ella als frares Menors. S'estableixen diverses condicions, com per exemple que el

puguni recuperar en cas de necessitat i que en cas que ella morís reverteixi al marit si aquest és viu, amb la salvedat de destinar una part per a la salvació de la seva ànima, igualmet si el mort fos ell, sempre amb el consens dels “amics” d’ambdós.

<ECR 342, foli 9 doc. 3>

XIII kalendas madii.

Berengaria, uxor Martini Ferrandis, cum presenti carta profiteor et recognoscho tibi Martino, viro meo predicto, quod ego et tu comendavimus fratribus Minoribus sponsaliciū mei Berengarie quod maneat in comendatione dictorum fratrum, vel in quocumque alio loco nos ambo simul ad huc comendare voluerimus; et si forte eum necesse habuero in vita mea, quod possim eum recuperare sine contradictione tui; et cum eo uti in meis necessariis. Ita me quod stanti revertat ipsum in posse illius cuius comendatum fuerit, in hunc modum: quod, si ego obiero antequam tu, dictum sponsaliciū tibi detur et deliberetur, et fratres predicti vel illi qui eum tunc temporis tenuerint tibi reddere et deliberare teneant vel cui tu volueris absque mora. Ita quod, de cetero, habeas eum et omnia que in eo continentur ad omnes tuas voluntates faciendas, sine vinculo alicuius persone, cum omnibus iuribus, locis, vocibus michi inde competentibus tibi vel petituris. Retento, tamen, michi quod ego in obitu meo possim de dicto sponsalicio pro anima mea accipere quantitatem, hec tamen cum consilio tuo, si fueris in hac terra, finaliter et tu ad obitum meum non fueris in hac terra possim similiter inde accipere ad cognitionem amicorum meorum et tuorum, et cetera. Renuncians omni iuri et consuetudini, et cetera. Testes Bernardus de Alcover, J. de Aquilone, G. Morey, J. Burgera et Stephanus Oliverii, et cetera.

Tradatur Martino, predicto viro suo.

a. Al marge esquerre debet II solidos.

82

1240, abril, 19.

Comanda mercantil que Pere de Palau reconeix tenir de Berenguer Salicrú de 266 canes de lli per valor de 14 lliures i 6 sous barcelonesos que es compromet a negociar en el primer viatge a Alger amb el lleny de G. Bou.

Francisco SEVILLANO COLOM i Juan POU MUNTANER: *Historia del Puerto de Palma de Mallorca*, p.449.

Alvaro SANTAMARÍA ARÁNDEZ: *Ejecutoria del Reino de Mallorca 1230-1343*, p. 583.

<ECR 342, foli 9v doc. 1>

XIII kalendas madii.

Petrus de Palacio profiteor et recognoscho tibi Berengario Salicrup me habuisse in tua comendatione CCLXVI cannas et mediam pannis lini que costant XIII libras et VI solidos barchinonenses, quas convenio portare mecum in primo viatico quod facio apud Algier in ligno G. Bovis et suorum, vel ubicumque fecerint portum causa negociandi faciendas tuum resegum et ad fortunam Dei, eat, maneat et reddat dictam comendationem ad quartum minimum de lucro, levato prius tuo predicto capitali. Testes Matheus de Regumir, et cetera, et Petrus de Boscho.

1240, abril, 19.

Contracte de servei pel qual G. de Corbera, fill de Pere de Puigdat, s'enconama a Sanç de Pola per un any. Sanç de Pola es compromet a proveir-lo de menjar, calçat, vestit i un sou de 12 quarteres d'ordi.

<ECR 342, foli 9v doc. 2>

G. de Curbaria, filius Petri de Podio Dato, promitto vobis Sanxo de Pola <et> tuis quod de proximo exitu mensis madii usque ad unum annum stem vobiscum, et cetera; et hec juro; et ego Sancius promitto dare tibi per totum dictum terminum victum, et colam te sanum et infirmum, et cetera; et promitto tibi dare capam arras Yllerde, et tunicam similiter arrasis et caligas sarzil et duas camisas et duas bragas, scilicet, unas subtiles et alias grossas; et pro solidata huius termini convenio dare tibi XII quarterias ordeï quas tibi dabo in aera ad mensuram, et cetera; super omnia bona. Et ego similiter G. obligo ad hec attendere bona mea ubique, et cetera. Testes magister J. Magrinus, Berengarius de Arenys.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, abril, 20.

Reconeixement que efectua Arnau Calafat a Martí Peris de tenir en comanda la barca i les xarxes de les quals Arnau era propietari de la meitat fins que la cúria les entregà a Martí a causa del deute contret per Arnau amb S. Esteve.

<ECR 342, foli 9v doc. 3>

XII kalendas madii.

Arnaldus Calafati profiteor et recognosco tibi Martino Peris de Si me tenere in vestra comendatione barcham et exarciam suam de qua erat mea medietas, unde quia est certum quod curia iure tibi tradidit eam ratione debiti cuiusdam quod ego debebam S. Stephon cum carta de quo tu eras procurator similiter cum carta, promitto eam tibi tradere et reddere quandocumque tu vel aliquis pro te eam michi duxeritis demandandam. Et quia tu eam iure consecutus fuistis, possis eam capere ubique sine vinculo et retencione mei vel alicuius persone. Testes Petrus Martini et Bernadus de Olzeto.

1240, abril, 20.

Venda d'una barca atorgada pels consorts J. Franc i Ermessén a Berenguer d'Anglesola. La barca havia estat de Berenguer Burguet. El preu de la venda és de 75 sous melgoresos.

<ECR 342, foli 9v doc. 4>

J. Franchi et uxor Ernissessem vendimus, in solidum, tibi Berengario de Angleola et tu<is> totam illam barcham quam emimus de Berengario Burgeti, sicut in carta inde confecta continetur, precio LXXV solidorum melgarensium et teneamur de eviccione. Et ego Ernissessis juro. Super omnia bona nostra. Testes G. Soger, Geruninus de Evissa.^b

a. *Al marge esquerre: paccat XII solidos, debet XII.* b. *Instrument no ratllat amb línies verticals.*

86

1240, abril, 21.

Reconeixement de deute atorgat per G. de n'Alegre a Pere Gardet de Vilafranca per 12 sous melgoresos per la compra de dues peces de drap blanc de Narbona que el comprador es compromet a retornar passats 15 dies de la propera festa de Pentecostés.

<ECR 342, foli 10 doc. 1>

XI kalendas madii.

G. de na Alegre debeo tibi Petro Gardet de Villa Libera et tuis XII solidos melgarenses ratione duarum peciarum pannis albi de Narbona que a te emi, paccaturos ad XV dies <post> primum festum Pentecostem. Super omnia bona. Testes Vincencius de Xea et Petrus Bacho.

87

1240, abril, 21.

Reconeixement de deute atorgat per G. de Banyeres a Pere Gardet de Vilafranca per 9 lliures melgoreses per la compra de quatre peces de drap blanc de Narbona que el comprador es compromet a retornar a la propera festa de Pentecostés.

<ECR 342, foli 10 doc. 2>

G. de Bagnariis debeo tibi Petro Gardet de Villa Libera et tuis \IX libras/^a melgarenses ratione quatuor peciarum pannis albi de Narbona quas a te emi, paccaturas ad^b primum Pentecostem. Super omnia bona mea. Testes Bernardus de Brossa, et cetera.

a. *L'interliniat al damunt de IX libras solidos ratllat.* b. *Segueix ratllat festum dictos.*

88

1240, abril, 21.

Debitori atorgat pels consorts Ramon Sequer i Oliva a favor de Bernat d'Alaró per 30 sous melgoresos per raó de mutu que convenen en retornar al cap d'un any el dia 1 de maig. Obliguen un obrador i el seu solar que tenen en franc alou al carrer de Santa Coloma.

<ECR 342, foli 10 doc. 3>

Raimundus Secher et uxor Olviva (sic), uterque pro toto debemus tibi Bernardo de Olorono XXX solidos melgarenses paccaturos de primis venturis kalendis madii ad unum annum, quos pro bono amore et sine aliqua usura nobis mutuo tamen, et cetera. Obligamus tibi quoddam operatorium cum suo solario quod per franchum alodium habemus in via Sancte Columbe \ante domos Bernardi de Podio Cornirgia/ quod teneas tuo pignore, ita quod si in dictum terminum non solvetur dictum debitum, diem qua hora volueris non ex expete (sic) licenciam nostri vel curie vel aliter, et cetera, minus fallimento convenire in bonis nostris non computando tibi aliquod logerium dicti

operatorii in pacca vel solutione dicti debiti dum ipsum tenueris, et cetera. Testes Matheus de Granera et G. de Muredine.

Inteligatur quod nos infra hunc terminum non possumus tibi demandare dictum operarium, nec teneris nobis eum reddere eum, nisi in capite dicti termini aliquo modo. Et ego Oliva juro.

89^a

1240, abril, 22.

Contracte de servei pel qual Bartomeu de Pallejà servirà durant un any a G. Molins. Aquest es compromet a proveir-lo de menjar, calçat, vestit i un sou de 20 sous melgoresos.

<ECR 342, foli 10 doc. 4>

X kalendas madii.

Bartholomeus de Palexa^b promitto vobis G. de Molendinis et vestris quod a presenti die, qua presens scribitur carta, ad unum annum continuum et completum stem tecum et serviam, et^c hec juro. Et ego convenio tibi dare victum prout te deceat, et colam sanum et infirmum et tures temporis et unam capam et tunicam de bruneto, et caligas sarzilis et calciatum quantum rumpere poteris, et duas camisas, et duas bragas; et pro solidata dabo tibi in capite termini predicti XX solidos melgarenses, et cetera. Super omnia bona mea. Et ego obligo similiter bona mea ubique. Testes Petrus Angeler et Bernardus Bellobeo.^d

a. Al marge esquerra debet XII denarios. b. Palenia ratllat. c. Segueix repetit et. d. Instrument no ratllat amb línies verticals.

90

1240, abril, 24.

Debitori de Pere de Pabia que reconeix haver rebut per raó de mutu i sense usura 60 sous melgoresos d'Esteve Massip i que s'afegeixen als 350 sous que ja li devia. Es compromet a retornar-los a la propera festa de Sant Joan Baptista. Pel que fa als 350 sous melgoresos obliga la collita d'ordi i de forment. Per ambdós deutes obliga els bous que té a les alqueries de Manacor i les cases que té per Nunó Sanç al call jueu.

<ECR 342, foli 10-10v doc. 5>

VIII kalendas madii.

Petrus de Pabia profiteor me habuisse et recepisse a te mutuo et sine aliqua usura et eam in meam^a magnam necessitatem a te Stephano Massip LX solidos melgarenses, quos quidem LX solidos simul cum illis CCCL solidis melgarensibus quos tibi debeo sicut in carta tua continetur convenio solvere ad tuam voluntatem in primo festo Sancti Johannis Bapteste. Et pro his LX solidis et pro predictis CCCL solidis obligo tibi in presente omnem expletum meum sic quod sicut illud recolligo tam ordeï quam frumenti adduci facio ad Civitatem Maioricarum sine mora et dilacione et statim vendam illud sicut pacto, et totum pretium fideliter et in integrum in posse tuum adducam ad solutionem^b faciendam^c de omnibus predictis: de tam de LX quam CCCL solidis, donec solvistis me paccatus et in expleto illo non tangam nec tangi faciam nec accipiam nisi tantum ferendo ad missionem colligendi. Et si expleta plenarie non sufficient \ad solucionem dictorum debitorum/, obligo tibi pro ambobus istis debitis boves meos et

alquerias nostras (*sic*) de Manachor et domos meas quas habeo in calle (*sic*) judaico domini Nunonis, que omnia teneo per eundem dominem Nunonem, que mea tua proprie aucta possis accipere, vendere vel impignorare cuicumque volueris nisi predicta duo debita tibi soluta fuerint in predicto termino. Et quacumque venditio sive impignoratio [...] ^d ratam habeo et firmam et nullo tempore revocabo iure aliquo vel ratione et in deffensione obligo omnia alia bona, et cetera. Hec juro universa et singula abere, salvo tamen iure, censu et senioratico domini Nunonis predicti ubique. Testes Bernardus Sancii et J. de Calidis. ^e

a. La primera línia del document està ratllada i escrit al damunt dampnata fuit et non facta mandato Stephani presentibus testibus debent inde firmare. b. Segueix escrit fa. c. Al marge superior del foli hi ha escrit per una mà posterior 1240 en números aràbics. d. Part il·legible corresponent a tres paraules. e. Instrument no ratllat amb línies verticals.

91

1240, abril, 27.

Establiment d'un quartó de terra atorgat per Bernat de Cogoll a Domènec Joan. El quartó forma part d'una quarterada que té en franc alou a la part de baix del molí de Ferrer d'Olzet al costat de la sèquia. S'estableix un cens d'1 morabatí anual que es pagarà per Nadal. Fadiga de 10 dies. Es paga d'entrada 5 sous melgoresos.

<ECR 342, foli 10v doc. 2>

V Kalendas madii.

Bernardus de Cogollis dono et stabilio tibi, Dominico Johanni, unum quarteronum cuiusdam quarterate terre quam per liberum et franchum alodium habeo subtus molendinum Ferrari de Olzeto, iuxta cequiam. Affrontatur ex una parte in honore Portavini, et ex alia in honore Vallis Viridi, ex alia in honore quem Bernardus de Olzina per me tenet, et ex alia in honore Ferrario de Olzeto; ad censum unius morabatini in auro annuatim in festo Natalis Domini; ad fatigam decem dierum; et faciam tenere salvo censu, <et> iure meo; pro introitu, V solidos melgarenses. Testis Domenicus de Folches.

92

1240, abril, 28.

Donació per sponsalici atorgada per Pere de Santjust a la seva esposa Maria de 200 sous melgoresos.

<ECR 342, foli 10v doc. 2>

III Kalendas madii.

Petrus de Sancto Justo dono tibi Marie, dilecte sponse mee, quam debeo accipere in uxorem, per tuum sponsaliciu CC solidos melgarenses quos tu vel amici tui accipias in omnibus bonis meis, de quibus medietatem habeas ad tuas voluntates, aliam infantes. Et si infantes defuerint dictam medietatem revertatur michi vel meis et cui voluero, et cetera. Item dono tibi medietatem in omnibus acquisitionibus, emptionibus et melioramentis honorum et possessionium que de cetero faciam quam libitum ad omnes voluntates faciendas, sine vinculo, et cetera. ^a

Testis Berengarius Gener.

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

93^a

1240, abril, 30.

Establiment d'una casa a Inca atorgat pels consorts J. Portavins i Ramona a Pere Martí i a la seva muller Maimona. S'estableix un cens d'una macemutina anual que es pagarà per la festa de la Santa Creu del mes de maig. Fadiga de 10 dies. Es paga d'entrada 11 sous melgoresos. Es salven els drets del Prepòsit de Tarragona com a senyor eminent.

<ECR 342, foli 10v doc. 3>

II Kalendas madii.

J. Portavinus et uxor Raimunda damus et stabilimus tibi Petro Martino et uxori Maimone et vestris quoddam hospicium quod habemus in villa Inque et tenemus per dominum Terrachonensem Prepositum. Affrontatur ex tribus partibus in viis publicis et ex alia <in> honore nobis residuo; ad censum unius macemuntini soluturi in festo Sancte Crucis mensis madii annuatim; ad fati<cam> decem dierum, salvo censu, iure et senioratico nostro, et salvo censu, iure et senioratico domini Prepositi, et faciamus tenere; et accipimus pro introitu XI solidos melgarenses. Testes Bartholomeus de Janer, Petrus Olleger et Petrus Devesa, et cetera.^b

a. Al marge esquerre l'abreviatura pa de paccata. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

94

1240, maig, 23.

Manament de reparació d'instrument de Pere Nunis, veguer de Mallorca, a Pere Romeu, notari, perquè esmeni el que Berenguer Company havia anotat en el cartulari reial el 28 de març de 1230 sobre la donació de Bernat de Santaeugènia a G. de Mogoda.

<ECR 343, foli 269 doc. 1>

Facta reparatio X kalendas junii, anno Domini MCCXL.

Petrus Nuniz, vicarius Maioricarum, mandavit michi Petro Romeu, notario, quod repararem quoddam <instrumentum> quod Berengarius Companni notaverat in cartulario domini Rege ex parte Bernadi de Sancta Eugenia, gerentis locum eiusdem, III kalendas aprilis anno Domini MCCXXX, cuius notule tenor talis est: Bernardus de Sancta Eugenia dono tibi Guillelmo de Mogoda raal qui fuit de Jafia Abenhament [...] due jovate in termino Sancti Laurencii; et raal Arahavi Labenhallas, et sunt quatuor jovate, <in> termino Inque. Unde quia fuit amissum dictum instrumentum, juraverunt Petrus de Mogoda cui Guillelmus de Mogoda dicta raalia dimiserat in suo testamento. Presentibus Fons de Bisulduno et Berengarius de Rees, notarius, et Cenilach et Petrus de Turre et Lodericus Yvaynes et Bernardus de Yspania.

a. Il·legible corresponent a dues paraules.

1240, maig, 25.

Contracte de servei de Pere de Bages, batejat, a Pere Nuniz per un any. Pere Nuniz es compromet a donar aliment i vestit i 20 sous que es pagaran al final del termini.

<ECR 343, foli 269 doc. 2>

VIII kalendas junii.

Petrus de Bagis, baptizatus, promitto vobis Petro Nuniz quod de presenti die, qua presens scribitur, usque ad unum annum stare vobiscum et serviam cum fidelitate, humilitate et patientia, die ac nocte, secundum posse meum. Et hec juro. Et ego convenio tibi dare victum per totum dictum terminum prout te deceat, et colam te sanum et infirmum, et tunicam bruni et unam subuculam et bragas; et pro solidata XX solidos quos tibi solvam in capite termini. Obligo bona. Testes Martinus Yvanyes et Cenilac.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, juny, 8.

Àpoca atorgada per Maria Peris, muller de Pere Armer, en nom dels dos a Joan, frare de l'orde dels mercedaris, de 75 sous melgoresos. El frare F. dels mercedaris els devia 30 besants per raó d'un sarraí que els havia comprat.

<ECR 343, foli 269 doc. 3>

VI idus junii, anno Domini MCCXL.

Domina Maria Periz, uxor Petri Armerii, per me et dictum Petrum profiteor et recognosco tibi fratri Johanni de ordine captivorum te solvisse michi integriter in pace LXXV solidos melgarenses, quos michi et dicto marito meo de illis XXX besantibus frater F. \de ordine tuo/ cum carta debebat ratione cuiusdam sarraceni quem a nobis emerat. Unde vel quare de dictis LXXV solidis bene paccati sumus ad nostram voluntatem, renunciamus, et cetera; et facio tibi per me et dictum maritum bonum finem perpetuum et pactum de non petendo faciens inter te et omnes fratres dicti. Et si forte me presente vel absente ratione dictorum LXXV solidorum te mea demanda vel missione sine gravamine tibi convenio restituere in bonis meis omnibus ubique. Promitens etiam tibi quod quamciculus tu vel aliquis frater vestre domus persolverit michi vel dicto marito meo XXX solidos melgarenses qui remanent ad solvendo de dicto debito et convenio vobis reddere instrumentum debiti dictorum XXX besancium et ad hec attendere. Juro, et cetera. Testis frater Petrus, de dicto ordine.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, juny, 18.

Contracte de parceria per 10 anys d'una alqueria al terme de Bunyolí atorgada per G. Ballester, Ramon Falcó i Arsendis a Pere Sugrario de Vallcoberta. L'alqueria la tenen per Ramon d'Olesa.

<ECR 343, foli 269 doc. 4>

XIII kalendas julii, anno Domini MCCXL.

G. Balester, Raimundus Fulchonis et uxor Arssendis cum presenti carta tradimus et con<cedimus et> damus tibi Petro Sugrario de Copertho Vallesii et tuos hinc usque ad X annos continuos et completos alqueriam nostram \cum vineis et arboribus et olivariis que ibi sunt/ quam habemus in termino de Bulunino, iuxta turrem molendini Raimundi de Olusa; et tenemus per dictum Raimundum de Olusa ad censum sicut in carta ad<quisitionis> continetur; cum qua alqueria trado tibi unum par bovum \et unam vaccam artes cum suo vitulo/ cum quibus labores bene et fideliter dictam alqueriam. Et tradimus tibi aratrum, et unam releam, et duas exades, et unam destralem,^a et serram et alia ferramenta pertinentia labora aportandum araciorum,^b et tri<a> tibi pullea, in \qua dono dicto vitulo/ tibi medio bisanti, et de omnibus fructibus de ea exie habeamus et d[.]^c pro medietate, et maneat in alqueria et ad servitium ipsius, tamen possum defferre cum ea et omnibus que habeo in dicta alqueria, et maneat ad fortunam utriusque, et convenio tibi acomodare VIII quarterias annuatim, scilicet milii et ordii, et X solidos melgarenses in denariis, et convenio acomodare tibi seminem necessarium hunc laborationi, tamen reddant ea michi in area, et deinde mitatur de omni et quamcicus huius paratum reddere dictas VIII annonas inter milium et ordeum et dictos X solidos quod emas me oves quantum sufficiant, que stent in alqueria predicta et sint nostre tamen me eas custodias vel facias custodire, et de fructibus que inde exierint, salvis nobis oves quas predictas, que tu emeris habeas medietatem et nos aliam; et convenio mittere medietatem in omnibus missionibus locandi ferramenta et exarcolandi. Item convenio tibi tradidisse usque ad festum Sancti Michaelis quatuor porcos et unum (sic) trugiam, de quibus \porci/ habeas medietatem pro tua custodia, tamen trugia [.]^d nos, et cetera; et de omnibus fructibus quod inde exierint habeas medietatem. Ita hunc, videlicet, modum exire quod de omnibus terres et fructibus arborum \et olivariorum et de vinei excepte pellibus/ que Deus dederit in dicta alqueria des nobis fideliter medietatem, et nos convenimus solvere censum de nostro proprio sine missione tua dicto Raimundo de Olusa annuatim, sicut in carta nostre acquisitione. In capite vero dicti termini, reddas nobis alqueriam predictam, dictum bovem et vaccam et omnia ferramenta que tibi trado de valore quomodo sunt tamen si bos vel vacca morte sua et sine culpa tua obierint et amisi fuerint quod restituantur de fructu vacce si sufficient. Finaliter des nostro scilicet si culpa tua obierint vel amissi tu restituas. Ad hec ego Petrus predictus hec recipiens promitto dictam alqueriam fideliter laborare et partem vestram fideliter dare et dictam alqueriam cum bestiis et ferramenta ut dictum in carta termini reddere sine contradictione, et cetera; legalis et fidelis in omnibus bona fide et alia omnia attendere et complere. Et hec juro. Et nos promittimus per totum dictum terminum ea omnia facere, tenere et habere in pace sine contravectione alicuius persone, super omnia bona nostra. Damus tibi licenciam quod possis tenere in dicta alqueria X oves tuas, de quibus nobis aliquid dare non tenearis, et quod possis ibi tenere unam bestiam assininam, tantum sine dampno aliquo de qua possimus nos aliquando servire si necesse fuerit. Testes G. de Fonte, Arnaldus Sutoris.^e

a. Segueix il·legible ratllat. b. Segueix ratllat in necessa alque. c. Part il·legible corresponent a la resta d'una paraula. d. Part il·legible corresponent a dues paraules. e. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, juny, 20.

Venda d'un sarraí blanc de nom Alzmet atorgada per Pere de Colomer i Guillem d'Argelera a Simó de Llavanera. El preu de venda és de 65 sous melgoresos.

<ECR 343, foli 269v doc. 1>

XII kalendas Julii.

Petrus de Colunbario et G. de Argilaria vendimus in solidum tibi, Simoni de Lavanderiis, quendam sarracenum album nomine Ahmet, precio LV solidorum, et teneamur de eviccione. Super omnia bona nostra. Testes Barthomeus de Egidio, et G. de Sans et Bernardus de Coma.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

99

1240, juny, 21.

Procura atorgada pels cònjuges Berard de Soler i Ramona i Elisenda de Torroella a Bernat de Soler, fill i espòs respectivament, per a la venda del mas Soler, situat a la parròquia de Salelles del comtat de Manresa i que tenen pel monestir de Montserrat.

<ECR 343, foli 269v doc.2 >

XI kalendas julii.

Berardus de Solerio et uxor Raimunda et Elicssendis de Turricella constituimus te Bernardum de Solerio, filium nostri Berardi et Raimunde, et virum mei Elicssendis, procuratorem nostrum super vendendum illum manssum cum suis pertinenciis [...] ^a que vocatur \manssum/ Solarium, quem per domum Montiserrati tenemus in comitatu Minorise et in parrochia de Sallellis, ^b dando et cedendo tibi omnia jura nostra loca, voces et actiones reales et personales nobis inde competentia causa ad vend<endum> et faciendum ibi vel ex inde potest facere quislibet procurator, quamcumque venditionem sive vendition<es in> predicto mansso feceris cuilibet persone vel quibuslibet ita laudamus et firmamus eam vel eas tamquam <in> persona esset et erant facte. Promittentes quod numquam contra predicta veniamus vel aliquo venire fac<iamus> sine concessione aliqua. Et hec nos Raimunda, uxor dicti Berardi et mater dicti Bernardi, et ego E<lics>sendis, uxor eiusdem Bernardi, juramus quod ratione sponsalitorium nostrorum non contra, et cetera. Testes Petrus de Sallillis et Valentinus de Turribus.

a. Part il·legible corresponent a una paraula. b. Segueix ratllat quescumque.

100

1240, juny, 22.

Venda de dues esclaves sarraïnes atorgada per Valentí de Torres a Pere Someire de Montpellier. Les esclaves són una negra anomenda Massenda i una altra blanca de nom Fàtima. El preu de venda és de 8 lliures melgoreses.

<ECR 343, foli 270 doc. 1>

X kalendas julii.

Valentinus de Turribus vendo tibi Petro de Someyre \et de Montepessulani/ duas sarracenas quarum una est nigra, ^a et vocantur nigra Massenda et alba Fatima. Precio VIII librarum melgarensium, et teneamur de eviccione. Super omnia bona nostra. Ad Consuetudinem Barchinone. Testis Stephanus Riba de Motepessulano.

a. segueix per error alia nigra.

101

1240, juny, 22.

Reconeixement de deute de Saltell Bartzelay i Robert de Tarragona a favor de Pere i G. de Montpeller, per 21 lliures i 11 sous melgoresos pagadors per Sant Miquel per raó d'unes teles. Robert de Tarragona obliga els seus béns.

Alvaro SANTAMARÍA ARÁNDEZ: *Ejecutoria del Reino de Mallorca 1230-1343*, p. 584.

<ECR 343, foli 270 doc. 2>

Saltellus Barzelay \et Robertus de Terrachona quisque pro toto/ debeo (sic) tibi Petro^a de Montepessulano et G., sutori, fratri vestro, et vestris XXI libras melgarenses et XI solidos melgarenses bone monete ratione videlicet pannorum quos a te emi, paccaturos in primo festo Sancti Michaelis. Super omnia bona mea^b. Robertus de Terrachona obligo bona. Testes Valentinus de Turribus, et Petrus de Someyre, et Stephanus de Montepessulano et cetera.

Promittit firmare Saltellus manu sua.

a. Segueix B. b. Fideiussor ratllat.

102

1240, juny, 23.

Establiment d'un obrador atorgat pels consorts Arnau de Suau i Barcelona a Arnau de Biosca. El tenen en franc alou a la porció de la cavalleria dels homes de Cervera a Ciutat de Mallorca, per donació i concessió de la seva germana com hereva del seu pare Pere de Suau. S'estableix un cens anual d'una gallina per Nadal i fadiga de 10 dies. Es paga d'entrada 1 besant.

<ECR 343, foli 270 doc. 3>

IX kalendas Junii.

Arnaldus de Suave et uxor mea Barchinona cum presenti carta dono et stabilio tibi Arnaldo de Bioscha et tuis quemdam operatorium, videlicet, de abisso usque ad retrocutali, quem donatione et concessione sororis mee habeo que eum habebat successione et voce pratri sui Petri de Suave habebat in Civitate Maioricarum per franchum alodium de Cavelleria (sic) hominum Cervarie. Affrontat ex una parte in domibus quondam Petri de Monte Rufo, et ex alia in operatorio, et ex alia parte in vico Angeli et quarta parte in via publica. Ad censum unius galline annuatim in festo Natalis Domini bene recep<te>. Ad fatigam decem dierum; et faciam tenere. Accipio introitum unius bisantii. Testes Raimundus de sa Cura, Bernardus Marti et Arnaldus de Segarra.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

103

1240, juny, 25.

Venda d'un hort dels consorts Miquel Corredor i Dolça a Bertran de Marçà que tenen en alou a a la porció dels homes de Barcelona de Ciutat de Mallorca. El preu de la venda és de 14 sous melgoresos.

<ECR 343, foli 270 doc. 4>

VII kalendas Julii.

Michael Cursoris et uxor Dulcia quisque in solidum vendimus tibi Bertrando de Marsa et tuis quoddam ortale, que quondam fuerunt domus, que ratione adviticiarum nostrarum habemus per alodium in Civitate Maioricarum de portione hominum Barchinone. Affrontat ex una parte in orto G. de Olivaria, et ex tribus partibus in honore vestri. Accipio XIII solidos melgarenses, et teneamur de eviccione. Et ego Dulcia juro. Testes^a.

a. No s'indica el nom dels testimonis.

104

1240, juny, 25.

Àpoca atorgada per Miquel Corredor a Bernat Marçanes per haver-li retornat l'esponsalici de la seva filla Barcelona que Bernat Marçanes tenia en concepte de penyora.

<ECR 343, foli 270 doc. 5>

Michael Cursoris profiteor tibi Bernardo de Marsanes et tuis te reddissem michi in pace illud sponsalicium mee filie Barchinone, quod tu tenebas de me in pignore. Unde quare inde paccatus sum, facio tibi finem et pactum de non petendo, prout melius potest dici et sive presenti vel absenti ratione dicti sponsalicii <te> vel in <eam trahere> convenio te servare indemnem. Super omnia bona mea. Testes.^a

a. Manquen els noms dels testimonis. Instrument no ratllat amb línies verticals.

105

1240, juny, 26.

Carta de guardar de dany atorgada per Ramon, bisbe de Mallorca, a Robert de Tarragona pel deute contret conjuntament amb Saltell de 21 lliures i 11 sous melgoresos que ha de pagar per Sant Miquel a Pere Bernat de Montpeller i G. Sastre, germà de Bernat.

Alvaro SANTAMARÍA ARÁNDEZ: *Ejecutoria del Reino de Mallorca 1230-1343*, p. 584-585.

<ECR 343, foli 270v doc. 1>

VI kalendas Julii.

Raimundus, Dei gratia Maioricarum Episcopus, profiteor et recognosco tibi Roberto de Terrachona quod pro nobis et precibus nostris instituistis vos debitorem principalem, simul cum Saltello, Petro Bernardo de Montepesulano et G. Sutori, fratri suo, in XXI^a libris et XI solidis melgarensibus eis solvendis in primo venturo festo Sancti Michaelis, sicut in carta inde confecta continetur, quos quidem de nos habuissem, recepissem et in nostris necessariis misissem et expendissem. Unde promittimus vos eas solvere sine

dampno vestro et periculo rerum vestrarum; et si forte, nobis presentibus vel absque, vos de dicto debito aliquid solvere oportuerit vel aliquam missionem ante facere vel sustinere aliquo modo, totum vobis restituere promitto, et vos servare indempnem. Super bona nostra. Testes Bernardus de Pulcro Visu, Petrus de Someyre, et Arnaldus, clericus de Sancte Eulalie, et cetera.

Promittit firmare manu sua.

106

1240, juny, 27.

Debitori de Pere Ball a favor de Jucef Aben Saimon per 37 sous i mig pagadors a la tornada del viatge a Hispania o "al sabut" amb la barca d'Arnau Estança. Si en aquest termini no fos pagat el deute respondrà amb els seu béns. Li deixa com penyora una clàmade amb cues de conill.

<ECR 343, foli 270v doc. 2>

V kalendas julii.

Petrus Bay debeo tibi Jucef, judeo, Aben Saymon XXXVII solidos et medium melgarenses paccaturos in reditu presentis viatici quod barcha Arnaldi Staysa facio in Yspaniam vel ad sabut, et si in dictum terminum et non solveris, deinde solvas ad rationem pagesalium super omnia bona mea et obligo tibi quamdam clamidem presetrinel (sic) domine cum pena sirgrillorum quam tenes in pignore. Testis Bernardus Nepotis, capellani (sic) Sancte Eulalie.

107

1240, juny, 28.

Carta de guardar de dany atorgada per Saltell Bartzelay de Bugia a favor de Ramon, bisbe de Mallorca, que s'instituí com a principal valedor de Robert de Tarragona, juntament amb Pere Bernat de Montpeller i G. Sastre, germà seu, per 21 lliures i 11 sous que han de pagar per la propera festa de Sant Miquel.

<ECR 343, foli 270v doc. 3>

III Kalendas julii.

Saltellus Barzelay de Bogia profiteor vobis domino Raimundo, Dei gratia Maioricarum Episcopo, quod precibus et amore vestri et pro me Roberto de Terrachona instituit se debitorem \simul cum/ Petro Bernardo de Montepesulano et G. Sutori, fratre suo, XXI librarum et XI solidorum, eis solvandos in primo venturo festo Sancti Michaelis, sicut in carta inde continentur. Quos ego profiteor habere et in meis neccesariis misisse. Unde ego convenio eos solvere sine dampno vestro et missione, et convenio vos servare indempnem; super omnia bona mea. Testes.^a

Promisit firmare manu sua.

a. No s'indica el nom dels testimonis. Instrument no ratllat amb línies verticals.

108

1240, juny, 30.

Procura atorgada per G. de Soler a Arnau Renald per tal de recuperar 20 sous barcelonesos que Berenguer de Pla li va deixar en testament i els 10 sous barcelonesos que Ferrera, muller de Bernat Bundiz també li llegà en testament.

<ECR 343, foli 270v doc. 4>

II kalendas julii.

G. de Solerio cum presenti carta constituo te Arnaldum Renaldum procuratorem meum super petendis et recuperandis viginti solidis barchinonensibus quos Berengarius de Plano vir viues quondam michi dimisit in suo testamento, et super petendis et recuperandis X solidis barchinonensibus quos Ferraria, uxor Bernardi Bundiz, quondam, similiter mihi dimisit in suo testamento. Ita quod manumissores dictorum Berengarii de Plano et Ferrarie tibi respondere teneantur in omnibus tamquam michi. Cedendo omnes actiones meas, quidquid inde feceris ratum habebō, et cetera.

109

1240, juny, 30.

Donació atorgada per Ramon d'Olesa i Pere Espaser a Arnau Mont-roig de la quantitat per a rescatar de la captivitat a Garcia, germà de Pere Espaser, i també del guany que obtingui Arnau Mont-roig d'invertir besants a València o altres bandes per tal de retornar a Garcia a Mallorca.

<ECR 343, foli 270v doc. 5>

Raimudus de Olusa et Petrus Spaer per nos et nostros promittimus et bona fide convenimus tibi Arnaldo de Monte Rubeo quod quamcicius tu abstraxeris de captivitate Garcia, fratrem mei Petri, donemus et deliberemus tibi vel tuo mandatario integritē et in pace et sine contradiccione aliqua quantuncumque dictus Garcia constituerit, videlicet, etiam lucrum sicut tu feceris de bisanciis quos implicaveris in Valencia vel in ipsius partibus et adduxeris apud Maioricas. Et hec promittimus attendere et complere uterque nostrum pro toto; et obligo omnia bona nostra moventes in ubique, et cetera. Et ad maiorem securitatem, ego Petrus Spaer juro hec attendere, et complere, et non contravenire, et cetera. Testes G. Morey, Exemen Sutoris et G. de Pinta.

110

1240, juliol, 2.

Àpoca atorgada per Berenguer J. a Bernarda, vídua de Pere J. i mare de Berenguer, de 200 sous barcelonesos per raó del deute que ella té amb Rerdelay, jueu.

<ECR 343, foli 271 doc. 1>

VI nonas julii, anno <Domini MCCXL>.

Berengarius J. profiteor et recognosco tibi Bernarde, uxori quondam Petro J., matri mee n[.]^a et recepisse a te CC solidos barchinonenses ratione debiti quod tu debebas Rerdelay, judeo. <Unde> renuntio exceptioni non numerata, renuntio unde, promitto et bona fide convenio tibi quod ego re[.]^b illum honorem et res que \Johanni Montis Albi/ dedi cum carta sicut in eadem continetur, ego dem et deliberem vobis [.]^c melgarenses sine aliqua contradiccione, videlicet, in primo venturo festo Sancti Johannis junii sine ta (sic) et ego non recu<perem> dictum honorem et res \vel partem eorum/ sicut in carta dicte donationis quam de inde feci continetur. Ego convenio tibi reddere in munitum

dicte donationis ita debeo facere, non est dampnatum^d et vos teneamini michi reddere presentem cartam. Testes Arnaldus de Monte Olivo et Arnaldus Pellicerius, presbiter. Et obligo bona mea ad hec attendendum et hec juro. Testis Petrus Basse.

a. Part il·legible corresponet a una paraula. b. Part il·legible. c. Part il·legible. d. Ita debet facere non est dampnatum *interliniat al damunt de* quam mihi fecisti de dictis honoribus cum omnibus iuribus, vocis et actionibus et missionibus contemptis in dicta carta *ratllat*.

111

1240, juliol, 2.

Revocació <de procura> atorgada per Bernat Gamir a Arsendis i Ramon, muller i fill, respectivament, de tot el mas que té per Bernat de Santaeugènia a la parròquia de Santa Eugènia de Berga (Osona).

<ECR 343, foli 271 doc. 2>

Bernardus Gaamir gratis et spontanea voluntate destituo te Arssendem, uxorem meam, et Raimundum, filium^a mei, totum illum mansum quem teneo per Berengarium de Sancta Eugenia et per plures alios seniores, et omnes honores et res mobiles et immobiles et semoventes que ego habeo vel habere debeo in parrochia Sancte Eugenie de Berga.^b

a. La primera línia està ratllada. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

112

1240, juliol, 2.

Procura atorgada per Bernat Gamir a Arsendis i Ramon, muller i fill, respectivament, per a la venda del mas, situat a la parròquia de Santa Eugènia de Berga (Osona), que té per Bernat i Berenguer de Santa Eugènia i també sobre els altres béns que té com successor del seu pare.

<ECR 343, foli 271 doc. 3>

Bernardus Gaamir cum presente carta constituo te Arssendem, uxorem meam, et Raimundum, filium meum, procuratores meos, super vendendis illum mansum meum quem habeo in parrochia Sancte Eugenie de Berga et teneo per Berengarium de Sancta Eugenia et Bernardum Eugenia, t (sic) et super omnibus aliis honoribus et rebus que in^a eodem loco habeo vel habere debeo \que omnia voce et successione patris mei habeo./ Ita quod possitis vendere, dare sive inpignorare honores predictas \et facere inde, et cetera;/ et omnes alias res cuicumque vel quibuscumque volueritis, salvo tamen iure et senioratico dominorum predictorum et aliorum per quos alios honores teneamur quecumque venditionem, sive donationem, sive inpignorationem vos de predictis honoribus et rebus feceritis. Ita laudo et confirmo eas tamquam si a me essent facte et non contravenire. Dandum omnes actiones meas reales et personales, ut melius dici potest. Testes Raimundus de Monte, Petrus Cerler et Michael de Pampalona.

a. Segueix in repetit.

1240, juliol, 3.

Venda propietats dels consorts Pere de Font i Maria a Ferrer Malet. Les propietats estan situades al mas Farràs, terme de Cabrera d'Igualada, quadra de Feixa al comtat de Barcelona. Les propietats les tenen pel prepòsit Cels i el senyor G. de Freixa. Es salven els drets dels senyors eminents. El preu de venda és de 22 sous melgoresos.

<ECR 343, foli 271 doc. 4>

V nonas julii.

Petrus de Fonte et uxor Maria quisque, in solidum, vendimus tibi Ferrario Malet et vestris omnes honores, terras, vineas, arbores, possessiones, ortores, ortales, domos et curtiales que habemus vel habere debemus in manso Farras in termino de Cabraria et in quadra de Frexani et in comitatu Barchinone, petitionis emptiones mee quam inde feci de G. de Frexano \et de filio, quondam, Raimundo Scutiferi/ et teneo per dictum prepositum Celone et dominum G. de Frexano, ad omnes tuas voluntates faciendas, salvo iure, senioratico dominorum predictorum, in omnibus et per omnia. Accipimus XXII solidos melgarenses et teneamur de eviccione, super omnia bona nostra. Et ego Maria juro, et cetera.

a. Al marge esquerre l'abreviatura pa de paccatta.

114

1240, juliol, 3.

Procura atorgada pels consorts Pere de Font i Maria a Ferrer Malet, per a recuperar el seu deute a Pere de Font en els termes de Cabrera d'Igualada i de Feixes (Anoia-Penedès) i perquè hi administri els seus béns.

<ECR 343, foli 271 doc. 5>

Petrus de Fonte et uxor Maria predicta cum presenti carta constituimus te, Ferrarium Malet, procuratorem meum (sic) super petendis et recuperandis omnibus debitis que michi debentur in termino^a de Frexo et de \Cabraria^b/ et super petendis \instrumentis bonorum nostrorum/ et ministrandis et conducendis omnibus honoribus nostris et omnes aliis rebus meis mobilibus^c que ibidem habeo vel habere debeo. Ita quod illi qui michi debent aliquid vel de meis aliquid tenent tibi respondeant et s[.]^c teneantur tamquam michi. Cedendo tibi super his (sic) omnia iura mea loca vos, et cetera; ad petendum, exigendum, ministrandum, rec<ipiendum> et conducendum in curia et extra, et cetera; faciendum ibi vel exigendum quidquid potest facere quibus procura quicquid inde feceris ratum et firmum et in comune habere promittimus et non contradicere vel venire et ad voluntatem meam. Testis Arnaldus, capellanus Sancte Eulalie.

a. Termino interliniat a damunt de testro ratllat. b. De Cabraria interliniat al damunt de de quadris ratllat. c. Part il·legible corresponent a una paraula.

115

1240, juliol, 4.

Contracte de parceria per 6 anys de l'alqueria de Canet atorgada per G. de Banyeres i G. Alegre a Aly Alhodrí i Axa, la seva muller. Els hi entreguen una parella de bous, un ase amb rella i aparells de treball que en acabar els 6 anys hauran de retornar.

Despeses i beneficis es reparteixen meitat per meitat. Per la seva redempció han d'entregar 200 besants d'argent.

<ECR 343, foli 271v doc. 1>

III nonas julii.

G. de Bagneriis et G. Alegre tradimus et comendamus tibi Aly \Alhodri/ et uxori tue Axe, sarracenis nostris, terram sicut tibi assignamus, et cetera, in alqueria nostra quam habemus in Caneto, et tradimus tibi unum par bovum et unam asinam vel assinum cum ralia et cum aliis aparatibus pertinentibus dicto pari, cum quibus labores bene et fideliter^a in dicta terra \et in alia si necesse habueris/ inde^b ad sex annos continuos. Et convenimus tibi acomodare semen neccessarium dicte laborationi et bladum ad opus conducendi, et nos recuperemus eam in alream (sic) in primo anno, deinde mittimus medium per medium. Ita quod de omnibus expletis que Deus dederit in dicta laboratione des nobis fideliter medietatem et tu accipias aliam, exceptis arboribus fructiferis \que sunt in orto quem tibi assignamus/ de quibus nil nobis dare tenearis. Predicta profitium nos venisse vobiscum ad compositionem redemptionis tue, unde debes nobis dare CC besantes in argenti quos solvas nobis intra predictos VI annos, videlicet, annuatim XXX besantes argenti vel plus, si plus poteris. Ita vero quod quamciculus vos solveritis nobis dictos CC besantes argenti diu sitis liberi et alforres et possitis personis vestris ad vestras voluntates sine contradictione alicuius persone. Et ita quod in dicto termino possitis, videlicet, in capite predictorum VI annorum reddas nobis dictam terram et boves et asinum vel asinam cum omnibus aparatibus eorundem que tibi tradimus \vel similibilibus/. Ita si boves morte sua et sine culpa tua obierint vel amissi fuerint nos restituamus, set si culpa tua obierint vel amissi fuerint tu restituas. Ad hec nos predicti Ali hec recipiens promitto vobis partem vestram fideliter dare et dictos XXX besantes argenti pro capite uniuscuius predictorum VI annorum, et si plus potero dare, donec de dictis CC besantibus sitis soluti; et dictam alqueriam cum bestiis, ut dictum est, in capite termini reddere, et alia omnia attendere et complere; et esse legales et fideles in omnibus bona fide. Testes Bertrandus de Olzeto, et Berengarius de Arenys, S. Bucuso. Ad hec ego Maria, uxor G. de Balneriis, laudans hec firmo; et ego Maria uxor Alegre, similiter firmo et promitto quod contra non veniam.

Debent fieri facere duo instrumenta.

a. Segueix repetit bene et fideliter. b. Segueix repetit inde.

116

1240, juliol, 4.

Reconeixement de deute de Berenguera Costa, filla de Berenguer Costa, a favor de Guillem Company per 130 sous melgoresos per raó de les ovelles que li ha comprat. El deute serà satisfet per la festa de Sant Andreu.

<ECR 343, foli 271v doc. 2>

Berengaria Costa filia quondam Berengarii Costa debeo tibi Guillelmo Companna CXXX solidos melgarenses ratione, videlicet, ovium quas a te emi, paccaturos in primo venturo festo Sancti Andree. Super omnia bona mea^a. Et hec juro. Testis Petrus de Moranta.

a. Segueix testes fora de lloc.

1240, juliol, 6.

Venda de tres parts d'un total de 46 que atorga Pere Aicart a Obert Parmesà. Es compromet a retornar les tres parts a la tornada del viatge que fa amb la seva nau de 26 remes a Hispania. Promet retornar les dues parts i la meitat dels béns, és a dir, del guany i millora obtinguts en el viatge.

<ECR 343, foli 271v doc. 3>

II nonas julii.

Petrus Aicart vendo tibi Oberto Parmesa tres partes ad rationem XLVI partium. Precio sum paccatus. Et promitto in reditu viatici delibare dictas III partes, videlicet, in viatico quod facio in Yspaniam contra sarracenos in barcha mea XXVI remorum; et convenio dare ratione tue persone II partes et mediam super bona nostra, videlicet, de omnibus lucris parti et melioramentis que Deus nobis dederit in dicto viatico tam eundo, stando quam redeundo faciendo campum vel campos, quousque sim reversus in terram de Maioricis. De precio sum paccatus.

a. Al marge esquerre l'abreviatura pa de paccatta.

1240, juliol, 6.

Contracte de parceria per dues collites atorgada per Pere Pellicer a Bernat i G. Fradera de l'alqueria de Benamarel al terme de Muro. Entrega també una parella de bous i els aparells per a llaurar que s'han de retornar al final del contracte. Les despeses i els fruits es repartiran mig per mig.

<ECR 343, foli 272 doc. 1>

Petrus Pelliparius per me et meos trado et comendo Bernardo de Fredera et G. de Fredera alqueriam meam que dicitur Benamarel cum suis terminis \quam habeo in termino de Muro de/^b trado tibi duo paria bovum <cum> suis aparatibus arandi, cum quibus labores bene et fideliter^a vos et alium hominem quem vos ibi mittatis dictam <alqueriam> hinc ad duo expleta exinde levata et collecta. Et convenio facere medietatem in missione colligendi, blandi et triturandi et deferendi bl<adum>, \excepta missione personarum mearum in qua aliquid non mittam/ ad aream; et vos faciatis omnes alias missiones, tamen semen mitamus medium pro medium. In hanc, videlicet, <formam> quod de omnibus expletis terre et fructibus arborum detis nobis medietatem et vos accipiat aliam, tamen teneamini nobis seminare quoque anno quartuor barchelas de linos (sic) in loco congruo \ad opus domine uxoris nostre tamen cum nostro s[.]^c/ de quibus nichil habeatis; tamen si nos voluerimus ibi mittere unum par bovum, quod possimus accipere terciam partem de dicta <medietate> de terra quam <de> vineis et arboribus, salvis vestris laboribus et guaretis que feceritis. Et si forte dictos (sic) par bovum quos ibi mittere voluero uno brau vos teneami eos dictum dare cum bovis quos vobis trado. In capite vero dicti termini reddatis michi dictam alqueriam cum bovis et aliis aparatibus suis et tot guareta que admodum vobis trado. Ita quod, si boves morte sua et sine culpa tua obierint et amissi fuerint, ego restituam, set, si vestro vos teneatis restituere. Ad hec nos Bernardus et G. predicti hec recipientes promittimus dictam alqueriam, ut dictum est cum bovis in dicto termino reddere et partem

vestram expletorum dare, et esse legales et fideles super omnia nostra, et alia attendere. Et hec juramus.^d

a. Crida que remet al final del document. b. Segueix repetit suis. c. Il·legible. d. Instrument no ratllat amb línies verticals.

119

1240, juliol, 7.

Establiment d'un molí atorgat per Bernat de Bleda a J. Moliner i la seva muller Berenguera. Bernat de Bleda té el molí per compra a Guillem de Graner a la vall de Canet, sota el domini de Gastó. Els establits hauran de donar quatre parts del guany al Bernat de Bleda i una cinquena part per a ells. Tindrà sempre aigua directa de la cèquia. Fadiga de 10 dies. Es salven els drets dels senyors directes.

<ECR 343, foli 272 doc. 2>

Nonas julii.

Bernardus de Bleda per me et meos dono et stabilio tibi J. Molendinario et uxori tue Berengarie et vestris quoddam molendinum quod ratione acquisitionis mee habeo et per Guillelmum de Granerio teneo in Val<le> de Caneto, sub dominio domini Gastoni, cum suo casali, et molis et omnibus aparatibus que ibi sunt, in hunc modum: quod dabis michi vel cui voluero quatuor partes de omnibus lucris et bonis que Deus, et tu accipias quintam partem, \et tenearis semper tenere cequiam condirectam. Et ego convenio solvere vos et constituo dicto Guillelmo de Granerio/ Ad hec ego J. hanc donationem recipiens promitto vobis quartam partem vestram vobis fideliter donare et ero vobis Berengaria et fidei perpetuo. Et ad fatigam X dierum, salvo iure et senioratico vestro; et salvo censu, iure et senioratico dicti Guillelmi de Granerio. Et faciam tenere perpetuo. Et salvo iure domini Gastoni in omnibus. Et non tenearis dare de gallinis vel porcis vel de alio nutrimento que tu ibi teneas et^b beneficiorum et missiones loccandi fiat de omni. Testes F. de Bleda, Bernardus Spertus, Berengarius Bleda et Bernardus de Cheralto. Et hec ego J. juro.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals. b. Segueix il·legible ratllat.

120

1240, juliol, 7.

Contracte de parceria de l'alqueria de Benifila i rafal Alharic al terme d'Artà que atorga Miquel Nunis a Guillem Ainri, al seu germà, i Falcó Eynis. Entrega també una parella de bous, els aparells per llaurar i animals. Durant el primer any la sembra, tritura, abobs i collita es repartiran mig per mig. En acabar el termini hauran d'entregar tots els animals i aparells.

<ECR 343, foli 272 doc. 3>

Michael Nunis cum presenti carta trado et comendo vobis Guillelmo Ainri et fratri tuo \Folconi Eynis/^a, laboratorem (sic), quantum poteris laborare cum duobus paribus bovum in alquerias meas quarum una vocatur Benifila et alius Raal Alharic, quas habeo in termino de Artano; et trado vobis duo paria bovum cum reliis et aliis aparatibus suis; et trado tenedoque vobis XVI oves et XIII capritos; et convenio vobis acomodare semen necessarium dicte laborationi et recuperare in area, videlicet, primo anno deinde

mitamus medium pro medium, in hunc videlicet modum: hec predicta vobis trado quod de omnibus expletis terre et fructibus ovium et caprarum des mihi fideliter medietatem et tu accipias aliam medietatem, salvis tamen michi dictis ovibus et capris que tibi trado; et convenio mitere medietatem in missionibus triturandi, et exarcolandi et defferendi bladum [.]^b; et convenio vobis acomodare X quarteras ordeï ad opus victus quas accipiam in area quarum ordeï ad opus recipiam in area. In capite vero termini reddatis michi laborationem et boves cum apparatus que vobis trado et areta (sic) ad modum vobis trado et oves et capras. Ita quod si boves obierint vel amisi fuerint sine culpa tua ego restituam, set, si vestra teneamini vos restituere; et hec trado hinc ad quatuor expleta ex omnibus levata collecta. Ad hec nos predictus Michael hec facere, habere et tenere per totum dictum terminum. Ad hec ego Guillelmus Aymi et Folconus frater eius hec recipiente promitto dictam laborationem fideliter laborare et bene; et eandem in dictum terminum reddere cum dictis bovibus, et capris, ovibus, et reliis et apparatus dictorum bovum, et partem vestram fideliter dare et esse vobis legales et fideles. Obligamus bona nostra, et hec juramus hec attendere et complere, et intelligo quod ego non possim vobis auferi hec predicta per totum dictum terminum nec vos michi dimittere nisi fuerit de voluntate mea. Testes Petrus Sanxis, Obertus Parmesa, Raimundus Bona Fos et Raimundus Balma.^c
Per alphabetum.

a. Folconi Eynis interliniat al damunt d'il-legible ratllat. b. Il-legible. c. Instrument no ratllat amb línies verticals.

121

1240, juliol, 7.

Ápoca atorgada per Ramon d'Olesa a Bernat de Bleda i F. Moliner dels deutes que li devien per raó del molí que tenen per ell.

<ECR 343, foli 272v doc. 1>

Raimundus de Olusa profiteor et recognosco vobis Bernardo de Bleda et \F.^a Molendinario \vos solvisse michi/ omnes debitos que michi debetis ratione illius molendini quod per me tenebatis hunc in diem presentem cum carta et sine carta. Unde quare sum paccatus facio vobis finem et pactum de non petendo prout melius potest dici. Renuncio, et cetera. Si forte carte apparuerint debiti sint casse, et presens habeatur firma.^b

a. F. interliniat al damunt d'il-legible ratllat. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

122^a

1240, juliol, 9.

Venda d'una quarta part de lucre i millora que efectua J. Figuera a G. de Lleida del benefici que obtingui del viatge que fa amb la nau d'Arnau Calafat de 22 remes a Hispania.

<ECR 343, foli 272v doc. 2>

VII idus iulii, anno Domini MCCXL.

J. Figera vendo G. de Yllerda quoddam quartonum partis pro lucri et meliori que Deus michi dederit in viatico quod facio in Yspaniam cum barcham Arnaldi Calafati de XXII

remorum, a ratione XXXVI partium de precio sum paccatus eundo, vendendo, et campum vel campos faciendo dono sine remisse ad terram de Maioricis. Super omnia bona mea. Et ego Arnaldus Calafati promitto donare quarta partis dicti cum ipso et sine eo dare. Testes Arbertus de Terrachona et Petrus Bay.^b

a. Al marge esquerre hi ha una creu dibuixada amb els braços acabats en un punt. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

123^a

1240, juliol, 9.

Contracte de parceria per 6 anys de l'alqueria Benifarda del terme de Santueri atorgada per Abraham Alfachim de Tortosa a Bernat i G. Pla, germans. S'entrega també dues parelles de bous amb els seus paraments, relles i un ase necessaris per treballar la terra. Les despeses de sembrar, triturar, abonar i recollir es repartiran mig per mig. Al final del termini es retornaran tots els animals i coses entregades.

<ECR 343, foli 272v doc. 3>

Abraham Alfachim de Tortosa trado et comendo vobis Bernardo de Plano et fratri tuo G. et vestris terram quantum laborare poteritis \de meliori que sit in alqueria/ cum duobus paribus bovum in alqueria mea \et fratris mei Jucef/ que dicitur Benifarda quam habeo in termino Sanctueri et per dominum Nunonem; et cum dicta terra trado tibi duo paria bovum cum quibus laborare bene et fideliter dictam terram <de> pridie venturo festo Sancti Michaelis ad sex annos; et trado vobis relias et paramenta neccessaria dictis duobus paribus bovum; et trado vobis quandam bestiam aseninam cum quam faciatis negocia dicta alqueria retenta nobis quandam domum in presentis possimus res nostras et mitamus unoque anno medium pro medium; et convenio vobis mittere medietatem in omnibus missionibus triturandi, et exarcolandi, et loceandi et colligendi bladium; et trado et comendo in ortum, qui est in dicta alqueria, et arbores, et vineas, et videlicet, ad bene laborandum, et meliorandum, et potandum et fodiendum, in hunc videlicet modum: hec predicta vobis trado quod de omnibus expletis terre et fructibus arborum que Deus dederit in dicta labora detis mihi fideliter medietatem et vobis accipiat aliam medietatem soluto plus iure dominio de comuni dono vobis licitum et posse quod possitis quantum bestiarium tenere volueritis de quo michi dictum aliquid non teneami, \exceptis porcorum quos ibi non tenebatis nisi ad vestram expensam/ tamen sine dampno et missione et dicte alquerie. In capite vero dicti termini reddatis mihi dictam terram, et boves cum aparatibus, et reliis et bestiam asininam que vobis trado. Ita quod, si boves et bestiam que vobis trado sine culpa vestra morte sua obierint vel amiserint, ego restituere, scilicet, si vestra vos teneatis restituere. Et ita convenimus habere vobis facere tenere per totum dictum terminum sine contradiccione alicuius persone. Ad hec nos Bernardus et G. hec recipientes promittimus vobis dictam terram et boves [.]^b que nobis traditis in dicto termino reddere et partem vestram ut dictum est fideliter dare et <esse legales et> fideles et vel in omnibus et juramus et obligamus bona nostra. Testes. Et promitto vobis firmare manu mea et firmavit.^c

a. Al marge esquerre debet II denarios. b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, juliol, 9.

Procuració en forma de donació atorgada per Porrassa al seu marit F. de la vila de Porqueres (Pla de l'Estany) de la plena facultat per a poder vendre i establir les seves propietats: cases, horts, terres, alqueries i altres possessions i per a poder vendre bestiar i altres béns mobles que tenen a Mallorca, Catalunya i altres bandes.

<ECR 343, foli 273 doc. 1>

Porresa cum presenti carta dono, concedo et laudo tibi F. de Villa Porcorum, viro meo, plene [.]^a et posse quod possis vendere aut stabilire cuicumque aut quibuscumque volueris omnes honores nostras tam do<mos>, ortos, terras, vineas et alquerias quam alias possessiones ubique sint et potest vendere omnes bestiarum et <omnias> alias res mobiles que nos habemus in terra de Maioricis vel in Catalonia et aliquibus partibus. Ita quod <cedo> omnes actiones et vis meum reales et personales michi ibi vel ex inde competente et competere quacumque omni vendere, emere vel stabilire de predictis honores et rebus faceretis. Ita laudo et concedo tamquam si autem personaliter tenere et facere, promittens vel ratione sponsalicio vel meos non contraveniam et hec juro ut melius potest dici vel venire. Testis Bernardus de Bono Astre.^b

a. Part il·legible corresponent a tres paraules. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, juliol, 9.

Contracte de servei pel qual Pere i Bernat F. de la vila de Porqueres (Pla de l'Estany) es posen al servei de Ferrer de la mateixa vila al qual li prometen fidelitat i homenatge com a homes seus. Ferrer es compromet a donar aliment, vestit i calçat. Els deixa sembrar cada any amb els seus bous, partint el benefici a mitges. Els hi dóna una cabra i una ovella de les quals poden disposar lliurement. Quan es produeixi la mort de Ferrer seran lliures de qualsevol compromís.

<ECR 343, foli 273 doc. 2>

Petrus F. de villa Porcorum et Bernardus F. de villa Porcorum promittimus et bona fide convenimus vobis Ferrario de villa Porcorum et tuis quod dum vita tibi comes fuerit maneamus vobiscum \vel cum quo vos volueris/ et servamus vobis bene et fideliter pro posse nostro, promittentes quod a vobis non recedamus vel aliquid de vestro non porteribus quod <si> facerimus quod possis nos capere ubique tamquam homines vestri. Et hec promittimus sub fide homagii a vobis prestitum manibus et orem nostris propriis corporaliter. Ad hec ego Ferrarius predictus promitto vos colam sanum et infirmum, et dare vobis victum et vestitum \et calciatum/ pro vobis debuerint; et promitto vobis licitum quod per unoquoque anno possitis seminare cum nostris bovis unusquisque nostrum medietatem quarum predictis ubique vos laboraverimus, de quarum rebus sive expletis que Deus ibi dederit habeas ad omnes vestras voluntates sic quod nobis aliquid medietatem dare tenearis vel alicui pro me. Post obitum vero meum sitis liberi et alforres et possitis ire, manere et redere ubique ad vestras voluntates, sine vinculo alicuius persone. Et dono vobis unam capram et unam ovem quam totius quarum nil me dare teneamini nec de alio bestiaro \vel rebus/ que poteritis adquirere vel habere sine dampno tamen meo. Testes desuper.^a

Tradatur Bernardo de Bona Astre.

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

126

1240, juliol, 9.

Donació per esponsalici que atorga Domènec d'Arbúcies a Ermessén, muller seva, filla de Ramon de Collars, de la meitat de tots els seus béns.

<ECR 343, foli 273 doc. 3>

Dominicus de Argucies dono tibi Ermessendi, uxori mee, filia quondam Raimundo de Collario, pro tuo <sp>onsalicio medietatem omnium bonorum que modo habeo vel in antea domino concedente ubique locorum adquisiero. Et habeas dictam medietatem dictorum omnium bonorum meo teneas cum infantibus et sine infantibus, et cum marito et sine marito, et ad <obi>tum meum habeas omnem dictam medietatem dictorum bonorum ad omnes tuas voluntates libere faciendas, sine vinculo alicuius persone, et cetera.

a. Ratllat i anotat al damunt dampnata et non facta. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

127

1240, juliol, 9.

Donació que atorga Ermessén a Domènec d'Arbúcies de la meitat de tots els seus béns.

<ECR 343, foli 273 doc. 4>

Et ego Ermessendis facio tibi Domenec similiter donatione tibi medietatem omnium bonorum ad formam promissam.

a. Ratllat i anotat al damunt dampnata et non facta. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

128

1240, juliol, 11.

Donació mig per mig entre els conjuges Domènec d'Arbúcies i Ermessén per tota la seva vida fins la mort. Mentre són vius cadascú pot disposar de la seva meitat.

<ECR 343, foli 273 doc. 5>

V idus julii.

Domenec de Argucies profiteor et recognosco et ego Ermessenda, filia dicti Raimundo, predicti recognosco alter alteri quod sumus maritum et uxorem. Ita quod quicquid modo \omnia bona/ habemus vel habere debemus, habeamus et teneamus omni tempore vite nostre et ad obitum nostrum habeamus medium pro medium, et possis unisquisque nostrum de medietate sua omnes suas voluntates, sine contradictione alicuius. Testes F. de Turrecelle et Petrus Scriba.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, juliol, 11.

Comanda que Bernat de Queraltó reconeix tenir de Pere Vidal sobre un sarrarí de nom Rossafi que va costar a Pere Vidal 40 sous melgoresos i que Bernat Queraltó, en el seu viatge cap a València, ha de rebre el preu de la seva redempció estipulada en una talla de 40 besants d'argent. A la tornada del viatge Bernat Queraltó li ha de pagar a Pere Vidal els 40 sous melgoresos i del lucre obtingut acorden repartir-se la meitat per cadascú, una vegada abonades les despeses que ocasioni el captiu.

<ECR 343, foli 273v doc. 1>

Bernardus de Cheralto profiteor et recognosco tibi Petro Vite quod de tuis propriis denariis emi quendam sarracenum nomine Rossafi. Precio, videlicet, XL solidorum melgarensium, quam sarracenum ego porto in presenti viatico quod facio apud Valenciam causa recipiendi redempcionem dicte sarraceni, scilicet, XL besantes argenti pro quibus ipse se talavit. Unde promito tibi et tuis quod in reddere presentis viatico reddam tibi integritur et in pace dictos XL solidos melgarenses quos tu obtulisti ad emendum dictum sarracenum et quod dictum tibi de dicti omni lucro quod des nobis in sarraceno dederit, exceptis missionibus quas in ipso sarraceno fecero medietatem fideliter et ego accipiam aliam medietatem. Et ut hec attendere. Obligo omnia bona mea. Testes Petrus Ferriol et G. Tonsoris.

130^a

1240, juliol, 14.

Donació per esponsalici que efectua Esteve Mascaró a Gueraula, esposa seva, de la meitat dels seus béns.

<ECR 343, foli 273v doc. 2>

II idus Julii.

Stephanus Mascaronus dono tibi Geralde, dilecte uxori mee, per tuum sponsaliciu medietatem omnium bonorum meorum que modo habeam, simile antea dono, concedo acquisitiones \ambo/ habeas, et cetera. Et ad obitum meum habeas medietatem dicte medietatis dictorum omnium bonorum meorum, facias omnes voluntates, sine vinculo alterius; alia medietate dicte medietatis dictorum bonorum revertantur infantes, si vero infantibus defuerint dictam medietatem que est assignata infantes revertantur michi vel meis propinquis. Testes Petrus de Cumbis et Berengarius Filoli.

a. Al marge esquerra l'abreviatura pa de paccata.

131^a

1240, juliol, 14.

Donació entre vius de Berenguer Fiol a Gueraula, germana seva, de tots els drets que ell té sobre les propietats situades al lloc de la Cugullada al terme de Montmell (Baix Penedès) i que tenen per G. de Bessons i el seu germà.

<ECR 343, foli 273v doc. 3>

Berengarius Filioli gratis et spontanea voluntate dono tibi Geralde, sorori mee, titulo donatione inter vivos omnia iura mea michi compete et competere, voce materna vel paterna, avitica sive legitima vel modis aliis in omnibus honoribus vel rebus que

haberent vel habere debent. *Et habebant in termini Montes Mesel in loco dicto Cucuyada et tenebant vel tenent per dominum G. de Bessons et fratrem suum ad omnes tuas voluntates faciendas, salvo iure dictorum dominorum sine mea et meorum contradiccione, et cetera. Et testes desuper. Firmavit Ermessendis, uxor Berengarii Filioli. Tradatur Petro de Cumbis ambas.*

a. Al marge esquerre l'abreviatura pa de paccata.

132

1240, juliol, 14.

Contracte de servei pel qual Pere de Riudoms s'obliga amb Ferrer de Bell-lloc per un any. Ferrer es compromet a donar aliment, vestit i 25 sous barcelonesos.

<ECR 343, foli 273v doc. 4>

Petrus de Rivo Ulmorum promitto tibi Ferrario de Bello Loco et tuis quod de presenti die qua presens scribitur cartam ad unum annum promittens quod infra hunc termino, et hec juro, et obligo bona mea. Et ego Ferrario promitto tibi dare victum et vestitum prout te decuerit et colam sanum et infirmum; et dare pro solidata XXV solidos Barchinonensis; et inde obligo bona mea, et cetera. Testes Bernardus de Sancto Anni et Arnaldus, capellanus Sancte Eulalie.

Tradatur Bernardo de Sancto Anni.

133

1240, juliol, 16.

Debitori de Bernat Bardoner i el seu fill G. a favor de Ferrer de Pontamà, com a procurador de Maria de Coll i el seu fill Pere, de 215 sous barcelonesos. Es comprometen a retornar 50 sous per Nadal, per Pasqua 50 sous més, per Santa Maria del mes d'agost 50 sous més i per Nadal de l'any vinent els 50 sous restants.

<ECR 343, foli 273v doc. 5>

XVII Kalendas augusti, anno Domini MCCXL.

Bernardus Bardoner et G., filius eius, uterque pro toto debemus tibi Ferrario de Pontamano, procuratori Marie de Colle et Petri, filii eius et nomine eorum, CCXV solidos barchinonensis, valente marcha argenti LXXXVIII solidos, quos dicta Maria et filio suo Petri habuisse et recepisse; profiteamur super quibus exceptis peccunie numerata de quibus promitto (sic) tibi solvere L solidos barchinonensis in primo venturo festo Natale, et in proximo venturo Pasche L solidos, et de proximo festo sancte Marie augusti ad unum annum L solidos, et de proximo festo Natale Domini ad unum annum alios L solidos, sine omni dilacione et excusa; super omnia bona nostra. Testes G. de Granerio et Arnaldus de Cervaria.

134^a

1240, juliol, 16.

Contracte de parceria del terreny que Bernat de Bassa i Domènec de Teixeda tenen al costat de Ciutat a Pere Sanxo i que tenen per G. de Torroella per tal que ho treballi. Pometen entregar-li un ase. Els fruits que s'obtinguin convenen repartir-los a mitges.

<ECR 343, foli 274 doc. 1>

Bernardus de Bassa et Dominicus de Texeda tradimus et comendamus tibi Petro Xanxo hinc [.]^b paschatis quoddam territorio que habemus iuxta civitatem et tenemus per G. de Turrice<lla> ad bene laborandum et meliorandum sicut tibi assignamus et terminamus; et nos promittimus tradere quandam <asi>num vel asinam, valente X solidos, cum quibus facias negocia orbis et tu facias missio<nibus> tam seminorum quam aliarum que opus fuerint dicte ordeï, in hunc modum: hec tradimus quod levato [.]^c [.]sepa que modo ibi est des nobis^d de omnibus expletis sive fructibus que Deus ibi dederit fideliter medietatem et tu accipias aliam. Et nos promittimus solvere censum domino predicto. In capite termini, reddas nobis et dictum peccundem. Ita quod si ovidem culpa tua obierit vel amisserit tu teneatis reddere et si sine tua nos. Et nos promittimus facere tenere hec per totum dictum temporem. Ad hec ego Petrus promitto hec attendere et esse legale fideliter. Petro de Salvia qui mecum et sine me de predictis teneatur, super bona nostra. Testes.^e
Tradatur Bernardo Bassa.

a. Al marge esquerra l'abreviatura pa de paccata. b. Part il·legible corresponent almenys a dues paraules. c. Part il·legible que afecta a dues paraules. d. Simbol de crida que remet a la següent línia. e. Instrument no ratllat amb línies verticals.

135^a

1240, juliol, 18.

Revocació de procura atorgada per Beatriu, filla d'Arnau Gras, difunt, a Bernat de Riuamitge, per a vendre les propietats que té a la parròquia d'Argentona (Maresme). Firmen els fills d'ambdós.

<ECR 343, foli 274 doc. 2>

XV kalendas augusti.

Beatrix filia, quondam, Arnaldi Gras destituo te Bernardum de Rivo Amitge, virum meum, procuratorem tamquam in rem tuam propriam super vendendis omnibus honoribus et rebus que censualia \et campos et ruviras et hanc [.]^b et omnes alias possessiones/ et etiam omnibus aliis que ego voce aliqua ratione habeo vel habere debeo in parrochia Argentona in loco vocato Puig Speria quod possis dare, vendere, conducere sive alienare omnes predictas honores et facere omnes tuas <voluntates> [.]^c tibi omnem locum meum iura et accipio, et cetera; quicquid inquam feceris ratum habere quecumque vendere, donare, conducere vel alienare tu de predictis honoribus et rebus faciatis cuilibet vel quibuslibet personis. Ita concedo, laudo et aprobo tamquam si a persona tecum similiter esset facta et non contravenire. Et hec juro. Et Ego G. et Petrus firmamus, videlicet, filii eorum. Testes Paschale et Petrus de Cali<dis> et G. de Rivo de Ameya.

a. Al marge esquerra l'abreviatura pa de paccata. b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Part il·legible corresponent a una paraula.

1240, juliol, 19.

Debitori de G. d'Ullastrosa a favor de Iucef Aben Sabo per 25 sous i 3 diners melgoresos, pagadors a la tornada del viatge a Hispania amb la barca de Pere Almussara o "al sabut". Deixa en penyora tres capes d'estam fort i fi i una clàmide de llana i cues de conill.

<ECR 343, foli 274 doc. 3>

XIII kalendas augusti.

G. de Ullastrosa debeo tibi Iucef Aben Sabon et tuis XXV solidos \et IIII denarios/ melgarenses, paccaturos in reditu presentis viatici quod modo facio in Yspania in barcha Petri de Almussara vel ad sabut; et impignoro tibi desuper tres capas stameis fortis finem et quadam clamidem bonis panes stameis fortis cum pena conillorum. Ita quod si in termino non solveo dictum debitum dum non expetas licenciam meam vel curie sive alicuius potest vendere vel inpignorare et inde recuperare totum debitum minus fallimento te restituam super bonis meis. Testis G. de Turricella.

1240, juliol, 19.

Comanda mercantil que Bernat de Riera reconeix haver rebut de Pere Rovira per valor de 40 sous melgoresos. Es compromet a invertir-los en el viatge que fa a Barcelona amb el lleny de Bernat Ferrer. Del lucre o guany obtingut cada un en rebrà la meitat .

Alvaro SANTAMARÍA ARÁNDEZ: *Ejecutoria del Reino de Mallorca 1230-1343*, p. 585-586.

<ECR 343, foli 274 doc. 4>

Bernardus de Riaria profiteor tibi Petro de Ruvira et tuis me habuisse et recepisce in tua comanda XL solidos melgarenses quos porto^a implicatos in presenti viatico quod facio in Barchinonam in ligni Bernardi Ferrer et suorum quam implicare convenio illuc vendere et precium legaliter ut melius videam implicare et bonam et fideliter me tibi portare et in omnibus verum dicere et capitale et lucrum in tuum posse et tuorum ad primum venturum festum sancti Michaelis reducere facere, quod levato tuo dicto capitali de omni lucro, quod Deus ibi dederit, habeam ego medietatem et tu aliam medietatem, cum medietatis dicte comendationis eat, maneat et redeat ad voluntatem Dei et ad tuam fortunam et aliam medietatem ad meam.

a. *Segueix repetit porto.*

1240, juliol, 19.

Lloguer per un any de les cases i obrador de Bonaventura Boquet a Folc de Reus. El preu del lloguer és de 100 sous melgoresos, del qual en paga la meitat a començament de l'any i l'altra meitat al final.

<ECR 343, foli 274v doc. 1>

Bonaventura Bocheti constituo tibi Fulconi de Reus, de festo Sancti Michaelis de unio annum, domos meas et operatorium que se tenere cum eis promitens per totum dictum temporis faciam ipsa tibi <tenere> et quod non promitto te de dictis domibus et operatori per aliam personam neque pro me [...] ^a. Ita quod pro logerio dictarum domorum

et operatorii dabis michi C solidos melgarenses quos solvas michi in principio anni meditatem et aliam meditatem in fine. Ita quod dictas domos teneas sic quod non in eis deteriores in eis aliquid non malemitas tue sciente <et non> facias ibi unde minus valerat et faciam tenere per totum dictum temporis. Ad hec ego Folconus convenio hec attendere et complere, scilicet, dictum logerium, ut dictum est, dare et dictas domos et operatorium in capite termini reddere sine contradiccione aliquam, obligo bona mea. Testis Petrus Bocheti et tradatur eidem Petro.^b

a. Part il·legible corresponent a una paraula. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

139^a

1240, juliol, 21.

Venda de mitja quaterada de terra dels consorts Maimó Pelleter i Gueraula a Ramon de Quadrespicaperes. La terra està situada a prop les torres dels rentadors de Ciutat. El preu de venda és de 24 sous melgoresos.

<ECR 343, foli 274v doc. 2>

XII kalendas augusti.

Maimonus Pelliparius et uxor Geralda quisque, in solidum, vendimus tibi Raimundo de Quadris Picaperis et tuis mediam quarteratam terre que donatione domini Regis per liberum et franchum alodium franchum habemus in termino Civitatis, satis prope turres lavanderiarum. Affrontantur ex una in tua honore, et ex alia in honore Boqueti, et ex alia in honore Columbarii, et ex alia in honore Radulf. Accipimus XXIII solidos melgarenses ad omnes tuas voluntates faciendas per franchum alodium, et teneamur de eviccione, super omnia bona nostra. Et ego Geralda promitto quod ratione sponsalicii, et non contravenire ratione sponsalicii vel modis aliis. Testes Raimundus Durandi et Paschale et Bartholomeus de Prato.

a. Al marge esquerra l'abreviatura pa de paccata.

140

1240, juliol, 21.

Venda de la meitat de tot el guany i millora que efectua Pere d'Almussara a Bernat de Brossa del benefici que obtingui del viatge que fa a Hispania amb la barca d'Arnau Ballester i Tamarit. Es compromet a pagar-li, a més, 1 besant d'argent per les despeses.

<ECR 343, foli 274v doc. 3>

Petrus de Almussara vendo tibi Bernardo de Brossa mediam partem ad rationem L partium de omnibus lucris percariis et melioris que Deus me dederit in presenti viatici quod facio in Yspania in barcha Arnaldi Ballistarii et Tamaritis. Tamen eundo <et> redundo, et cetera. De precio sum paccato. Unde in reditu promitto dare super omnia bona mea et ultra hec dabo vobis unum besantem argenti de percatio. Testes Tameritus, Petrus Durfort.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

141^a

1240, juliol, 21.

Contracte de servei per un any pel qual Pere Almunia s'obliga amb Ramon Guitard. Aquest es farà càrrec de l'aliment, vestit, calçat i li pagarà de sou 23 sous melgoresos.

<ECR 343, foli 274v doc. 4>

Petrus Almuniam cum presenti carta promitto tibi Raimudo Gitardo et tuis quod de proximo venturo festo Sancti Petri et Felicis augusti ad unum annum stem vobiscum et serviam, et cetera. Et hec promitto et obligo bona mea et juro; victum, vestitum et calciatum promitto ego Raimundo dare tibi per totum dictum temporis, et colam te sanum et infirmum; et pro solidata XXIII solidos melgarenses quos promitto solvere medietatem in medio temporis et aliter in fine anni, super bona mea. Testes G. Franchus, Martinus de Pals.^b

a. Al marge esquerre l'abreviatura paccata III denarios. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

142

1240, juliol, 21.

Venda d'una esclava blanca de nom Sohora atorgada per S. Balbo a G. de Santandreu, clergue de Sòller. El preu de la venda és de 45 sous melgoresos.

<ECR 343, foli 274v doc. 5>

S. Balbo per me et meos vendo vobis G. de Sancto Andree, clerico de Soller, quandam sarracenam albam nomine Sohora. Precio XLV solidorum melgarensium, ad faciam tenere et de eviccione. Obligo omnia bona mea. Testes Raimundus de Conesa et Jacobus de Monte Albo.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

143

1240, juliol, 21.

Reconeixement de deute de Pere Tamarit a favor de Bernat de Brossa per 7 diners melgoresos per raó d'un escut que ha comprat.

<ECR 343, foli 275 doc. 1>

Petrus Tamaritus debeo tibi Bernardo de Brossa et tuis VII solidos melgarenses, ratione c[.]^a scuti quod a te emi; et convenio eos solvere in reditu presentis viatici quod facio in Yspania <in barcha> nostra et sociorum; super omnia; vel^b ad sabut salvos in terra. Testes^c

a. Part il·legible corresponent a dues paraules. b. Vel està escrit damunt terra. c. Instrument no ratllat amb línies verticals

1240, juliol, 21.

Venda d'una quarta part del guany i millora que efectua Jaume Tapiador a G. de Lleida del benefici que obtingui del viatge que farà a Hispania amb la barca de Robert.

<ECR 343, foli 275 doc. 2>

Jacobus Tapiador vendo tibi G. de Yllerda et tuis quoddam quarteronum partis de omni <lucri> que Deus michi dederit in presente viatico quod facio in Yspaniam in barcha Roberti quam michi Petro Sanci^a mittit. De pretii sum solutus. Et convenio delibare campo et campas faciendum, et cetera; obligo bona mea. Et ego Janometus promitto hec tibi illo convenio dictus Jacobus facere attendere et cum sine eo. Testis Arbertus de Terrachona, et cetera.^b

a. Les dues primeres línies estan ratllades i anotat al damunt dampnata mandato partium et non facta. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, juliol, 24.

Contracte de servei per un any pel qual Ramon de Beldia s'obliga amb G. Honrat. Aquest es farà càrrec de l'aliment, vestit i calçat.

<ECR 343, foli 275 doc. 3>

IX kalendas augusti.

Raimundus de Beldia cum presenti carta promitto tibi G. Onrat et tuis quod de proximo festo Sancti Ja<co>bi et Cucuphatis ad unum annum stem vobis et serviam, et obligo. Ego promitto dare victum et vestitum prout^a te deceat et colam te sanum et infirmum; obligo bona mea et si quis hec alteri frangero instanter me penam XX et in super hec maneat firmum et obligo alter alteri pro penam omnia bona nostra. Ad hec ego G. Onrat pro<mitto> tibi quod faciam tibi custodiri quantas bestias minutas tu ponas cum meis quod michi vel alicui pro me dicti aliquid non tenearis. Testes Bernardus de Fonte et Petrus Tonsoris.^b

a. Les dues primeres línies estan ratllades i anotat al damunt dampnata et non facta mandato partium. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, juliol, 26.

Contracte de parceria per 6 anys de l'alqueria Rafal Abinyola, situada al terme d'Esporles, atorgada per Jucef Mochatil a Bernat Marquès i Miquel de Valls. Jucef es queda amb una sisena part de la producció de pa. La producció dels arbres fruiters, vinya i oli es repartiran en dues meitats. Les despeses també seran mig per mig. Al final del termini s'ha de retornar l'alqueria.

<ECR 343, foli 275 doc. 4>

VII kalendas augusti.

Jucef Mochatil per me et meos trado et comendo tibi Bernardo Marches et Michaeli de Vallibus <de> hinc inde ad sex annos continuos, scilicet, de proximo festo Sancti Michaelis ad sex annos alqueriam meam que dicitur Raal \Abinyola in termino de

Sporles/, cum omnibus terminis pertinenciis, olivaris, et arboribus et vineas suis ad bene et meliorandum. Ita quod vos laboretis cum vestris bestiis sive bovis et faciatis omnes missiones neccessarias dicte alquerie de vestro proprio. Ita quod de omni fructus panis que Deus dederit in dicta alqueria detis michi sex partem fideliter; et de omnibus fructibus arborum, et vinearum et de olei facto/^a detis michi medietatem et vos accipias aliam medietatem. Tamen ego mittam medietatem in missione colligendi olivas et faciendi oleum et vos aliam medietatem. Ita quod in capite termini reddas michi dictam alqueriam. Ita quod si in capite primi anno, de primo usque ad terminum ad bene potandum vineas, et exermendum arbores, et fodiendum. Et ego convenio facere tenere et habere hec per totum dictum terminum. Et nos predicti promittimus hec bene et fideliter laborare et iura vestra fideliter dare medietatem, obligamus bona nostra. Retento michi unum hospitium in dicta alqueria ubi teneatis res vestras, soluto tamen plus iure dominio de comuni sicut in carta acquisitionis inde continetur. Testes Petrus de Sappatello, et G. de Frexenet, Arnaldus G.^b
Promittit firmare manu sua et firmavit.

a. Vinearum et de olei facto interliniat al damunt de olivariarum ratllat. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

147^a

1240, juliol, 28.

Donació per sponsalici atorgada per Berenguer Buscalles a F., muller seva, de la meitat de tots els seus béns, mobles i immobles. Podrà disposar en vida de la meitat, l'altra meitat reverteix en els fills comuns, si no hi ha infants és tota de la muller. A més en concepte de millores de la meitat dels béns li corresponen a la muller 50 sous de moneda corrent de Mallorca dels quals pot disposar lliurement.

<ECR 343, foli 275 doc. 5>

V kalendas augusti.

Berengarius Buschayes dono tibi F., dilecte uxori mee, per tuum sponsaliciu medietatem omnium bonorum meorum, mobilibus et immobilibus, de qua habeas medietatem ad obitum ad omnes voluntates tuas faciendas, alia medietas revertatur infantibus de me in te procreatis, si infantis <defuerint> habeas dictam totam medietatem dictorum bonorum meorum, ad omnes tuas voluntates faciendas. Et etiam pro melioramento habeas in medietatem michi residua L solidos monete curribile Maioricarum ad omnes tuas voluntates faciendas, sine vinculo alicuius persone. Testis G. Abadenchis et cetera.

a. Al marge esquerre l'abreviatura pa de paccata.

148

1240, juliol, 28.

Talla de redempció de captivitat atorgada per Adam Soberats a Mafumet, sarraí seu, per un preu de 50 besants d'argent que ha de pagar en 5 anys. A més li entrega un hort que Adam té al costat del molí de Ferrer d'Olzet i un ase. Haurà d'entregar la meitat dels fruits que reculli de l'hort. Al final de 5 anys haurà d'entregar l'hort.

<ECR 343, foli 275v doc. 1>

Adam Soberatius profiteor et recognosco tibi Mafumeto, sarraceno meo, te venisse mecum ad o[.]^a et manifestam compositionem et talam redemptionis vite de qua debes michi dare L besantes arg<en>ti quos solvis infram V annos per terminos constitutos \super ego et composicione meus/ inter nos et te tamen quamcicius tu solvetis michi dictos V besantes, scilicet, si in medio istorum V annorum in^b capite annorum vel termini vel quanto deinde sis libre et alforre. Tamen comendo tibi quedam ortum quod habeo iuxta molendinum Ferrario de Olzeto in clauso templi; et trado tibi quendam asinum cum quo facias negociam dicti orti et teneas ipsum et labores bene et fideliter hinc usque ad quinque annos continuos et completos. Ita etiam quod tu si opus fuerint defferrans cum dicto assino bladum nostri hospitii ad molendinum et revertaris et lignam similiter defferas ad opus domus. In hunc modum hunc ortum tibi trado quod de omnibus expletis que Deus dederit in dicto orto des michi medietatem et tu accipias aliam; soluto cum plus sensu domini \de Episcopi/ tamen tu facias tibi omnes missiones dicto orti necessarias et vivas de tuo proprio per totum dictum temporis cum expletitis similibus que tibi comendo cum [.]^c. In capite termini reddas michi dictam <asinam> cum dictum ortum.^d Ita quod si dictus asinus infra hunc te obierit tu mittas alium ibi, et sit cuius si quod michi de eo aliquid non des, immo sit tuus vel illam quam ibi mitto si in capite termino erat suum. Ego Mafumet promitto hec attendere et laudo et esse legale et fidele; obligo bona nostra. Testes Petrus de Valle, Petrus de Cumbis et Berengarius Fiol.^e

Dixit G. Alegrech quod dictus Mahomet solvit de^f dicta redempcione C solidos melgarenses.

a. Part il·legible. b. Segueix repetit in. c. Part il·legible d. Segueix cancel·lat et assinum. e. Instrument no ratllat amb línies verticals. f. Segueix repetit de.

149

1240, juliol, 28.

Venda d'un quartó, de 40 parts, del lucre atorgada per Pere Ball a Bernat de Brossa del viatge que ha de fer amb la barca d'Arnau Calafat de 22 remes.

<ECR 343, foli 275v doc. 2>

Petrus Bay vendo tibi Bernardo de Brossa et tuis unum quartonum partis, ad rationem XL partium, totius lucri precarii et melioramenti que Deus dederit meliori habeo qui scridatur ad omnium, exceptis proheriis et alieriis, in hec viatico quod facio in barcham Arnaldi Calafati XXII remorum et sum paccatus de precio. Unde in reditu promito dare dictum eunde et redunde et stam, et cetera. Testes Petrus Vite <et> Paschale.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

150

1240, juliol, 28.

Venda de la meitat del lucre que ha d'obtenir atorgada per Arnau Calafat a Bernat de Brossa.

<ECR 343, foli 275v doc. 3>

Arnaldus Calafati vendo tibi predicto Bernardo de Brossa mediam partem ad parti formam promissam. Testes Petrus de Monita et Gener.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

151^a

1240, juliol, 31.

Donació d'aixovar que otorga Pere de Girona a la seva filla Maria per raó de matrimoni amb Bernat de Cunilles. L'aixovar consisteix amb la meitat de les cases que té a Ciutat de Mallorca de la part del prepòsit de Tarragona i 100 sous melgoresos. Podrà disposar d'aquest béns segons la seva voluntat.

<ECR 343, foli 275v doc. 4>

Pridie kalendas augusti.

Petrus de Jerunda per me et meos dono tibi Marie, filie Berengarie, uxoris mee, pro tuo exovario ad die nupciarum tuorum, medietatem domorum quas habeo in Civitatis Maioricarum ex parte Prepositi Terrachonensis, sicut instrumento emptionis quam inde feci de Petri Bassa continetur; et damus tibi C solidos melgarenses in rebus, cum dictis omnibus tradimus te legitimam in uxorem Bernardo de Cuniles ad habendum et possidendum in hunc modum: quod de predictis omnibus possis facere^b omnes tuas voluntates faciendas, sine vinculo alicuius persone, ut melius potest dici. Testes G. de Balmes, Petrus Terva[.] et J. Garcia.

a. Al marge esquerre l'abreviatura pa de paccata XII [.] VI. b. Segueix repetit facere.

152

1240, juliol, 31.

Donació per sponsalici atorgada per Bernat de Cunilles a Maria, esposa seva, que consisteix en 200 sous melgoresos, dels quals podrà disposar de la meitat mentre visqui i de l'altra meitat en cas que no hi hagi fills. També fa donació de la meitat dels guanys i millores.

<ECR 343, foli 275v doc. 5>

Bernardus de Cuniles dono tibi Marie, dilecte sponse, per tuum sponsalicio CC solidos melgarenses de quibus habeas medietatem ad tuas voluntates, alia infantibus, si infantibus defuerint dictos CC solidos ad obitum tuum habeas ad omnes tuas voluntates. Item, dono vobis medietatem in omnibus emptionibus, et acquisitionibus et melioras honorum et possessionum que de cetero faciam, habeas omnes tuas voluntates. Testes desuper.

153

1240, agost, 1.

Procura atorgada per Arnau Rotlan a G. Rotlan, germà seu, per a vendre les propietats que té al terme de Sant Feliu a la parròquia de Llagostera (Gironès).

<ECR 343, foli 276 doc. 1>

Kalendas augusti, anno Domini MCCXL.

Arnaldus Rotlandus constituo te *G. Rotlandi*, fratrem meum, procuratorem rerum tamquam in rem tuam <propiam> super vendendis omnibus honoribus et rebus que ego habeo voce paterna vel materna sive avitici vel modis in termino Sancti Felicis sive parrochia de Lagostera, videlicet, tam vineis, campis, bordis, domibus <et> aliis possessionibus. Ita quod tua propria actore possis ea vendere et facere inde omnes tuas vol<un>tates quam [...] ^a at vendicionem tu de predictis omnibus feceris \tamen cum consilio fratris mei et tui Arnaldi Rotlandi/. Ita laudo et concedo ea tamquam si a me persona esset facta decido tibi omnes actiones meas, prout melius dici potest. Testes Bernadus de Monte Pesulano et Arnaldus Trito, Bernardus de Yspania, et Petrus Bassa et etiam omnes illiquid dictis aliquid tenet tibi respondere teneantur in omnibus et testes J. Blandirit et J. Busu.

a. Part il·legible corresponent a una paraula.

154

1240, agost, 1.

Venda d'un quartó, de 40 parts, del lucre atorgada per Folc de Marsella a Bernat de Brossa del viatge que ha de fer amb la barca d'Arnau Calafat de 22 remes.

<ECR 343, foli 276 doc. 2>

Folcho de Marcilia vendo tibi Bernardo de Brossa unum quarteronum partis, ad rationem XL partium, totius lucri percarii et melioris habeatis qui sedant ad iunium, exceptis proheriis et aliaris, in hinc viatico quod facimus in Inspaniam in barcha Arnaldi Calafati et sociorum, videlicet, XXII remorum tam eundo, stando, redundo campum et campos faciendo, et cetera. De precio sum paccatus. Ad hec ego Arnaldus Calafati promitto cum ipso vel sine ipsus Bernardus redundere. Testes Petrus Bay et Petrus Conpany. ^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

155

1240, agost, 1.

Venda d'un esclau sarraí blanc de nom Jafia atorgada per Bernat de Brossa a Bernat Bassa. El preu de venda és de 40 sous melgoresos.

<ECR 343, foli 276 doc. 3>

Bernardus de Brossa per me et meos vendo tibi Bernardo Basse quendam sarracenum album nomine Jafia. Precio LX solidorum melgarensium, et teneamur de eviccione. Super omnia bona nostra. Testes. ^a

a. Manquen els testimonis.

156

1240, agost, 1.

Procura atorgada per Ferrer de Fabriades a G. Rotlan per a vendre les possessions que té al terme de Sant Feliu de Llagostera i Calades (Gironès).

<ECR 343, foli 276 doc. 4>

Ferrarius de Fabriades, \filius quondam Marine et Poncii de Caladis/, cum presenti carta constituo G. Rotlandi super vendendis vel servendis omnibus honoribus tam domibus, vineis, arboribus et aliis possessionibus \et campis/ que ego habeo vel habere debeo in terminis Sancti Felicii de Lagostera et de Caladis. Ita quod illi qui aliquid de meis tenent vel mihi de aliis tenentur tibi respondeant te dando tibi omnes acciones meas, et cetera; quantumcumque vendicionem dum de predictis honoribus [...] ^a quibuslibet per ita laudo ^b et concedo tamquam si a me esset facta vocem patris et matris sive avitici modis aliis, et cetera. Testes Arnaldus Rotlandus J. Busu, J. Blandrich.

a. Part il·legible corresponent a dues paraules. b. Segueix concedo.

157^a

1240, agost, 2.

Comanda que Bernat de Mas té de G. Gaud i Corder 1500 quartans de vi que transporta amb la seva barca cap a València. Li ha de pagar de nòlit 7 lliures jaqueses després de 8 dies d'arribar a València.

<ECR 343, foli 276 doc. 5>

III nonas augusti.

Bernardus de Manso cum presenti promitto vobis G. Gaud et Corderio et vestris quod ego portem in presenti viatico quod facimus apud Valenciam in ligno meo et sociorum MD quarterios vini, pro quibus debetis michi dare pro naulio VII libras jachensis, de quibus debetis me expedisse et solvisse ad VIII dies postquam fuit apud Valenciam, sine omni dilacione et excusa et de super suo vini quod ibi erit de C[.] ^b ultra hos MD quarteries quod solvat ipsem ad rationem V solidorum jachensiorum pro cafitio. Tamen dictum lignum eunte salvo vel maiore parte rebus ad usum maris ad hec nos predicti promittimus alter alteri hec attendere et complere, super omnia bona nostra ut melius. Testes Berengarius de Goloayes et Augustanus et Bernardus.

a. Al marge esquerra l'abreviatura pa de paccata. b. Part il·legible.

158

1240, agost, 2.

Comanda que Jaume de Verí i S. Alemany tenen de S. Assalit de 60 sous melgoresos que convenen a retornar-li a la propera festa de Sant Miquel.

<ECR 343, foli 276 doc. 6>

Jacobus de Veneris et S. Alamenus profiteor S. Assaldo rosso me habuisse in tua comandatione LX solidorum melgarensium quos convenio tibi reddere in primo venturo festo Sancti Michaelis. Super omnia bona mea, et cetera. Testes Bernardus de Podio et S. Lancellonus, et cetera.

159

1240, agost, 2.

Venda de la quarta part de tots els guanys i millores que farà Jaume Tapiador a Guerau de Lleida en el seu viatge cap a Hispania amb la barca de Robert.

<ECR 343, foli 276 doc. 7>

Jacobus Tapiador vendo tibi Geraldo de Yllerda quoddam quarternum partis in viatico quod facio in Yspania in barcha Roberti quam mittit Petro Jenover eundo et redundo, et cetera. Et in reditu promitto dare. Et Petrus Jenover firmat. Et hec super omnia. Testis F. de Turrille.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

160

1240, agost, 3.

Venda de la meitat del lucre atorgada per Arnau de Calafat a G. Mariner del viatge que ha de fer a Hispania.

<ECR 343, foli 276v doc. 1>

III nonas augusti.

Arnaldus Calafati vendo tibi G. Marinerio mediam partem ad rationem XL partium totius lucri percacii et melioramentis que Deus nobis dederit in presenti viatico quod facimus in Yspania in barcha nostra et sociorum. De predicta sum solutus. Unde in reditu promitto eam tradere super bona nostra tam eundo, redundo, et cetera. <Testes> Martror de Minorisa et Nicolaus.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

161

1240, agost, 3.

Venda de la quarta part de tot el guany i millora que obtindrà Jaume Alemany a Martori de Manresa del viatge que farà amb la barca d'Arnau Calafat.

<ECR 343, foli 276v doc. 2>

Jacobus Alamani vendo tibi Martori de Minorisa unum quarternum partis ad rationem predictam de precio super solutione in viatico quod facio in barcha Arnaldus Calafati de eunte omnibus lucris, et cetera; super omnia bona mea. Arnaldus Calafati firma quod faciat hec delibare. Testes desuper.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

162

1240, agost, 4.

Donació per esponsalici atorgada per Bartomeu de Fonollosa a Arsendis, esposa seva, que consisteix en la meitat de tots els seus béns. Podrà disposar de la meitat dels béns lliurement al llarg de la seva vida i de l'altra meitat, en cas que no tinguin fills.

<ECR 343, foli 276v doc. 3>

II nonas augusti.

Bartholomeus de Fonolosa dono tibi Arssendi dilecte sponse quam accipio in uxorem per tuum sponsaliciū medietatem omnium bonorum meorum que modo habeam vel dimitto adquisicionem et habeas tenere posse, et cetera; et ad obitum tuum habeas medietatem dicte medietatis dictorum omnium bonorum meorum et alia medietatem cum infantibus, si infantes deffuerint totam dictam medietatem dictorum omnium bonorum meorum habeas ad obitum tuum ad omnes tuas voluntates faciendas, sine vinculo alicuius persone. Testes Raimundus de Berga et Berengarius de Palaciolo et Raimundus de Curtibus.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

163

1240, agost, 4.

Venda de la meitat de l'alqueria de Alieniassa Zoboach que atorguen els consorts Ramon de Cardona i Ramona a Aimeric Despes. L'altra meitat de l'alqueria és propietat d'Arnau de Vila-rodona i Guieta. El senyor eminent és Gastó de Lancia de qui es salven els drets. El cens s'estableix en 5 quarteres dels fruits i mitja d'ordi per Sant Pere i Sant Feliu. El preu de venda és d'11 sous melgoresos.

<ECR 343, foli 276v doc. 4>

Raimundus de Cardona et uxor Raimunda quisque in solidum vendimus in solidum tibi Aymerico Despes et tuis medietatem meam quam habeo vel habere debemus in alqueria que dicitur Alieniassa Zoboach de quam iam habes aliam medietatem ratione tue emptionis qua simile medietate inde fecisti de Arnaldi de Villa Rotunda et de uxor sua Guieta et tenemus per dominum Gastono de Lancia in insula Maioricarum in prato de Catino, salvo censu, iure, senioratico et fatiga dicti Gastoni de Lancia in omnibus et per omnia sicut in carta emptionis mei Raimundus et vestri plenius continetur, qui census est V quarteriarum fructibus et medio ordeī quantum ad dictum medium annuatim solvere intus dictam alqueriam in festo Sancti Petri et Felicis augusti. Accipimus XI solidos melgarenses, et teneamur de eviccione, super omnia^a bona nostra. Testes Raimundus de Curtibus et G. de Biguis et Petrus de Monte Pavone. Et ego Raimunda juro.

a. Omnia repetit.

164^a

1240, agost, 4.

Donació entre vius atorgada pels cònjuges Bernat de Sallent i Ermessén a Berenguer de Sallent de la mitja jovada de terra que tenen a l'alqueria de Fornari, situada al terme d'Inca, i que tenen per Gerard Cainol.

<ECR 343, foli 276v doc. 5>

Bernardus de Sallento et uxor Ermessenda cum presenti carta, pro multis et gratuitos servitiis que tu Berengario de Sallento nobis fecisti, damus, concedimus et laudamus tibi titulo donatione inter vivos totam illam mediam jovatam terre quam nos habemus in alqueria que dicitur Fornarig quarum tenemus per Gerardo Caynol in termini Inque; sic

quod eam habeas ad omnes tuas voluntates sicut melius potest dici vel scribi, sine vinculo et retentioni nostri vel alia persona, salvo tamen in omnibus iure, senioratico et fatiga dicti Gerardi Caynol in omnibus, sicut in carta acquisitione dicte^b alquerie continetur. Testes G. de Aragone, Arnaldus Gorges et J. Franchus.

a. Al marge esquerre l'abreviatura pa de paccata. b. dicte repetit.

165^a

1240, agost, 4.

Donació per sponsalici atorgada per F. de Romeguera a Benepasa Garrina, esposa seva, que consisteix en la meitat de tots els seus béns, podrà disposar a lliurement durant la seva vida de la meitat i de l'altra meitat en cas que no hi hagi fills.

<ECR 343, foli 276v doc. 6>

F. de Romegera dono Benenpasa Garrina, dilecte sponsa mea, quam accipio in uxorem per tuum sponsaliciu medietatem omnium bonorum meorum mobilium et immobilium, de qua habeas medietatem, dicte medietatis ad obitum tuum ad tuas voluntates faciendas, alia infantibus; et si infantes deffuerint omnem dictam medietatem habeas ad tuam voluntatem faciendam ad obitum tuum, sine vinculo alicuius persone. Testes Arnaldus, capellanus Sancte Eulalie, et Arnaldus de Pernell et Arnaldus de Riaria.

a. Al marge esquerre Paccata II denarios.

166

1240, agost, 6.

Contracte de servei per dos mesos pel qual G. i Ramon de Torroella de Montgrí es posen al servei de G. Canemars, en el viatge que faran cap a Eivissa. G. Canemars es compromet a pagar-los un sou de 8 sous barcelonesos cada mes.

<ECR 343, foli 277 doc. 1>

VIII idus augusti.

G. de Turricella \de Monte Grino/ et Raimundus de Turricella promittimus et convenimus G. de Canemars et v<estris> prima die qua fuerimus apud Evizam stemus vobiscum per duos menses et faciemus pro posse juro h[.]^a fideliter quicquid vos nobis facere mandaveritis et obediemus verbis predictis promittentes quod nos illud [.]^b et [.]^c vobis non recedamus usque in capite dicti termini, et ut hec attendamus obligamus bona nostra. Et ego <G.> promitto vobis unicuique dare pro solidata pro quolibet mense VIII solidos barchinonenses et ad comendandum prout verbis deceant super omnia bona nostra tamen promitto vobis quod solvam ultra hec nautium quod consortatis usque ad Evizam et faci<emus> opus vestrum edendi. Testes Petrus de Vermol, Raimundus de Grau.

a. Part il·legible corresponent a una paraula. b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Part il·legible corresponent a una paraula.

1240, agost, 8.

Entrega en custòdia per un any de 32 animals –entre bous i vaques de diferents edats– per part de Pere de Moranta a Domènec de Castell. Rebrà com a paga 30 sous melgoresos, dels que li paga 15 sous en aquest moment. Pere de Moranta pot recuperar els animals abans de l'any. Actua com a fiador Bonaventura de Moranta.

<ECR 343, foli 277 doc. 2>

VI idus augusti.

Petrus de Moranta trado et comendo Domenie de Castro XV vaccas de explete et V bravos et VII bravos boves et III bravos de III annos et II vitulos qui mamen. Ita sunt XXXII bestias ita quod eas custodias et teneas de primo venturo festo Sancti Laurencii ad unum annum et facias custodiri vel custodias. Et ego convenio dare tibi XXX solidos de quibus iam tibi dedi XV solidos; et si fidele ego voluere recuperare dictas bestias ante dicto termino quod tu reddas mihi eas; et ego solvam secundum tibi pertinuerit secundum predictum logerium, ut dictum est. In capite vero termini convenio vobis reddere dictas bestias quas tibi tua et comendo cum fructibus que inde exierint ad hunc modum: quod si aliqua vel aliquam istarum bestiarum obierit vel amissi fuerint morte sua, sine culpa tua, non modo non tenearis, scilicet, si tua tenearis. Ad hec ego Domenie predicti laudans et confirmans hec promitto attendere et complere bona fide, super omnia bona mea. Fideiussor Bonaventura de Moranda, super bona mea. Testes G. de Balmes et Sanxius de Sadoa.

1240, agost, 8.

Entrega en custodia de 60 ovelles que Serena, vídua de G. de Santmartí, reconeix tenir de part de Pasqual, fill seu. Pels fruits que n'obtingui rebrà 100 sous melgoresos.

<ECR 343, foli 277 doc. 3>

Serena uxor quondam G. de Sancto Martino profiteor et recognosco tibi Paschali, filio meo, me habuisse et recepisse in tua comendatione LX oves de explete quas convenio facere custodire ad tuum profitui bona fide. Ita quod de fructibus quod inde exierint solvam me de C solidorum melgarensium quos tibi acomodavi et solutis dictis C solidos michi, ut dictum est, omnes predictas oves sicut melius Deus eas salvaverit cum fructibus me perceptis, exceptis dictis fructibus de quibus me debeo persolvere, ut dictum est, convenio tibi vel qui volueris dare, reddere et delibare quandocumque tu volueris vel [...]a mandatario sine omni excusatione, super omnia bona mea. Testes G. de Jerunda et Petrus de Boscho.^b

a. Part il·legible corresponent a una paraula. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, agost, 8.

Venda d'un hort dels consorts Arnau de Sala de Caldes i G. a Pere Baster. L'hort el tenen en franc alou a la porció dels homes de Tarragona a Ciutat de Mallorca. El preu de venda és 12 sous melgoresos.

<ECR 343, foli 277 doc. 4>

Arnaldus de Sala de Calidis et uxor mea G. vendimus in solidum tibi Petro Baterio et tuis quoddam ortale quod per franchum alodium habeo in Civitate Maioricarum de porcione Terrachone. Affrontatur ex una parte in via, et ex alia parte in honore hominum Marcilie, et ex alia in honore Petri de Comabella, quondam, ex alia parte in honore Baledoni. Accipimus XII solidos melgarenses et teneamur de eviccione, super omnia bona nostra ad omnes tuas voluntates faciendas. Testes J. de Calidis et Petrus de Alc[.]^a et Bernardus Baster. Et ego G. juro.

a. *Part il·legible.*

170

1240, agost, 8.

Comanda mercantil que Llätzer Domènec té per J. Abennàsser de 82 besants i 3000 d'argent en flassades i alocs de Menorca que portarà en el proper viatge cap a Ceuta amb la barca de S. Obert de Tràpani, els diners que tregui de la venda comprarà cera. Els guanys es repartiran al quart.

<ECR 343, foli 277 doc. 5>

Lasarus Dominici, arcinus, profiteor et recognosco tibi J. Abennaser et tuis me habuisse et recepisse in tua comandatione LXXII besantes et III milareses argenti implicatos in flassatis de Minorica et in alhogs de Minorica que portare in presenti viatico quod facio apud Ceptam in barca S. Oberti de Trapena et promitto illiud hec vendere et precium quod inde habuo legaliter implicare in cera et reducere dictam ceram in tuum posse vel tuorum sicut dictus sal<vaverit> et bonam fidem et legalitatem inde tibi potest et in omnibus verum dicere. Ita quod de omni lucro quod Deus ibi dederit, levato tuo dicto capitali, habeam quartum minimum; hec tamen presens comanda eat et maneat ad voluntatem et ad tuum rese gum. Testes Bernardus de Gardia et G. Cabrer.

171

1240, agost, 8.

Donació atorgada per Pere Pasqual a Berenguer Terrades de tots els drets i accions legals en el deute de 93 sous melgoresos que Joan de Seva li deu, el faculta per exigir-los davant la cúria.

<ECR 343, foli 277v doc. 1>

Petrus Paschale \de [.]^a/ cum presenti carta dono, laudo, concedo tibi Berengario de Terradis omnem ius, dominium et actiones que ego habeo vel habere debeo in omni illo debito XCIII solidorum melgarensium quos Johanni de Seva michi debet cum eas que in eadem quam tibi trado cum omnibus iuribus, et cetera. Ita quod tua propria actori possis dictum debitum posis demandare, exigere et replicare in curia et extra curiam, in iudicio et extra iudicium, et etiam, videlicet et possis ibi vel ex inde facere omnes tuas voluntates et quemadmodum ego possem ante huius modo cessionem quamcicius tu de predicto debito solutus fueris deinde clamo et apello predictum Johanem de eodem quitium et immunem prout melius potest dici, et cetera. Testes Berengarius Thome et Petrus Juliolo.

a. *Part il·legible corresponent a una paraula.*

1240, agost, 9.

Àpoca atorgada per Arnau Vilarí a Pere Domènec d'haver rebut 52 ovelles de Pere Vilarí, difunt, germà seu. En compliment del manament del bisbe i de Miquel Nuñiz.

<ECR 343, foli 277v doc. 2>

V idus augusti.

Arnaldus Vilari per me et meos profiteor et recognosco Petro Dominico te dedisse et reddisse michi LII oves quas Petri de Vilari, quondam, fratris meo \quas Michael Nuniz [.]^a/ et hec mandata causa et voluntate dictum Episcopum et Michael Nuniz. Unde quarum de predictis omnibus a te bene paccatus sum, sicut ad mea voluntate per me et meos et per omnes heredes et successores dicti Petri, fratris mei, facio tibi bonum fidem perpetuo et pacto de non petendo, et si forte aliqua persona ratione mei vel heredem dicti Petri, fratris mei, te (sic) de dictis omnibus donationem vel in causam traherit vel aliqua missione gravamine faceris; ego convenio restituere super omnia bona. Testes Arnaldus, clericus Sancte Eulalie, et Michael Nuniz et Petrus de Trancia.

a. Part il·legible corresponent a tres paraules.

1240, agost, 10.

Societat entre Arnau Domènec i Ramon Figuera. Arnau Domènec aporta a la societat: la propietat que té a l'alqueria d'Addaia, situada al terme de Canarossa i que té per Gastó; també l'alqueria de Serra que té per Gastó, excepte la terra que està al costat de la vinya d'Arnau de Santacília i del torrent d'Aucadena i l'hort que té Perpinyà al terme d'Alaró. Ramon Figuera aporta 160 ovelles. Els beneficis, les despeses i en cas de dissolució es dividiran per la meitat, mig per mig.

Alvaro SANTAMARÍA ARÁNDEZ: *Ejecutoria del Reino de Mallorca 1230-1343*, p. 586-588^b.

<ECR 343, foli 277v doc. 3>

III idus augusti.

Arnaldus Domenec et Raimundus Figera cum presenti carta facimus, ad invicem, societatem tenendam et observandam dum nos eam tenere et observare, in qua societate mitto ego Arnaldus Domenec partidam meam^c honoris aliquam habeo in alqueria que dicitur Addia, qua est in termino de Canarossa et tenemus per dominum Gastonum, sicut in carta acquisitionis mee continetur. Et mitto similiter partidam meam illius honoribus quam habeo in alqueria que dicitur Serra et tenemus per eundem dominum Gastonum, excepta tamen illa sorte que est iuxta vineam Arnaldi de Sancta Cilia et est iuxta sonet (sic) cum torrente valle de Alcayene. Mitto etiam illum ortum que tenet Perpinianus qui est in termino de Alorono. Et ego Raimundus Figera mitto in predictam medietatem CLX oves. Ita quod omnes predictas honores teneamus, habeamus et possideamus et expletamus simul et omnes missiones quas ibi fecerimus faciamus medium pro medium. Ita de omnibus expletis terre que Deus dederit in dictis honoribus habeamus et dictis omnibus de fructibus habeamus et dividamus medium pro medium, soluto tamen plus iure domini Gastoni; et si forte nos voluerimus dividere dictam

societatem quod possimus facere sic quod unusquisque nostrum habeat medietatem de omnia supradicta, tam de honoribus quam de omnibus supradictis, \ad omnes suas voluntates/. Et hec promittimus attendere et complere quod alter alterius non decipiamus et partem suam de omnibus supradictis tam de honoribus et ovibus quam de expletis imperpetuum unus alteri dominus et obligamus omnia bona nostra, tamen hec tenebimus simul et volumus vendere vel [.]^d et est hos honores predictas et bestiarum quod possimus facere simul, salvo tamen jure, senioratico, censu et fatiga domini Gastoni antedicti sicut in carta acquisitionis continetur. Testes Raimundus de Castris, Arnaldus de Casalibus et Berengarius Basa. Et ego Ermessendis, uxor Arnaldi Domenec, hec laudo atque firmo.^e

a. Al marge esquerre l'abreviatura pa de paccata. b. El número de foli de l'original és erroni 227v. per 277v. c. Les dues primeres línies estan ratllades i anotat al damunt mandato partium dampnata sunt abc. d. Part il·legible corresponent a una paraula. e. Instrument no ratllat amb línies verticals.

174

1240, agost, 10.

Donació entre vius atorgada pels consorts Arnau Domènec i Ermessén a Ramon Figuera d'una vinya que tenen a l'alqueria d'Abzent per Gastó de Bearn.

<ECR 343, foli 278 doc. 1>

Arnaldus Domenec et uxor Ermessendis gratis et spontanea voluntate donamus Raimundo Figera <ti>tulo donationis irrevocabiler inter vivos totam illam vineam quam habeamus in alqueria que dicitur Abzent <tene>mus^a per dominum Gastonum de Biarn. Ita quod eam habeas et te de nostro posse extrachens eadem <in tuum> ad dandum, vendendum, impignorandum et faciendat sine vinculo et retentione alicuius persone, salvo <tamen censu, iure> et senioratico domini Gastoni predicti et fatiga, sicut in carta acquisitionis nostre continetur. Affr<ontatur> ex una parte in honore G. Domenec, fratris mei Arnaldi, et ex aliis tribus partibus in garriga. Testis Raimundus de Castris et aliis desuper.^b

a. Les dues primeres línies estan ratllades. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

175

1240, agost, 10.

Reconeixement de deute de Garcia de Pinta, Domenia, i Vives de Fontanella a favor de Pere Nunis per 120 sous melgoresos, per raó de la venda de fruits que Pere Nunis, Elisenda i Borraça, muller de Carbonell els vengueren de l'alqueria de Benimotarra. Convenen que pagaran la meitat del deute per la festa de Sant Miquel i l'altra meitat per Tots Sants.

<ECR 343, foli 278 doc. 2>

Garcia de Pinta et uxor Domenia et Vives de Fontanella quisque in solidum [.] tibi Petro Nuniz et tuis C XX solidos melgarenses, ratione venditionis fructuum arborum olivariarum et vinearum quos tu et Elicssen et Borraccia, uxor Carbonelli, nobis vendidistis in presenti anno in alqueria que dicitur Benimotarra; et renunciamus exceptione non recepte, et cetera; et dictos [.] hiis convenimus solvere medietatem vobis vel omni homini qui nomine earundem Elissen et Borracie res petierint in primo venturo

festo Sancti Michaelis, et aliam medietatem in primo venturo festo Omnium Sanctorum; super omnia bona nostra. Testes.^a

a. Manquen els noms dels testimonis. Instrument no ratllat amb línies verticals.

176^a

1240, agost, 10.

Venda atorgada pels consorts Arnau Domènec i Ermessén a Ramon Figuera de la meitat de l'alqueria de Addaia i de la meitat de l'alqueria Serra, d'aquesta darrera alqueria no venen la terra que limita amb la vinya Bernat de Santacília i el torrent i el castell d'Alaró. Venen també la meitat d'un hort a l'alqueria d'Alaró, la vinya que tenen a l'alqueria d'Abzent. El preu de la venda és de 200 sous melgoresos.

<ECR 343, foli 278 doc. 3>

Arnaldus Domenec et uxor mei Ermessendis vendimus in solidum tibi Raimundo Figera et tuis medietatem nostram totius illius honoris quam ego habeo in alqueria que dicitur Addaya et medietatem <totum illius parte de honoris> quam habemus in alqueria qua dicitur Serra, excepta illa sorte terre quam nobis redimimus in dicta partida alquerie <de Serre> qua sors tenens cum vineis Arnaldi de Sancta Cilia et cum torrente qui descendet monte podium Alcazent et castrum de Olorono. Item vendimus tibi \medietatem/^b ius omnes et dominii in illo orto quam Perpinianus per nos tenet et censu que nos habemus vel accipere debemus in alqueria de Oloron. Item vendimus tibi totam illam vineam quam habemus in alqueria que dicitur Abzent que omnia tenemus per dominum Gastonum de Biarn in termino de alqueria de Canarossa. Accipimus CC solidos melgarenses et teneamur de eviccione, super omnia bona nostra, salvo censu, iure, senioratico et fatiga domini Gastoni predicti et suorum sicut in cartis acquisitionum dictorum honorum predictorum plenius continetur. Affrontatur dicta tota vinea ex una parte in honore G. Domenec, fratri mei Arnaldi, et ex tribus partibus in garriga. Testes Petrus Abeya, Berengarius de Barbera, Raimundus de Sancto Pa<u>lo, F. de Ollessa.^c

a. Al marge esquerre: Debet XII denarios. b. Medietatem inteliniat al damunt de medietatem illud ortum. c. Instrument no ratllat amb línies verticals.

177

1240, agost, 10.

Establiment del rafal Aldeleg, al terme de Petra, atorgat per Sanç de Pola, lloctinent de Gastó de Lancia, a Pere de Jorba. S'estableix un cens d'1 morabatí d'or anual per Sant Miquel i fadiga de 10 dies. Li deixen fins a la propera festa de Sant Miquel una parella de bous per a treballar la terra.

<ECR 343, foli 278 doc. 4>

Sanxius de Pola, procurator domini Gastoni de Lancia in Maioricis, ex parte ipsius dono tibi Petro de Jorba et tuis successoribus in eternum ad bene laborandum et meliorandum quoddam Raal quod dicitur Albedeleg cum omnibus terminis et pertinentiis suis quod dictus Gastonus de Lancia per franchum alodium habet in termino de Petra ad censum unius morabatinorum in auro annuatim in festo Sancti Michaelis. Ad fatigam X dierum et sitis tu et tui habitatores et affocati dicti Gastono de Lancia in dicto raalo. Et faciam tenere ex parte dicti de Lancia vel suum locumtenenti

annuatim, ut dictum est, solvere. *Et dictum raal bene et fideliter, proposse meo laborare et misisse usque ad proxime festum Sancti Michaelis unum par bovm cum quibus laboretis bene et fideliter dictum raal. Ut dictum raal obligamus bona nostra. Testes Petrus de Sancto Jacobo, et Raimundus de Canuis et Dominicus de Rubione.*

178

1240, agost, 13.

Debitori d'Alfons Carrió a favor de Miquel Nunis per 12 sous melgoresos per raó de mutu que es compromet a retornar d'aquí a un mes. Obliga com a penyora un rossí amb les seves brides, que abans era de Pere Sapata, en cas que es produeixi la mort del rossí obliga els seus béns.

<ECR 343, foli 278v doc. 1>

Idus augusti.

Alfonsus Carrio debeo tibi Michaeli Nuniz XII solidos melgarenses quos pro bono amore^a michi mutuo tradi et convenio solvere hunc ad unum menssem; et inde obligo tibi quedam ronssinum cum suo freddo meum que fuit de Petri Sapata que tu teneas tuo pignore sic quod si in <dicto> <ter>mino non solveo dictum debitum, et cetera; mortem dicti^b ronsini et minusfallimento convenio restituire bonis meis ubique. Testes Aris Yvanyes et Lodrigo.^c

a. La primera línia està ratllada. b. Segueix repetit dicti. c. Instrument no ratllat amb línies verticals.

179

1240, agost, 17.

Reconeixement de deute de J. de Bosc i Ramon de Colomer a favor de Berenguer de Soler de Tarragona per 15 besants d'argent per raó de la compra de 10 flassades. Es comprometen a pagar al cap de 5 dies de la tornada del viatge que faran a València i Dènia amb la seva barca.

<ECR 343, foli 278v doc. 2>

XVI kalendis septembris, anno Domini MCCXL.

J. de Boscho et Raimundus de Columbario uterque pro toto debemus tibi Berengario de Solerio de Terrachona XV besantes argenti et recti ponderis, ratione X flassadarum quas a vobis emimus. Unde <renunciamus> et convenimus eos solvere ad V dies postquam de presenti viatico portum faceremus quod modo facimus in barcham nostram et sociorum portum faceremus ubicumque de partibus Valentie usque Deniam eam discarricanda, salvo eunte barcham vel maiorem, et cetera. Testes Petrus de Moranta et Petrus de Castro.

180

1240, agost, 17.

Dipòsit de 25 quarteres d'ordi que Arnau de Girona, tonsurat, reconeix tenir d'Arnau, clergue de Santa Eulària, per guardar en la seva sitja durant un any. Arnau de Girona accepta una quartera d'ordi com a pagament.

<ECR 343, foli 278v doc. 3>

Arnaldus de Jerunda, tonsoris, profiteor et recognosco tibi Arnaldo, clerico Sancte Eulalie, et tuis me habuisse et recepisce a te in tua comendatione XXV quarterias ordeï quas sunt in mea cigia et convenio eum ibi tenere de preterito mense junii ad unum annum; et in capite termini convenio eum reddere mensura rasa ferro ad ferrum transeundo ter (sic) rasora per mensuram; pro custodia a te dicti bladi accipio unam quarteria ordeï. Unde convenio ipsum custodire, et servare bona fide et reddere, ut dictum est, tamen dictum bladum maneat ad fortunam Dei ad tuum resegum sicut onerum. Testes Petrus de Barchinona et G. Morei.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

181

1240, agost, 18.

Bernat Provençal reconeix deure a Bernat Bord 5 quarteres de forment. Es coprometen a entregar-les a Ciutat de Mallorca, portar-les fins a casa del comprador d'aquí a dos mesos.

<ECR 343, foli 278v doc. 4>

XVI kalendas septembris.

Bernardus Provinciale debeo tibi Bernardo Bort et tuis V quarterias frumenti boni et pleni <re>cipiendi ad legalem mensuram Civitatis quas convenio solvere intus Civitatem Maioricarum, asportare intus domum tuam hinc inde ad duos menses; super omnia bona mea; quas tibi vendi profiteor michi tantum dedisse de tuis denariis unde sum paccatus. Testes Raimundus Aigro et Petrus Oler.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

182

1240, agost, 18.

Contracte de transport entre Jasbert de Santfeliu que amb la seva barca es compromet a transportar 200 quintars de figues d'Arnau de Fluxà des de Mallorca a Montpeller. Arnau de Fluxà li ha de pagar en concepte de nòlit 12 morabatins. Si les figues es deteriorenen durant el viatge Jasbert de Santfeliu s'ha de fer càrrec de la meitat del valor de la mercaderia.

Alvaro SANTAMARÍA ARÁNDEZ: Ejecutoria del Reino de Mallorca 1230-1343, pàgs. 588-589.

<ECR 343, foli 278v doc. 5>

Jazbertus de Sancto Felicio promitto vobis Arnaldo de Fluxa quod ego defferam in barcha mea de Maiorica usque ad Monte Pesulani CC quintalia ficuum et si post ibidem misseris quod des pro unoquoque viatico XII morabatinos pro naulio, quod des ad predictam rationem, tamen culpa ligni predicti dictem ficibus malefacte vel deteriorate nos tibi medietate teneamur restituere, sine tamen hec predictam eant et maneant ad voluntatem Dei et ad tuum resegum. Ad hec ego Arnaldus de Fluxa promitto vobis predictum naulium \ad IIII dies postquam illud fuerimus/ illud solvere sine omni dilatione, obligo bona mea. Testes Bernardus de Brossa et Petrus Cellarius. Si quis

nostrum hec peregerit alteri sustinere inde pena C solidorum melgarensium et data pena nichilominus hec predicta remaneat in suo robore dum.
Tradatur Jazberto.

183

1240, agost, [.].

Venda de la tercera part d'un rafal atorgada pels consorts G. Mercer i G. a Bernat de [.]. fill de Bernat Olzet. Es tracta del rafal Moafach que tenen per donació reial a Ciutat de Mallorca. El preu de la venda és de 200 sous melgoresos.

<ECR 343, foli 265 doc. 1>

G. Mercerii et uxor G. vendimus in solidum tibi Bernardus de <Olzeto> filio, olim, Bertrandi de Olze<to> terciam partem integriter illius raalli que vocatur raal Moafach quam per liberum et franchum <alodium> habemus ex donatione domini Regis in termino Civitatis Maioricarum cum omnibus suis pertinenciis et do<namus> predictae tertia parte pertinenciis in dicto raallo. Accipimus CC solidos melgarenses et teneamur de eviccione. Et ego G. Juro. Super omnia bona nostra. Testes Petrus de Castro et Michaelis de Pampalona.

Consumatum est et fiat, ut melius poterimus.

Firmavit et promittit firmare manu sua sub formam predictam.

184

1240, agost, 20.

Debitori de Berenguer d'Arenys a favor de Bernat Rotger per 20 sous melgoresos. Obliga per fer front al deute els fruits i collita del seu hort d'aprop de Ciutat que té per l'Ardiaca de Barcelona. En cas que no s'acceptin els fruits pagarà segons la voluntat del prestador d'aquí a un mes d'escriure el document.

<ECR 343, foli 265 doc. 2>

XIII kalendas septembris.

Berengarius de Arenys debeo tibi Bernardo Rotger et tuis XX solidos melgarenses quos habuisse profiteor et promitto solute. Obligo tibi omnes fructus et expleta que modo sunt in illo orto meo quem habeo iuxta Civitatem per dominum Archedianum Barchinonae; sic ibi in dictis fructibus non accipiam vel tangam vel faciam accipere vel tangi donec de dicto debito sis plus satisfactus ad tuam voluntatem, paccatuos ad unum menssem hinc quo presens scribitur carta minus fallimento convenio restituere in omnibus bonis meis. Et hec iuro. Testes G. Boveti, et Ugetus de Pons et G. de Glug.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

185

1240, agost, 23.

Contracte de servei de Pere Hortolà a Domènec Navarra per un any. Domènec Navarra es compromet a donar-li aliment, vestit i un sou de 12 quarteres d'ordi.

<ECR 343, foli 265 doc. 3>

X kalendas septembris.

Petrus Ortola promitto tibi Dominico Navarre quod de presenti die qua presens scribitur carta a unum annum stem tecum et serviam, et hec iuro et obligo bona mea. Et ego Dominicus Navarre promitto tibi dare per totum dictum terminum victum et vestitum pro te decurat et colam sanum et infirmum. Et pro solidata XII quaterias ordeï quas tibi promitto solvere intus Civitatis Maioricarum. Super omnia bona mea. Testes Petrus de Vallibus, Dominicus Johannes.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

186^a

1240, agost, 25.

Establiment atorgat per Ramon de Berga a Arnau de Verdaguer de 3 parts senceres de l'alqueria de Rafal Cauhas que té al terme de Coa Negre. Ramon de Berga rebrà la setena part de tota la collita de pa, vi, cànem, llana i oli. Fadiga de 10 dies. Es paguen 20 sous melgoresos d'entrada. Es salven els drets dels senyors directes Pere de Sagristà i G. Ponç.

<ECR 343, foli 265 doc. 4>

VIII kalendas septembris.

Raimundus de Berga, per me et meos, dono et stabilio tibi Arnaldo de Verdagario et tuis successoribus ineternum tres partes integriter alqueria que dicitur Raal Cauhas quas ratione acquisitionis mee habeo per Petrus de Sacrista et G. Poncii teneo in termino Caude Niger; ad septimam partem^b de omnibus expletis \panis, vini, canabi, lana et olei/ que Deus dederit in dicto honore detis michi et vestris. Ad fatigam X dierum, salvo iure et senioratico meo et salvo iure, censu et senioratico dictorum Petri de Sacrista et G. Poncii, et faciam tenere in pace. Accipio XX solidos pro introitu. Testes Bernardus de Tordera et Franciscus Johan.

Firmavit hanc cartam Erminia, uxor dicti Raimundi de Berga, presentis Gener de Cudina et Raimundus de Montepaho.

a. Al marge esquerra l'abreviatura p de paccata, II solidos renuncio alios. b. Segueix ratllat panis, vini.

187

1240, agost, 25.

Establiment atorgat per Ramon de Berga a Arnau de Verdaguer d'una vinya de l'alqueria d'Alfeies que té al terme de Coa Negre amb un cens anual de 10 sous melgoresos. Fadiga de 10 dies. Es paguen 20 sous melgoresos d'entrada. Es salven els drets dels senyors directes Pere de Sagristà i G. Ponç.

<ECR 343, foli 265 doc. 5>

Raimundus de Berga dono tibi Arnaldo de Verdegerio et tuis quadam peciam vinee que est in termino alquerie mee que dicitur Alfelies quam teneo per Petro de Sacrista et G. Poncii in termino Cauda Niger, ad sicut tibi assigno et teneo ad censum X solidos melgarenses annuatim in festo Sancti Michaelis et ad fatigam X dierum, salvo censu meo et iure et salvo censu, <iure> et senioratico dicti Petri Sacrista et G. Poncii. Accipio unum par gallinarum et faciam tenere. Testes desuper.

Firmavit Erminia, uxor dicti Raimundi. Testes desuper.

1240, agost, 25.

Establiment atorgat per F. de Santmartí a Domènec Rovira d'una alqueria de Turrutxelet que té a la parroquia de Sant Miquel de Llucmajor. Fadiga de 10 dies. Dóna de la mateixa alqueria una quarterada en franc alou. S'estableix una entrada de 20 sous melgoresos.

<ECR 343, foli 265v doc. 1>

<F. de Sancto Martino> per me et meos dono et stabilio tibi Domenico Ruvira et tuis quadam alqueriam nostram que dicitur Turrutxelet quod per franchum alodium habeo in termino de Muteuri in parrochie Sancti Michaelis de Luch Maior. Ita quod de omnibus fructibus pa<nis>, vini, canabi, lini et olei,^a ad fatigam X dierum, salvo iure meo. Item dono tibi quadam quarteratam francham in dicta alqueria sicut tibi assigno et cetera^b ad tascham et dominio de predicti. Accipio XV solidos de monete melgarense et faciam tenere in pace. Testes Berengarius Clerici, clericus de Luc Mayor, et Bernardus de Solerio et Petrus Ruvira.

Tradatur Bernardo de Solerio.

a. Hi ha un reclam. b. Hi ha un reclam.

1240, agost, 25.

Definició de 58 quarterades de terra de l'alqueria d'Asulla, terme d'Artà, atorgada per Jaume de Safareig, procurador d'Umbert Rossell, a Bernat de Terrassa. El preu és de 15 sous.

<ECR 343, foli 265v doc. 2>

Jacobus de Zaparegio, procurator Umberti Rosselli, cum carta ex parte ipsius solvo et diffinio tibi Bernardo de Terracia omnes illas L VIII quarteratas terre quas dictos Ymbert habebat per liberum et franchum alodium in alqueria que dicitur Asulla que est in termino de Artano. Ita deinde habeas eas ad omnes tuas voluntates faciendas sine vinculo mei vel dicti Ymbert vel alicuius persone, cum omnibus iuribus, et locis, et vocibus et ad dicto Ymberto pertinentibus; et si forte dictus Ymbertus vel aliqua missione ibi aliquid demandaverit vel contra aliquo modo vel aliqua missionem inde feceris sustinere aliquo modo convenio tamen ponere ante te pro te et tuis respondere et satisfacere. Obligo omnia bona mea. Et pro hanc diffinitione accipio a te XV solidos. Testes G. Babat et Petrus de Terracia.

1240, agost, 27.

Donació per sponsalici atorgada per Nicolau Baya a Ramona, esposa seva, que consisteix en 100 sous melgoresos.

<ECR 343, foli 265v doc. 3>

VI kalendas septembris.

Nicholaus Baya dono tibi Raimunde, dilecte sponse mee, quam accipio in uxorem, per tuum sponsaliciū C solidos melgarenses quos tu vel amici tui per te accipias in omnibus bonis meis, mobilibus et immobilibus, que modo habeo vel antea dicto largiem acquisitionis et habeas dictus C solidos melgarenses teneas possideas et ex cum marito, et cetera; et ad obitum tuum habeas omnes tuas voluntates faciendas, sine vinculo alicuius persone, et cetera. Testes Obertus de Sancto Petro de Arena et Arnaldus de Eria et Bernardus, capellanus Sancte Eulalia.^a

a. Prova cal·ligràfica CONTOR.

191

1240, agost, 27.

Anotació del notari Pere Romeu sobre el que li demana Ramon Tonsurat, sotsveguer de Mallorca, sobre la redacció d'un instrument d'adquisició d'una alqueria per Pere de Vilaret.

<ECR 343, foli 265v doc. 4>

Memoriam facio ego Petrus Romeus quod Raimundus Tonsus, subvicarius Maiorice, precepit michi reddere unum instrumentum acquisitionis cuiusdam alquerie Petri de Vilareto, et quoddam aliud concessionis quam eidem Petro Garcia Ruis fecerat quod non tenetur ei dare vis suum nisi in garbis Berengarie, uxori, quondam, eiusdem Petro de Vilareto. Presentibus Berengarius de Jerunda, et J. de Calidis et Arnaldus F., scriptoris.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

192

1240, agost, 27.

Cessió de drets atorgada per Ramon de Gilsen a Arnau Sartaner del deute de 17 lliures i 5 sous melgoresos que tenia amb Magnet.

<ECR 343, foli 265v doc. 5>

Raimundus de Gilsen cum presenti carta dono, concedo et laudo tibi Arnaldo Sartanerio et tuis omne nostrum locum, ius et accionem que habeo vel habere debeo in illo debito XVII librarum minus V solidos melgarenses, quod debitum continetur in cartam quam habeo de Magneto et in inde capite termini Quatar tibi trado cum omnibus et vocem et Magnetus [...] ^a partium per dictum capud terre quandam ad debitum quod in ipso continetur [...] ^b quod propria a nota tua post tamen exigendum, demandadum et recuperandum in curia et extra curia, et in iure et extra, et etiam ubique et etiam dictus Magnetus quam scimus dictus Magnetus de dicto debito solvit dictum est eodem sit libere absolutus, ut melius potest dici. Intelligatur quod tu ne possis me vel dictum Magnetum [...] ^c vel cog[...] ^d a primum venturum <festo Sancti> Michaelis. Testes Raimundus de Jerunda, Bernardus de Solerio, et cetera. Firmavit manu sua.

a. Part il·legible corresponent a una paraula. b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Part il·legible corresponent a una paraula. d. Part il·legible.

193

1240, agost, 27.

Venda de cases atorgada pels consorts J. Cerdà i Maria a Bernat de Puig de Barcelona. Les cases estan situades a la porció dels homes de Tortosa de Ciutat de Mallorca. El preu de venda és de 40 sous melgoresos.

<ECR 343, foli 266 doc. 1>

J. Cerdani et uxor Maria vendimus in solidum tibi Bernardo de Podio de Barchinona et tuis quasdam domos quas per liberum et franchum alodium habemus in Civitatis Maioricarum de portione sive pro nostris (sic) cavallerie hominum Dertuse. Affrontatur ex una parte in via publica, et ex alia in curtalibus G. de Lupricato, et ex alia in domibus, quondam, G. de Stephon, et ex alia in domibus Arberti de Terrachona/. Accipimus XL solidos melgarenses, et teneamur de eviccione, super bona. Ego Maria iuro. Testes Petrus Natal, et G. Bremon, Fons de Bisolduno.

194

1240, agost, 27.

Àpoca atorgada per Bernat d'Espanya i Bernat de Bardoner a Pere Rovira d'haver rebut 5 quarteres de forment segons mesura de Ciutat de Mallorca. Convenen a traslladar-les fins Ciutat per la propera festa de Nadal. Pere Rovira es compromet a complir el tracte.

<ECR 343, foli 266 doc. 2>

Bernardus de Yspania et Bernardus de Bardonerii profiteamur et recognoscimus tibi Petro de Ruvira me habuisse et recepisse a te V quarterias frumenti boni, et pulcri et purgat, recipiens ad legalem mensuram Civitatis Maioricarum. Unde renuncio exceptione, et cetera; et convenio reddere intus Maioricarum, sine omni dilatione, in primo festo Nativitate Domini; et dono tibi fide Bernardo de Yspania qui mecum et sine me dictam comandam reddat et delibet in dicto termino. Obligo bona nostra.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals. Manquen els testimonis.

195

1240, agost, 28.

Procura atorgada per Bernat de Trancia a Pere de Trancia, nebot seu, per a recuperar 55 sous melgoresos de Pere Ramon i 25 sous de S. de Brull.

<ECR 343, foli 266 doc. 3>

V kalendas septembris.

Bernardus de Trancia constituo te Petro de Trancia, nepotem meum, procuratorem me super petendis et recuperandis LV solidos melgarenses quos Petrus Raimundus qui manet apud Soller michi debet et super recuperandis XXV solidos melgarenses quos S. de Brullio michi debet. Ita specialem quod predicti de dictos debitos tibi respondere teneantur in omnibus tamquam michi cedendo omnes actiones meas reales, et cetera. Ad petendum, exigendum et recuperandum in curia et extra, et cetera; quicquid inde

feceris ratum habeo et quamcunq; tu de dicto debito solutus fueris dictos, de eadem clamo quitos et absolutos. Testes Berengarius Sutoris, Raimundus Oliverii.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

196

1240, agost, 29.

Contracte d'aprenentatge de sastre per un any pel qual Arnau Sastre encomana el seu fill Julià a G. de Vic, sastre. G. de Vic es compromet a ensenyar-li l'ofici i donar aliment vestit, si Arnau vol viatjar a Catalunya i es vol endur al seu fill, aquest haurà de recuperar els temps que ha estat a fora.

<ECR 343, foli 266 doc. 4>

III kalendas septembris.

Arnaldus Sutor cum presenti cartatrado et comendo tibi G. de Vico, sutori, et tuis filium meum Julianum qui de presenti die, qua presens scribitur carta, ad unum annum continuum et completum in serviat tibi cum fidelitate et humilitate et patientia, et cetera; promittens quod ipsum a te non abstraham vel abstraherem vel sufferam ei quod a te infra hunc traditum vel aliquid de tuo assportare quod si forte ego convenio ipsum in tuum posse revercatur et restituere tibi dies quibus causa, et cetera. Et ego convenio ei dare victum et vestitum et colam ipsum sanum et infirmum, et obligo bona mea. Ad hec ego G. <de> Vico, predictis, convenio tibi dicto Arnaldo dictum puerum docere officium nostrum sutorie, prout melius ipsum addere poterit, bona fide; intelligo, tamen, quod si ego Arnaldus voluero progere apud Cataloniam infra dictum terminum quod possis ducere vobiscum dictum puerum sine contradictione et si reserisus fuerit infra eundem tempus ad terram de Maioricas quod restituas nobis temporis quod tibi defedit, scilicet, si de dicto termino antea reserisus non fuerit quod non tenemus me Arnaldo petere de aliquo vel [...] et tui vel tuorum et quod possum facere missione dicto puero et quod illud quod lucrus fuit habeam totum et accipiam tamen ego convenio tibi quod facio ad eadem ei restituere temporis quod tibi deffinire in tempore missione. Testis Bertrandus de Serra.^b

a. Part il·legible corresponent a una paraula. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

197

1240, agost, 30.

Contracte de parceria per 6 anys atorgat per Jucef Almohatil a Bernat Forner de l'alqueria d'Abensoha que per Alamany de Sadoa té al terme d'Esporles. Entrega també un bou mentre que Bernat en posa un altre. Els fruits es repartiran a mitges, excepte de l'hort del qual no haurà de pagar res. Al final del termini s'haurà d'entregar l'alqueria.

<ECR 343, foli 266v doc. 1>

III kalendas septembris.

Jucef Almohatil <judeus> cum presenti cartatrado et comendo tibi Bernardo Fornerio et tuis quandam alqueriam meam que dicitur Abensoha quam per dominum Alamande de Sadoa teneo in termino de Sporlas, totam dictam alqueriam cum omnibus arboribus, vineis et olivariis que ibi sunt, retenta tamen michi quadam domo in dicta alqueria ad

opus mei. Cum dicta alqueria trado tibi unum bovem et tu mitas alium, cum quibus labores bene et fideliter dictam alqueriam de presenti die qua presens scribi carta ad VI annos expleta ex omnibus levata et collecta. Et ego mitto in continenti IIII quarteras ordeï ad opus seminis et tu mittas superfluum seminis quod erit necessa dicte laborationi tamen recuperes sive reddas semen quod ibi mittamus unusquisque in aera de comuni. Ita quod de omnibus fructibus et expletis que Deus dederit in dicta alqueria arboribus et vineis et de olei facto des michi et meis fideliter medietatem, excepta ortalitia que ibi feceris, de qua nil mihi vel meis dare tenearis, soluto tamen prius iure domini in isto primo anno intus dictam alqueriam sine mea et mearum missione; de primo anno in antea des michi de omni fructu panis quantum fideliter et de fructibus arborum, vinearum et de oleo facto medietatem et tu accipias aliam; soluto tamen ut iure domini, ut dictum est, sine mea et meorum missione in casu sit vero dicti reddas michi dictam alqueriam et bovem. Ita quod si morte sua obierit et amissum fuerit sine culpa tua ego restituo, scilicet, si tua tu. Ad hec ego Bernardus facimus hanc aliqua recipiens promitto hec laborare, bene et fideliter, et reddere, ut dictum est, in capite dicti termini, tanqua et esse legale et fidele <in omnibus bona> fide. Et ego Jucef convenio hec tibi facere tenere per totum dictum terminum. Testes Bernardus de Auriente, F. de Monte Judayco.^a

Promittit firmare manu sua Jucef.

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

198

1240, setembre, 1.

Reconeixement de deute de Pere Vida a favor dels procuradors de l'Hospital de Santa Eulària per 72 quartans d'oli que tindran a la seva disposició en 8 dies, segons les mesures de Ciutat de Mallorca. Es compromet a transportar-los fins a l'Hospital de Santa Eulària de Ciutat de Mallorca. Actuen com a fiadors Bernat [...] i Bernat Queraltó.

<ECR 343, foli 266v doc. 2>

Anno Domini MCCXL. Kalendas septembris.

Petrus Vita debeo procuratoribus et fratribus Hospitale de Sancte Eulalie et vestris LXX II quartanos olei boni et pulcri, et resesi de VIII diebus ad mensuram^a Civitate Maioricarum, asportandum in Civitatis Maioricarum ad domum dicti hospitale sine missione dicti hospitale, quos tibi debeo precio totius fructus olivariarum intus presentis alquerie de Sancta Eulalie paccare de proximori olei quod febo (sic) de dictis fructibus olivariarum super bona nostra sicut tamen quod vos faciatis me tenere et habere dictos fructus \quitiam de [...] ^b primi/, <sine con>tradictione alicuius persone. Testes ad presbiter et Petrus de Trancia. Fideiussoris Bernardus [...] ^c et Bernardus de Cheralto.^d

a. Les dues primeres línies del document estan ratllades i al damunt dampnata fuit mandato parti Petri Vita (A. de Osip). b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Part il·legible corresponent a una paraula. d. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, setembre, 1.

Venda de dues jovades de terra atorgada pels consorts Pere de Coll i Anines a Bernat Pastor. La terra està situada a l'alqueria de Canarrossa i la tenen per Gastó de Lancia. El preu de venda és de 50 sous melgoresos. Se salven els drets senyorials amb un cens de 3 quateres de blat per Sant Pere i Feliu d'agost i un parell de gallines per Nadal.

<ECR 343, foli 266v doc. 3>

Petrus de Colle et uxor mea Anines vendimus in solidum tibi Bernardo Pastori et tuis et cui volueris duas jovatas terre quas ratione emptionis mee habemus et per dominum Gastonum de Lancia tenemus in alqueria maiori de Canarrossa sub dominio domini Gastoni ad omnes tuas voluntates, salvo censu, jure, senioratico et fatiga Gastoni de Lancia predicti qui census est trium quarteras frumenti annuatim solvendi in festo Sancti Petri et Felicis augusti, et unus paris gallinarum annuatim solvendis in festo Natalis Domini; et solvatis inde tascha tota decima de omnibus expletis domino Gastono sicut in carta acquisitionibus dicti honoris continetur. Accipimus L solidos melgarenses, et teneamur de eviccione super bona nostra et ego Anines juro. Testes Bernardus de Podio de Barchinona, et Arnaldus Mulet et Petrus de Podio. Firmavit Anines in Valencia et juravit. Et accipio firma et facere Petrus Guasch [.]^b firmavit Sanxo de Podio, procurator Gastoni de Lancia. Testis G. de Cadireta.

a. Al marge esquerre l'abreviatura pa de paccata. b. Part il·legible corresponent a una paraula.

1240, setembre, 1.

Establiment atorgat per Bonaventura de Moranta a <Ramon> Oromir de la meitat de l'alqueria Loion de Garbí, situada al terme d'Inca. S'estableix el cens d'una quarta part de la collita. Un hort i ferriginal els dóna en franc alou i no estan subjectes a cap cens. Del pilar del celler fins a la part que li dóna en franc alou la reté Bonaventura de Moranta. S'estableix fadiga de 10 dies.

<ECR 343, foli 267 doc. 1>

Bonaventura de Moranta per me et meos dono et stabilio tibi <Raimundo> Oromir et tuis succe<ssoribus> [.]^b medietatem integriter alquerie mee que dicitur Leon de Garbi quam^c per franchum alodium h<abeo in ter>mino Inche. Retenta tamen michi in \alqueria/^d et quoddam cellarium de domibus dicte alquerie vinea quadam cum terra que se tenet cum ea de superius quadam faxia terre et in qua est, et excepta et retenta michi quoddam ortum quod se tenet cum dicti faxia in hunc videlicet modum: quod de omni fructu panis, vini, canabi, lini et olei que Deus dederit in dicto hon<ore> detis michi de quartum fideliter; et in dicta medietate dono tibi quoddam ortum sicut tibi assigno et teneari franchum et liberum de quo nil michi dare teneamini; et quoddam ferreginale sicut tibi assigno franchum similiter de quo nil des et dono tibi de cellario quod retinuum quoddam trocium de pilario usque ad tuum honorem. Ad fatigam decem dierum, salvo iure meo et faciam tenere.^d Testes Berengarius de Sal<ent> et Bernardus de Salent.

a. Al marge esquerre l'abreviatura pa de paccata. b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Segueix cancel·lat ratione. c. Alqueria interliniat al damunt de predictam medietatem cancel·lat i seguit d'un reclam. d. Segueix cancel·lat tamen de ficibus vel de aliis arboribus fructiferis dicte medietate michi aliquid dare tenam te videlicet amigalis, pertices, garrofis, piris.

201

1240, setembre, 1.

Reconeixement de deute de Bernat Cerdà a favor de Pere Moranta per 20 quartans d'oli rebedors segons les mesures legals a Ciutat de Mallorca, pagadors per la propera festa de Sant Andreu. Seran transportats fins a casa del comprador sense despeses pel venedor.

<ECR 343, foli 267 doc. 2>

Bernardus Cerdani debeo tibi Petro de Moranta XX quartanos olei boni et pulcri recep<te> ad legalem mensuram Civitatis Maioricarum, paccaturos in primo festo Sanctis Andree, intus Civitatis Maioricarum ad domum meam sine tua missione; obligo bona mea ubique, et cetera. Testes Bonaventura de Moranta et G. Struz.

202^a

1240, setembre, 1.

Àpoca atorgada per Pere de Puig a Mateu d'Hostelet de 150 sous melgoresos.

<ECR 343, foli 267 doc. 3>

Petrus de Podio profiteor tibi Matheo Dostelet te solvisse michi integriter et in pace michi CL solidos melgarenses, quos michi debebas omni debito. Unde quia sum paccatus satis fuerit, et cetera; et si carta apparuit sit vana, et cetera. <Testis> Bernardus Bassa.^b

a. Al marge esquerra l'abreviatura pa de paccata. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

203

1240, setembre, 2.

Venda de l'oli de les oliveres de l'alqueria de Santa Eulària atorgada per Berenguer de Palauet, procurador de Berenguer Company, a Pere de Vita i a Alfenis. Actua com a fiador Bernat de Queraltó.

<ECR 343, foli 267 doc. 4>

III nonas septembris.

Berengarius de Palaciolo, procurator Berengarii Conpani vendo tibi Petro Vita et Alfeniz omnis olei^a olivariarum que sunt in alqueria que <dicitur> Sancta Eulalia. Precio C quartariorum olei boni et pulcri et cla<ri> recipiendis ad legale mensuram Maioricarum asportatum ad domum meam intus Civitatem cum dicto Berengario Conpani sine missione mea tamen ego convenio solvere de dictis C quarteras de primiciam. Intelligo tamen quod tu Petro haberes in dicta optione duas partes et tu Alferis terciam. Et faciam habere et tenere dictas olivas huius presentem annum. Ad hec ego <Petrus> et Alferis convenimus dictum oleum dare, ut dictum est, de primo oleo quod me exierit mittens quod non levemus inde aliquid de dicto oleo dono sitis solutus sunt \de voluntate tua/, super bona mea. Fideiussor Bernardus de Cheralto qui cum eo et sine, super bona mea, teneantur et in hoc venditione. I<tem> lego totam multuram que venerit ad molendinum sive trulium dicte alquerie. Testes.^b

a. La primera línia de l'instrument està ratllada. b. Manquen els testimonis i l'instrument no està ratllat amb línies verticals.

204

1240, setembre, 3.

Establiment atorgat pels consorts Pere Ferriol i Berenguera a favor de Melis de Torroella de mitja quarterada de terra al terme de Ciutat de Mallorca. El cens és d'un parell de gallines per Sant Miquel. Fadiga de 10 dies. S'estableix una entrada de 12 (sous melgoresos).

<ECR 343, foli 267v doc. 1>

III nonas septembris.

Petrus Ferriol <et uxor> mea Berengaria cum presenti carta dono et stabilio tibi Meliz de Turricella et tuis successoribus in eternum mediam quarteratam terre quam donatione domini Regis Aragone per franchum alodium habemus in termino Civitatis Maioricarum. Affrontatur una parte in honore tuo; et ex alia honore J. de Caneto; et ex alia Gayardi; et ex alia Blancarie, uxor Bernardi Blancaç, ad censum unius paris gallinarum bonarum recipientibus annuatim in festo Sancti Michaelis. Ad fatigam decem dierum et faciam tenere. Accipimus XII de introitu. Testes Barcelonus de Terrachona, Bernardus Gentil et Gil Garces.

Promisserunt quod faciat firmare carta filio suo Bernardo.

a. Part il·legible.

205

1240, setembre, 3.

Àpoca atorgada per Gil i Martí Garcès, que amb la mediació del bisbe de Mallorca arriben a una entesa amb Ferrer Cainol sobre el cens que els hi devia i accepten 50 sous com a pagament.

<ECR 343, foli 267v doc. 2>

Gil Garces, procurator Martini Garces, ex parte Episcopus Maioricarum profiteor tibi Ferrario Canol et tuis te venisse mecum ad compositioni super omni illo censu que tu vel tui mihi debetis vel dicto Martino ratione hec que de me meis vel dicti etiam de omnibus aliis et quia sum paccatus, ex parte dictis Gil et Marti facimus tibi finem per pactum de non petendo prout melius potest dici. Testes Barcelonus de Terrachona et Bernardus Gentil. Accipio L solidos pro hanc compositione.

Istud instrumentum debet firmare ad calendarium IIII nonas septembris fide anno predicto quanvis prima sint predictam duo instrumenta quarum Martino tradatur.

206

1240, setembre, 3.

Venda de l'alqueria de Surruxola del terme de Sineu atorgada per Ramon de Berga i G. Malloll, marmessors dels testament de Arnau Ferrer Malloll a Bernarda, vídua de dit difunt. El preu de la venda és de 200 morabatins d'or. No obliguen els seus béns.

<ECR 343, foli 267v doc. 3>

Nos Raimundus de Berga et G. Mayol, manumissores constitutis Arnaldi Ferrario Mayol, olim defuncto, in suo testamento sicut in eodem testamento sicut in eadem continetur ad instanciam et postulationem et stipulationem creditorum et latariorum cum ipse mandasse in suo testamento quod in continue et post mortem suam ante omnia solvetur suo debito et legata. Volentes esse in hec mandato et voluntate illius adimplere auctoritate Petro Nuniz, vicarii Maioricarum, per nos et omnes heredes ac successores dicti Ferrario Mayol vendimus in solidum tibi Bernarde uxori, quondam, dicti Ferrarii et tuis imperpetuum totam illam alqueriam que dicitur Surruxola quam dictus F. Mayol per liberum et franchum alodium habebat in termino de Saxena, donatione domini Regis Aragone et confirmationis domini infantis in cartis inde confecti continetur. Hanc venditione tibi facimus cum omni iure, dominio, et censu, vocibus et rationibus que predictus Ferrarius tempore vite sue in dicta alqueria accipiebat vel accipere debebat et ei pertinebat, et cetera. Accipimus CC morabatinos factos in auro et pensi quos profiteamur habuisse et recepisse et misisse et expendisse in solvendis debitos dicti F. Mayol et si plus valet totum tibi damus. Et profitentes tibi in hanc emptione tua nemo accedit nec apparuit aliquis qui tam ibi dare volui cum tu dedis et obtulit, licet quod dicta alqueria per dictam Civitatem Maioricarum diutius esset per astata, salvo tamen stabilimento quod dictus Ferrarius, tempore vite sue, fecerat de quibusdam partidis dicte alquerie ad censum Petrus Mathei et Vallecaure cum carta sicut in eisdem continetur que fuit eis firmam perpetuo et valida. Obligamus omnia bona dicti Ferrarii Mayol de eviccionem. Intelligatur quod hanc venditionem tibi facimus sine dampno, missione, et obligatione nostra et periculo rerum nostrarum. Testes Raimundus Tonsi, Bernardus Plegrinus et Raimundus de Casalibus.

207

1240, setembre, 3.

Àpoca atorgada per Bernarda, vídua de F. Mallol, a Ramon de Berga i G. Mallol, marmessors del testament del seu marit, de 200 morabatins d'or per raó del seu esponsalici.

<ECR 343, foli 268 doc. 1>

Bernarda uxor, quondam, F. Mayol, per me et meos cum presenti carta profiteor vobis <Raimundo de Ber>ga et G. Maiol, manumissoribus testamenti dicti F., quondam, mariti mei, et vestris solvisse michi integriter et in pace CC morabatinos in auro et pensi quos accipere debebo et [.]^a dicti F. Mayol ratione sponsalicii mei, sicut in eodem sponsaliciu continetur. Unde quia de predictis CC morabatinorum bene paccatus sum, et etiam de toto predicto sponsalicio meo, renuntio omni exceptioni non receptorum, et cetera de eis de omni predicto sponsalicio et de omnibus que possem demandare in bonis dicti F., facio tibi finem perpetuum et pactum de non petendo, prout melius potest dici et intelligi et heredibus dicti F. Mayol intelligi ad suum et suorum bonum et sanum intellectum. Testes Raimundus Tonsi, Bernardus Peregrinus, Raimundus de Casalibus et solvo omnia bona dicti F. quantum ad dictum sponsaliciu meum.

a. Part il·legible.

1240, setembre, 3.

Debitori de Domènec de Montblanc a favor dels cònjuges Mateu Calataiud i Toterà per 80 sous, dels quals en retornarà 40 pel proper Nadal i els 40 restants pel primer Sant Joan del mes de juny.

<ECR 343, foli 268 doc. 2>

Dominicus de Monte Albano debeo tibi Matheo de Calataiut et uxore tue domine Tothe^a et vestris LXXX solidos, de quibus convenio solvere XL solidos melgarenses in primo venturo festo Natalis Domini, et alios XL solidos in primo festo Sancti Johannis Baptiste mensis junii; super omnia bona mea, et cetera. Fideiussor.^b Testes Exeminis Sutoris et Petrus de Juliano.^c

a. La primera línia està ratllada i al damunt dampnata fuit mandato partium et non facta. b. Segueix un espai en blanc per indicar el nom del fiador. c. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, setembre, 3.

Donació per esponsalici que otorga Mateu de Calataiud a Toterà, muller seva, de 500 sous melgoresos, dels quals pot disposar 300 segons la seva voluntat i 200 reverteixen en els fills d'ambdós. Si no hi haguès infants retornen al marit o als seus. Hi la donació de la meitat dels béns per compres i millors.

<ECR 343, foli 268 doc. 3>

Matheus de Calathayut dono tibi domine Tothere, dilecte uxori mee, partium sponsalici^a D solidos melgarenses quos habeas in omnibus bonis meis, et cetera; ad obitum tuum habeas inde CCC solidos ad omnes tuas voluntates faciendas et ducentos solidos revertatur infantibus de me in te procreatis, et si infantes deffuerit dictis CC solidos qui sunt assignatos infantibus revertatur michi vel meis propinquis, et cetera. Et dono tibi medietatem in omnibus acquisitionibus et emptionibus habendorum et possessionarum que de cetero fa<cio> que habeas ad omnes tuas voluntates, et cetera. Testes desuper.^b

Quatenus dederit dictus Dominicus^c fiduciam predictam [...] ^d debito predicto tradam dicte Tothere, sponsa, vel solverit ei XL solidos sinant non.

a. La primera línia està ratllada i al damunt dampnata fuit mandato partium et non facta. b. Instrument no ratllat amb línies verticals. c. Ve del document anterior. d. Part il·legible corresponent almenys a una paraula.

1240, setembre, 3.

Venda de la meitat de la millora que s'obtingui dels béns carregats a la barca de Arnau de Tugores atorgada per Pere Bonaventura a Pere Arce.

<ECR 343, foli 268 doc. 4>

Petrus Bonaventura vendo tibi Petro Arce mediam partem melioris bonis que sedant ad [...] ^a exceptis prohariis et aliariis in barcha Arnaldi de Tuguriis quam ego viatico in Yspaniam, videlicet, ad rationem partem antiquam, videlicet, eunde et redunde et

campum, et cetera; de omni lucris et sum paccatus, et cetera. Testis Arbertus F. de Terrachona, super bona mea.^b

a. Part il·legible corresponent a dues paraules. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

211

1240, setembre, 6.

Establiment atorgat per Domènec Clavell a Pere de Torre del rafal de Poleu situat a Ciutat de Mallorca, a prop de l'alqueria de Sibellono i que té pel Prepòsit de Tarragona. El cens és de 2 morabatins. Fadiga de 10 dies. S'estableix una entrada de 30 sous melgoresos.

<ECR 343, foli 268 doc. 5>

VIII idus septembris.

Dominicus Clavelli per me et meos dono et stabilio tibi Petro de Turre et tuis suc<cessoribus> in eternum quoddam raal que dicitur Poleuh quod per liberum et franchum alodium pro meis cavallerie habeo in termino Civitate Maioricas, iuxta alqueria de Sibellono, quam teneo per Prepositum Terrachone totum dictum raal cum domibus ad censum duorum morabatinorum anfussinorum in festo Sancti M<ichaelis>. Ad fatigam decem dierum et faciam tenere. Accipio pro introitu XXX solidos melgarenses. Testis Bernardus Rabacie. [...] ^a mee sicut cum modo habeo et teneo et tibi assignavi et comendavi. Testis G. de [...] ^b, et cetera.

a. Part il·legible corresponent a una paraula. b. Part il·legible corresponent al llinatge.

212

1240, setembre, 6.

Debitori de Pere de Torre a favor de Domènec Clavell per 30 sous melgoresos, pagadors per la propera festa de Nadal. Obliga els seus béns.

<ECR 343, foli 268v doc. 1>

Petrus de Turre debeo tibi Dominico Clavelli et tuis XXX solidos melgarenses paccaturos in primo festo Natale. Super omnia bona mea. Testis G. de Olzina.

213

1240, setembre, 8.

Venda de la meitat del rafal de la Palomera a Andratx atorgat pels consorts Pere Andreu i Guillema a Bernat de Claramunt. El rafal és del bisbe de Barcelona. El preu de la venda és de 25 sous melgoresos. Es salven els drets del senyor eminent.

<ECR 343, foli 268v doc. 2>

VI idus septembris.

Petrus Andreu et uxor Guillelma vendimus, in solidum, tibi Bernardo de Claromonte et tuis medietatem meam quam habeo in quodam raal quod vocatur raal de Palomera in termino de Andrax de quod raal tu habes aliam medietatem et tenemus per dominum Episcopum Barchinone. Accipio XXV solidos melgarenses, et teneamur de eviccione,

super omnia bona nostra, salvo iure, senioratico et fatiga domini Episcopi predicti sicut in carta acquisitionis continetur. Et ego Guillelma juro. Testes F. de Montanyans, et Raimundus de Costa, Petrus de Ruvira et G. clericus de Andrax. Accipio firma et facta dicta Guillelma, Bernardus Cerdani.

214

1240, setembre, 8.

Venda d'unes cases amb dos obradors al mercadal de Ciutat de Mallorca atorgada per Ramon de Berga i G. Malloll, com a marmessors del testament de Ferrer de Malloll, a Arnau Tosurat de Girona i Ermessén. Les propietats les tenia el difunt per l'orde del Temple a la porció que era de Ramon Alemany i G. de Claramunt. El preu de la venda és de 420 sous melgoresos.

<ECR 343, foli 268v doc. 3>

Raimundus de Berga et G. Mayol manumissores testamenti F. de Mayol, eadem defuncti debitis urgentibus volentes ultimam voluntatem adimplere cum ipse mandasse in suo testamento quod ante omnia eius debita solvantur per nos et omnes heredes et successores suos vendimus insolidum tibi Arnaldo Tonsori de Gerunda et tuis et Ermessendi, uxori mee, et nostris quasdam domos cum duabus operatoriiis que dictis F. Mayol habebat in Civitate Mayoricarum in mercadale predicte Civitate et tenebat per Domum Templi Maioricarum in portione que fuit heredum Raimundi \Alamani et G. de Claromonte/. Affrontantur ex una parte in foro predicte Civitate, et ex alia parte in carraria que transit per furnum F. de Granata, et ex alia parte in curtale tuo quod tenes per Pirariam, ex alia in domibus F. de Orta. Dictas domos cum dictis duobus operatoriiis cum aliis suis partium, sicut melius hec F. Mayol tempore vite sue habebat et tenebat, vendimus tibi precio CCCCXX solidorum melgarensium quos habuisse et recepisce. Profitemur misisse et expendedisse in debitis solvendis dicto F. Mayol, et profitemur tibi quod nemo apparuit vel accedit qui tantum ibi dare voluisse [...] ^a licet dictas domos et operatoria predictam essent per dictam civitate per astatam, et si, peus valet totum tibi et tuis damus, promittente tibi dictam venditionem salvare et [...] ^b et si aliqua persona privata vel extranea contra vos ponere ante vos et pro vobis respondere ubi et tractamus causam de bonis dicti F. Mayol et si forte ibi aliquis contradixint et deliverint aliquo modo vel feceris aliqua omne tibi restituere de bonis dicti F. Mayol; et inde, obligamus tibi pro hanc venditionis omnia bona dicti F. Mayol. Intelligatur quod non obligamus bona nostra immo sine dampno obligamus et periculo nostri et rerumstrarum hanc venditionem tibi facimus. Testes Raimundus de Meyins, et G. de Balmes, Bernardus de Arteriis et esse legale gerentes et auctores dicta marmessoria predicta, salvo censu, iure, senioratico et fadiga dictus Domus Templi et Raimundus de Podio et successorum suorum qui census est unius macemutina judefi annuatim solvere in festo Natalis Domini. ^c

a. Part il·legible corresponent a dues paraules. b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Instrument no ratllat amb línies verticals.

215

Fragment d'instrument de tutoria.

<ECR 341, foli 118 doc. 1>

[.]^a de Maria in persona et nominibus eiusdem pupilli ita, videlicet, quod persona res ipsius regat procura et ministret bona fide et bono intellectui secundum quod melius ei videbitur expediri ad utilitatem dicti pupilli. \Ita quod omnia bona vestra, tam mobilia quam immobilia, possit pexigire, recta, aministrare et ordinare ad [.]^b et utili dicti pupilli donec dicti pupilli sit de etatem/. Quidquid igitur supradictis tutor fecerit super persona et rebus, tam mobilibus quam immobilibus, tam in petendis quam in recuperandis, auctoritate domini infantis qua fungor dice non esse firmum perpetuo atque ratione ad hec ego Matheus [.]^c me [.]^d habere sive gerere in predicta tutoria ad bonum et utilitatem dicti pupilli bona <fide> et sine enganno. Ad hec ego A. uxor, quondam, Bernardus Narbona et matris dicti pupilli, laudo tibi dicto Matheo dictam tutoriam, promitto quod non contraveniam iure aliquo. Testes Petrus F., G. Rosselli et G. de Calidis.

a. Manca tot el document anterior. b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Part il·legible corresponent a dues paraules. c. Part il·legible corresponent a una paraula.

216

1240, octubre, 3.

Concòrdia entre Domènec de Teixidor i Marquesa, conjuges, i Bernat de Bassa, sobre un hort que Bernat va adquirir a G. de Torroella i que abans era de Joan de Vilablanc.

<ECR 341, foli 118 doc. 2>

III nonas octobris.

Dominicus de Texedo et uxor mea Marchesia per nos et nostros profiteamur et recognoscimus tibi Bernardo de Bassa et tuis te venisse nobiscum ad certam et amicabilem compositionem super omne illo orto quod tu adquisivisti de G. de Turricella et quondam fuit Johannis de Villa Albino, et forte credetur quod nos habemus tibi aliquid eo quia^a tecum eundem laborabimus et etiam ita expleta colligimus si ibi nobis aliquid competit de eodem et de omnibus qua usque in diem presentem tenet inter nos et te ratione ipsi orti vel ratione paccionum qua inter nos et te tenet causa dicti orti vel laborationis eius facio tibi finem perpetuum et pactum de non petendo, prout melius potest dici, et cetera. Et faciens tibi^b et tuis de omnibus per absolutionem quod ut melius potest dici vel facti instrumentum. Ad hec ego Marchesia juro me hec <at>te<ndere> et non contravenire ratione sponsaliciu vel modis aliis. Et si aliqua persona \nomine proprio/ nobis aliquam questionem <m>overit vel demandam convenimus vos servare indempnem, super bona nostra. Testes Bernardus Porter, G. de Vila<ra>gut.^c

a. Part il·legible corresponent a una paraula. b. Segueix tibi repetit. c. Instrument no ratllat amb línies verticals.

217

1240, octubre, 7.

Establiment atorgat per G. Domènec i la seva muller Dolça a favor dels consorts G. Pasqual i Maria d'una peça de terra que tenen per Martí C. i Gastó de Bearn a l'alqueria Azaomit i de la Serra, al terme de Alaró i Canarossa. El cens s'estableix en quatre quarteres de blat per Sant Pere i Feliu d'agost. S'estableix fadiga de 10 dies. Entrada de 5 sous melgoresos. Se salven els drets del senyor eminent.

<ECR 341, foli 118 doc. 3>

Pridie nonas octobris.

G. Dominicus et uxor Dulcia per nos et nostros damus et stabilimus tibi G. Paschale et uxori tue Marie et vestris successoribus in eternum quandam peciam terre quamquam <ratione> acquisitionis nostre habemus et per Martinum C. et Gastonum de Biarum partem tenemus in alqueria que dicitur Azomit et de Serra que sunt in termino de Ola<rono> et de Canarossa. Ad cenum quatuor quarteriarum frumenti, boni ad legale mensuram Maioricarum, annuatim solvetis intus dictum honorem in festo Sanctis Petri et Felicis augusti. Ad fatigam X dierum atque ibi, et cetera; salvo censu, iure et senioratico nostro et salvo iure et senioratico domini Gastoni quantum ad hec que per ipsum r[.]^a et salvo censu, iure et senioratico dicti Martini C. in omnibus et per omnia fuerit acquisitionis hec continetur. Accipio de introitu V solidos melgarenses; et faciam tenere. Testes insuper.

a. Part il·legible.

218

1240, octubre, 7.

Establiment atorgat pels consorts G. d'Aulí i Floreta a Pere Bernat i la seva muller Berenguera d'unes cases situades a l'alqueria de Forn<a>rich a la porció dels homes de Marsella del terme d'Inca. S'estableix el cens en un parell de gallines. Fadiga de 10 dies. Entrada de dues gallines.

<ECR 341, foli 118 doc. 4>

G. Dauli et uxor Floreta damus et stabilimus tibi Petro Bernardo et tuis succesoribus in eternum et uxor tue Berengaria quasdam domos quas per alter habemus in alqueria de Forn<a>rich que <est> in termino Inche de porcione hominum Marcilie. Affrontatur ex una parte in via, et ex alia tria partibus in domibus et honore G. michi residuo. Ad cenum unius paris gallinarum bonarum et receptarum annuatim in festo Natale Domini. Ad fatigam X dierum, et cetera. Et faciam tenere ad omnes tuas voluntates faciendas salvo censu, iure et <senioratico nostro>. Accipio pro introitu unum parum gallinarum et faciamus tenere intus quod non [.]^a

a. Manca del suport paper a causa de l'ús que ha afectat a les dues darreres línies del text del document. També està en molt mal estat el marge esquerre del foli i en bona part de tots els extrems fet que ha provocat el despreniment total del llom.

219^a

1240, octubre, 7.

Venda la meitat de l'alqueria d'Habiba Benimandara al terme de Muro atorgada pels consorts G. d'Abadenquis i Maria a Pere Andreu i els seus. El preu és de 56 sous melgoresos. Se salven els drets del bisbe de Girona com a senyor eminent. Signa Ramon de Verdera com a procurador del bisbe de Girona.

<ECR 341, foli 118v doc. 1>

G. de Abadenchis et uxor Maria per nos et nostros vendimus, in solidum, tibi Petro Andree <et frater eiusd>em G. et tuis inperpetuum medietatem integriter illius alquerie que dicitur Habiba Benimandara qua ratione acquisitionis et empcionis nostre habemus et per dominum Gerunde Episcopum, tenemus in termino <de> Muro. Dictam

medietatem alquerie et domibus eidem pertinenti et suis pertinentiis vendimus [.]^b. Precio L <VI> solidorum melgarensium. Et inde. Et teneamur de eviccione, super bona nostra, salvo iure, senioratico et fadiga domini Episcopi Gerunde in omnibus et per <omnia>, sicut in carta acquisitionis dicti habendis continere. Testes Bernardus Morro et Arnaldus Suner. Et ego Maria iuro. Testis Petrus de Carriaria. Firmavit Raimundus de Verdera, procurator Episcopi Gerunde, predicti. Credatur predicto Petro [.]^c.

a. Al marge esquerre l'abreviatura pa de paccata. b. Part il·legible corresponent a dues paraules. c. Part il·legible corresponet a una paraula.

220^a

1240, octubre, 7.

Pressa de possessió corporal i divisió de les meitats de l'alqueria de Habiba Benimandara de cadascun dels posseïdors de l'anterior document de venda.

<ECR 341, foli 118v doc. 2>

G. de Abadenchis et uxor mea Maria et Petrus Andreas, fratris eiusdem G., et uxor G., <per> nos et nostros profiteamur et recognoscimus alter alteri venisse ad certam et manifestam d<onacionem> super omni illa alqueria que dicitur Habiba Benidenadara de qua tibi vendimus medietatem, sicut in <instrumentum> venditionis continetur. Ita quod unusquisque nostrum habeat suam medietatem, sicut in presentia Petri P[.]^b, Dominici Graus et Petri Joverii et aliorum proborum hominum causa divisionis et terminationis habeat <et posside>at ad omnes suas voluntates faciendas contradictione alterius, salvo iure, senioratico et fatiga domini Episcopi gerundensis, sicut in cartas acquisitionis dicti honore continetur, profiteor unumquemque nostrum possessionem sue in corporalem possessionem esse et inductum et ita decetero habeant, et cetera; et si plus [.]^c una pars alterius totum illum unius alteri damus remittimus ad omnes promittimus [.]^d aliam [.]^e venire non possimus et renunciamus omni iure, et cetera. Et nos uxor iuro^f [.]^eus et ut melius potest facere et scribi. Testes desuper. Testis Petrus de Abadenches et per <uxore Petri> de Carraria.

Firmavit Raimundus de Verdera, procurator domini Episcopi gerundensis.

a. Nota al marge esquerre anul·lada amb ratllats en forma d'aspa: que Petrus Andreu suam et nec G. firmavit. b. Part il·legible corresponent al llinatge. c. Part il·legible. d. Part il·legible. e Part il·legible. f. Segueix part il·legible que afecta a dues paraules.

221

1240, octubre, 8.

Comanda mercatíl que G. Bucuius reconeix tenir de Guara Comte de Noli de 50 besants d'argent per invertir a Mallorca. Del lucre obtingut ell es reserva la quarta part i Guara Comte de Noli queda amb la tercera.

<ECR 341, foli 118v doc. 3>

VIII idus octo<bris>.

Ser G. Bucucius J[.]^a profiteor et recognosco tibi Guara Comte de Noli et tuis me habu<isse> et rece<pisse> in vestra comendatione L besantes argenti fini et rectique pensi quos implicare in hanc terra de Maioricis, ut melius videamus et cognoscamus; et

illa implicamenta vendendum *et* redendum de capitale *et* lucrum in tuum posse vel tuorum salvos in terra. Ita *quod*, levato predicto capitale de omni lucro *quod* Deus ibi dederit, *habeam quartum et* tu tres partes. Ita *<quod>* presens comanda maneat ad voluntatem Dei *et* ad tuum resegum mei G. Bucus *et* profiteor *recupere* similiter in tua comanda caxiam cum rebus *que* de ea sunt *qua* vel cui volueris *convenio* reddere *quandocumque* eam michi duxeris demanda. Obligo bona ubique. Testes J. Nuniz, *et* G. de Turricella, Raimundus de Bas.

a. *Part il·legible.*

222

1240, octubre, 8.

Contracte de didatge pel qual Maria de Castelló d'Empúries es fa càrrec de la lactància de Maria, filla de Bernat de Regull i Ermessén, fins el dia de Pasqua. Bernat de Regull es compromet a pagar-li 3,5 sous melgoresos cada mes.

<ECR 341, foli 118v doc. 4>

Maria de Castilone de Ampuries promitto *et* bona fide *convenio* tibi Bernardo *<de Regolle>* *et* uxori *<vestri>* Ermessen *et* vestris *quod* hinc usque ad festum Pasche Domini teneam *et* nutriam filiam vestram Maria in mea domo *et* cum mea lacte, \ab lactatio/ bene *et* fideliter bona fide. Promitto *<quod>* infra non dimitam nec faciam perpetue *quod* *habeam* dimitere vel dimitam. *Et* hec iuro. *Et* ego *<Bernardus>* de Regolle promitto dare pro utroque mense III solidos *et* morabatinum melgarensium. Super bona mea.^a

a. *Manquen els testimonis.*

223

1240, octubre, 8.

Venda d'un esclau sarraí blanc anomenat Massout atorgada per F. Picany a Joan Abennàsser. F. Picany promet que no és ni raptat ni robat. El preu de venda és de 95 sous melgoresos.

<ECR 341, foli 119 doc. 1>

F. Picany vendo tibi Johanni Abennasser *et* tuis *quendam* sarracenum laurum nomine Massout. XCV solidorum melgarensium precio. Promitto salvare *et* dare *et* *quod* non est raptum vel furtatum. *Et* teneamur de eviccione. Super bona mea. Testes Bernardus de Cogollis *et* Raimundus de Conesa.

224^a

1240, octubre, 8.

Contracte d'aprenentatge de sastre durant dos anys pel qual Ponça de Santcliment encomana el seu fill Guillem a Bernat Nebot, sastre. La mare es farà càrrec de l'aliment i el vestit el primer any. El segon any correrà a càrrec de Bernat Nebot. Guillem haurà de recuperar els dies que falti per raó de malaltia o altres.

<ECR 341, foli 119 doc. 2>

Poncia de Sancto Climente trado et comendo tibi Bernardo Nepoti a [...] ^b et tuis filium meum Guillelmum qui de presenti die, qua presens scribitur carta, usque ad duos annos stet tecum et serviam cum fidelitate, humilitate obediat, et cetera; promittens quod cum de posse tuo non abstraham infra hunc terminum nec faciam vel dicam ei perpetuo [...] ^c exerint quod si exierit ego eodem redducam in posse tuum et restituam tibi forsam vestra, et faciam ab eo tibi restituere dies quibus causam infirmitatem vel modis aliis tibi deficerit, et ego convenio ei dare in primo anno victum et vestitum; obligo bona mea. Ad hec ego Bernardus convenio eidem Guillelmo dare in secundo anno victum et vestitum, prout ipsum decuerit et convenio ei docere officium meum sutorie per totum dictum spacium dictorum duorum annorum, sicut melius ipse addire voluerit, super bona mea. Testes G. Tonsoris et Petrolus de Villacrasa. Credatur Bernardo Nepoti presentavit Poncia.

a. Al marge esquerra les lletres pa de paccata. Damunt del signe de us de Poncius hi ha escrita una a. b. Part il·legible. c. Part il·legible corresponent a una paraula.

225

1240, octubre, 8.

Debitori atorgat per J. Ferran a favor de G. de Brull de 9 sous i 9 diners pagadors a la tornada del viatge a Hispania o "al sabut".

<ECR 341, foli 119 doc. 3>

J. Ferran debeo tibi G. de Brullio et tuis IX solidos et IX denarios, paccaturos in reditu presenti viatico quod facio in Yspaniam vel ad sabut, salvos in terra, super omnia <bona>. Testes Nicholaus Moragis et Dominicus Sartoris.

226^a

1240, octubre, 9.

Lloguer de barca que efectua Bernat d'Olzet a S. Fontana, genovès, per a fer un viatge de Mallorca a Dènia i València. Li paga 60 sous melgoresos per tot el viatge.

<ECR 341, foli 119 doc. 4>

VII idus octobris.

Bernardus de Olzeto conduco vobis S. Fontane, januensis, et tuis <in> barcha [...] ^b P. N. palum ad faciendum unum viaticum de Malorcham ad Deniam vel Valenciam, <ubi>cumque volueritis \de ipsis locis/, cum omni exarcia et apparatibus^c. Ita quod pro[...] ^d pro logerio eiusdem LX solidos melgarenses de quibus sum; unde quidquid Deus tibi in eo dederit de naulio vel de aliis per totum dictum viaticum habeas ad tuas voluntates. Item quod hec presens barcha erat ad fortunam Dei et ad meum reseguum et de usum maris. Testes Raimundus Segui, Petrus Gener.^e

a. Al marge esquerra paccabit IIII denarios. b. Il·legible. c. Segueix intel·ligible ratllat. d. Part il·legible corresponent a tres paraules. e. Instrument no ratllat amb línies verticals.

227^a

1240, octubre, 10.

Contracte de servei de Masomet Assatja i la seva muller Axa amb Bernat de Santa, com a procurador de Ferrer, bisbe de València i prepòsit de Tarragona. Es comprometen a pagar-li 1 lliura per Sant Miquel. Són lliures de poder moure's.

<ECR 341, foli 119 doc. 5>

VI idus octobris.

Masomet Assatja *et* uxor Axa *per* nos *et* nostros mittimus nos in speciali diffinimus [.]^b <custo>dia Dei *et* vestri Bernardo de Sancta, procuratoris domini Ferrari, Dei gratia electi Valencie *et* prepositi Terrachone. Ita quod promittimus esse vestri homines *et* fideles, nomine dicti electi domini simul in insula Maioricarum; *et* promittimus <deinde> annum pro regressum vobis vel tui dictis prepositum in festo Sancti Michaelis unam libram p<ugesam> bone ad legale pensu Civitatis Maioricarum. Tamen si voluerimus ire ad aliquas partes sarracenas vel christianorum quod possumus si<ne con>tradictione, iure vel demanda electi predicti. Ad hec ego Bernardus, procuratoris, recipiens vos predicti, promitto vos *et* bona vestra salvare vel deffendere^c ex parte dicti domini electi *et* prepositi Terrachone, bona fide. Testes Berengarius de Fortam *et* G. Tonsoris.

a. Al marge esquerra paccabit IIII denarios. b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Segueix cancel·lat ubique.

228^a

1240, octubre, 10.

Comanda mercantil que Arnau de Tamarit reconeix tenir de Bernat Morro de 20 sous melgoresos que li retornarà quan la barca de Llop i Ballester retorni del viatge a Hispania o "al sabut".

<ECR 341, foli 119v doc. 1>

Arnaldus de Tamarito profiteor *et* recognosco Bernardo Morro *et* tuis me tenere in tua comendatione XX solidos melgarenses super quibus renuncio; *et* convenio tibi eos reddere ad reditum vel ad sabut viatico quod facio in Yspaniam in barcha Lupi *et* Ballistarii vel ad sabut, salvos in terra. Super omnia bona mea. Testes Jacobus Aprit *et* Arnaldus Saionis *et* Ballisterius. *Et* iuro hec attendere nisi quantum tu inde m[.]^b posse meo.

a. Al marge esquerra debet IIII denarios. b. Part il·legible afecta a cinc paraules.

229^a

1240, octubre, 11.

Debitori atorgat pels consorts Bernat de Santagràcia i G. a favor de F. de Riudeperes i els seus de 20 sous melgoresos que els hi aportà per raó de mutu. Convenen a retornar-los per la propera festa de Pasqua.

<ECR 341, foli 119v doc. 2>

V idus octobris.

Bernardus de <Sancta> Gratia et uxor G. debemus, uterque, pro toto tibi F. de Rivo Pirarum et tuis XX solidos melgarenses quos pro bono amore nobis mutuo tradidistis, et convenimus eos sol<vere> p<roxime> venturo festo Pasche Domini. Super omnia bona nostra. Et hec iuramus transfere quam<cicius> nos n<on> prolongare volueris. Et renuntia sponsa mei G. Testis Alamanus de Curberis et .
Traditur Marie de Rocha vel illi creditorum.

a. Al marge esquerra les lletres pa de paccata.

230

1240, octubre, 12.

Procura atorgada per Jaume de Santaeugènia a Pere i G., clergues de l'església de Sant Just, per tal que recuperin dels marmessors de Ramon de Plegamans els fruits i les collites que Ramon de Plegamans va recollir de les propietats que el rei Alfons donà al pare de Bernat de Santaeugènia.

<ECR 341, foli 119v doc. 3>

III idus octobris.

Jacobus de Sancta Eugenia^a cum presenti carta constituo Petro, clericum, et G., clericum, qui manent in <eclesi>a Sancti Justi \procuratores meos/, super petendis et recuperandis contra manumissores Raimundi de Plicamanibus fructus et exple<tis> que Raimundo de Plicamanibus recolligit pro duobus annis in illo honore que domino Rege Aragone \Alfonsus, quondam/, patri meo Berengarius de Sancta Eugenia, quondam, dedit pro suo violario, cedendo vobis omnes acciones meas reales, et cetera; ad <pe>tendum et recuperandum in curia et extra et ubique; quicquid inde feceritis ratum habeo et non contraveniam. Testis Dominicus Clavelli.

Firmavit et promittit firmare manu sua.

a. Canonicus Mayoricarum interliniat i cancel·lat.

231

1240, octubre, 13.

Arrendament per un any d'un molí que atorga Pere Esteve a G. de Puig de Barcelona. El molí el té per G. de Font a la vall de Canet. Dels productes que hi vengui li donarà la quarta part i la cinquena part del producte de la seva feina. En acabar el termini G. de Puig haurà de retornar el molí i els aparells.

<ECR 341, foli 119v doc. 4>

III idus octobris.

Petrus Stephanus cum presenti carta trado et concedo tibi G. de Podio de Barchinona et tuis quodam molendino quod per G. de Fonte teneo in valle de Caneto, in hunc modum: quod tenere <publicata> presenti die, qua presens scribitur carta, ad unum annum et de omnibus proventibus bonis perca<ciis>, que Deus ibi dederit infra hunc termini, des michi quatuor partes et trium tui, ad quintam partem <pro> tuo labore. Tamen nos convenimus solvere censum et ius domini pro dicto molendino sive tua missione et ita [.]^a ibi facias omnes missiones que ibi necesse fuerint ratione mulnerie, tamen teneatis ibi manere in tuam propriam potestatem vel tenere ibi hovem (sic) sufficientem. In capite termini tenearis michi reddere dictum molendino et parata eiusdem que tibi trado.

Ad hec G. de Podio laudans hec, promitto omnia et singula addere et complere et partem meum fideliter dare et tenere tibi legale et fidele in omnibus bona fide, obligo bona fide et hec iuramus. Et ego Petrus Stephanus convenio^b opus sive ad dictum molendino de molis et red<it>iis et picotis.^c Tamen intelligatur quod molas blad<ium> quod ibi misso \ego Petrus/ quocienscumque [...] ^d quod cri[.]^e in termagia et accipio multuram sicut de ais et intelligo quod non tenearis dare n[.]^f de custodia <bla>di quod venint ad dictum molendinum. Testes Petrus de Torrente, et Raimundus de Crudalis et Bonafonat de Barchinona.^g

a. Part il·legible corresponent a cinc pararules. b. Segueix cancel·lat fac tenr. c. Segueix cancel·lat et de allis que [...] dicto molendino. d. Part il·legible corresponent a una paraula. e. Part il·legible. f. Part il·legible. g. Instrument no ratllat amb línies verticals.

232

1240, octubre, 16.

Donació atorgada per Bernat d'Artés, notari de Mallorca, en representació de Robert de Tarragona, a Ramon, bisbe de Mallorca, de la dècima de la cavalleria dels homes de Tortosa a Ciutat de Mallorca que consisteix en una masmudina anual.

M. Carme COLL FONT: "Les donacions a institucions eclesiàstiques i a clergues al Llibre Manual de Pere Romeu (1240), notari públic de Mallorca", a *Homenatge a Gabriel Llompart* (en premsa).

<ECR 341, foli 120 doc. 1>

XVII kalendas novembris, anno Domini M CC quadragesimo.

Ego Bernardus de Arters, notarius Maioricarum, licencia et voluntate Roberti de Terrachona, dono et assigno domino Deo et Sedi cathedrali Maioricarum et vobis domino Raymundo, Dei gratia eiusdem sedis Episcopo, pro decima cuiusdam campi^a \que est in termino Civitatis Maioricarum in cavalleria hominum Dertuse/, quam emi per alodium liberum et quietum a Johanni Puignaria, unam macemutinam censualem in illo, videlicet, modo quod Robertus predictus accipit in quibusdam domibus quas Arnaldo de Monte Olivo, \prout in [...] ^b reedificavi et plantavi vineam/ [...] ^c pro eodem Robertus pro quandocumque anno in presenciam vestram unam macemundinam censualem in <co>muni loco predicto [...] ^d et a Capitulo dicte Sedis dictos morabatinos ab integritate ipsi Ro<ber>to et suis p<acca>tus absolu<cione> non obstante assignacione a me superius facta. Ad hec Episcopus Raymundus, Dei gratia Episcopus, predictus laudans et conce<dens>, promittimus quod nos contra predictum non veniamus iure aliquo vel ratione.

Testes Raimundus Gaiol, Bernardus de Pulcro et Dalmacius de Sancto Martino.

Promittit firma sua et firmavit Roberto de Terrachona.

a. Lectura dubtosa. b. Part il·lgible corresponent a quatre paraules. c. Part il·legible corresponent a dues paraules. d. Part il·legible corresponent a quatre paraules.

233

1240, octubre, 17.

Venda d'un camp de Ciutat de Mallorca atorgada pels consorts Pere Juliol i Elisenda a Bernat Bassa i Ferrer Oller. El camp està situat a la porció del comte d'Empúries i la tenen en alou franc. El preu de la venda és de 160 sous melgoresos.

<ECR 341, foli 120 doc. 2>

XVI kalendas novembris.

Petrus Juliol et uxor Elicssendis vendimus, in solidum, vobis Bernardo Bassa et Ferrario Ollerio, genero tuo, et vestris et cui volueris quendam campum ab integro qui est in termino Civitatis Maioricarum in portione domini comitis Ympuriarum per alodium franchum, liberum et quietum imperpetuum ad hec ratione empcionis quatenus ego Petrus inde feci de procurator Bernardi G., sacrista, et de imponiet, sicut in carta emptionis continetur. Affrontatur ex una parte in camino, et ex alia in honore que tu Bernardus Bassa tenes per G. de Turricella, ex alia in honore domini Episcopi Maioricarum et ex quarta parte in honore Petri Martelli. Accipio CLX solidos melgarenses; et teneamur de eviccione, super omnia bona nostra, per alodium franchum, liberum et quietum; <et si f>orte alicui persona ibi moverit questionem vel demandam, convenio ponere ante te et pro te et tuis respondere, et cetera; et <accipimus> nobis causam et tractare nostris propriis missiones a principio litis, et cetera; si nobis presentibus <alqueria> predicta empcione aliquid nobis contra determinavit aut dimissi aut de credatur vel missione aliquo dampno <vel gravamine> faceritis, et cetera; convenimus restituere super bona nostra. Et ego Elicssendis juro. Testes Bernardus de M<onti S>pessula<ni>, et Arnaldus Tripo, et Bernardus de Yspania et Johannes.

234

1240, octubre, 19.

Concòrdia entre Bernat de Terrassa i Berenguer de Taulí amb la presència dels bons homes: Bernat Rodó, Berenguer Dartini, Pere de Pontons i G. de Banyeres sobre un deute de 377 lliures melgoreses que G., germà de Berenguer Taulí havia contret amb Bernat Terrassa. Berenguer convé pagar 50 lliures a Bernat de Terrassa per cada Tots Sants successivament.

<ECR 341, foli 120 doc. 3>

XIII kalendas novembris.

Bernardus de Terracia profiteor et recognosco tibi Berengario de <Terracia, \fratris/ mei,> venisse tecum ad <certam> et legalem compotum \in presentia proborum virorum, videlicet, Bernardus Retundi, Berengarius Darniti, Petrus de Pontonibus et G. de <Bag>neris/, super omnibus bonis et rebus que usque in diem presentem teneam de et te de fratri meo G. Teuli et faciam computo inter me et te profiteor quod reman<eant> penes me in debito CCCLXXVIII libras melgarenses de quibus convenio solvere L librarum melgarensium tibi omni pro tua bona petendi dicti G., fratris mei et tui, in primo venturo festo Omnium et deinde [.]^a <in> eodem festo Omnium S<ancto>r<um> alias L libras melgarenses <d>onec de omni predicto debito estis tu et dictis G., fratris meis et tuus p<le>narie satisfactis ad vestram voluntatem omnibus; obligo tibi et dicto G., <fratri> meo, omnia bona mea, mobilia et immobilia, et cetera. Ad hec ego Berengarius Teuli predictis laudans et confirmans hec omnia predicta me et dictum <frat>rem m<e>um G., et tuum promitto tibi dict<us> Bernardo de Terracia, fratri meo, et dicti G. quod^b [.]^{us} tu de dicto debito salvis stanti convenio tibi reddere dictum presentem instrumentum profiteor cum testamento huius presenti per me et dictum G., fratre, non esse bene paccatus de omnibus que usque in diebus presentibus inter me et dictum G. et te, et cetera. Renuntiamus quantum faciens te et tuos inde quitios^c et immunes et ut melius potest dici, et cetera; si forte de predictis^d [.]^e dictis G., fratri meo,

demandaverit vel in causam traherit vel aliqua missione, dampno vel gravamine, et cetera, faciens aliquo modo convenio tibi restituere et servare indempnem, super bona mea, et cetera. Renuncio omni iure. Testes omnes predictis [.]^e. Ita videlicet quod ego Bernardus de Terracia non possim emere promitto quod non re, honores vel possessiones donec de predicto omni sitis solutus pen[.]^f, et cetera. Tradatur G. de Bagneriis, predicto.

a. Part il·legible corresponent a tres paraules. b. Segueix part il·legible de la paraula següent. c. Reclam al final del foli que remet al començament del 120v. d. Segueix part il·legible de la paraula següent. e. Part il·legible correponent a dues paraules. f. Part il·legible.

235^a

1240, octubre, 20.

Establiment atorgat per J. de Berga a favor de Ramon de Begur i la seva muller Ermesén d'unes cases amb corral situades a la vila d'Inca. S'estableix un cens anual d'una masmudina d'or per Sant Miquel. Fadiga de 10 dies i entrada de 7 sous melgoresos. Es salven els drets dels hereus de Bernat Blanquer com a senyor directe.

<ECR 341, foli 120v doc. 1>

XIII kalendas novembris.

J. de Berga dono et stabilio tibi Raimundo de Begur et uxore tue Ermessendi et vestris <su>ccesoribus ineternum quasdam domos cum quodam retrocurtali quod se tenet cum^b eas, quas ratione adquis<iti>onis mee habeo et per heredem^c Bernardi Blancacii, quondam, teneo in villa Inque. Affrontatur ab <oriente> in domibus Bertrandi Renaldi, a meridie in domibus Lasari Marcilie, et ab occidente in honore J. <Por>tavi, a circio in via publica. Ad censum unia macemutina in auro annuatim in festo Sancti Michaelis. Accipio VII solidos melgarenses. Et faciam tenere salvo censu, iure meo et salvo censu, iure et senioratico dictorum heredum Bernardi Blancacii, quondam, in omnibus et per omnia. Testes Bonaventura de Moranta et Petrus de Villa Ulmorum. Ad fatigam X dierum.

a. Al marge esquerre abreviat: paccata de translata. b. Segueix repetit cum. c. Heredem escrit al damunt d'intel·ligible.

236^a

1240, octubre, 20.

Venda d'un mas atorgada per Arnau Cunill i els seus fills, Bernat, Adalais, Ermessén i Pericó, a G. Buniol, prior de l'orde del Sant Sepulcre a Catalunya. El mas és a la parròquia de Palafrugell. El preu de la venda és de 80 sous melgoresos.

<ECR 341, foli 120v doc. 2>

Arnaldus Cunil et Bernardus Cunil, filius meus, et Adalendis,^b filia mea, Ermessendis, filia mea, et Periconus, filius meus, per nos et nostros, presentes et futuros, vendimus, <in> solidum, et corporaliter tradimus in perpetuum vobis G. Bunioli, priori Sancti Sepulcri^b in partibus Catalonie et Yspanie,^c totum illud \cap de mansum/^d quam habemus <et> habere debus in tota parrochia Palafrugelli et tenebamus per domum Sancti Sepulcri <supradicti>; iamdictum mansum cum omnibus iuribus, pertinencibus, domibus, vineis, arboribus et cum <omnibus> iuribus <et> possessionibus,

precio> LXXX solidos melgarenses, et teneamur de eviccione. Super omnibus bonis nostris. Testes Bonaventura de Moneta, Petrus Juliol, et de Raimundus Oromir et Petrus Jacme qui accipio. Firmavit Bernardus, et Periconis, et Ermessendis et Adelendis, filiis dicti Arnaldi Cunil.

a. *Al marge esquerre abreviatura pa de paccata.* b. *Paca interliniat.* c. *Segueix cancel-lat [.]rosilimitani.* d. *Segueix cancel-lat et omni conventu et fratribus ordinis[con]ventus Sancti Sepulcri et succens vestris.* e. *Cap de mansum interliniat. Segueix cancel-lat honore tam habeo qua habente.*

237

1240, octubre, 20.

Venda d'un sarraí blanc anomenat Monstaf atorgada per Martor de Manresa a Joan Abennàsser. El preu de venda és de 70 sous melgoresos. Actúa com a fiador Bernat Vidal.

<ECR 341, foli 120v doc. 3>

M<a>rtor de Minorisa vendo tibi Johanni Abennasser quendam sarracenum laurum nomine Monstaf. Precio LXX solidorum melgarensium, et teneamur de eviccione. Super bona mea. Fideiussor Bernardus Vidal, super bona mea. Testes Raimundus de Conesa, et G. Pexo et Petrus Davidis.

238

1240, octubre, 21.

Comanda mercantil que Berenguer de Càller reconeix tenir dels germans Berenguer i G. Taulí de 100 besants d'argent per a invertir en el viatge que fa a Bona. Ell es queda amb la quarta part del lucre.

<ECR 341, foli 120v doc. 4>

XII kalendas novembris.

Berengarius de villa de Caulibus qui maneo in barcham <pro>fiteor et recepisce in comandacione a vobis Berengario de Teuli et G. de Teuli, frater tuo, centum besantes argenti [.]^a quos portare in presenti viatico quod facio apud Bonam <cum> ligno J. Cal[.]^b et sociorum ubicumque portum fecint causa n<e>gociandi et convenio illu<c imp>licare ut melius videam et cognoscam, et cetera; et deinde implicamenta in tuum <posse> reducere, sed ita quod de omni lucro, levato vestro capitale, habeam q<uartum me>um tamen hec comanda eat, maneat et redeat ad voluntate Dei ad tuum <resegum>. Testes G. Mercer et Petrus de Sapadi.

a. *Part il·legible corresponent a dues paraules.* b. *Part il·legible.*

239^a

1240, octubre, 21.

Àpoca atorgada per Ramon Mor[.]ti a Pere Sastre de 30 sous melgoresos que rebrà per raó de lloguer que li deu d'un viatge a Hispania amb la seva barca.

<ECR 341, foli 121 doc. 1>

Raimundus Mor[.]ti profiteor et recognosco tibi Petro Sotori et tuis te solvisse michi integriter in pace XXX solidos melgarenses quos de me receperitis ratione logerii quod tibi debeam pro quoddam viatico quod me debebas sequitur in Yspaniam in ligno meo et sociorum. Unde quia de predictis bene paccatus sum. Renuncio et facio finem tibi et pactum de non <petendo, prout> melius potest dici, et cetera. Testes Petrus Bay, Prironetus Rabacia.

a. Al marge esquerre abreviatura pa de paccata.

240

1240, octubre, 22.

Venda d'un sarraí blanc anomenat Mahomet atorgada per Esteve Aron a Bernat Aimeric. El preu de venda és de 16 besants d'argent.

<ECR 341, foli 121 doc. 2>

XI kalendas novembris

Stephanus Aron vendo vobis Bernardo Aimerici et vestris quendam <s>arracenum meum album Mahomet que de nomine, et cetera. Precio XVI besantium argenti quos habuisse profiteor, et teneamur de eviccione. Super bona nostra. Testes J. Marci, G. de Marcellia et cetera.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

241

1240, octubre, 22.

Reconeixement de deute de Bernat Caimari a favor d'Arnau de Tugores de 140 sous melgoresos que pagarà del cens que ha de rebre en el futur de Bernat d'Aimeric per una vinya en una alqueria de Mallorca. S'especifica que no s'inclou el que de Bernat Aimeric ha de rebre de cens, en oli i morabatins, a Ciutat de Mallorca o altres de fora de Ciutat.

<ECR 341, foli 121 doc. 3>

Bernardus de Caymaris debeo vobis Arnaldo de Teguriis^a et vestris CXL solidos melgarenses, bone acquirementem ad solvendum de censu annis futuris de vino anni presentis \quem dictus Bernardus Americus debet [.]^b et alqueria Maioricarum/ quos convenio solve q[.] [.]^cra volueris, super bona mea. Non miso in computo illo quod nos de Bernardo Aimerici debemus recipere in Civitate Maioricarum quam aliqua alia extra civitate, sicut est oleum et morabatinum censualium et alia que nobis d<ebebamus> recipere dicti Bernardi Aimerici. Testes G. J. Bernardus, F. de Terrachona, et cetera.^d

a. A. de Reguriis al damunt de Bernardus Aimerici ratllat. b. Part il·legible corresponent a dues paraules. c. Part il·legible corresponent a part de dues paraules. d. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, octubre, 22.

Procura atorgada per Bernat Aimeric a favor d'Arnau de Togores per tal que es faci càrrec de les seves propietats, rendes i deutes a Ciutat i illa de Mallorca.

<ECR 341, foli 121 doc. 4>

Bernardus Aimerici constituo vos Arnaldo de Toguriis certum procuratorem <meum> super omnibus honoribus, redditibus, et debitis, et omnibus aliis quod ego habeo vel habere <debeo in> Civitate et insula Maioricarum. Ita quod possis honores meos et possessiones dare, vendere/ ^a[.]lare ^b[.] debita et alia iura mea michi ibi pertinentes quacumque sta ^c[.] sta ^d[.] habeo et dono omnes acciones meas, iuribus et actionibus realibus et personalibus ^e[.] quicquid predictis sine alii firmum et ratum habere ^f[.]
<Testis Ber>nardus de Caymariis et aliis desuper, et cetera. Firmavit manu sua in pergameno.

a.Segueix il·legible part d'una paraula. b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Part il·legible corresponent a una paraula. d. Part il·legible corresponent a una paraula. e. Part il·legible corresponent a tres paraules. f. Part il·legible corresponent a nou paraules.

1240, octubre, 22.

Procura atorgada per Bernat d'Hospital a favor de Bernat de Puig de Barcelona per tal que recuperi 60 sous jaquesos que li deu [.]Fariner.

<ECR 341, foli 121 doc. 5>

Bernardus de Ospitale constituo te Bernardo de Podio de Barchinona procuratorem meum super petendum, recuperandum illud debitum sexaginta solidos jachensium quos ^a[.] Farinerius ^b[.] ^c[.]rta qua carta tibi trado cum omnibus iuribus michi ratione cuiusdam debiti que in ea continetur ^c[.] et compotum ad petendum et recuperandum in curia et extra, et cetera, ubique quicquid inde feceris ratum habeo et non contravenire. Testes Ursetus de Cudines et Petrus David<a>.^d

a.Part il·legible corresponent a una paraula. b. Part il·legible corresponent a tres paraules. c. Part il·legible corresponent a tres paraules. d.Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, octubre, 23.

Reconeixement de deute atorgat per Mercadí, fill de G. Jover d'Inca i la seva muller Elisenda, a favor d'Ammar Aben Yacob de 6 quarteres de blat pagadores per Sant Pere i Sant Feliu d'agost.

<ECR 341, foli 121 doc. 6>

X kalendas novembris.

Merchadine, filius^a G. Joverii de Incha, et uxor Elicssendis debemus, <uter>que, pro toto tibi Ammar Aben Yacob <VI> quarterias frumenti boni et <pulcri et> lega<le> mensuram eius <recep>tarum, paccaturas in primo festo Sancti Petri et Felicis augusti, super bona omnia mea. Et hec juro. Ego Elicssendis renuncio sponsaliciu meum, et

cetera, nisi quantum tu prolongare volueris. Testes Bernardus Puyols et Arnaldus de Riaria.

a. *Segueix quondam ratllat.*

245

1240, octubre, 24.

Venda atorgada per F. d'Estany, Bertran Riquer, Bernat Riquer, Gomiz de Montblanc, Vinyamata, J. Navarra, Pere Espaser i Berenguer Ballester a Reinald Bonahor i els seus d'un total de 8 parts d'un molí a la vall de Banyalbufar. El molí el tenen per Ramon Esclusa. El preu de venda és de 35 sous melgoresos. Es salven els drets del senyor eminent. Al final del document s'aclareix quantes parts posseeix cadascú.

<ECR 341, foli 121v doc. 1>

IX kalendas novembris.

F. de Stagneo, et Bertrandus Richer, et Bernardus Richer, Gomiz de Monte Albano, Vineia Mata, J. Navarre et Petrus Spaerii, et Berengarius Ballistarii vendimus quisque pro sua parte dominii tibi Rainaldo Bonahor et tuis omnes illas octo partes et mediam quam habemus in illis dictorum molendinorum quod ratione a<dquisitionis> habemus in valle de Baynis Albafar et tenemus per Raimundus <Scl>usa retento [...] ^a nobis et nostris <quod> molendinus tenetis \tu et tuis unicumque nostrum in solidum suam partem/ in perpetuum in dicto molendino bladum nostrum quod [...] ^b in dicta val<le>, videlicet, frumentum ad XVI mensuram et ordeï XVI mensuram. Accipimus XXXV solidos melgarenses. Et teneamur de eviccione, salvo tamen iure, et senioratico et fatiga dicti Raimundo de Sclusa et suis omnibus, sicut in carta continetur. Obligamus bona nostra. Et est certum quod Petrus Spaerius habet duas partes [...] ^c partibus, et medietatem et Bertran et fratres sui II, et F. de Stagneo mediam parte et alii vendint predicte medietatem quisque meam.^d

a. Part il·legible corresponent a una paraula. b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Part il·legible corresponent a dues paraules. d. Instrument no ratllat amb línies verticals.

246

1240, octubre, 24.

Reconeixement de deute atorgat per mestre J. de Vic a favor de Ramon de Vallgarví, Bernat de Font, Pere Pinater i els seus, de 60 sous melgoresos per raó d'unes teles. Es compromet a pagar el preu per la propera festa de Pasqua

<ECR 341, foli 121v doc. 2>

Magister J. de Vico debeo vobis Raimudo de Valle Garvini, Bernardo de Fontibus et Petro Pineteri et vestris LX solidos melgarenses, quos vobis debeo ratione pannorum quos a vobis habeo. Et juro. Et promitto omni precio in primo festo Pasche Domini. Super bona nostra, et cetera. Testes F. de Stagneo, et Ranialdus Bonahor, Bertrandus Richer.

Firmavit manu sua propria in pergameno.

1240, octubre, 25.

Procura atorgada per Bernat d'Hospital a favor de Bernat de Puig de Barcelona per tal que pugui rebre, donar, conduir, vendre, establir, empenyorar les propietats que té a Ciutat de Mallorca pel bisbe de Barcelona.

<ECR 341, foli 121v doc. 3>

X kalendas novembris.

Bernardus de Hospitale constituo te Bernardo de Podio de Barchinona procuratorem meum super recipien<di>s, dandis, conducendis, vendendis, stabiliendis, impignorandis aut quocumque alio modo alienandis <iur>ibus [...] ^a domibus quas habeo in Civitate Maioricarum et teneo per dominum Barchinonensium Episcopum, satis perpetue [...] ^b litis cedendo super predictis omnia iura, loca, voces, et acciones nobis competentes, et cetera, ad vendendum, stabiliendum et quicquid faceritis inde ratum habebo et non contraveniam iure aliquo, et cetera. ^c

a.Part il·legible corresponent a una paraula. b.Part il·legible corresponent a tres paraules. c. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, octubre, 27.

Comanda mercantil que Pere de Vallgarví entrega a G. i Pere de Gilsen en forma de draps de per valor de 28 lliures melgoreses.

<ECR 341, foli 121v doc. 4>

VI kalendas novembris.

Petrus de Valle Garvini profiteor et recognosco vobis G. de Gilsen et Petro de Gilsen quod carina^a Maioricarum [...] ^b et comandavit [...] ^c <vel> tantum de pann<is> qui <a>ssendunt XXVIII libras melgarenses ratione cuiusdam debiti quod Raimundus de Gilsen debebat G. de Podio, unde cum presenti carta trado et comendo vobis, predictis G. de Gilsen et Petro, omnes predictos pannos. Ita quod quicquid inde exi[...] ^d [...] michi [...] ^e teneamini respondere. Ad hec nos G. et Petrus, predictis, laudamus hec promittimus hec omnia attendere et esse et complere et profiteamur nos recepimus dictam comandatione et promittimus non contradire iure et vel extra iure aliquid alicui poersone nisi vobis vel cui volueritis; obligamus bona nostra. <Et> ego G. juro dictis ttis tamen missionem comandandi et debitum [...] ^f G. de Gilsen et Analle [...] ^g pastorum duorum. Testes Petrus <Con>panni, Poncius de <G>allmes. ^h

a.La primera línia està ratllada i anotat al damunt dampnata partium et non facta. b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Part il·legible corresponent a una paraula. d. Part il·legible corresponent al final d'una paraula i a una sencera. e. Part il·legible corresponent a una paraula. f. Part il·legible corresponent a una paraula. g. Part il·legible corresponent a una paraula. h. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, octubre, 27.

Comanda mercantil que Pere de Palauet reconeix tenir de G. de Brull en farina d'ordi i altres per valor de 26 sous i 7 diners melgoresos, les quals convé en vendre en el seu viatge a Eivissa i invertir en el que millor li sembli. Del lucre es queda una quarta part.

<ECR 341, foli 121v doc. 5>

Petrus de Pa<la>ciolo vobis profiteor et recognosco vobis G. de Brull<io> et tuis me recepisce et habere in co<manda>tione^a XXVI solidos et VII denarios melgarenses, implicatas in VI quarterias farine ordeï et unam quarteria et [.]^b favarum que me porto in presenti viatico quod facio apud <Ei>vizam et convenio illuc <vendere et implicare> et precium quod inde habeo legaliter implicare ut melius videamus et cognoscamus; et levato tuo capitali de omni lucro, habeam quartum et tu tres. Ita quod presens comanda eat, maneat et re<d>dat ad voluntate Dei et ad tuum resegum, et cetera. Testes G. Poncii et G.^c

a. La primera línia està ratllada i anotat al damunt dampnata partium et non facta. b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, octubre, 30.

Àpoca atorgada per Unís de Calada a Pere de Puig de 101 diners. Unís i la seva muller Ramona entreguen dos quintals de sagí, pagadors per Nadal.

<ECR 341, foli 122 doc. 1>

III kalendas novembris.

Unies de Calada profitemur et recognoscimus vobis Petro de Podio et tuis me habuisse et recepisce a te centum^a et unus denariis. Unde ego et Raimunda, uxor mea, debemus tibi dare vel cui volumus duo quintalia saginorum porcorum ad legalem pensum Maioricarum, paccaturos in festo Natalis Domini. Super bona nostra. Renuncia sponsa me Raimunda, et cetera. Testes Raimundus de B<er>ga, et G.[.]^b, [.] de Sancta Eulalia et cetera.^c

a. La primera línia està ratllada i anotat al damunt dampnata et non facta mandato. b. Part il·legible corresponent al llinatge i al nom del següent testimoni. c. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, octubre, 30.

Donació per esponsalici que otorga Domènec de Vilafranca a Ermesén Espinella, de 50 sous melgoresos dels quals podrà disposar lliurement fins a la seva mort.

<ECR 341, foli 122 doc. 2>

Dominicus de Villa Libera dono tibi Ermessendi Spinella per tuum sponsalicium^a L solidos melgarenses quos tu vel amici tuis accipias in omnibus bonis meis; et habeas dictos L solidos melgarenses te (sic) possidere et expletare cum marito et sine, et cum infantibus, et cetera. Ad obitum tuum habeas omnes dictos L solidos, ad eas tuas voluntates faciendas, et cetera. Testis G. Sequini.^b

a. *Segueix repetit sponsa.* b. *Instrument no ratllat amb línies verticals.*

252

1240, octubre, 30.

Donació per esponsalici que otorga Ermesén Espinella a Domènec de Vilafranca de 50 sous melgoresos dels quals podrà disposar segons la seva voluntat fins a la seva mort.

<ECR 341, foli 122 doc. 3>

Ermessendis dono tibi Dominico de Villa Libera *predicto* L solidos per tuum sponsalicium simili modo, <et cetera>, ut *predictum* est. Testes desuper.^a

a. *Instrument no ratllat amb línies verticals.*

253^a

1240, novembre, 2.

Venda de Pere Ball a Bernat Brossa de la meitat dels guanys i millores que obtindrà en el seu viatge cap a Hispania amb la barca de Pere Aicart i Arnau de Tugores.

<ECR 341, foli 122 doc. 4>

III nonas novembris.

Petrus Bay vendo tibi Bernardo de Brossa et tuis *mediam partem* de omnibus lucris percacii <et *melioramentis*> que Deus ad rationem vel *precium*^b promitto [...] et [...] viatico quod facio in Yspania in barcha Petro Aicart et <*sociorum*> duce in Yspaniam <et> michi eundo et redeundo, et cetera, campum et campos, et cetera; in redidit promito delibare su<per bona mea>. Testis Bernardus de Narbona. Et ego Petrus Aicart promitto cum eo vel sine eo et firmo.^c

a. *Al marge esquerra l'abreviatura pa de paccata.* b. *Segueix cancel·lat dederint (meliorum) (ho..)* qui sedant ad rumu exceptis prohal et aliariis. c. *Part il·legible corresponent a una paraula.* d. *Part il·legible corresponent a una paraula.* e. *Instrument no ratllat amb línies verticals.*

254^a

1240, novembre, 3.

Establiment atorgat per Bernat d'Espanya de l'alqueria de Benimorabon del terme de Montuiri als conjuges Pere Roquer i Nina, a Arnau Masip, i als successors d'ambdós eternament. S'estableix un cens anual de 10 quateres d'ordi i blat a pagar per Sant Pere i Sant Feliu del mes d'agost. Fadiga de 10 dies i entrada de 55 sous melgoresos.

<ECR 341, foli 122 doc. 5>

III <nonas novemb>ris.

Bernardus de Yspania dono et stabilio Petro Rocherio et uxori <sue> Nine et Arnaldo Masipo et^b vestris successoribus in eternum qua<ndam> <alqueri>am meam que d<icitur> Benimorabon qua donacione domini Assaldum habeo per franchum alodium in termino de Montuerii cum omnibus pertinent<iis>, ad censum X quarteriarum annuatim, videlicet, medietatem ordeï et medietatem frumenti \boni^c et pulcri recipiendi legale mensuram Maioricarum/ in festo annuatim Sancti Petri et Felicis augusti, asporta<dum> intus Civitate ad domum meam, sine mea et meorum missione. Ad

fa<tigam> decem dierum [.]^d perpetuo. Accipio de introitu LV solidos melgarenses. Testes Bernardus de Tholosa, Bernardus de Bas<a>, Salamon et Ass<aldi> de <Ra>al, gerentis, quondam, vices domini Regis Aragone per fra<nchu>m tibi. Et ego Berengaria, uxor Bernardus de Yspania, firmo [.]^e firmavit manu sua Bernardus in pergamenio in[.]^f hec medietatem Petrus Rocher \et uxor sua/ et Arnaldus Masip.

a. Al marge esquerra l'abreviatura pa de paccata. b. Segueix uxor cancel·lat. c. boni et pulcri recipiendi legale mensuram Maioricarum interliniat al damunt de de proiori et videlicet que Deus dederit in dicto honore, cancel·lat. d. Part il·legible corresponent a quatre paraules. e. Part il·legible corresponent a una paraula. f. Part il·legible corresponent a tres paraules.

255

1240, novembre, 3.

Reconeixement de deute atorgat per Pere Roquer i Arnau Massip a favor de Bernat d'Espanya de 30 sous melgoresos que queden per pagar de l'entrada d'una alqueria que es comprometeren a pagar per Pasqua.

<ECR 341, foli 122 doc. 6>

Petrus Rocheris et Arnaldus Masip quisque pro toto debemus tibi Bernardo de Yspania^a <XXX> solidos melgarenses remanent a<d> solvendum de introitu alquerie qua nobis st<abili>stis paccare in primo festo Pasche Domini. Super omnia bona nostra. Testes desuper.^b

a. La primera línia està ratllada i anotat al damunt dampnanda uxor Bernardus de Yspania et non facta hec inde P. Rocher uxor sua et A Masip. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

256^a

1240, novembre, 3.

Debitori atorgat per Bernat de Castelló a favor de Vidal de Santfeliu i els seus de 40 sous melgoresos per raó de mutu. Es compromet a pagar 10 sous per la Quaresma i la resta, 30 sous melgoresos, en la pròxima festa de Santa Maria d'agost.

<ECR 341, foli 122v doc. 1>

Bernardus de Castilione debeo tibi Vituli de Sancto Felicio et tuis XL solidos melgarenses quos a te mutuo habuisse profiteor super quibus exceptione renuncio, et cetera; de quibus XL solidos melgarenses promitto solvere X solidos melgarenses in primis Karnibus Ablatis Quadragesime et residuum X<XX> solidos melgarenses in primo venturo <fes>to Sancte Marie augusti, sine omnia dilacione, et cetera; super bona mea. Et ego <Guillelma>, uxor dicti Bernardi, firmo renuncio sponsalicio meo et dote et cetera. Et testis [.]^b de Jerunda, quisque, pro toto ambas vir et uxor, Cilia,^c filia eorum predictorum Arnaldus Cantador, et Andreas de Bel<l>onibus et Berengarius Cursoris.

a. Al marge esquerra l'abreviatura pa de paccata. b. Part il·legible corresponent al nom. c. Segueix cancel·lat uxor.

1240, novembre, 3.

Venda de la meitat de tots els guanyys i millores que faran Arnau Calafat i Pere Aicart a Bernat de Bellavista en el seu viatge cap a Hispania amb la barca de Pere Aicart i Arnau de Tugores.

<ECR 341, foli 122 doc. 2>

Arnaldus Calafat et Petrus Aicart vendimus, in solidum, tibi Bernardo de Pulcro Visu et tuis mediam partem, ad rationem L partem, de omnibus lucris, pertinentiis et melioris que dictos nobis in presenti viatico quod facimus in Yspaniam in barcham Petro Aicart et Arnaldo de Tuguriis. Profitemur tantum habuisse unde^a <quo propio> et in redditu promittimus de dictam medietatem partem tam eunde et redunde et campum, et cetera. Obligo bona mea. Testes Arbertus de Terrachona, Bernardus Podioli, et F. de Turrille et Petrus Scribe.^b

a. Segueix il·legible. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, novembre, 4.

Comanda mercantil que reconeixen rebre Berenguer de Riera de Manresa, Issac de Mallorca i dos jueus més de Tirmisa de part d'Arnau de Montcada per valor de 600 besants milaresos. Es comprometen a retornar-los per Quaresma "salvos in terra" a Mallorca

<ECR 341, foli 122 doc. 3>

Pridie nonas novembris.

Berengarius de Riaria de Minorisa et Yssach de Maiorica, Alhbhem Abol[.]^a [.]leyacep et Abraham Abenmussa, qui fuerunt de Tirmisse, judei, \et manent in barcham/, profitemur et recognoscimus habuisse et recepisse in tuam comandacionem Arnaldo Montecatano et vestris, quisque in solidum, DC besantes milareses veteris <argenti> fini et rectoque ponderis^b profitemur et habens DC besantes convenimus solvere tibi vel habeas pro vestro bono [.]^c in primis venturis Karnibus Ablatis Quadragesime, sine omni dilacione, <super> omnia <bona> nostra, salvos in terra intus Maioricarum civi.^d Firmavent omnes propria manu sua.

Testes Gerardus de Tolosa, Petrus de Sancto Minato, Bernardus Fidel, Petrus de Sancto Felice. Testes Abram, judeo, filius Salamon et Iucef Aben Salamon qui scripsunt manu sua in <ins>trumento. Testis Valentinus de Turribus.

Profitemur et recognoscimus <cer>tum habuisse et recepisse de te de rebus sarracenecis de opere de Tirmisse quod recognoscimus tenere in comandatione DC besantes [.]^e ybraico et omni nostro <pri>vilegio.

a. Il legible corresponet a final del nom i principi del llinatge. b. Segueix cancel·lat quos mutando habuisse mutuo absque aliqua us[.]. c. Part il·legible corresponent a una paraula. d. Segueix cancel·lat tamen presens comanda [.] et ad reseum nostri omnes predicti. e. Part il·legible corresponent a dues paraules.

1240, novembre, 6.

Donació atorgada per Guillem de Coll de Bianya a Guillema de Molins, muller seva, de la meitat de totes les compres que ell feu a mestre Andreu, això és la meitat de l'alqueria de Locomals al terme de Bunyolí i la meitat d'una casa i [...] a l'alqueria de Bunyolí.

<ECR 341, foli 123 doc. 1>

VIII idus novembris.

Guillelmus de Col<l>ello de Biayna gratis et spontanea dono tibi Guillelma de Molendinis, uxori mee, et tuis imperpetuum titulo donationis facto inter vivos pro multis et gratuitis serviciis que tu michi fecisti medietatem totius illius emptionis que ego feci a magistro Andree, videlicet, medietatem alqueriam que dicitur Locomals que est termino de Bolomino, in portio<ne Berengario> et Raimundo de <Olusa, exce>pto honore que Raimundus de Olusa predictis sibi retinuit in dicta alqueria et de medietatem quarundam domorum et <est> in alqueria que dicitur Bononinus, sicut melius et plenius continetur in instrumento ptionis quam medietatem [...]a mag<ister> Andreii fecit cum omnibus suis pertinenciis et ut melius potest dici me extrahens et ad omnes <tu>as voluntates facias sine vinculo et retencione, et cetera; salvo censu, iure et senioratico dicti Raimundi de Olusa <et> suorum, et cetera. Item continetur in carta acquisitionis dicti honoris. Testes Raimundus de Brugerio, et Raimundus de Monte Signo et cetera.

a. Part il·legible corresponent a una paraula.

1240, novembre, 7.

Àpoca atorgada per Bernat de Puig de Barcelona a Berenguer de Cassà de 40 sous melgoresos en concepte d'entrada a un alqueria.

<ECR 341, foli 123 doc. 2>

VII idus novembris.

Bernardus de Podio de Barchinona profiteor et recognosco tibi Berengario de Cassa et tuis te solvisse michi XL solidos melgarenses quos michi debebas ratione introitus alquerie quam per me tenes et ratione <precio> que usque in diem presentem ratione eiusdem alquerie michi debebas. Unde quia de predictis XL solidorum bene paccatus sum, renuntio de eisdem, facio tibi finem et pactum de non petendo, prout melius potest dici, et cetera.

Tradatur Raimundo de Sancto Felicio.

a. Al marge esquerra l'abreviatura pa de paccata.

1240, novembre, 9.

Debitori de G. Forner i el seu fill Mercadí d'Inca a favor d'Ammar Aben Yacob, jueu, de 23 sous melgoresos per raó de mutu. Es comprometen a retornar el deute per la pròxima festa de Pasqua.

<ECR 341, foli 123 doc. 3>

V idus novembris.

G. Fornerius qui maneo in villa Inche et filius meus Mercadinus, sartor, uterque pro t<oto quod> debemus tibi Ammar Abenyacop, iudeo, et tuis XXIII solidos melgarenses quos mutuo habuisse [.]^a et [.]^b et cetera paccare in primo festo Pasche Domini et si de me eos ultra voluntatem eos renu<nciam>us et promittimus dare ad rationem pugesalium, et cetera; et si pro debito predicta aliqua missione facis postulando convenio [.]^c obligamus <bona nostra>, et hec iuro ego G. predictis attendere nisi quantum, et cetera. Testes G. de Olu<sa>, et Bernardus Paleta, J.^d [.]^{alays}.

a. Part il·legible corresponent a una paraula. b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Part il·legible corresponent a una paraula. d. Il·legible corespondent a una lletra.

262^a

1240, novembre, 10.

Àpoca de l'esponsalici que atorga Barcelona, filla de Pere Major, a seu marit Arnau de Suau, segons l'esponsalici compromès a Catalunya.

<ECR 341, foli 123 doc. 4>

IIII idus novembris.

Barchelona filia, quondam, Petri Maiori salvo et diffinio tibi Arnaldo de Suave, viro meo, totum sponsaliciū quod michi tempore nuptiarum mearum michi fecisti \in partibus Catalonie./ Ita aliqua quarum te vel [.]^b [.]^{nandur} non possum iure aliquo vel ratione et unquam dictum sponsalitiū apparuiunt quod sit cass<e> et <robore> et nulle optineant valorem vel firmitatem reddendo, super [.]^c omnia juro <voces> lo<c>a et actiones reales <et> personales, et cetera; ratione dicto sponsalicio meo, et si aliqua persona rat<ion>e dictis sponsaliciis te <vel> bona tua [.]^d in^e [.]^{jame} traherit vel <aliquam> missionem, dampnum vel gravaminem [.]^f tibi^g [.]^{sti} et te servare indem<pnem> sub obligo bonorum omnium meorum et hec jur<o> attendere, et cetera. Testes Arnaldus de Segarra, et <G.> de Turre et cetera.

a. Al marge esquerra l'abreviatura pa de paccata. b. Part il·legible corresponent a tres paraules i al començament d'una. c. Part il·legible corresponent a una paraula. d. Part il·legible corresponent a una paraula. e. Segueix il·legible corresponent a l'inici d'una paraula. f. Part il·legible corresponent a una paraula. g. Segueix il·legible corresponent a l'inici d'una paraula.

263

1240, novembre, 12.

Venda atorgada pels conjuges G. de Vernet i Maria a Bernat de Trancia i els seus d'una casa amb pati que tenen a Ciutat de Mallorca en alou franc de la casa del Temple. El preu de venda és de 10 sous melgoresos. Es salven els drets de la casa del Temple.

<ECR 341, foli 123 doc. 5>

II idus novembris.

G. de Verneto et uxor Maria per nos et nostros vendimus, in solidum, tibi Bernardo de Trancia et tuis quadam domum cum solum desuper qua [.]^a Marie habemus in Civitate Maioricarum habemus per franchum alodium [.]^b Domus Templi que fu<it> G. de Monte Catano. Affrontatur ex una parte in via, et ex aliis in domibus tui et ex quarta in

domibus G. de \P[.]ius^c. Paccare X solidos melgarenses. Et teneamur de eviccione, super bona mea, salvo fidelitate Domus Templi et fratrum eorum, sicut in carta precarie acquisitionis continetur. Testes.^d Ego Maria <juro>. Testis Bernardus de Nunies.

a. Part il·legible corresponent a tres paraules. b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Lletra il·legible. d. Manquen els testimonis.

264^a

1240, novembre, 13.

Venda d'una quarterada de terra situada a Ciutat de Mallorca atorgada pels consorts Pere Juliol i Elisenda a G. Moliner. El preu de la venda és de 23 sous melgoresos.

<ECR 341, foli 123v doc. 1>

Idus novembris.

Petrus Juliol et uxor Elicssendis vendimus, in solidum, tibi G. Mulnerio et tuis quandam quarteratam terram qua ratione emptionis mee Petrus qua feci G. Vite, habemus per franchum alodium, habemus in termino Civitate Maioricarum. Affrontatur ex una parte in camino, et alia parte in honore Raimundi <Lu>l, et al<ia parte>^b [.]. Cartul (sic) in honore^c qui est versus caminum de Buluny. Accipio <XX>III solidos melgarenses. Teneamur de eviccione, super de bona mea. Et ego Elicssendis juro. Testes Bartholomeus de <A>usona et Berengarius Cursoris.

Accipio Bernardus Paletus firmam et sacramentum dictam Elicssendam.

a. Al marge esquerra l'abreviatura pa de paccata. b. Segueix il·legible corresponent a un nom. c. Segueix versus ratllat.

265^a

1240, novembre, 13.

Procura atorgada per Garsany Calafat a favor de Joan Albenge per tal que recuperi la casaca nova de fil llombardesc amb ratlles vermelles i cues de llop que Pere Calafat de Sant Feliu ha empenyorat. Qualsevol despesa per la seva recuperació li serà pagada. Pere Calafat es compromet a retornar-la en 8 dies en les mateixes condicions que abans de ser empenyorada.

<ECR 341, foli 123v doc. 2>

Gar<s>ayni Calafati constituo te Johanem Albengene procuratorem meum tamquam in rem tuam propriam su<per> petendum et recuperandum illud super totum nostrum^b quod Petrus Calafati misit in pignorem et est totum staminis lombardesch cum listis rubeis et pena luporum novum et si pro dicto epitogio (sic) petendo vel recuperando aliqua missione, dampna vel gravamine feceris totum tibi restituere promitto; dando tibi plenum ius, locum et omnes acciones meas, et cetera. Ad petendum et recuperandum dictum actum contra dictum Petri Calafati de Sancto Felicio et bona sua in curia et extra, et cetera, quicquid inde feceris ratum habeo. Ad hec ego, Petrus Calafati, predictis laudans hec promitto et convenio tibi dicto Johanni predicto quod presens die dominica ad VIII dies redimam dictum super totum et mittam in tuum posse sine aliqua contradictione quamadmodum erat die illa quando illum misi in pignora; super me et bona mea. Testes G. Alati et Taluayre Scutifer.^c

- a. Al marge esquerre: debet II denarios. b. Segueix un senyal de crida que remet al final de l'instrument. c. Instrument no ratllat amb línies verticals.

266

1240, novembre, 15.

Carta de guardar de dany atorgada pels consorts Pere Espaser i Sança a Joan Navarra i Bertran Riquer per un deute de 65 sous melgoresos contret amb un jueu que han de pagar per Sant Miquel.

<ECR 341, foli 123v doc. 3>

XVII kalendas decembris.

Petrus Spa<er>ius et uxor Sanxia cum presenti carta profitemur et recognoscimus vobis Johannis Nav<arr>e et Bertrando Richer et vestris quod pro vobis et precibus nostris instituistis vos debitorem Lupo, <j>udeo, in LXVI solidos melgarenses eis solvendis in primo festo Sancti Michaelis quos denarios quos <pro>fi<temur> habuimus et in nostris necessariis missimus quos quidem LXV solidos cum omni lucro [...] ^a que de [...] ^b preterito festo Sancti Michaelis citra levabunt deinde feciunt. Promittimus solvere <sine omni dapno vestri> [...] ^c <melgaren>sem vos me aliquid solum [...] ^d aliqua meis dampno vel missione faciatis convenimus restituere in (sic) dilatione. Super bona nostra. Testes Berengarius Ballistariis et Jacobus Tapiador et Exemen Sutor. Et ego Sanxia juro.

- a. Part il·legible corresponent a dues paraules. b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Part il·legible corresponent a deu paraules. d. Part il·legible corresponent a una paraula.

267

1240, novembre, 15.

Reconeixement de deute atorgat pels conjuges Pere Espaser i Sança a favor de Joan Navarra i Bertran Riquer de 85 sous melgoresos per raó de blat i farina. Es comprometen a pagar per la propera festa de Tots Sants.

<ECR 341, foli 123v doc. 4>

Petrus Spaerius et uxor Sanxia debemus tibi Johanni Navarre et Bertrando Richer et vestris LXXXV solidos melgarenses quos <vo>bis debeo ratione bladi et farine que a vobis habui et recepi et misi et expendidi in honore meo et G. de Talar<n> q[...] ^a <quarter>ias, et cetera; et h<a>s convenimus <s>olvere in primo festo Omnium Sanctorum, super bona nostra. Et hec uterque pro toto. Et <ego> Sanxia juro. Testes desuper.

<Item> tradantur ambas dicto dampnatur alios duos deb<itos> te Exemen Sutor, intelligatur quod in dicto debito habes III Johannes Navarre LX et tu Bertrandus Picher XXV solidos. Et ego. Testes. ^b

- a. Part il·legible corresponent al final de paraula i començament de la següent. b. Manquen els testimonis.

1240, novembre, 15.

Procura general atorgada per Pere Espaser a favor de Pere de Vilar, Joan Navarra, Bertran Riquer sobre tots els béns que té a la Ciutat i illa de Mallorca.

<ECR 341, foli 124 doc. 1>

Petrus Spaerii cum presenti carta constituo te Petro de Vilar, Johanne Navarre et Bertrando Richer procuratores meos tamquam in nomine proprium super omnibus honoribus et rebus, mobilibus et immobilibus, que ego habeo vel habere debeo in Civitate et insula Maioricarum, et super omnibus debitis que michi debentur in tota predicta insula et terra [...] ^a vel sin<e> [...] ^b [...] illi qui michi aliquid debent vel michi de aliquo tenetur vobis r<e>spondere teneantur in omnibus tamquam melius [...] ^c [...] do super his omnia iura mea loca, voces et acciones a<d> petendum recuperandum in cu<ria> et extra, et cetera; et vendendum expleta honorum meorum ad IIII vel ad V sine omne fuerit expleta vel annos ^d quamcumque venditiones de dictis expletis fecieris alicui persone vel alii per totum dictum terminum ut dictum vel quicquid per vos actum fuerit vel per Petro de Vilar actum fuerit ratum habeo et non contravenire iure aliquo vel ratione propter mea debita solvenda. Et ego Sanxia, uxor dicti Petri Spaerii, <lau> dans hec omnia juro quod contra predicta vel aliquod ratione sponsalicio mei vel modis aliis non veniam et constituimus specialiter super [...] ^e hono<ribus>. Testes desuper et Exemen Sutor.

Quam teneo G. de Talarn, quondam. Ita quod teneatis et possideatis et expleteatis ipsum ac<cipi>stis lucrus de peccunia que michi debet sicut in quodam memoria vel continetur quicquid feceritis ratum hec. Testis Jacobus Sutor. ^f

a. Part il·legible corresponent a dues paraules. b. Part il·legible corresponent a tres paraules i l'inici de la següent. c. Part il·legible corresponent a una paraula i a l'inici de la següent. d. Crida que remet al final de l'instrument e. Part il·legible corresponent a una paraula. f. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, novembre, 15.

Venda de la meitat de la collita d'una possessió de Banyalbufar durant 3 anys atorgada pels consorts Gomis de Montblanc i Romia i per Maria, vídua de Domènec de Montlanc, a Miquel i Maria de Celsa, consorts. La possessió la tenen per herència de Domènec de Montblanc i per Ramon d'Olesa com a senyor eminent. El preu de la venda és de 300 sous melgoresos.

<ECR 341, foli 124 doc. 2>

Gomiz de Monte Albano et uxor mea ^a Romia et uxor Maria uxor, quondam, Dominici de Monte Albano, per nos et nostros vendimus, in solidum, tibi Michaelis et uxor tue Marie de Celsa et vestris \medietatem integriter/ omnia expleta quam (sic) et <to>tius panis, vini et aliorum ^b omnium proventorum et bonorum que dictis dedint in omni illo honore quam successione <Dominici> de Monte Albano habemus in valle Bayallahar et tenemus per dominum Raimundo de Olusa, hinc a presens <die> presens scribitur carta ad tres annos continuos et completos. Ita quod habeas et colligas dictam medietatem <predictam> omniam expletam per totum dictum terminum et facias inde omnes tuas voluntates, sine retentione et contradictione <aliqua>. Ita tamen quod tu per totum dictum terminum solvas medietatem census totius predicti honoris et <mediet>atem in

omnibus missionibus que neccesse fuerint dicti honori. Pro hanc enim vendicione accepimus a[.]^c CCC solidos melgarenses quos habuisse profiteor et si plus valet totum tibi damus et remittimus. <Promittimus> quod <de> expleta [.]^d fructus per totum terminum faciamus colligere, tenere et habere in pace sine alicuius persone. <Obligamus> omnia bona nostra ubique. Et hec omnes nos iuramus attendere et non contravenire iure aliquo [.]^f <Testes Johannes> Navarre, J. de Sadova, Bernardus Togores.

a. Mea repetit. b. Aliorum repetit. c. Il·legible. d. Part il·legible corresponent a una paraula. e. Part il·legible corresponent a dues paraules.

270

1240, novembre, 16.

Àpoca atorgada per Ramon d'Agadensis a Otó Torroella i tres germans seus de la meitat d'una barca de Berenguer Claravall i Bernat Ferri enviaren a Hispania. Actua com a fiador Berenguer Burguet.

<ECR 341, foli 124 doc. 3>

XVI Kalendas decembris.

Raimundus de Agadensis profiteor et recognosco tibi Otoni Tor<re>lle et fratribus tuis Nicholoso et Lafrancho et \Bellicato Macello/ me esse bene paccatus et contentus de te de omni precio <quod ratione> medietatis barcham quam nobis vobis^a vendidimus \quam etiam Berengarius Claris Vallibus et Bernardus Ferris miserunt <in> Yspania/. Unde quia me <bene> paccatus et de omni <precio> [.]^b dicta barcha michi teneremini sumus bene paccatus <et> de omnibus predictis satis [.]^c, et cetera; si nobis presen<tibus> vel <a>bsentibus ratione <dicte> medietate dicta barcha aliquam missione vel damp<no> facimus, convenio restituere super <bo>na mea. Fideiussor Berengarii Burgeti, super bona mea. Testes <inf>erius.^d

a. Vobis repetit. b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Part il·legible corresponent a una paraula. d. Instrument no ratllat amb línies verticals.

271

1240, novembre, 16.

Carta de guardar de dany atorgada per Ramon d'Agadensis a Berenguer Burguet fiador de la compra de la meitat d'una barca.

<ECR 341, foli 124 doc. 5>

Raimundus de Agadensis <profi>teor vobis Berengario Bur<ge>ti quod pro me pre[.]nus^a instituis<ti>s vos fideiussor Otoni Torrelle et fratri \et Bellento/ et suis quod proventibus res in [.]^b medietatem cuiusdam barcham sicut in <carta> confecta continetur, obligo bona mea et.^c Testes inferius. Et ego conservare inde<mpnem>. Testes inferius.^d

a. Il·legible. b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Segueix hec juro ratllat. d. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, novembre, 16.

Àpoca atorgada per Bernat Bord de Narbona, pelleter, a Otó Torroella i els seus tres germans per la meitat de la barca de la qual Ramon d'Agadensis en té l'altra meitat.

<ECR 341, foli 124v doc. 1>

Bernardus Burdus de Narbona, pelliparius, procurator Petri Raimundi boerii de Narbona cum carta sicut in [.]^b parte Petro Raimundo Boveri profiteor et recognosco vobis Otoni Torrelle, Nicholoso et Lafrancho \et Bellicanto dacantellum/ me esse bene paccatus a vobis de illa medietatem quam dictus Raimundus Boverii habebat in illa barcha in qua Raimundo de Agdensis habeat aliam medi<eta>tem quam tibi <ven>didit unde sum bene paccatus ex parte dictos. <Unde> quia facio vobis finem de <eam> medietatem dicte barche et pactum de non petendo, prout melius potest dici et sine aliquis demanda promitto ex parte dicti Petri Raimundi servare. <Obligo> super bona mea. Testes Raimundus de Agde, et Bernardus Ferrando et G. Burgeti, et cetera.^c

a. Al marge esquerre anotació il·legible. b. Part il·legible corresponent a dues paraules. c. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, novembre, 22.

Establiment atorgat pel frare Arnau de Castellvell, comanador de la casa de Sant Jordi a Mallorca, amb llicència dels frares Ramon de Camp i Pere de Montblanc, d'un hort que tenen a la vila de Montuïri a la Vall de Mossa a Berenguer de Font i la seva muller Elisenda, Bernat de Borredà i la seva muller Maria, a Pere de Jorbet i a la seva muller Ermessén i a Bernat de Pertegàs i la seva muller Ermessén i als successors de tots eternament. S'estableix un cens de quarta i primícia de tots els fruits. Fadiga de 30 dies i entrada de 20 sous melgoresos.

<ECR 341, foli 124v doc. 2>

X kalendas decembris, anno Domini MCCXL.

Frater Arnaldus de Castro Veteri, comendator domus Sancti Georgii in Maioricis, voluntate et licencia fratrum Raimundo de Campo et Petro de Monte Albo damus et stabilimus vobis Berengario de Fontania et uxori vestre Elicssenri, et Bernardo de Borroda et uxori Marie, et Petro Jorberti et uxori Ermessendis, et Bernardo de Pertegas et uxori Ermessendis, et vestris successores ineternum quedam ortum alodium franchum habemus subtus villa de Muntuerio in valle de Musse. Affrontatur sicut tendit subtus villam et subtus vicum usque ad quedam carrobarium, et de carrobario usque ad torrentem, et de torrente revertit usque villam et ortum Proheti; ad quartum et decimam de omni fructu, panis, vini, canabi, lini et olei; et si forte [.]^a \vestram expensam omnis alia besepas (sic) similiter detis quartum et decimam/. Ad fatigam XXX dierum, et non eligamus alium domini vel pactum, et cetera; et faciamus tenere [.]^b in pace perpetuo salvo iure nostro et successores nostrorum et conventus domus [.]^c inexceptis quedam casalia et quedam fructus que fecit \tenere/ uxor in dictum ortum que dedimus Bernardo de Pertegas et uxor sua predicta. Firmavit alia frater Raimundus de Campo et frater Petrus de <Monte Albo>. Accipio de mo<ne>te ibi XX solidos melgarenses. Testis Raimundus, clericus de Muso.

a. Al marge esquerre anotació il·legible. b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Part il·legible corresponent a una paraula.

274

1240, novembre, 22.

Establiment atorgat pel frare Arnau de Castellvell, comanador de la casa de Sant Jordi a Mallorca, amb llicència dels frares Ramon de Camp i Pere de Montblanc, d'una casa amb font al costat de l'hort del document anterior a la Vall de Mossa a Bernat de Pertegàs i la seva muller Ermessén. S'estableix un cens [...] per Nadal. Fadiga de 30 dies. Entrada de 12 sous melgoresos.

<ECR 341, foli 124v doc. 3>

Frater Arnaldus, comandator domus predictam, voluntate et licencia fratrum predictorum, damus et stabilimus tibi Bernardo de Pertegas et uxori Ermessendi et vestris perpetuo quedam casalia quam habemus iuxta ortum que [...] ^a socis [...] ^b se tenent cum fonte in valle de Mussa cum ficunam que ibi est. Affrontatur ex una parte in via, duam orto que tibi per nos tenetis vos alii socie et ex alia in fonte predictae; ad censum unius [...] ^c in festo Natalis Domini. Ad fatigam XXX dierum. Accipio XII denarios, faciam tenere. <Testis> Raimundus, clericus de Muza.

a. Part il·legible corresponent a tres paraules. b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Part il·legible corresponent a tres paraules.

275

1240, novembre, 23.

Procura atorgada per [Arnau] de Tugores a Guerau Capellà per recuperar 100 besans en plata que G. de Vic es va comprometre a pagar.

<ECR 341, foli 124v doc. 4>

IX kalendas decembris.

<Arnaldus> de Teguriis constituo te Geraldo Capellanum procuratorem meum super petendis et recuperandis C besantes in argentem quos G. de Vico michi dare promissit. Ita <quod possitis> exigere, recuperare, et cetera, dando omnes acciones meas et quicquid iure feceritis, ratum habeo et contra non venire, et cetera. Testis Berengarius de Rivo. Promittit firmare.

276

1240, novembre, 23.

Venda de la quarta part del guany atorgada per G. Mariner a Ramon de Bas i Esteve de Egilgos del que ell ha invertit en el viatge que fa a Hispania amb la barca de Robert de Tarragona. Promet pagar-los a la tornada.

<ECR 341, foli 125 doc. 1>

G. Mariner ius vobis Raimundo de Bas et Stephan de Egilgos quandam partem ad rationem quod Robertus de Terrachona vobiscum armavit et debet partes suas accipere de omnibus lucris percariis in presenti viatico quod facio in Yspaniam in barcha Roberti predicti quam ego mito profiteor precium habuisset precium unde in

reditu promitto dare vobis [...] vestrum dictam partem portum super bona mea eundo et redundo, campum et campos <faciendo>, et cetera. Bernardus de Yspania, et G. de Fonte et G. de Caldero.

a. Part il·legible corresponent a tres paraules.

277

1240, novembre, 23.

Carta de guardar de dany atorgada per G. J. i Berenguer Salvador a G. Bru, en motiu d'unes alqueries que G. Bru comprà a G. Company i a Mateu.

<ECR 341, foli 125 doc. 2>

G. J. et Berengarius Salvator promittimus et convenimus tibi G. Brune quod <in> primo ligno quod invenire poterimus eamus et transeamus in Cataloniam et tendemus apud Barchinonam promittentes etiam tibi quod servamus te indemnem pro instrumentis vendicionum alqueriarum \quas vendidimus G. Conpanni et Mathei/ quas nobis addidistis. Ita quod per aliqua missione, dampno vel gravamine ratione dictorum instrumentorum fecimus vel iusti convenimus <re>stituere super bona nostra, et hec juramus ambo. Et si aliqua persona inde tibi demandare vel de illo <quod> continetur in instrumento procurationis tue quod servamus te indemnem consumato placito quod [...] cum G. Conpanni, predicto, et Matheo. Testes Raimundus de Fonte, Berengarius Guasch et G. Conpanni, et cetera.

a. Part il·legible corresponent a tres paraules.

278^a

1240, novembre, 25.

Venda de la meiat de l'alqueria de Moncaira de Muntanya atorgada pels consorts Arnau Guarnal i Ermessén i el fill Guillellem a G. de Riba i Maria. El preu de la venda és de 200 sous melgoresos. Aquesta la meitat la tenen per Bernat d'Escala i es salven els seus drets com a senyor eminent.

<ECR 341, foli 125 doc. 3>

VIII kalendas decembris.

Arnaldus Guarnal et uxor Ermessendis et filius meus Guillelmus per nos et nostros, presentes et fu<turos>, vendimus in solidum tibi G. de Riba et uxori Maria et vestris imperpetuum medietatem nostram quam habebimus in alqueria que dicitur Uncaire quam per Bernardus de Scala tenemus in termino de Montanea de qua [...] medietatem in iamdictam itaque medietate predicte alquerie cum domibus sibi pertinentibus, et cetera. Precio [...] CC solidorum melgarensium. Et teneamur de eviccione, super omnia bona nostra; salvo censu, iure, et senioratico et fatiga <domini> Bernardi de Scala et suorum in omnibus, sicut in carta acquisitionis dicti hec continetur. Et ego Erm<essen>dis juro. Testes Petrus de Bertina, G. Pareles et Bernardus de Caneto. Firmavit <Bernardus> de Scala predictos <et> Berengarius de villa de Caulibus, firmavit Berengaria, filia eorum. Testis Marchus [...] Tradatur Venrel Masso.

a. Al marge esquerra l'abreviatura pa de paccata. b. Part il·legible corresponent a quatre paraules. c. Il·legible, probablement una altra C. d. Part il·legible corresponent al llinatge.

279^a

1240, novembre, 25.

Reconeixement de deute atorgat pels consorts Pere Venrell i Ermessén a Bartomeu Gallego de 232 sous melgoresos per la compra de 73 animals petits, 22 ovelles i 55 cabres. Convenen a pagar el proper mes d'agost.

<ECR 341, foli 125 doc. 4>

Petrus Venrelli et uxor mea Ermessendis uterque pro toto debemus tibi Bartholomeo Ga<ll>ego et tuis CCXXXII solidos melgarenses ratione, videlicet, LXXIII bestias minutas et [...] ^b XXII oves de maioribus et LV capras de maioribus quod nobis vendidi<sti>s super quibus r<enunciamus> [...] ^c hos CCXXXII solidos melgarenses convenio solvere in exitu primo venturo mensis augusti. Et i<nde ob>ligamus tibi totum predictum besti<arium> specialiter et omnia alia bona nostra mobilia et immobilia tam habemus quam habebimus bestiare <g>rosso et minuto, generaliter ubique. Et ego <Er>messe<ndis> juro et renuntio sponsa<lici>o meo, et cetera. Testes Raimundus de Sua<ve>, Bernardus de Rabacia, Berengarius de J<e>runda, et Arnaldus de Yllerda et Jacobus <de> Masaregio.

Accipio Paletus firma et sacramento dicte Ermessendis. Testis Geraldus de Suave, testis.

a. Al marge esquerre debet VI denarios. b. Part il·legible corresponent a dues paraules. c. Part il·legible corresponent a dues paraules.

280

1240, novembre, 25.

Conformatat de la venda anterior atorgada per Eulària, muller de Bartomeu Gallego, a Pere Venrell.

<ECR 341, foli 125 doc. 5>

I<tem> Eulalia, uxor <Bar>tholomei G<a>llego, cum presenti carta laudo et confirmo tibi Petro V<e>nr<e>llo totam illam v<en>ditionem supra tibi dictus Bartholomeus, vir meo, tibi facta de LXXXIII bestias inter oves et capras. Ita quod habeas eas ad omnes tuas voluntates faciendas, et <promitto> quod questione ratione facta tali vel modis aliis. Et hec juro. Testes desuper, et Petrus de Naves, Raimundus Arti[.].^a

a. Final de llinatge il·legible. Instrument no ratllat amb línies verticals.

281

1240, novembre, 25.

Debitori de Pere Venrell a favor de Bartomeu Gallego per 100 sous melgoresos que convé a pagar per la propera festa de Nadal. Actua com a fiador Ramon de Suau que obliga els seus béns.

<ECR 341, foli 125v doc. 1>

Petrus Venrelli debeo tibi Bartholomeo Gallego et tuis C solidos melgarenses, super quibus renuncio, et dictos C solidos, convenio solvere in primo festo Natale Domini; super bona mea. Fideiussor Raimundus de Suave et obligo similiter bona mea. Testes Petrus Marti, [.].^a

a. Part il·legible corresponent a un testimoni.

282^a

1240, novembre, 25.

Donació d'aixovar que otorga Ermessén al seu marit G. de Banc de 200 sous melgoresos de les que podrà disposar fins la mort. Afegeix també cases que té a Ciutat de de Mallorca a la porció del prepòsit de Tarragona i 6 jovades de terra a Sineu, tot per donació de Pere Bisbal.

<ECR 341, foli 125v doc. 2>

Ermessendis <C>onstantino dono tibi G. de Bancho, sponso meo, pro meo exovario CC solidos melgarenses quos dono et assigno tibi in omnibus bonis meis mobilibus et immobilibus, et cetera. Et cum dictos CC solidos trado me <legit>ima in uxorem ad habendum et possidendum. Ita quod teneas et possideas dictos CC solidos melgarenses et ad obitum <meum> habeas omnes tuas voluntates, cum infantibus et sine, et cum marito, et cetera. Et assigno specialiter in domibus quibusquas per alodium donacione Petri Episcopali habeo in Civitatis Maioricarum de portione prepositi Terrachone et in sex jovatas terra quas per franchum alodium similiter habeo donatione eiusdem Petri in termino de Sixneu; et generaliter ut dictum est. Testes F. de Podio Lucano, et Arnaldus de Villa de Majer et Bernardus de Villa de Ordís.

a. Al marge esquerre l'abreviatura pa de paccata.

283^a

1240, novembre, 25.

Donació per sponsalici que otorga G. de Banc a Ermessén, esposa seva, de 200 sous melgoresos. Podrà disposar lliurement de la meitat, l'altra meitat és pels fills, en cas de no tenir fills revertiria a G. de Banc o als seus propers.

<ECR 341, foli 125v doc. 3>

G. de Bancho gratis, et cetera, dono tibi Ermessendis, dilecte sponse mee, per tuum sponsaliciu CC solidos melgarenses in omnibus bonis meis, et habeas medietatem ad tuas voluntates, aliam revencatur infantibus et <si> infantes deffuerit dicta medietate que est assignata revertatur michi et meis propinquis, et cetera. Ad Consuetudi<nem Barchinone>. Testes desuper et G. Bruneti.

a. Al marge esquerre paccata [.], debet II denarios.

1240, novembre, 26.

Venda d'una quarterada de terra situada a Ciutat de Mallorca atorgada per Sança, vídua de F. de Pomaria, a Maimó Carnisser. Té la propietat per raó d'esponsalici i en franc alou per donació reial. El preu de la venda és de 12 sous melgoresos.

<ECR 341, foli 125v doc. 4>

VI kalendas decembris.

Sancia uxor, quondam, F. de Pomaria per me et meos vendo tibi Maiormono Macellario <et tuis quart>eratam terra quam voce sponsalicii mei hec per franchum alodium donatione domini Regis quam me f<ecit> dicto marito meo, quondam, in termino Civitate Maioricarum satis perpetum [.]^a. Affrontatur ex una parte in honore Berengarii de Palaciolo, et ex alia in honore Sancte <Ma>rie de Pulcro Podio, et <ex alia> in honore Serene uxor, quondam, G. de Sancto Martino et Jacobi Marcellarii, et ex alia in honore tue. Accipio XII solidos melgarenses. Et teneamur de eviccione, super omnia bona mea. Testes Berengarius de Palatiolo, et Bernardus, clericus Sancti Michaelis, et cetera.^b

a. Part il·legible corresponent a quatre paraules. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, novembre, 26.

Àpoca atorgada per Bernat Bord, pelleter de Nabona, a Ramon d'Agadensis de la meitat de la barca que tenia en comanda de Pere Ramon Bover i tota la de Bernat Ferrando.

<ECR 341, foli 125v doc. 5>

Bernardus <Bu>rdus, pelliparius <de> Narbona, procurator Petri Raimundi Boerii de Narbona ex parte superius profiteor et recognosco tibi Raimundo de Agedensis me habuisse et recepisce a te de rebus quas unde de medietatem cuiusdam barcham quam tenebas <in> comandatione de dicto Petri Raimundi <si>mul omnia Bernardus Ferrando <s>um bene a te paccatus <sponta>neam voluntatem. Unde ex parte <Petri> Raimundi Boerii fa<cio tibi> finem et pactum de non petendo, prout melius potest dici et in<telligi>, ad certum et [.]^a salvo et si forte dictus Petro Raimundo <a> te de dicta comandatione demanda vel in causa <traxerit> promitto me te servare indempnem; super bona mea. Testes Polo de Taust, Bernardus Ferrando.

a. Part il·legible corresponent a una paraula.

1240, novembre, 26.

Àpoca atorgada per Bernat Bord, pelleter de Nabona, a Bernat Ferrando de la meitat de la barca que tenia en comanda de Pere Ramon i Ramon d'Agadensis.

<ECR 341, foli 126 doc. 1>

Bernardus Burdus, pelliparius de Narbona, procurator Petri Raimundi Boverii de Narbona cum carta sicut in eadem continetur profiteor et recognosco tibi Bernardo Ferrando et tuis me habuisse et recepisce a te tamquam de rebus tuis unde de

medietatem cuiusdam barcham quam tenebas in comandatione simul cum Raimundo de Agadensis de dicto Petri Raimundi Bover sum bene paccatus ad meam vol<untatem> eadem comandationem ex parte dicti Petri Raimundi bover facio tibi finem, et cetera; et si dictus Petrus Raimundus te <de> eadem comandationem demandam vel in causam traxerit, convenio te me servare indempnem; super bona mea. Testes desuper.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

287

1240, novembre, 27.

Comanda mercantil que reconeix tenir Assalit Pulcre de Font de Besalú per 60 besans d'argent. Promet tonar-los en tornar a Mallorca. Actúa com a fiador Berenguer de Montcada.

<ECR 341, foli 126 doc. 2>

V kalendas decembris.

Assaldus Pulcre profiteor et recognosco tibi Fontes de Bisolduno et tuis me tenere in tua comandacione LX^a bisancios bonas vetteres argenti et rectique ponderis, super quibus renuntio, et cetera; et convenio reddere et solvere qua hora volueris intus Maioricas. Super omnia bona mea. Fideiussor Berengarius de Mont<e C>atano qui cum me de predictis teneatur et sine me, obligamus bona nostra. Testes Raimundus Suriguer et G. Fidelis.^b

a. La primera línia està ratllada i anotat al damunt dampnanda fuit et non facta mandato Fontes de Bisolduno. Testes G. de Sauyso. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

288

1240, novembre, 28.

Procura atorgada per Berenguer Buscalles i la seva muller Ferrera de Sant Feliu de Rahona de Terrassa a favor de Guillema, germana de Ferrera, per tal que rebi els 50 sous barcelonesos que la seva mare li llegà en el seu testament i pel que per raó de llegítima li correspongui de la seva família de la vila de Sabadell.

<ECR 341, foli 126 doc. 3>

III kalendas decembris.

Berengarius Buschayes et uxor Ferraria de Sancto Felicio de Rahona constituimus te Guillelma, <s>ororem mei Ferrarie, procuratoram meam, tamquam in rem tuam propriam, super petendis et recuperandis L solidos barchinonenses q<uos m>ater mei Ferrarie michi dimisit in suo testamento et super petenda, exigenda et recuperanda partem meam michi Ferraria, partem ratione legitime mee parte in bonis, quondam, patris et matris, avu vel avue mee, vel ratione fratresche, vel <m>odis allis in villa et termino de Sappatello et parrochie Sancti Felicis de Rahona, dando tibi omnes actiones <m>eas, reales et personales, quicquid inde feceris ratum et firmum habebamus, et cetera. Et hec juro. Ego, Ferraria jur<o>. Testes F. Natale et Berengarius de Palaciolo.

1240, novembre, 29.

Donació per sponsalici de 300 sous melgoresos atorgada per Arnau de Suau a Barcelona, muller seva. Podrà disposar lliurement de la meitat, l'altra meitat és pels fills, en cas de no tenir fills revertiria a Arnau de Suau o als seus propers, segons les Costums de Barcelona.

<ECR 341, foli 126 doc. 4>

II kalendas decembris.

Arnaldus de Suave, gratis et spontanea, dono tibi Barchinona, uxori mee, per tuum sponsa<licium> CCC solidos melgarenses quos tu vel amici accipias in omnibus bonis meis mobilibus et immobilibus que habeo vel [.]^a s[.]^b et ad obitum habeas medietatem ad tuas voluntates, alia revencatur infantibus, et si infantes <deffuer>rint, dictam medietatem infantes revencatur michi vel meis propinquis ad Consuetudinem Barchinone. Testes Bernardus Cardedor, Raimundus A<l>bereda et G. de Suave.

a. Part il·legible corresponent a dues paraules. b. Resta de la paraula il·legible.

1240, desembre, 1.

Venda d'una vinya i un camp a l'alqueria d'Alaró i de Canarrossa atorgada per la família de Miquel de Vida a Mateu Moster i Jordana. El preu de venda és de 58 sous melgoresos. Es salven els drets de Gastó de Bearn com a senyor eminent.

<ECR 341, foli 126 doc. 5>

Kalendas decembris, anno Domini M CC XL.

Michaelis de Vite et uxor Selviana et filius noster Raimundus ve<ndim>us in solidum tibi Matheo de Mostero et uxore Jordane et vestris inperpetuum quandam vineam et quendam campum <que> ratione acquisitionis nostre habemus et per dominum Gastonum de Biarn tenemus in certum alquerie de Olorono qua [.]^a Canarrossa. Affrontatur dicta vinea <ex> una parte in vinea Arnaldi de Sancta Cilia, et <ex> alia in vinea Vitali Sanatrines, et ex alia <in> honore Bernardi Dome<n>ec et ex alia in honore G. Ameti. Afrontatur <camp>i predictis ex una parte in h<o>nore G. de Vir, et ex alias duas \partibus/ honore Bernardi Dominici et <ex> alia in Serra de Boschans. Accipio LVIII <solidos> melgarenses. Et teneamur de <e>viccione, super bona nostra; sal<vo> censu, iure, et senioratico et fatiga domini Gastoni predictis et suorum in omnibus et per <omnia>, sicut in ea acquisitionis nostre continetur. Tamen ego Silvana juro. Testes Petrus Nyl de Silva, et G. Vite <et> cetera.

a. Part il·legible corresponent a tres paraules.

1240, desembre, 1.

Donació entre vius atorgada per G. Campaner a Berenguer Ros d'un casal que té en franc alou a la porció dels homes de Barcelona a Inca.

<ECR 341, foli 126v doc. 1>

G. Campaner dono tibi Berengario Rubei quedam casa<l>acia que per francho alodio habeo in villa Inque in portione hominum Barchinone. Affrontatur ex una parte in domibus vestris et ex alia in domu Raimundi de Podio et ex alia in domibus Berengarii de [.]^a quia in <vita> ad omnes tuas voluntates per franchum <alodium habeo ex> donationes inter vivos p<erpetu>o faciemus. Testis G. de Teguriis .^b

a. Part il·legible corresponent al nom i els llinatges. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

292^a

1240, desembre, 2.

Àpoca atorgada per F. d'A[.]atarra a Berenguer de Palauet de 32 sous melgoresos i una caixa amb un matalàs i un cobertor de llit (que li havia entregat Bernat d'Orient).

<ECR 341, foli 126v doc. 2>

III nonas decembris.

F. de A[.]atarra cum presenti carta profiteor et recognosco tibi Berengario de Palaciolo et suis te reddidisse michi integriter et in pace XXXII solidos melgarenses et quandam caxiam cum rebus que in ea erant et quoddam matalaf et quandam lodicem que Bernardus de Aurient tibi comendavit <nomine> meo. Unde quia inde bene paccatus sum, renuncio; facio tibi et dicto Bernardo de Aurient finem et pactum de non petendo, prout melius potest dici, et cetera. In fide dictos aliquid inde te demandam vel in causam traxerit convenio servare indempnem. Obligo bona mea. Testes Petrus de Rossilione, et Marcellus Pelliparius et cetera.

a. Al marge esquerra l'abreviatura pa de paccata

293

1240, desembre, 3.

Reconeixement de deute de Bernat de Santcirici a favor d'Arnau de Tugores per haver-li comprat vi i pebre per valor de [...] 2 sous melgoresos que convenen a pagar a Ciutat de Mallorca per la propera festa de Sant Pere i Sant Feliu d'agost. Obliga especialment la collita de la seva alqueria a Pollença i de forma general tots els seus béns. Actua com a fiador Ramon Especier.

<ECR 341, foli 126v doc. 3>

III nonas decembris.

Bernardus de Sancto Cirice cum presenti carta profiteor vobis Arnaldo de Teguris et vestris me habuisse a vobis tantum de vino, et pipere et donariis vestris qui <a>ssendunt ad [...] ^a II solidos melgarenses quos convenio solvere vobis vel cui volueritis intus Maioricarum in primo venturo festo Sancti Petri et Felicis augusti. Et me obligo specialem [...] ^b omnia expleta alquerie nostre quam habemus in termino de Polencia et omnes ^c \bestias/ que ibi sunt, et generaliter omnia alia bona mea ubique. Et hec juro, et cetera; non <accipiam> vel ex me aliquid nisi fuerit de voluntate mea [...] ^d inde sitis salvo vel tang faciam. Fideiussor Raimundus Speciator, obligo bona mea. Testes Berengarius de Monte Catano, et Martinus Periz, et Petrus Burini et G. de Trancia.

a. Part il·legible corresponent a la quantitat. b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Segueix ratllat et oviis partes [.]. d. Part il·legible corresponent a una paraula.

294

1240, desembre, 3.

Debitori de Berenguera de Jardí a favor de Mussa Aben Sageg per 80 sous melgoresos, convé a retorna-los d'aquí a quatre mesos. Obliga una caixa amb totes les coses que conté, tres cobertors de lli i una clàmide verda amb cues de conill, en general obliga els seus béns.

<ECR 341, foli 126v doc. 4>

Berengaria de Jardino debeo tibi Muze Abenzageg et tuis LXXX solidos <melgarenses> quos <me> habuisse et recepisce profiteor, et convenio solvere tibi presenti die quo presens scribitur carta ad quatuor mensses. Obligo tibi quandam caxiam cum omnibus rebus que ibi sunt, de que ego tenere clavem, et tres cobertoria lini et quandam clamidem de presente viride et cum pena cirgrillorum, generale omnia bona mea. <I>ta quod si in dicto termino non solvere dictum, non experata licencia mea vel <curie vel> alicuius persona, possis <eam> vendere vel inpignorare et inde re<cuperare> tuum debitum, <mi>nus fallimento con<ve>nio restituire.^a Testes Bernardus Veller, et Dominicus Picher, et G. Apte, Petrus de Retera et Bernardus de Fonte.

a. Segueix ratllat itllo

295^a

1240, desembre, 3.

Debitori de Joana vídua d'Arnau Saler a favor de Pons Carnlavar per 100 melgoresos que es compromet a retornar 40 sous per la propera festa de Sant Joan Baptista, 30 sous de Sant Miquel en un any, i del primer Nadal en un any 30 sous més.

<ECR 341, foli 127 doc. 1>

Johanna uxor, quondam, Arnaldi Salerii debeo Poncio Carnlavar et tuis C solidos melgarenses, super quibus renuncio, et cetera; de quibus convenio in primo venturo festo Sancti Johannis Bapliste XL solidos melgarenses, et de preterito festo Sancti Michaelis ad <unum> annum XX<X solidos>, et de primo festo Natale Domini ad unum annum alios XXX solidos melgarenses. Obligo bona mea quos tibi debebat dictis Arnaldo Saler, quondam, et cetera. Testes G., cl<ericus>, Mari Vera, et cetera.

a. Al marge esquerra l'abreviatura pa de paccata

296

1240, desembre, 5.

Debitori dels consorts Ramon Saumater i Elisenda a favor d'Eiximen Garcés per 110 sous melgoresos per raó de mutu. Convenen a retornar-lo per la propera festa de Sant Miquel.

<ECR 341, foli 127 doc. 2>

Nonas decembris.

Raimundus Saumater et uxor Elicssendis debemus, uterque, pro toto tibi <E>xemeno Garces et tuis CX solidos melgarenses quos mutuo habuisse et recepisse profiteamur; super quibus <r>enunciamus, et cetera; et convenimus solvere in primo festo Sancti Michaelis, super bona nostra. Et renuncio ego Elicssendis renuncio sponsalicio meo et cetera. Testes Berengarius F. et G. de [.]nitaru, et cetera. Et hec iuro ego Elicssendis nisi quantum me medietatem prolegare volueris.

297^a

1240, desembre, 8.

Comanda atorgada per Ramon Sescantarelles a Pere Sastre de Caulla de 12 cases d'abelles. Els beneficis es repateixen en tres parts per Ramon i una quarta per Pere Sastre pel seu treball.

<ECR 341, foli 127 doc. 3>

VI idus decembris.

Raimundus de Sescantarelles cum presenti carta trado et comendo tibi Petro Sutori de Cauya et tuis <hinc usque ad> [.]^b <annos> continuos et completos XII domos apium, in hunc modum: quod tu per totum dictum terminum <custodies> et <labo>res bene et legaliter et de omnibus bonis et proventibus que Deus in eis dederit des michi et meis tr<es> partes et tu accipias quartam partem pro tuo labore, et facimus de comuni omnes missiones quas fecerimus in gerris et ainois (sic) <nece>ssariis <dic>tis et [.]^c \mellem ad villam/. Apibus tamen dictem XII domos maneat ad fortunam Dei et ad tuum rese gum, et <cetera>. Testis Petrus de Sancto Melione, et cetera. Et ego convenio hec reddere et partem tua bene et fideliter dare, et obligo bona mea.

Tradatur Arnaldo Bernardo de Cahuya.

a. Al marge esquerra l'abreviatura pa de paccata . b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Part il·legible corresponent a una paraula.

298

1240, desembre, 9.

Establiment atorgat per Jucef Mocatil a favor de J. Benviure de la quarta part d'una alqueria anomenada Benihalfu, situada al terme de Sineu. Fadiga de 10 dies. S'estableix lluisme en cas de venda.

<ECR 341, foli 127 doc. 4>

V idus decembris.

Jucef Mocatil cum hanc presenti carta dono tibi J. de Benviure et tuis quartam partem meam alqueriam que dicitur Benihalfu qua per liberum et franchum alodium habeo in termino de Sixneu, totam dictam quartam partem cum domibus eidem quarta parte pertinentibus in dicta alqueria et cum terminis, et cetera. Ita quod <possis expl>etare terre que Deus dederit in dicto honore tribuas tu et tui michi septimam partem census alteram ex [.]^a Ad fatigam X dierum et faciam tenere inperpetuum. Intelligatur quod quandocumque tu et tui vollen<eris vendere> vel inpignorare dictis XXX^{mam} partem potius precii pro laudismo dicte vendicionis, salvo iure, senioratico et fatiga X <dierum>. Testes Arnaldus Segarra et Berengarius Segarra.^b

a. Part il·legible corresponent a dues paraules. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

299

1240, desembre, 9.

Debitori de Bernat Carreter a favor de Pere de Sentmenat, draper, de 13,5 lliures melgoreses pagadores per Quaresma.

<ECR 341, foli 127 doc. 5>

Bernardus Carrater debeo tibi Petro de <Sancto> Minato, draperio, XIII libras et mediam \melgarenses/, paccaturas in primis Karnibus Ablatis Quadragesima; super omnia bona mea. Intelligatur quod potavi<m>us solvere tibi omni debite quod reddas ei presens instrumentum et sum[.] labor[.] ego et mei. Testes Bernardus Correger, J. de Benviure, et Arnaldus de Segarra, Berengarius Segarra.

300

1240, desembre, 10.

Reconeixement de deute de Berenguer Rahe a favor de Berenguer de Palauet per 40 sous melgoresos, per raó de la compra d'un rosí que era de Berenguer Company, pagadors a la propera festa de Sant Pere i Sant Feliu d'agost.

<ECR 341, foli 127v doc. 1>

IIII idus decembris.

Berengarius Tacher debeo tibi Berengario <de> Palaciolo XL so<lidos> melgarenses, ratione cuiusdam ronsini quem de te emi qui erat Berengarii Conpanni, paccaturos in primo festo Sancti Petri et Felicis augusti; super bona mea. Testes roncini Berengarius Company. Testes Raimundus G[.]^a et J. Fran[.]^b. Firmavit manu sua in pergameno.^c

a. La resta del llinatge és il·legible. b. La resta del llinatge és il·legible. c. Instrument no ratllat amb línies verticals.

301

1240, desembre, 10.

Venda de tres quarterades de terra, situades al costat de l'Alcàsser de la Real, al terme de Ciutat de Mallorca atorgada pels consorts Berenguer i Maria a Berenguer de Montcada. El preu de venda és de 31 sous melgoresos.

<ECR 341, foli 127v doc. 2>

Berengarius [.]^a et uxor mea Maria vendimus, in solidum, tibi Berengario de Monte Catano et tuis tres quarteratas terre quas ratione empconis nostre habemus per liberum et franchum alodium habemus in termino Civitatis Maioricarum, iuxta alcacer quod modo vulgariter nuncupatur Real. Affrontatur <ex> una partem in honore monasterii Sancte Marie de Regali \de ordine cistercensis/ et ex alia partem in honore Arnaldi de Rieria, et ex tercia partem in honore Petri Vitale et ex alia in honore hominum Barchinone. Omnes dictas tres quarteras cum omnibus suis partium vendimus tibi precio XXXI solidorum melgarensium. Et teneamur de eviccione per franchum alodium. Obligamus bona nostra. Tamen ego Maria juro. Testes Runimus Belloti et Petrus de Pertegas.

302

1240, desembre, 10.

Donació atorgada pels consorts Berenguer de Montcada i Blanca al monestir de Santa Maria la Real i el seu abat de tres quarterades de terra que tenen en franc alou, situades al terme de Ciutat de Mallorca, al costat de l'alcàsser anomenat popularment Real. Afronten amb el monestir de la Real.

Pau MORA i Lorenzo ANDRINAL: *Diplomatari del Monestir de Santa Maria de la Real de Mallorca*, Vol .1 Palma de Mallorca, 1982, pàg. 227, document 20. M. Carme COLL FONT: "Les donacions a institucions eclesiàstiques i a clergues al Llibre Manual de Pere Romeu (1240), notari públic de Mallorca", a *Homenatge a Gabriel Llopart* (en premsa). Original en pergamí a AHN, Cl. Perg., carpeta 52, núm. 12.

<ECR 341, foli 127v doc. 3>

Berengarius de Montecatano \et Blancha, uxor mea/, per me et meos cum presenti carta perpetuo valitura, ob remedium anime mee et parentum meorum et omni fidelium defunctorum, dono et offero (sic) Domino Deo et monasterio Beate Marie de Regali et abbatis eiusdem loci ac conventui, tam presenti quam futuro inperpetuum, tres quarteratas <terre> quas per liberum et franchum alodium ratione emptionis nostra habeo in termino Civitatis Maioricarum, iuxta alcass<er nuncupatur in vulgariter> ^a modo Real. Affrontant ex una parte in honore monasterii Sancte Marie, predicte, et ex alia honore Arnaldi de Rieria et ex alia in honore Petri Vitale et ex alia in honore hominum Barchinone. Ad <omnes> vestras voluntates per franchum alodium faciendas, ^b sine vinculo alicuius persone. Testes desuper firma sua.

a. Alcasser nuncupatur in vulgariter modo està transcrit per alcasser, et nuncupatur modo al *Diplomatari del Monestir de Santa Maria de la Real de Mallorca*. b. Faciendas està transcrit per Facimus al *Diplomatari del Monestir de Santa Maria de la Real de Mallorca*.

303^a

1240, desembre, 10.

Donació entre vius atorgada pels consorts Arnau de Suau i Barcelona a Ostora de Suau, germana, de les propietats que juntament amb G. de Cabrera tenen a l'alquera de Massanella, terme d'Inca, a la porció del prepòsit de Tarragona i que tenen pel prepòsit.

<ECR 341, foli 127v doc. 4>

Arnaldus de Suave <et> uxor Barchinona cum presenti carta damus tibi Ostorme de Suave, sorori mee, <omnes> honores et possessiones [.]^b quam me facta ab G. de <C>apraria faciatis habemus in alqueria de Massareila et tenemus per dominum prepositum Terrachone in termino Inche de portione predicti domini prepositi, sicut melius continetur in instrumento vendicionis quam dictus G. de <Cap>raria inde michi fecit. Dono tibi et tuis perpetuo titulo donationis facte inter vivos cum omnibus iuribus, locis, vocibus ex, et cetera; ad omnes tuas voluntates faciendas perpetuum faciens sine vinculo <et retentione mei et meorum> et ullius persone, salvo iure et dominio domini prepositi Terrachone in omnibus et per omnia potest, et cetera. Testes Raimundus de

Agedensis, et Bernardus Company et Raimundus de Suave. Et hec juro ego Barchinona. Testes G. de Clariana et Bernardus Gentil.^b

a. *Al marge esquerra debet XIII denarios.* b. *Part il·legible corresponent a cinc paraules.* c. *Instrument no ratllat amb línies verticals.*

304

1240, desembre, 10.

Debitori de Bernat Company a Sulaiman, jueu de Sigilmasa, per 100 sous melgoresos. Es compromet a retornar-los d'aquí a tres mesos. Obliga 55 pells com a penyora.

<ECR 341, foli 127v doc. 5>

Bernardus Conpanni debeo Su<l>ayman, iudeo de Sigilmensa, et tuis C solidos m<el>garenses quos convenio paccare <hunc> ad tres mensses. Obligo tibi LV pelles yrdoorum (sic) quos teneas tuo pignore et si termino non solveo dictum debitum deinde possis vendere vel inignorare inde recuperavi tuum debitum minus fallimento omnia licencia res in bonis meis et si de inde termino ultra voluntate tuam promitto ad rationem pugesalium. Testis Raimundus de Agedensis.^a

a. *Instrument no ratllat amb línies verticals.*

305

1240, desembre, 11.

Debitori atorgat pels consorts Domènec Sanç i Maria a favor de Eixemen Garcés de 110 sous melgoresos que reberen per raó de mutu. Convenen a retornar-los per la propera festa de Sant Miquel. Obliguen els seus béns.

<ECR 341, foli 128 doc. 1>

Idus decembris.

Dominicus Sanxius et <uxor> mea Maria uterque pro toto debemus tibi Exemeno Garces et tuis CX solidos melgarenses quos <m>utuo habuisse et recepisse. Profiteor paccaturos in primo festo Sancti Michaelis, sine omni dilatione et excusa; <su>per omnia bona nostra ubique, et cetera. Et ego Maria juro hec attendere et non contravenire ratione sponsalicio mei vel modis aliis nisi quantum tu me[.]^a <voluntates>. Testis Raimundus Saline. Testes et G. de Pinta et J. Navarre, et cetera.

a. *Segueix il·legible i dues paraules més.*

306

1240, desembre, 11.

Àpoca atorgada pel frare Pere, lloctinent de l'orde de Calatrava a Mallorca, a Exemen Garcès de 100 sous melgoresos que li devia Pere Boteller

<ECR 341, foli 128 doc. 2>

Frater Petrus, tenens locum comendatores Domus Calatrave Maioricarum, profiteor Exemeno Garces te solvisse michi integriter et in pace C solidos melgarenses quos Garcia reponitarius debebat Petri Botheler. Unde quia sum paccatus renuncio et cetera, facio tibi et dicto Garcie reponi ex parte mei et dicti Petri Botheler, finem et pactum de

non petendo, prout melius potest dici, et cetera. Testes Stephanus de Garcia Rei, et Vicentus de Xeo et Sancius de Sadoa.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

307

1240, desembre, 12.

Debitori de S. Obert de Sant Pere d'Arena (Gènova) a favor de Sulaiman, jueu de Sigilmasa, per 40 sous melgoresos que promet pagar d'aquí a quatre mesos. Obliga com a penyora diferents teixits de Luca, teixits de lli i de matalàs de color porpra.

<ECR 341, foli 128 doc. 3>

II idus decembris.

S. Obertus de Sancto Petri de Arena debeo tibi Sulayman, iudeo de Sigilmesa, et tuis XL solidos melgarenses quos mutuo habuisse profiteor, promito solvere hunc ad IIIIuor menses. Obligo tibi et inpingoro tibi de [...] quoddam bucheyra, et quandam peciam pannis lini primi lintanium, et quoddam purpureatum de matalaf, que <teneo> tuo pignore, et si in dicto termino non solveo deinde dabo ad rationem pugesalium qualibus spontane. <Obligo bona mea>. Testes G. Cadireta et Martinus Ferrandis.

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

308

1240, desembre, 12.

Reconeixement de deute dels germans Mates a favor de Esteve Su[...] per 7 lliures i 2,5 sous melgoresos per raó del forment que li han comprat, pagadors a la propera festa de Sant Joan Baptista. S'aclareix que no poden excursar-se l'un en l'altre per prolongar el pagament.

<ECR 341, foli 128 doc. 4>

[...] de Matis et G. de Matis fratres, uterque, pro toto debemus tibi Stephon Su[...] et vestris^a VIII libras et II solidos et medium melgarenses, ratione frumentum quod a te habuimus, et promitimus in primo venturo festo Sanctis Johannis Babtiste. Obligamus omnia bona nostra. Ita quod unus propter alteris non <po>ssit ex<cu>sari vel differri. Testis Raimundus de Seva.^b

a. La primera línia està ratllada i anotat al damunt dampnanda fuit et non facta mandato partium sunt Stephani Sar et R. Boil Berengarius (...). b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

309

1240, desembre, 12.

Debitori de Bernat Aimeric a favor de Bernat Ivorra per 300 besants d'argent. Es compromet a retornar-los a la tornada del viatge a Tunis o "al sabut". Actuen com a fiadors Bernat Contrabuquines i Berenguer de Riera.

<ECR 341, foli 128 doc. 5>

Bernardus Americi debeo tibi Bernardo de Yvorra CCC besantes argenti fini et <rectoque ponderis> quos mutuo habuisse profiteor et <recepisse> ad XV [.]^a navis et gale<ras> presenti viatico quod facimus portum faciendo apud Tuniz vel ad sabut, salvos in terra, <nitidos> de duane et de omnibus mariis consuetis. Fideiussores Bernardus Contrabuchines et Berengarius \de Riaria de minor/^b quod cum me et sine me dictum debitum solvat et redat, et cetera. Obligo uterque pro toto <omnia> bona nostra. Testes F. de Cheralto et Berengarius de Montecano, et cetera. Firmavit manu sua Bernadus Americus in pergamenno, [.]^c Bernardus Contrabuchini in pergamenno.

a. Part il·legible corresponent a dues paraules. b. Interliniat al damunt de fusterius ratllat. c. Il·legible.

310

1240, desembre, 12.

Donació atorgada per Bernat de Torroella, militar, a F. de Reixac de menjar i vestit durant tota la seva vida per a la seva ordinació de sotsdiaca.

M. Carme COLL FONT: “Les donacions a institucions eclesiàstiques i a clergues al Llibre Manual de Pere Romeu (1240), notari públic de Mallorca”, a *Homenatge a Gabriel Llompart* (en premsa).

<ECR 341, foli 128 doc. 6>

Bernardus de Turricella, miles, cum hac presenti carta dono et assigno tibi F. de Rexach pro titulo tue ordinationis, videlicet, in subdiachonum, diachonum et presbiterum victum et <ves>titum in domo mea et quando e<st>is presbiter in mensa mea et etiam in bonis meis toto <temp>ore vite tue^a ubique. Testes Bernardus de Ebrinis et Berengarius de Rexach.

Divisa per alphabetum.

a. Tue escrit al damunt de mee ratllat.

311

1240, desembre, 13.

Àpoca atorgada per Bernat Aimeric a Bernat Caimari de tot allò que, fins al dia d'avui, tenia d'ell per mandat de la batlia.

<ECR 341, foli 128v doc. 1>

Idus decembris.

Bernardus Americi per me et meos profiteor et recognosco tibi Bernardo de Caymaris et tuis te venisse mecum ad rectum et legale compotum de omnibus que usque in diem presentem habuisses vel tenuisses de meis rebus ratione baiulie vel meos aliis. Unde quia me bene paccatus sum ad meam voluntatem, renuncio <excepcione> non recepte [.]^a predictis et de omnibus que hucusque te petere posse \ratione dicte baiulie et aliis/, facio te finem et pactum de <non> petendo, prout melius potest dici et cetera.^b Firmavit Bernardus Americus propria manu.

a. Part il·legible corresponent a tres paraules. b. Manquen els testimonis.

312

1240, desembre, 14.

Comanda mercantil que Arnau Forner reconeix tenir de Bernat de Puig per 60 sous jaquesos. Es compromet a retornar-los 30 per la propera festa de Pasqua i els 30 restants per Quaresma.

<ECR 341, foli 128v doc. 2>

XVIII kalendas Januarii, anno Domini MCCXL.

Arnaldus Fornerius profiteor et recognosco te Bernardo de Podio et tuis me habuisse et recepisse a te in comandatione LX solidos jachensium, super quibus renuntio, et cetera; quos convenio reddere tibi vel qui volueris in primo v<en>turo festo Pasche Domini XXX solidos, et alios XXX in primis Karnibus Ablatis Kudragensi<ma>, scilicet obligo omnium bonorum meorum ubique. Testes Petrus F. de Artano, et Petrus de Podio et cetera.

313

1240, desembre, 15.

Donació atorgada per Domènec Mascaró a favor de Pere Amat per a la seva ordinació de sotsdiaca de tot el vestit i menjar que tingui a casa seva durant tota la vida de l'atorgant.

M. Carme COLL FONT: "Les donacions a institucions eclesiàstiques i a clergues al Llibre Manual de Pere Romeu (1240), notari públic de Mallorca", a *Homenatge a Gabriel Llopart* (en premsa).

<ECR 341, foli 128v doc. 3>

XVIII kalendas Januarii.

Dominicus^a Mascharonus cum presenti carta dono et assigno tibi Petro Amat titulum tue ordina<tionis> in subdiachono victum et vestitum in domo mea et in domo mea toto tempore vite mee et in bonis meis; renuncio omni iuri, et cetera. Testes Bernardus, clericus de Sancta Maria de Camino; et Geraldus, clericus de Marratxi et J. Mascaronus.

Divisa per alfabetum.

314

1240, desembre, 15.

Debitori de G. Moliner a favor de Bernat de Mas per 20 sous melgoresos pagadors a la propera festa de Sant Joan del mes de juny. Obliga els seus béns i Ramona renuncia al seu sponsalici.

<ECR 341, foli 128v doc. 4>

G. Mulnerius debeo tibi Bernardo de Manso XX solidos melgarenses quos habuisse profiteor, paccaturos in p<rimo venturo> festo Sancti Johannis Babtiste menssis junii. Obligo omnia bona mea et Raimunda, uxor mea, uterque pro toto renuncio sponsalicio meo, et cetera. Testes Bertrandus de Olzeto et Jacobus de Manso.

1240, desembre, 15.

Contracte de parceria de quatre jovades de terra al terme de Canarrosa atorgada per Bernat Pol a G. Fradera, des del present dia fins a tres collites senceres. Li entrega també una parella de bous i els aparells per a llaurar la terra que haurà de retornar en acabar el termini. Els fruits i les despeses es parteixen a mitges.

<ECR 341, foli 128v doc. 5>

Bernardus Pol cum <pre>sentī carta trado et comendo tibi G. de Fredera et tuis a presenti <die>, qua presens <scri>bitur carta usque ad tres, expleta ex omnibus ventura et collecta quatuor jovatas terre in alq<ueria> Hospitale nomine que facio per Felipum de Maiolis in termino de Canarrossa. Et trado tibi duo paria bovum cum duabus reliis et apparatibus cum quibus laborare <bene> et fideliter dictas quatuor jovatas in hunc modum: quod de omnibus fructibus terre et arborum que Deus ibi dederit in dicto honore, soluto tui plus iure, de omnium medietatem michi fideliter et tu accipias aliam medietatem. In capite termini dictas quatuor jovatas terre et boves et apparamenti alia de valore que modo causa tibi trado. Ita quod si boves obierint, et cetera; convenio etiam mittere medietatem in omnibus missionibus triturando, locandi relias et tu alia. Ad hec ego G. predicto convenio hec attendere et complere et partem tuam dare nobis et esse legale in omnibus bona f<ide>. Testes Petrus F. de Biurllio et G. de Turricella convenio attendere et medietatem inde in semine et tu. Tradatur Bernardo Pol.

a. Al marge esquerre l'abreviatura pa de paccata.

1240, desembre, 16.

Procura atorgada per Berenguer Burguet a Ramon Corner segurament per a cobrar un deute.

<ECR 341, foli 129 doc. 1>

XVII Kalendas Januarii.

Berengarius Burgeti constituimus te Raimundo Curnersium, super omnibus. Predictum debitum faceri sicut Raimundo Curnersus dixerit.

1240, desembre, 16.

Venda de dues jovades de terra a Campanet atorgada per G. Burget a Berenguer Burget. El preu de la venda és de 100 sous melgoresos.

<ECR 341, foli 129 doc. 2>

G. Burgeti vendo tibi Berengario Burgeti et tuis duas jovatas terre quas per liberum et franchum alodium habeo in alqueria de Campanet, sicut melius potest dici. Accipio C solidos melgarenses, et teneamur de eviccione. Super bona mea. Testes Berengarius de Moncada, et Raimundus de Gilsen et G. de Gilsen.

1240, desembre, 16.

Venda d'un esclau sarraí blanc de nom Said amb la seva muller Sarramager atorgada per Berenguer Burget a Berenguer de Montcada. El preu de venda és de 50 besants d'argent.

<ECR 341, foli 129 doc. 3>

Berengarius Burgeti vendo tibi Berengario de Montecatano et tuis quendam sarracenum album nomine Sayd cum uxori sua nomine^a, et est Sarra Mager. Precio L besantium argenti. Teneamur de eviccione. Super bona mea et. Testes Assaldus Pulcre, et G. Burgeti et Raimundus de Gilsen.^b

a. Segueix un espai en blanc que correspon al nom de l'esclava. b. Instrument no ratllat amb línies verticals.

1240, desembre, 16.

Venda de dos esclaus, pare i fill, atorgada per Berenguer Burget a Robert de Bellveí. El preu de venda és de 15 sous melgoresos.

<ECR 341, foli 128v doc. 4>

Berengarius Burgeti vendo vobis Ruberto de Pulcro Vicino et tuis quedam sarracenum nomine Ahomet Launetun duch fi<lii> [...] ^a vocatur Alimo[.]^b Buxcher. Accipio XV solidos melgarenses. Et teneamur de eviccione. Super bona mea. Testes Arnaldus de Cardona, et Bernardus frater et G. de Fonte. Quas X librarum^c me solvisse Bernardo de Cardona et G. de Fonte \et filio meo Bernardo/ quibus eas debebantur quedam debitum XVII librarum XXIX solidos melgarenses solidos, in instrumento continetur.

a. Part il·legible corresponent a tres paraules. b. Il·legible. c. Segueix ratllat mea daco.

1240, desembre, 16.

Talla i redempció de captiu que atorga Ferrer Bonafe a Abdella Benahuf, sarri seu, per 15 besants d'argent de pensió anual. Li entrega 2 parelles de bous amb dues relles i aparells per treballar l'alqueria de Benigarax al terme d'Artà.

<ECR 341, foli 129 doc. 5>

XVI kalendas januarii.

Ferrarius Bonafeu cum presenti carta profiteor et recognosco tibi Abdella Benahuf, <sa>rraceno meo, te venisse mecum ad compositionem tue redemptionis me debes michi dare XV besantes <ar>gentii, et pensione quos debes solvere anuantim. Et <tra>do tibi duo paria bovum cum duabus reliis et aliis apparatibus cum quibus labores bene <et> fideliter in alqueria mea que dicitur Benigarax quam habeo in termino de Artar. Quousque tu de predictis XC besantes argenti a te paccatus sim a te de tua parte et trado tibi quedam hominem sarracenum qui tecum laboret in dicta alqueria cum uno pare bestiarum que tibi trado et tamen custodies hec bene et fideliter, et labores, et oxires vineas dicte <alque>rie et satisfactis omnes nessesari dictis duabus pari, sine missione mea. Et ego convenio mittere tres partes in locandi relias. Ita quod de omnibus

expletis terre que Deus dederit in laboratione dictorum duorum parum bo<vu>m des michi et meis fideliter tres partes et tu accipias quarta de que me solves <a me> superfluum levata ti<bi> victum et vestitum congrue annorum quantum sufficiant et hec tandiu de pensionem de predictos XC besantes sum solutus et quamcicius tu solvis michi dictos XC besantes reddas michi dictam <alqueriam> [.]^a bovis que tibi trado et relias de [.]^b que modo [.]^c relias [.]^d vel amissi fuerunt morte sua et sine culpa sua ego restituam, <si est> tua tu restituas. Et deinde sis libere et alforre sic quod michi vel meis de aliquo tenearis immo possis ire, v<eni>re et redire ubique sine contradire mei et meorum in pace tamen si posquam fueris forte et solveris michi dictos XC besantes tenere volueris hec predicta quod possis facere quantum volueris sub formam et conditionem predictam. Et si forte te in ladumicio invenio vel rapervis [.]^e in antea quam solucionis de dictis XC besantium non tenearis tibi de aliquibus predictis [.]^f captivus quam modum modos^g [.]^{as} et quicquid de tua solutione habuo sit tune et ad opus tui amissi. Ad hec ego Abdella promito hec attendere et complere bona fide et esse legalis in obligacionis bona <fide> sub obligacione persone mee et alia bona mea ubique. Et trado etiam tibi quandam vacetam cum sua filia de quam tu habeas de fructus terciam partem et ego duas partes. Et trado tibi duo par gallinarum et unum pullum de fructibus quarum des michi medietatem et tu habeas aliam. Et trado terram quoddam trocium terre de expletis cuius michi aliquid dum cum tenueris dare nisi tenearis. Testes Berengarius de Palaciolo, Petrus de Jorba, Petrus Juliol.

a. Part il·legible corresponent a una paraula. b. Part il·legible corresponent a una paraula. c. Part il·legible corresponent a una paraula. d. Part il·legible corresponent a quatre paraules. e. Part il·legible corresponent a dues paraules. f. Part il·legible corresponent a tres paraules. g. Segueix part il·legible.

321^a

1240, desembre, 18.

Debitori de Domenia vídua de Garcia de Pinta a favor de Bernat Ferràs per 130 sous melgoresos pagadors a la propera festa de Sant Miquel.

<ECR 341, foli 129v doc. 1>

XV kalendas januarii.

Domenia uxor, quondam, Garcioni de Pinta debeo tibi Bernardo Ferras et tuis et cui volueritis CXXX solidos melgarenses quos bono amore michi mutuo tradidisti. Renuncio, et cetera. Paccaturos in primo venturo festo Sanctis Michaelis. Fideiussor G. de Pinta. Obligo, uterque, pro toto omnia bona nostra. Testes G. Deude et Petrus Felii.

a. Al marge esquerra l'abreviatura pa de paccata.

322

1240, desembre, 18.

Debitori dels consorts Bernat de Castelló i G. i la seva filla Cília a favor de Bona Porro de Marsella, jueu, i la seva muller Regina per 95 sous melgoresos per raó de mutu.

<ECR 341, foli 129v doc. 2>

Bernardus de Castilione et uxor G., filia nostra Silia, quisque in solidum, debemus tibi Bona Puero de Marcilia, iudeo, et uxori tue Regine et vestris et cui volueris XCV solidos melgarenses pro bono amore nobis mutuo tradidisti, solventuros in primo

venturo festo Sancti Michaelis et si d<ein>de si prolongaverimus dabo a ratione pugesalium et hec omnes juramus omnes. Et obligamus super omnia bona nostra^a [.]est quantum tui me prolongare voluerimus. Testes G. de Solsona J. de Lu<pu>s. Tradatur Salomoni, judeo, filio Abraho Dertuose.

a. Segueix part il·legible corresponent a la paraula següent.

323^a

1240, desembre, 18.

Divisió d'herència entre els germans Bartomeu i Pere Ferrer, en presència d'Arnau Suau, Berenguer Vida i Bernat Vidal.

<ECR 341, foli 129v doc. 3>

Bartholomeus Ferrarius et Petrus Ferrarius fratres profiteamur et recognoscimus alter alteri nos venisse ad \divisionem diam/^b in presentia Arnaldi de Suave, et Berengarii Vide et Bernardi Vite super omnibus bonis et rebus <mobilibus> et immobilibus que, quondam, fuerunt patris et matris nostram nobis competentibus et competenturis ratione legitime et hereditate nobis in bonis predictis [.]^c videbique modum: quod omnibus bonis mobilia^d solutam levato prius quartum illius bestiarum quod mater nostra accepit prout in suo testamento ad que solvi debent legata sue et sua sepultura unde quia de compositione bene paccatus sum alter alteri de omnibus de quibus possemus alter alteri demandare vel eam trahere ratione instrumentorum aliquorum vel maioris hotatis que habet unus alter a dictis patris et matris nostre vel modis aliis vel ratione legatorum facimus [.]^e alteri finem vel pactum de non petendum, prout melius potest dici et intelligi. Et si aliqua instrumenta apparuunt aliquo tempore que possit tenere alteri que pater vel mater nostra fecisset uni vel alteri nostrum sit cassa, et cetera; et profiteamur h<ec> misse partem suam unicuique nostrum et ita habeant unusquisque suam partem ad omnes suo [.]^f Testes Bernardus Vite, Arnaldus de Suave, et Petrus V[.]^g

a. Al marge esquerra debet XII denarios. b. Divisionem diam interlineat al damunt de fines ratllat. c. Part il·legible corresponent a una paraula. d. Segueix cancel·lat et immobilibus ubique fuit et pertinere dictis patris et matris nostre habuimus et [.] usque in diem presentem. e. Part il·legible corresponent a una paraula. f. Part il·legible corresponent a tres paraules. g. Llinatge il·legible.

324

1240, desembre, 18.

Carta de guardar de dany atorgada per Berenguer de Montcada i Ajssac de Mallorca, gerrer, a Berenguer de Maria de Manresa, fiador del deute contret per Bernat Aimeric i Bernat Ivorra de 300 besants d'argent.

<ECR 341, foli 130 doc. 1>

Berengarius de Monte Catano et Ajssach de Malorcha, alphaheri, profiteamur et recognoscimus tibi Berengario de Maria de Minorisa et tuis quod tu instituisti fideiussor per Bernardus Aimerici, Bernardus de Yvora in CCC besantes argenti quos dictus Bernardus Americi habuit et recepit. Promittimus te servare indemnem; super bona nostra et presentibus Bernardus Americi, predicti. <Testes> Petrus de Sancti Johannis, Ansaldus Piltere, et cetera. Firmavit manu sua ambo in pergamento.

325

1240, desembre, 19.

Contracte de servei per un any segons el qual Bernat Ferràs s'obliga amb Domenia, vídua de Gracia de Pinta. Per part de Bernat actua com a fiador Ramon de Campania. Domenia es compromet a proporcionar aliment, vestit i calçat. També li otorga un sou de 35 sous melgoresos. Guillem de Pinta actua com a fiador per Domenia.

<ECR 341, foli 130 doc. 2>

XIII kalendas januarii.

Bernardus Ferras promitto tibi Domenia uxor, quondam, Garcioni de Pinta quod de proximo festo Natale Domini ad unum annum stem tecum et serviam, et cetera. Fideiussor Raimundus de Campania. Obligamus bona nostra. Et ego deceat obtinere victum et colam te sanum et infirmum et vestum et tunicam et capam bruni congrui et caligas sarzili blanci et duas camisias et duas bragas, videlicet, unas subtiles et alias grossas et calciatum auvarcarum quantum rumpere poteris. Et pro solidata tua XXXV solidos melgarenses de quibus dabo tibi medietatem in primo festo Sanctis Johannis et aliam medietatem in capite anni. Fideiussor G. de Pinta. Obligamus bona nostra. Testes Bernardus Fusterius, et G. de Solimar et cetera, Asnaraldus de Comor.

326

1240, desembre, 19.

Debitori d'Arnau F. de Provençana a favor de Pere Janer per 5 besants d'argent que es compromet a retornar després 10 dies d'haver tornat del seu viatge a Tunis o "al sabut". Actua com a fiador Bernat Suau que obliga els seus béns.

<ECR 341, foli 130 doc. 3>

Arnaldus F. de Provinciana debeo tibi Petro Janerio V besantes argenti et rectique <pensi quos> promitto solvere ad X dies postquam de presenti viatico facio apud Tuniz vel ad sabut, salvos in terra. Fideiussor Bernardus Suave. Super bona nostra. Testes Catalanus Janeri, Arnaldus Matha et G. de Sp<an>ya.

327

1240, desembre, 19.

Debitori de G. d'Espanya i Català Janer a favor de Pere Janer per 4 besants d'argent i 6 melgoresos, pagadors en el termini predict.

<ECR 341, foli 130 doc. 4>

G. de Spanya et Catalanus Janeri, uterque, pro toto debemus tibi dicto Petro Janer III besantes argenti et VI melgarenses quos profiteor, et cetera. Paccaturos in termino predicti; super bona nostra. Testes desuper et Arnaldus F. et Arnaldus Mata.

328

1240, desembre, 20.

Ramon Pellicer convé amb Berenguer de Fortam que del sarraí i altres mercaderies que aquest darrer porti de Tunis, Ramon Pellicer se'n quedarà la meitat del guany.

<ECR 341, foli 130 doc. 5>

XIII kalendas janeri.

Raimundus Pellicerius promito et <bona fide convenio> tibi Berengario de Fortam quod quamcicius facio apud Tuniz intromitam me querere locum illiam unde sit ille sarracenus que ego et tu scimus et loco invento et retodente de Tunis quancius predicto convenio ipsum emere. Ita quod tu reddas michi medietatem precii quod censuerit dictus sarracenus sicut facio de aliis mercibus quas defferam de Tuniz vel de s<abut> et reddas michi medietatem omnium missionum quas facio in dicto sarraceno vel pro eo et empta dicto sarraceno convenio ipsum deferre a<pud> Maioricas et quicquid in eodem sarra<cen>o vel pro eo michi dedint ad lucrandum convenio totum medietatem, medie pro medio, unde dictus sarracenus eant, manant et reddant Pascham ipsum annum ad voluntatem Dei et ad reddant ad voluntatem cum ad rese gum amborum nostrorum. Ad hec ego Berengarius de Fortam laudans hec omnia promitto eandem omnium adere, et complere et reddere dictam medietatem dicti precium sicut feceris in aliis mercibus quas de omnibus debitis et medietatem omnium missiones quas in eodem faceris bona fide. Obligo omnia bona mea unius alteri, et cetera. Testes Bernardus Fusterius et G. de Trancia.

329

1240, desembre, 20.

Venda de 125 quarteres d'ordi atorgada per J. de Mota a Berenguer de Montcada. El preu és de 22 sous melgoresos per quartera.

<ECR 341, foli 130v doc. 1>

Jacobus de Mota vendo tibi Berengario de Montecatano et tuis CXXV quarterias boni et pulcri recipiendi ad legalem mensuram Maioricarum, et cetera. Precio XXII^{on} solidorum melgarensium per quarteria, de quibus sum paccato. Renuntio et quam ordium debes recipere in alqueria que est termino de Manachor quas sine alii contradictione, quam hora volueris, promitto tibi vel cui volueris ibi tradere ad omnes tuas voluntates faciendas. Obligo bona mea. Testis Arnaldus de Sancta Eulalia.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

330

1240, desembre, 20.

Reconeixement de deute de Berenguer de Montcada a favor de J. de Mota per 72 besants d'argent per raó de 125 quarteres d'ordi. Es compromet a pagar després de 15 dies de l'arribada de la nau i galera de l'ambaixador reial a Tunis o "al sabut".

<ECR 341, foli 130v doc. 2>

Berengarius <de> Montecatano, predictis, debeo tibi Jacobo de Mota predicto LXXII besantes argenti fini et recti pensi, ratione videlicet CXXV quarterias ordeï quas a te habui et recepi; super quibus renuncio, et cetera. Paccaturos ad XV dies postquam navis et galeoti in qua tendint nuncius domini Regis portum feceretur ad Tuniz, vel ad sabut, salvos in terra, nitidos de duana et de omnibus mariis consuetis; super bona mea. Testes desuper. Firmavit et promittit firmare manu sua LXXII besantes.

331

1240, desembre, 22.

Comanda mercantil que Assalit Pulcre reconeix tenir de F. de Torroella de 30 besants d'argent.

<ECR 341, foli 130v doc. 3>

XI kalendas januarii.

Assaldus Pulcre profiteor et recognosco tibi F. de Turrucelle me tenere in tua comendatione XXX^a besantes argenti fini et iusti ponderis. Super quibus renuncio, et cetera. Testis Fons de Bisulduno, et cetera.

Tenere hanc carta in comanda per Bisulduno de Fonte.

a. La primera línia està ratllada i anotat al damunt dampnata fuit et non facta mandato partium

332

1240, desembre, 29.

Donació per esponsalici que otorga G. Bertran a Maria, esposa seva, que consisteix en la meitat dels béns mobles i immobles. Pot disposar de la meitat durant la seva vida i de l'altra meitat sinó hi ha fills.

<ECR 341, foli 130v doc. 4>

III kalendas Janerii, anno Domini MCCXL.

G. Bertrandi gratis dono tibi Marie, dilecte sponse mee, quam accipio in uxore per tuum sponsaliciū medietatem omnium bonorum meorum mobilium et immobilium que medietatem habere vel attendere ad dante adquisieto ubique, et habeas dictam medietatem teneas et cetera; et ad obitum meum tuum habeas medietatem dictam medietatis dictorum omnium bonorum ad omnes tuas voluntates, et aliam <revencatur infan>tibus, et sive infantes deffuerint habeas totam dictam medietatem, ad omnes tuas voluntates faciendas dictum omnium bonorum meorum, et cetera. Testes Geraldus, clericus de Marratxino, et J. de Torsa et G. [.].^a

a. Llinatge il·legible. Instrument no ratllat amb línies verticals.

333

1240, desembre, 29.

Donació per esponsalici atorgada per Maria, filla de Ramon de Sala, a G. Bertran, espòs seu de la meitat dels seus béns.

<ECR 341, foli 130v doc. 5>

Maria filia, quondam, Raimundus de Sala dono tibi G. Bertrandi, sponso meo, per tuum sponsaliciū medietatem omnium bonorum meorum, et cetera. Et habeas ad formam promissam, et cetera. Testes desuper.^a

a. Instrument no ratllat amb línies verticals.

334

1240, desembre, 29.

Venda d'una esclava blanca de nom Maria atorgada per Bernat Sagristà a favor de Berenguera Pintor i Ramona Argemir. El preu és de 50 sous melgoresos.

<ECR 341, foli 130v doc. 6>

Bernardus Sacrista vendo tibi Berengarie Pigtoire, <c>onsanguinee mee, et Raimunde Armige, uxori Supirani, et vestris quandam sarracenam meam nomine Mariam, albam. Precio L solidorum melgarensium, et teneamur de eviccione. Super bona nostra. Testis Supiranus.

335

1240, desembre, 29.

Debitori atorgat per Berenguera Pintor i Ramona Argemir a favor de Bernat Sagristà de 50 sous melgoresos que es comprometen a pagar en un any a partir de la propera festa de Tots Sants.

<ECR 341, foli 130v doc. 7>

Berengaria Pintore et Raimunda Argimir et tuis, ut<erque>, pro toto debemus et tuis Bernardo Sacrista, predicto, L solidos melgarenses, solventuros in primo festo Omnes Sanctis Domini ad unum <annum>; super bona nostra. Testes desuper.

ÍNDEX ONOMÀSTIC I TOPONÍMIC

- [.]alays, J. (J. [.]alays): 261
- A[.]atarra, F. d' (F. de A[.]atarra): 292
- Abadenquis, G.* (G. Abadenchis): 147, 219, 220
- Abadenquis, Pere* (P. Abadenchis): 220
- Abella, Pere* (P. Abeya): 176
- Abenhamment, Jafia* (Jafia Abenhamment): 94
- Abennàsser, J.* (J. Abennacer): 69, 170
- Abennàsser, Joan* (Johannes Abennacer): 77, 223, 237
- Abensoha, alqueria del terme d'Esporles***: 197
- Aben Jacob, Ammar* (Ammar Aben Yacob): 244, 261
- Aben Jucef, Abrafim d'* (Abraffimo de Abin Jucef): 1
- Aben Mussa, Abrahim* (Abrahim Abenmussa), *jueu de Tirmissa*: 258
- Aben Salomon, Jucef* (Jucef Aben Saymon, Sabon, Salamon), *jueu*: 106, 136, 258
- Aben Zageg, Mussa* (Mussa Abenzageg): 294
- Abol[.] [.]eyacep, Alhbhem* (Alhbhem Abol[.] [.] eyacep): 258
- Abinyola, rafal del terme d'Esporles***: 146
- Abram, jueu*: 258
- Abrines, Bernat d'* (Bernardus de Ebrines): 310
- Abzent, alqueria***: 174, 176
- Acra, F. d'* (F. de Acra): 52
- Adalais* (Adalendis), *filla d'Arnau Cunill*: 236
- Addaia (Addia, Addaia), alqueria del terme de Canarossa***: 173, 176
- Adge, Ramon d'* (R. de Adge): 272
- Aicart, Pere* (P. Aicart): 117, 253, 257
- Aigro, Ramon* (R. Aigro): 181
- Aimeric, Bernat* (Bernardo Aimerici): 240, 241, 242, 309, 311, 324
- Ainri, Guillem* (Guillelmus Ainri): 120
- Alc[.], Pere de* : 169

Alaró (Olorono): 173, 217; **Alaró, alqueria d':** 176, 290; **Alaró, castell d':** 176; **hort d'en Perpinyà:** 173,176

Alati, G. : 265

A[l]bereda, Ramon (R. A[.]bereda): 289

Alcazent, puig del castell d'Alaró: 176

Alaró, Bernat d' (Bernardo de Olorone): 63, 64, 69, 70, 71, 72, 73, 76, 88

Albedeleg, rafal del terme de Petra: 177

Albengene, Joan (Johannem Albengene): 265

Alcanella (Alcayene), vall d': 173

Alcover, Bernat d' (Bernardus de Alcover): 81

Alegre, G. de n' (G. de na Alegre Alegrech): 86, 115, 148

Aleman, Ramon (R. Alamani): 214

Aleman, Jaume (Jacobus Alamenus): 161

Aleman, S. (S. Alamenus): 158

Alfelies, alqueria del terme de Coanegra: 187

Alfenis, muller de Pere Vida: 203

Alfons II, rei d'Aragó: 230

Alger (Algèria): 82

Alharic, rafal del terme d'Artà: 120

Alharich, rafal del terme de Capdepera: 22

Alhondri, Alí, sarraí: 115

Alieniassa Zoboach, alqueria: 163

Alfachim, Abraham (Abraham Alfachim) de Tortosa, germà de Jucef Alfachim: 123

Alfachim, Jucef, germà d'Abraham: 123

Almohatil, Jucef, jueu: 197

Almunia, Pere (P. Almuniam): 141

Almussara, Pere d' (P. de Almusara): 53, 136, 140

Alquexemí, Pere (P. Alquexemi): 44

Alzina, Bernat (Bernardus Olzina): 91

Alzina, Guillem (G. Olzina): 212

Alzina, Pere d' (P. de Ulzina): 48

Alzmet, sarraí blanc: 98

Agadensis, Ramon d' (R. de Agadensis): 270, 271, 272, 285, 286, 303, 304

Aguiló, J. d' (J. de Aquiloni): 81

Amat, Pere (P. Amat): 313
Amet, G. (G. Ameti): 290
Analla: 248
Andratx: 213
Andreu, G., germà de Pere Andreu: 219, 220
Andreu, mestre: 259
Andreu, Pere (P. Andreu): 213, 219, 220
Angeler, Pere (P. Angeler): 89
Anglesola, Berenguer (Berengario de Angleola): 85
Anines, muller de Pere de Coll: 199
Anumea, Ferran d' (Ferlandus de Anumea): 62
Aprit, J. (J. Aprit): 228
Apte, G. (G. Apte): 294
Arahavi Labenhallas, rafal del terme d'Inca: 94
Aragó, G. d' (G. de Aragone): 164
Aragó, Ramon d' (R. de Arago): 52
Aragó, Ramon d' (R. de Arago), *notari de Mallorca*: 63
Arbúcies, Domènec (Dominicus de Argucies, Arguecies): 126, 127, 128
Arcez, Pere (P. Arcez): 210
Arenys, Berengarius de (Berengarius de Arenys): 54, 83, 115, 184
Argentona, parròquia d'(Maresme): 135
Argilaria, G. (G. de Argilaria): 98
Argemir, Ramona (Raimunde Armige, Argimir), *muller de Sobirà*: 334, 335
Armer, Pere (P. Armer): 96
Arnau, clergue de Santa Eulàlia: 105, 114, 132, 165, 172, 180
Aron, Esteve (Stephanus Aron): 240
Arsendis (Arsenda), *muller de Bartomeu de Fonollosa*: 162
Arsendis, muller de Bernat Gamir: 111, 112
Arsendis, muller de Ramon Falcó: 97
Artà: 67, 120, 189, 192, 312, 320
Artés, Bernat d' (Bernardus de Arteriis), *notari de Mallorca*: 214, 232
Arti[.], Ramon(R. Arti): 280
Astrug, jueu: 35
Asulla, alqueria del terme Artà: 189

Assalit (Assaldo): 254
Assalit, S. (S. Assaldo): 158
Assatja, Masomet (Masomet Assatja): 227
Augustanus: 157
Aulí, G. d' (G. Dauli): 218
Aurenga, Berenguer de: 40, 76
Ausberenguer, Radolf (Radulf Ausberenguer): 10
Ausberenguer, Massell, sarraí: 10
Avel·lina (Eybelina), *muller de Ramon de Molins*: 29
Avinyó, Huguet d' (Uguetus de Avinione): 76
Avinyonet, Bernat (Bernardus Avinionet): 17
Axa, muller d'Ali Alhondri: 115
Axa, muller de Masoment Assatja: 227
Axa, sarraïna blanca: 77
Azaomit, alqueria terme d'Alaró: 217

Babat, G. (G. Babat): 189
Babilonia, G. (G. Babalonia): 32
Bac, Pere (P. Bacho): 86
Bages, Pere de (P. de Bagis), *batejat*: 95
Balbo, S. (S. Balbo): 142
Baldoví, Pere (P. Balduvi Balduvinus): 17, 18
Ball, Pere (P. Bay): 106, 122, 149, 154, 239, 253
Ballester (Ballistarii): 228
Ballester, Arnau (A. Balester): 140
Ballester, Berenguer (Berengarius Ballistarii): 245, 266
Ballester, G. (G. Balester): 97
Balma, Ramon (R. Balma): 120
Balmes, G. de (G. de Balmes): 32, 151, 167, 214
Banc, G. de (G. de Bancho): 282, 283
Banyalbufar (Baynis Albafar), vall de: 245, 269
Banyeres, G. de (G. de Bagnariis): 87, 115, 234
Barberà, Berenguer de (Berengarius de Barbera): 176

Barcelona: 47, 137, 193, 199, 231, 243, 247, 260, 277; *Barcelona, ardiaca de:* 184; *Barcelona, bisbe de:* 55, 213, 247; **Barcelona, comtat de:** 113; *Barcelona, costums de:* 100, 283, 289; **Barcelona, porció dels homes de:** 52, 103, 291, 301, 302

Barcelona, Bonafonat de (Bonafonat de Barchinona): 231

Barcelona, filla de Miquel Corredor: 104

Barcelona, filla de Pere Major: 262

Barcelona, muller d'Arnau de Suau: 102, 289, 303

Barcelona, Pere de (P. de Barchinona): 180

Bardoner, Bernat (Bernardus Bardoner): 133, 194

Bardoner, G. (G. Bardoner), *fill de Bernat Bardoner:* 133

Baró, Pere (P. Baro): 59

Bartzelay, Saltell (Saltellus Bartzelay), *de Bogia:* 101, 105, 107

Bas, Ramon de (R. de Bas): 221, 276

Basa, Berenguer (Berengarius Basa): 173

Bassa, Bernat de (Bernardo de Bassa), *ferrer:* 53, 134, 155, 216, 233

Bassa, Bernat (Bernardus Bassa): 202, 254

Bassa, G. de (G. de Bassa): 67

Bassa, Pere (P. Basse): 110, 151, 153

Bastaner, Bernat (Bernardus Bastanerii): 26

Baster, Bernat (Bernardus Baster): 169

Baster, Pere (P. Baterio): 169

Baya, Nicolau (Nicholaus Baya): 190

Bearn, Gastó de: 119, 173, 174, 176, 217, 290

Beatriu, filla d'Arnau Gras, muller de Bernat de Riuamitge: 135

Begur, Ramon de (R. de Begur): 235

Belda, Ramon de (R. de Beldia): 145

Bell-lloc, Ferrer de (Ferrario de Bello Loco): 132

Belló, Andreu (Andreas de Bellonibus): 256

Bellot, Roní (Runimus Belloti): 301

Bellpuig, [.] de ([.] de Pulcro Podio): 284

Bellveí, Robert (Rubert de Pulcro Vicino): 319

Bellver, Bernat (Bernardus Bellobeo): 89

Bellví, Bernat de (Bernardus de Pulchro Visu): 105, 232, 257

Benalfimara, alqueria de (Montuiri): 29

Benamarel, alqueria de (terme de Muro): 118

Benahuf, Abdella (Abdella Benahuf): 320

Benifarda, alqueria de (terme de Santueri): 123

Benifila, alqueria de Capdepera: 22, 120

Benihalf, alqueria del terme de Sineu: 298

Benigarax, alqueria del teme d'Artà: 320

Benimelug, alqueria de Pollença: 54

Benimorabon, alqueria de (Montuïri): 254

Benimotarra, alqueria: 175

Benissara, alqueria de: 12

Benviure, J. (J. Benviure): 298, 299

Berenguer: 64, 291, 301

Berenguera, filla de Arnau Gornal i Ermessén: 278

Berenguera, muller de Bernat d'Espanya: 19, 254

Berenguera, muller de F. Bernat d'Olesa: 74, 75

Berenguera, muller de J. Moliner: 119

Berenguera, muller de Martí Ferrandis: 81

Berenguera, muller de Pere Bernat: 218

Berenguera, muller de Pere de Girona: 151

Berenguera, muller de Pere de Vilaret: 191

Berenguera, muller de Pere Ferriol: 204

Berga, F. de (F. de Berga): 5, 6, 7

Berga, J. de (J. de Berga): 235

Berga, Ramon de (R. de Berga): 9, 162, 186, 187, 206, 207, 214, 250

Bernarda, muller d' Arnau Ferrer Mallol, difunt: 206, 207

Bernarda, muller de Pere J.: 110

Bernat: 157, 198

Bernat, capellà de Santa Eulària: 190,

Bernat, clergue de Santa Maria del Camí: 313

Bernat, clergue i rector de Sant Miquel de Mallorca: 32, 284

Bernat, F. , d'Olesa: 74, 75

Bernat, G., germà de Pere Bernat de Montpeller, sastre: 101, 105, 107

Bernat, germà d'Arnau de Cardona: 319

Bernat, Pere (P. Bernardo): 218

Bernat, Pere (P. Bernardo), *de Montpeller*: 101, 105, 107
Bertina, Pere de: 278
Bertran, G. (G. Bertrandi): 332, 333
Besalú, Fons de (Fons/Fontes de Bisulduno): 41, 94, 193, 287, 331
Bessons, G. de (G. de Bessons): 131
Bigues, G. de (G. de Biguis): 163
Biosca, Arnau de (A. de Bioscha): 102
Bisbal, Pere (P. Episcopali): 282
Blanca, muller de Berenguer de Montcada: 67, 68, 302
Blancaria, muller de Bernat Blancaç: 204
Blancas, Bernat (Bernardi Blancaç, Blancacii): 204, 235
Blandric, J. (J. Blandirit Blandich): 153, 156
Bleda, Berenguer (Bregarius Bleda): 119
Bleda, Bernat de (Bernardus de Bleda): 119, 121
Bleda, F. (F. Bleda): 119
Bona (Algèria): 238
Bonafe, F. (F. Bona Fe, Bonafeu): 58, 320
Bonafós, Ramon (R. Bonafos): 120
Bonahor, Rainald (Rainaldo Bonahor): 245, 246
Bonaseia, Pere (P. Bonaseya): 62
Bonastre, Bernat de (Bernardus de Bonastre): 1, 3, 124, 125
Bonaventura, Pere (P. Bona Ventura): 65, 210
Bonet, Pere (P. Bonet): 61
Bonhome, Bonissac: 48
Boquet, Bonaventura (Bonaventura Boquet): 138
Boquet, Pere (P. Bocheti): 26, 138
Borrassa (Borracia), *muller de Carbonell*: 175
Borredà, Bernat de (Bernardus de Borroda): 273
Bord, Bernat (Bernardo Bort) *de Narbona, pelleter*: 181, 272, 285, 286
Bosc, J. de (J. de Boscho): 179
Bosc, Pere de (P. de Boscho): 82, 168
Boscans (Boschans): 290
Boteller, Pere (P. Botheler): 306
Bou, G. (G. Bovis): 82

Bover, G. (G. Boveti): 184
Bremon, G. (G. Bremon): 193
Brossa, Bernat de (Bernardus de Brossa): 53, 64, 87, 140, 143, 149, 150, 154, 155, 182, 253
Bru, G. (G. Brune): 277
Brull (Osona): 315
Bruguera, Ramon de (R. de Brugerio): 259
Brull, Esteve de (Stepanus de Brullio): 76, 195
Brull, G. de (G. de Brullio): 225, 249
Brunet, G. (G. Bruneti): 283
Bruniquer, G. (G. Bruniquer): 5
Buadella, Bernat de (Bernardus de Buadella): 79
Bucuso, S. (S. Bucuso): 115
Bucucius, G. (G. Bucucius): 221
Bugia (Algèria) : 107
Bundiz, Bernat (Bernardi Bindiz): 108
Bunioli, G., prior del Sant Sepulcre: 236
Bunyola (Buynola, Buluny): 31, 264
Bunyolí (Bulunino), terme de: 97, 259
Burguera, J.(J. Burguera): 81
Burguet, Arnau (A. Burgueti): 30
Burguet, Berenguer (Berengarii Burgueti): 15, 18, 85, 270, 271, 316, 317, 318, 319
Burguet, Bernat (Bernardus Burgueti): 15, 18
Burguet, G. (G. Burguet): 272, 317, 318
Burini, Pere (P. Burini): 293
Buscalles, Berenguer (Berengarius Buschayes): 147, 288
Busó, J. (J. Busu): 153, 156
Buxcher, Alimo[.]: 319

C., Martí: 217
Cabanes, G. de (G. Cabanis): 25
Cabanyes, Arnau de (A. Cabanies): 22
Cabrer, G. (G. Cabrer): 170

Cabrera, G. de (G. de Cabraria): 303
Cabrera (Anoia): 113, 114
Cadireta, G. de (G. de Cadireta): 199, 307
Cahuya, Bernat de (Bernardus de Cahuya): 297
Caimari, Bernat de (Bernardo de Caymaris): 11, 241, 242, 311
Cainol, Ferrer (Ferrario Canol): 205
Cainol, Guerau (Gerardi Caynol): 164
Cal[.], J. : 238
Calades (Gironès): 156
Calada, Unís (Unies de Calada): 250
Calades, Ponç de (Poncii de Caladis): 156
Calafat, Arnau (A. Calafati): 84, 122, 149, 150, 154, 160, 161, 257
Calafat, Garsany (Garsayni Calafati): 265
Calafat, Pere (P. Calafati), *de Sant Feliu*: 265
Calataiud, Mateu de (Mathei de Calataiut): 208, 209
Calatrava, orde de: 306
Calderó, G. de (G. de Caldero): 276
Caldes <de Montbui>, (Vallès Occidental): 50
Caldes, G. de (G. de Calidis): 215
Caldes, J. de (J. de Calidis): 52, 65, 90, 169, 191
Caldes, Joan de (Johannes de Calidis), *ferrer*: 23
Caldes, Pasqual de (Paschale de Calidis): 135
Caldes, Pere de (P.de Calidis): 69, 135
Càller, Berenguer de (Berengarius de Villa de Caulibus): 31, 238, 278
Camp, Ramon de (R. de Campo), *frare de l'orde de Sant Jordi*: 273
Campania, Ramon de (R. de Campania): 325
Campaner, G. (G. Campanir): 291
Campanet, alqueria de: 317
Canarossa: 217, 290, 315; ***Canarrossa, alqueria de***: 173, 176, 199; ***Serra de Boscans***: 290
Canemars, G. de (G. de Canemars): 166
Canet: 115; ***Canet, Vall de*** : 119. 231
Canet, Bernat de (Bernardus de Caneto): 278
Canet, G. de (G. de Caneto): 1

Canet, J. (J. Caneto de Caneto): 60, 204
Canrlavar, Ponç (Poncio Canrlavar): 295
Cantador, Arnau (A. Cantador): 256
Canuis, Ramon de (R. de Canuis): 177
Capdepera (Capitis Petra, Cap de Petra), **terme de**: 22, 65
Capellà, Guerau (Geraldus Capellanum): 275
Car[.], G. (G. Car[.]): 4
Caramella, Bernat (Bernardus Caramella): 26, 56
Carbonell, marit de Borrassa: 175
Cardador, Bernat (Bernardus Cardedor): 289
Cardona, Arnau de (A. de Cardona): 319
Cardona, Bernat de (Bernardo de Cardona): 43, 47
Cardona, Ramon de (R. de Cardona): 163
Carnisser, Bartomeu (Bartholomeus Carnifex, Carnifice): 3, 17
Carnisser, Bellicat (Bellicato Bellento Macello): 270, 271
Carnisser, Bonet (Bonus Macellarius): 80
Carnisser, Jaume (Jacobus Macellario): 284
Carnisser, Maimó (Maiormono Macellarius): 284
Carnisser, Mateu (Mathei Carnificis): 60
Carrera, Pere de (P. de Carriaria): 219, 220
Carreter, Bernat (Bernardus Carreter): 299
Carrió, Alfons (Alfonsus Carrio): 178
Cartul, [.]: 264
Casals, Arnau de (A. de Casalibus): 173
Casals, Ramon de (R. de Casalibus): 206, 207
Cassà, Berenguer de (Berengarius de Domo, Cassa): 66, 260
Castell, Domènec de (Domenie de Castro): 167
Castell, Pere de (P. de Castro): 179, 183
Castelló, Bernat de (Bernardus de Castilione): 78, 256, 322
Castelló d'Empúries (Alt Empordà): 222
Castells, Ramon de (R. de Castris): 173
Castellvell, Arnau de (A. de Castro Veteri), *comanador de l'orde de Sant Jordi*: 273, 274
Catalunya (Catalonia): 124, 196, 236, 262, 277

Catí (Catino), precari de: 163

Cels, prepòsit <de la Catedral de Barcelona>: 113

Celsa, Maria, muller de Miquel: 269

Cellerer, Pere (P. Cellarius): 182

Cenilac (Cenilach): 94, 95

Cerdà, Bernat (Bernardus Cerdani): 201, 213

Cerdà, J. (J. Cerdani): 193

Cerler, Pere (P. Cerler): 112

Cervera, Arnau de (A. de Cervaria): 133

Ceuta (Ceptam): 170

Cilia: 41

Cilia, filla de Guillema i de Bernat de Castelló: 78, 256

Cirerola, Bernat de (Bernardus de Cirerola): 25

Ciprià (Cipresius), *veguer de Mallorca:* 28

Claramunt, Bernat de (Bernardo de Claromonte): 213

Claramunt, G. de (G. de Claromonte): 214

Claravall, Berenguer (Berengarius Claris Vallibus): 270

Claret, Ramon de (R. de Clareto): 59

Clariana, G. de (G. de Clariana): 303

Clavell, Berenguer (Berengarius Clavelli): 43

Clavell, Domènec (Dominicus Clavelli): 23, 52, 211, 212, 230

Claver, Berenguer (Berengarius Claver): 29, 32

Claverí, Pere (P. Clavergi): 60

Clergue, Arnau (A. Clerici): 44

Clergue, Berenguer (Berengarius Clerici), *clergue de Llucmajor:* 188

Clergue, F. (F. Clericus): 53

Clergue, Ramon de (R. de Clerico): 52

Coanegra (Caude Niger), terme de: 186, 187

Codina, Gener de (Gener de Cudina): 186

Codines, Unset de (Unsetus de Cudines): 48, 49, 79, 243

Cogoll, Bernat de (Bernardus de Cogoll, Cogollis): 91, 223

Coll, Maria de (Marie de Colle): 133

Coll, Pere de (P. de Colle), *marit d'Anines:* 199

Coll, Pere de, fill de Maria de Coll: 133

Coll de Bianya, Guillem de (Guillelmus de Collello de Biayna): 259
Colomer, G. de (G. Columbario): 48
Colomer, Pere de (P. Columbario): 98
Colomer, Ramon de (R. de Columbario): 179
Coma, Bernat de (Bernardus de Coma): 98
Comes, Pere de (P. de Cumbis): 130, 131, 148
Comor, Asnaraldus de (Asnaraldus de Comor): 325
Company, Berenguer (Berengario Companni): 94, 203, 300
Company, Bernat (Bernardus Company): 303, 304
Company, G. (G. Compayn Companni): 5, 9, 11, 277
Company, Pere (P. Compayn): 15, 154, 248
Companya, Guillem (Guillelmus Companna): 116
Comte de Noli, Guara: 221
Conesa, Ramon de (R. de Conesa): 142, 223, 237
Contrabuchines, Bernat (Bernardus Contrabuchines): 309
Constantino, Ermessen: 282
Corbera, Alemany de (Alamanus de Curberis): 229
Corbera, G. de (G. de Curbaria): 83
Corder (Corderio): 157
Cornellà, Ramon de (R. de Corniliano): 45
Corredor, Berenguer (Berengarius Cursoris): 256, 264
Corredor, Miquel (Michaelis Cursorsi, Cursoris): 39, 45, 74, 103, 104
Corretger, Bernat (Bernardus Correger): 299
Corts, Ramon de (R. de Curtibus): 162, 163
Cortès, Ramon (R. Curtesius): 316
Costa, Berenguer (Berengario Costa) *difunt*: 116
Costa, Berenguera (Berengaria Costa), *filla de Berenguer Costa, difunt*: 116
Costa, Ramon de (R. de Costa): 213
Cotlliure, Brunet de (Bruneto/Boneto de Cocoqualibro), *jueu*: 31, 35, 36
Cruïlles, Ramon de (R. de Crudalis): 231
Cugullada, lloc de la (terme del Montmell, Baix Penedès): 131
Cullerer, Bernat (Bernardi Collearii): 66
Cullerer, Ramon (R. Collario): 126, 128

Cunill, Arnau (A. Cunill): 236
Cunill, Bernat (Bernardus Cunill), *fill d'Arnau Cunill*: 236
Cunilles, Bernat de (Bernardo de Cuniles): 151, 152

Dalmau, Pere (P. Dalmatio): 6, 7
Dartini, Berenguer (Berengarius Dartini): 234
Davidis, Pere (P. Davidis, Davida): 237, 243
Delfí, Guillem (G. Delfini): 9
Dènia (Alacant): 179, 226
Dertuose, Abrao, jueu, pare de Salomó: 322
Despès, Aimeric (Aymerico Despes): 163
Déu, Ramon de (R. de Deo): 56
Deudat, Guillem (G. Deude): 61, 321
Devesa, Pere (P. Devesa): 93
Dolça, muller de Berenguer Jover: 32
Dolça, muller de Berenguer Roig: 21, 25
Dolça, muller de Bernat Suriguer, notari de Mallorca: 55
Dolça, muller de G. Domènec: 217
Dolça, muller de Miquel Corredor: 103
Dolcet, Berenguer (Berengario Dulceti): 52
Domènec, Arnau (A. Domenec): 173, 174, 176
Domènec, Bernat (Bernardus Dominici): 290
Domènec, Guillem (G. Domenec), *germà d'Arnau Domènec*: 174, 176, 217
Domènec, Llätzer (Lasarus Dominici): 170
Domènec, Pere (P. Dominico): 172
Domenya, muller de Garcia de Pinta, difunt: 71, 73, 175, 321, 325
Duran, Jaume (Ja. Durandis): 28
Duran, Pere (P. Durandi) *de Tarragona*: 53
Duran, Ramon (R. Durandi): 139
Durfort, Pere (P. Durfort): 140
Durru, G. (G. Durru): 58

Einis, Falcó (Folconus Eynis), *germà de G. Ainri*: 120

Eivissa (Evizam): 166, 249

Eivissa, Gironí d' (Geruninus de Eivissa): 85

Egidi, Bartomeu d' (Bartholomeus de Egidio): 98

Egildos, Esteve de (Stephon de Egildos): 276

Elisenda (Eliccsenda): 175

Elisenda, muller de G. Jover: 244

Elisenda, muller de Pere de Juliol: 233, 264

Elisenda, muller de Ramon Salmater: 296

Elisonri, muller de Berenguer de Fontana: 273

Empúries, comte d': 41, 233

Eria, Arnau d' (A. de Eria): 190

Erbert, escuder d'Arnau Tugores: 58

Ermessén (Ermessendis), *filla d'Arnau Cunill*: 236

Ermessén, muller d'Arnau Domènec: 173, 174, 176

Ermessén, muller d'Arnau Gornal: 278

Ermessén, muller d'Arnau Tonsurat de Girona: 214

Ermessén, muller de Berenguer Fillol: 131

Ermessén, muller de Bernat de Pertegas: 273, 274

Ermessén, muller de Bernat de Regull: 222

Ermessén, muller de Bernat de Sallent: 164

Ermessén, muller de Domènec d'Arbúcies: 126, 127, 128

Ermessén, muller de G. de Banc: 282, 283

Ermessén, muller de J. Franc: 85

Ermessén, muller de J. Marc: 79

Ermessén, muller de Pere Jobert: 273

Ermessén, muller de Pere Martí: 6

Ermessén, muller de Pere Vanrell: 279

Ermessén, muller de Ramon de Begur: 235

Esbert de Lacarquera, S. (S. Sbertus de Lacarquera): 59

Escala, Bernat d' (Bernardus de Scala): 278

Escarp, lloc d'(*Segrià*): 45

Escarp, monestir de Santa Maria d' (Desgarb): 45

Esclusa, Ramon (R. Sclusa): 245

Escrivà, Pere (P. Scriba): 2, 40, 51, 52, 128, 257

Escuder, Ramon (R. Scutiferi): 113

Escuder, Toluayre (Toluayre Scutifer): 265

Escunsili, Pere (P. Scunsili): 78

Espanya, Bernat d' (Bernardus deYspania): 19, 20, 21, 24, 25, 53, 58, 94, 153, 194, 233, 254, 255, 276

Espanya, G. d' (G. de Yspania, Spanya): 24, 326, 327

Espaser, Garcia, germà de Pere Espaser: 109

Espaser, Pere (P. Spaer): 28, 109, 245, 266, 267, 268

Especier, Ramon (R. Speciator): 293

Esperança, puig, lloc de la parròquia d'Argentona: 135

Espert, Bernat (Bernadus Spertus): 119, 120

Espinella, Ermessén (Ermessendi Spinella): 251, 252

Esporles (Sporlas): 146, 197

Estaiça, Arnau (Arnaldi Staysa): 106

Estany, F. d' (F. de Stagneo): 245, 246

Estaper, Bernat (Bernardus Staper): 55

Esteve, G. d' (G. de Stephon): 193

Esteve, Berenguer (Berengarius Stephano): 15

Esteve, S. (S. Stephon): 84

Esteve, Pere (P. Sthepanus): 15, 231

Estruc, Ramon (R. Struciis): 5

Estruç, G. (G. Struz): 201

Eugènia, Bernat (Bernardo Eugenia): 112

Eulàlia, muller de Bartomeu Gallego: 280

F., Arnau (A. F.), escrivà: 191

F., Arnau (A.F.), de Provençana: 326, 327

F., Berenguer: 296

F., Bernat, de Caldes (Bernardus F. de Calidis): 50

F., Bernat (Bernardus F. de Tarrachona), *de Tarragona*: 241
F., frare de l'ordre dels mercedaris: 96
F., muller de F. de Berga: 7
F., Pere (P. F.): 215
F., Pere (P.F. de Biurllio), *del Brull*: 315
F., Pere (P. F. de Villa Porcorum), *de Porqueres*: 125
Fabriades, Ferrer de (Ferrarius de Fabriades), *fill de Marina i Ponç de Caldes*: 156
Fàbrica, Pere de (P. de Fabricha): 42
Falcó, Ramon (R. Fulchonis): 97
Fales, Pere de (P. de Fales): 47
Falso, Domènec (Dominici Falso): 52
Fàtima, esclava sarraïna blanca: 100
Fariner (Farinarius): 243
Farràs, mas del terme de Cabrera: 113
Fegoanenith, alqueria de Valldemossa: 13
Feixa (Freixa), quadra de (Anoia): 113, 114
Feliu, Pere (P. Feliu): 321
Ferran, J. (J. Ferran): 225
Ferrando, Bernat (Bernardus Ferrando): 272, 285, 286
Ferrando, Pere (P. Ferrandis), *batle de l'infant Pere de Portugal*: 6, 62
Ferrando, Martí (Martinus Ferrandis): 47, 81, 307
Ferràs, Bernat (Bernardus Ferras): 321, 325
Ferrer, Bartomeu (Bartholomeus Ferrarius), *germà de Pere Ferrer*: 323
Ferrer, Bernat (Bernardus Ferrer): 8, 137
Ferrer <de Pallarès> (F.), *bisbe de València*: 227
Pere, Ferrer (P. Ferrarii): 60
Ferrer, Pere (P. Ferrarius), *germà de Bartomeu Ferrer*: 323
Ferrer, Pere (P. F.) *d'Artà*: 312
Ferrera, Arsendis (Arssendis Ferraria): 8
Ferrera, muller de Berenguer Buscalles: 147, 288
Ferrera, muller de Bernat Bundiz: 108
Ferriol, Pere (P. Ferriol): 129, 204
Ferrís, Bernat (Bernardus Ferris): 270
Fidel, Bernat (Bernardus Fidel): 258

Fidel, G. (G. Fidelis): 67, 287
Figuera, J. (J. Figuera): 122
Figuera, Pere (P. Figuera): 55
Figuera, Ramon (R. Figuera): 173, 174, 176
Filera, Eiximen de (Exemen de Filera): 12, 13, 14, 16
Fiol, Berenguer (Berengarius Filoli, Fiol): 130, 131, 148
Floreta, muller de G. d'Aulí: 218
Fluxà, Arnau de (A. de Fluxa): 182
Foces, [.]: 13
Folchés, Domènec (Domenicus de Folches): 91
Fonollosa, Bartomeu (Bartholomeus de Fonollosa): 162
Font, [.]: 276
Font, Bernat de (Bernardus de Fonte): 145, 294
Font, G. de (G. de Fonte): 43, 47, 97, 231, 276, 319
Font, Pere de (P. de Fonte): 113, 114
Font, rafal de la (terme d'Artà): 67
Font, Ramon de (R. de Fonte), *sotsveguer*: 28, 277
Fonts, Bernat de (Bernardus de Fontibus): 246
Fontana, Berenguer de (Berengarius de Fontaina): 273
Fontana, S. (S. Fontana), *genovès*: 226
Fontanet, Vidal de (Vitale de Fontanet): 63
Fontanella, Vives de (Vives de Fonatelle): 72, 175
Fornarig, (Forn<a>rich) alqueria del terme d'Inca: 218
Fornaritx (Fornarig), alqueria de: 164
Forner, Arnau (A. Fornerius): 312
Forner, Bernat (Bernardo Fornerio): 197
Forner, G. (G. Fornerius): 261
Fortam, Berenguer de (Berengarius de Fortam): 227, 328
Fradera, Bernat de (Bernardo de Fredera): 118
Fradera, G. de (G. de Fredera): 118, 315
Frares Menors: 45, 52, 81
Fran[.], J.: 300
Franc, G. (G. Franchus): 141
Franc, J. (J. Franchi, Franchus): 85, 164,

Frau, Marti de (Martinus de Frau): 14, 16
Freixa, G. de (G. de Frexano): 113
Freixenet, G. (G. de Frexenet): 146
Fumols, Bernat de (Bernardus de Fumols): 7
Fuster, Bernat (Bernardus Fusterius): 325, 328

[.], G.: 211, 218, 249, 250, 332
G., [.]: 2
G., Arnau: 146
G., Bernat (Bernardus G.), *sagristà:* 233
G., Cl[ergue]: 295
G., clergue d'Andratx: 213
G., clergue de l'esglèsia de Sant Just: 230
G., muller d'Arnau de Sala de Caldes: 169
G., muller de Bernat de Santagràcia: 229
G., muller de G. Mercer: 183
G[.], Ramon (R. G[.]): 300
Gaiol, Ramon (R. Gaiol): 232
Gallardi (Gayardi): 204
Gallego, Bartomeu (Bartholomeus Gallego): 279, 280, 281
Galliner, Ponç (Poncius Galliner): 2
Galmès, Ponç de (Poncius de Gallmes): 248
Gamir, Bernat (Bernardus Gaamir): 111, 112
Gamir, Ramon (R. Gaamir), *fill de Bernat Gaamir:* 111, 112
Garcès, Eiximen: 296, 305, 306
Garcès, Gil (Gil Garces): 204, 205
Garcès, Martí (Martinus Garces): 205
Garcia, J. (J. Garcia): 151
Garcia del Rei, Esteve de (Stephanus de Garcia de Rei): 306
Garcia Ruiz, Pere (P. Garcia Ruis): 191
Gardet, Pere (P. Gardet de Villa Libera), *de Vilafranca:* 86, 87
Garrina, Benenpasa, muller de F. de Romaguera: 165
Gassol, Guillem (Guillelmus Gassol), *lloctinent de Jaume Martí:* 60, 61

Gaud, G. (G. Gaudó): 157
Gener: 150
Gener, Català (Catalanus Janeri): 326, 327
Gener, Berenguer (Berengarius Gener): 92
Gener, Pere (P. GenerJanerio): 226, 326, 327
Genover, Pere (P. Jenove): 159
Gentil, Bernat (Bernardus Gentil): 204, 303
Gibert, Bernat (Bernardus Giberii): 4
Gilsen, G. de (G. de Gilsen): 248, 317
Gilsen, Pere de (P. de Gilsen): 248
Gilsen, Ramon de (R. de Gilsen): 192, 248, 317, 318
Girona (Gironès): 214
Girona, [.] de ([.] de Jerunda): 256
Girona, Arnau de (A. de Jerunda), *tonsurat*: 180
Girona, Berenguer de (Berengarius de Jerunda): 191, 279
Girona, bisbe de: 219, 220
Girona, G. de (G. de Jerunda): 168
Girona, Pere de (P. de Jerunda): 151
Girona, Ramon de (R. de Jerunda): 192
Glug, G. de (G. de Glug): 184
Golobardes, Berenguer de (Berengarius de Goloayes): 157
Gorges, Arnau (A. Gorges): 164
Gornal, Arnau (A. Guarnal): 278
Granada, F. de (F. de Granata): 47, 214
Granera, Mateu de (Matheus de Granera): 88
Graner, G. de (G. de Granerio): 119, 133
Gras, Arnau (A. Gras): 135
Grau, Ramon de (R. de Grau): 166
Graus, Domènec (Dominicus Graus): 220
Guàrdia, Bernat de (Bernardus de Gardia): 170
Guasch, Berenguer (Berengarius Guasch): 277
Guasch, Pere (P. Guasch): 199
Guerau, clergue de Marratxí: 313, 332
Gueraula, germana de Berenguer Fillol: 131

Gueraula, muller d'Esteve Mascaró: 130
Gueraula, muller de G. de Rubí: 67
Gueraula, muller de Maimó Pelleter: 139
Guieta, muller d'Arnau de Vila-rodona: 163
Guillem, fill d'Arnau Gornal i Ermessén: 278
Guillem, fill de Ponça de Sant Climent: 224
Guillema: 44
Guillema, filla de Radolf Ausberenguer i Perereta: 10
Guillema, germana de Ferrera, muller de Berenguer Buscalles: 288
Guillema, mare de Cília: 41
Guillema, muller d'Arnau de Cabanyes: 22
Guillema, muller de Bernat de Castelló: 78, 256, 322
Guillema, muller de Pere Andreu: 213
Guitard, Ramon (R. Gitardo): 141

Habiba Benimandara, alqueria del terme de Muro: 219, 220

Herminia, muller de Ramon de Berga: 186, 187

Hispania (Yspania): 68, 106, 117, 122, 136, 140, 143, 144, 154, 159, 160, 210, 225, 228, 236, 239, 253, 257, 270, 276

Honrat, G. (G. Onrat): 145

Horta, F. d' (F. d'Orta): 214

Hortolà, Pere (P. Ortola): 185

Horts, G. d' (G. de Ortibus): 10

Hospital, alqueria del terme de Canarrossa, 315

Hospital, Bernat d' (Bernardus de Ospitale): 243, 247

Hostelet, Mateu d' (Matheo Dostelet): 202

Huiar Alfaz (Inca): 19, 25

Inca (Inque, Inqua): 6, 7, 8, 19, 28, 47, 60, 61, 62, 66, 93, 94, 200, 218, 235, 244, 261, 291, 303; cases d'en Sabater: 6; Fossat (foro): 6; honor de Vilella: 47; porció dels homes de Barcelona: 19; porció reial: 60, 61

Ibanyez, Arís (Aris Yvanyes): 178

Ibanyez, Martí (Martinus Yvanyes) : 27, 95
Ibanyez, Roderic (Lodericus/Rudrigo Yvanes): 27, 94, 178
Ivorra, Bernat d' (Bernardo de Yvorra): 309, 324

J., Berenguer: 110
J., G. : 277
J., G. Bernat: 241
J., jueu: 30, 39, 64
J., Pere: 37, 38, 110
Jafia, sarraí blanc: 78
Jafia, sarraí blanc: 155
Janer, Bartomeu de (Bartholomeus de Janer): 93
Janometus: 144
Jardí, Berenguera de (Berengaria de Jardino): 294
Jaume I, rei d'Aragó: 206, 254
Jaume, G. (G. Jacobus): 241,
Jaume, Pere (P. Jaume): 236
Joan (Johannes): 233
Joan (Johannes), *frare*: 28
Joan (Johannis), *frare de l'orde dels Captius*: 96
Joan, Domènec (Dominico Johanni, Johannes): 91, 185
Joana (Johanna), *vídua d'Arnau Saler*: 295
Joan, F. (F. Johan): 186
Jobert, Pere (P. Joberti): 273
Jorba, Pere de (P. de Jorba): 177, 320
Jordana, muller de Mateu de Mostero: 290
Jover, Arnau de (A. de Joveria) 66
Jover, Berenguer (Berengarius Jubei): 32
Jover, Guerau (Geraldus Joveius, Joveria): 61, 66
Jover, G. (G. Joverii) *d'Inca*: 244
Jover, Pere (P. Joverii): 220
Jucef (Jucef), *germà d'Abraham Alfachim*: 123
Jucef, jueu: 106

Jucef, sarraí blanc: 50
Jucef, sarraí fill d'Axa, sarraïna blanca: 77
Julià, Bernat (Bernardus Julianus): 52
Julià, Pere de (P. de Juliano): 208
Juliol, Pere (P. Juliolo, Juliol, Juyol): 3, 65, 78, 171, 233, 236, 264, 320

Lafranc (Lafrancho): 270, 272
Lancia, Gastó de (Gastonus de Lancia): 54, 163, 177, 199(li diu Gastó)
Lañçalot, S. (S. Lancellonus): 158
Launetun, Ahomet (Ahomet Launetun), *esclau sarraí*: 319
Lavandera, Simó de (Simon de Lavanderiis):98
Llagostera, parròquia de (Gironès): 153, 156
Llagostera, G. de (G. de Llagostera): 19
Lleida, Bonafonat de: 27
Lleida, Arnau de (A. de Ylerda): 279
Lleida, Guerau (Geraldus de Yllerda): 159
Lleida, G. de (G. de Yllerda): 122, 144
Lleida, Prohet de (Prophetus de Yllerda): 52
Lleida, Ramon de (R. de Yllerde): 52
Lleida (Yllerda) drap de: 24, 27, 83 ; ***porció dels homes de Lleida***: 52
Llobregat, G. de (G. Lupricato): 193
Llop (Lupi): 228
Llop, J. de (J. de Lupus): 322
Llop, jueu: 266
Llull, Ramon (R. Lul): 264
Llusià, Eiximen de (Exemen de Lusia): 12, 13, 16
Locomals, alqueria del terme de Bunyolí: 259
Loion de Garbi, alqueria del terme d'Inca: 200

Mafumet (Mafumeto), *sarraí d'Adam Soberats*: 148
Magerona, Arnau de (A. de Magerona): 54
Magerona, F. de (F. de Magerona): 24

Magnet (Magnetus): 192
Magrí, J. (J. Magrinus), *mestre*: 83
Mahomet, sarraí blanc: 59
Mahomet, sarraí blanc: 240
Maimona, muller de Pere Bonaseia: 62
Maimona, muller de Pere Martí: 93
Maimona, sarraïna negra: 38
Malet, Ferrer (Ferrario Malet): 113, 114
Mallol, Arnau Ferrer (A. Ferrario Mayol), *difunt*: 206, 207,
Mallol, F. (F. Maiol): 41,
Mallol, F., difunt: 214
Mallol, Felip (Felipus Maiolis): 315
Mallol, G. (G. Mayol, Maiol): 206, 207, 214
Mallorca, Ajssac de (Ajssach de Malorcha), *gerrer*: 324
Mallorca, Ciutat de: 11, 46, 55, 90, 102, 103, 107, 139, 151, 169, 181, 183, 184, 185, 193, 194, 198, 201, 203, 204, 206, 211, 214, 217, 232, 233, 241, 242, 247, 254, 263, 264, 282, 284, 301, 302; ***Call jueu***: 90; ***carrer de l'Àngel***: 102; ***carrer de Lleida***: 52; ***carrer de Santa Coloma***: 88; ***cavalleria dels homes de Cervera***: 102; ***cavalleria dels homes de Torotosa***: 193, 232; ***església de Sant Miquel***: 32; ***honor de Baledoni***: 169; ***honor d'en Boquet***: 139; ***honor d'en Colomer*** : 139; ***honor de Pere de Comabella***: 169; ***honor d'en Radulf***: 139; ***Fossat*** (foro): 214; ***Hospital de Santa Eulària***: 198; ***Mercadal***: 214; ***Porció del comte d'Empúries***: 233; ***Porció dels homes de Barcelona***: 103; ***Porció de Marsella***: 169; ***Porció de Tarragona***: 169; ***Porta inferior***: 55; ***Santa Maria de la Real, alcàsser reial*** 301, 302; ***Torres dels rentadors***: 139
Mallorca, Ciutat i illa de: 33, 52, 65, 109, 117, 122, 124, 147, 163, 177, 182, 196, 221, 226, 227, 241, 242, 248, 250, 254, 258, 268, 273, 287, 293, 306, 328, 329; *Mallorca, bisbe de*: 205, 233; *Mallorca, Capítol i Seu de*: 232
Mallorca, Issac de (Yssach de Maiorica): 258
Major, Pere (P. Maiori): 262
Manacor (Manachor): 90, 329
Manresa, comtat de: 99, 258, 324
Manresa, Martor de (Martor de Minorisa): 160, 161, 237
Mar, Ramon de (R. de Maris): 50
Marc (Marcus): 278

Marc, J. (J. March): 79
Marc, Pere (P. Marc): 1
Març, J. : 60, 240
Marçà, Bertran de (Bertrandus de Marsa, Marsanes): 103, 104
Marçà, Pere de (P. de Marsano) cuirater: 57
Maria: 215
Maria, Berenguer de (Berengario de Maria), de Manresa: 324
Maria, de Castelló d'Empúries: 222
Maria, filla de Pere de Girona i Berenguera, muller de Bernat de Cunilles: 151, 152
Maria, filla de Ramon de Sala: 333
Maria, muller de Berenguer: 301
Maria, muller de Bernat de Borredà: 273
Maria, muller de Domènec Sanç: 305
Maria, muller de G. d'Abadenquis: 219, 220
Maria, muller de G. Alegre: 115
Maria, muller de G. de Banyeres: 115
Maria, muller de G. de Riba: 278
Maria, muller de G. de Vernet: 263
Maria, muller de G. Bertran: 332, 333
Maria, muller de G. Pasqual: 217
Maria, muller de J. Cerdà: 193
Maria, muller de Pere de Font: 113, 114
Maria, muller de Pere de Santjust: 92
Maria, muller de Pere Morgat: 61
Maria, sarraïna blanca: 334
Maria, sarraïna negra: 1
Maria, vídua de Domènec de Montblanc: 269
Marina, muller de Ponç de Calades i mare de Ferrer de Fabriades: 156
Mariner, G. (G. Marinerio): 160, 276
Marquès, Bernat (Bernardus Marches): 146
Marquesa (Marchesia), muller de Domènec Teixidor: 216
Marquesa, muller de Ramon Estruc: 5
Marquet, Miquel (Michael Marqueti): 67
Marratxí: 313

Marsella: 30, 322; **Porció dels homes de Marsella:** 169, 218

Marsella, Folc de (Folchus de Marcilia): 154

Marsella, G. de (G. Marcelia): 240

Marsella, Llätzer (Lasari Marcilie): 235

Marsili, Bernat (Bernardus Marcili), *avi de Bertran Marcili:* 51

Marsili, Bertran (Bertrandus Marcili): 51

Martell, Pere (P. Martelli): 233

Martí, Bernat (Bernardus Marti): 102

Martí, Pere (P. Martini Martino): 6, 84, 93, 281

Martinez, Pere de (P. de Martianis): 74

Martorell, Pere (P. Martorello): 42

Mas, Bernat de (Bernardus de Manso): 157, 314

Mas, Jaume de (Jacobus de Manso): 314

Mascaró, Domènec (Dominicus Mascharonus): 313

Mascaró, Esteve (Stephanus Mascaronus): 130

Mascaró, J. (J. Mascaronus): 313

Massanella (Massarella), alqueria del terme d'Inca: 303

Masseguer, Jaume de (Jacobus de Masagerio): 279

Massenda, esclava sarraïna negra: 100

Massip, Arnau (A. Masipo): 254, 255

Massip, Bonus (Bonus Masip): 36

Massip, Esteve (Stephon Massip): 90

Massó, Venrell: 278

Massout, esclau sarraí blanc: 223

Mata, Arnau (A. Matha, Mata): 326, 327

Mataró, Bernat de (Bernardus de Materono): 65

Mates, [.] de ([.] de Matis): 308

Mates, G. de (G. de Matis): 308

Mates, Pere de (P. de Matis): 79

Mateu: 215, 277

Mateu, Pere (P. Mathei): 206

Medina, J. de (J. de Medina): 67

Menorca: 65, 170

Menyins, Ramon de (R. de Menyins): 214

Mercadí, fill de G. Jover d'Inca: 244

Mercadí, sastre i fill de G. Forner: 261

Mercedaris, ordre dels: 96

Mercer, G. (G. Mercerii): 183, 238

Miquel, espòs de Maria de Celsa: 269

Mochatil, Jucef (Jucef Mochatil, Almohatil, Mosatil): 146, 197, 298

Mohafach, rafal del terme de Ciutat de Mallorca: 183

Moguda, G. de (G. de Mogoda): 94

Moguda, Pere de (P. de Mogoda): 94

Moliner, Bernat (Bernardus Mulnerius): 52

Moliner, F. (F. Mulnerius, Molendinario): 36, 121

Moliner, G. (G. Mulnerius): 314

Moliner, J. (J. Molendinario): 119

Molins, G. (G. Molendinis): 89, 264

Molins, Guillema de (Guillelma de Molendinis), *muller de Guillem Coll de Bianya*: 259

Molins, Ramon de (R. de Molendinis): 29

Molins, Pere Arnau de (P. A. de Molendinis): 29, 45

Molins, Pere de (P. de Molendinis): 29

Moncaira (Uncaire), alqueria del terme de muntanya: 278

Moneder, Bernat (Bernardus Monetarius): 45

Moneder, Ramon (R. Monetarius): 45

Moneta, Berenguer: 235, 236

Mònita, Pere de (P. de Monita): 150

Monstaf, sarraí blanc: 237

Montblanc, Domènec de (Dominicus de Monte Albano): 208, 209, 269

Montblanc, Gomis de (Gomiz de Monte Albano): 245, 269

Montblanc, J. (J. Montis Albi): 142

Montblanc, Joan (Johanni Montis Albi): 110

Montblanc, Pere (P. de Monte Albo), *frare de l'orde de Sant Jordi*: 273

Montcada, Arnau de (A. de Montecatano): 258

Montcada, Berenguer de (Berengario de Montecatano): 67, 68, 287, 293, 301, 302, 309, 317, 318, 324, 329, 330

Montcada, Berenguer de (Berengario de Montecatano), *de Barcelona*: 67, 80

Montcada, Gastó de (G. de Monte Catano): 263, 296?

Montrús, Pere de (P. Monte Rufo): 102

Montjuïc, F. (F. de Monte Judayco): 197

Montmell, terme del (Baix Penedès): 131

Mont-roig, Arnau de (A. de Monte Rubeo): 109

Mont-roig, Berenguer de (Berengarii de Monte Rubeo): 28

Mont-roig, Arnau (A. de Monte Rubeo): 28

Montpeó, Pere de (P. de Monte Pavone): 163

Montpeó, Ramon de (R. de Montepaho): 186

Montpeller: 100, 105, 107, 182

Montpeller, Bernat de (Bernardus de Montepessulano, Monte Spessulani): 105, 153, 233

Montpeller, Esteve de (Stephanus de Montepesulano): 101

Montpeller, Pere de (P. de Montepesulano): 101

Montpeller, Ramon de (R. de Montepesulano): 29

Montoliu, Arnau de (A. de Monte Olivo): 110, 232

Montseny, Ramon de (R. de Monte Signo): 259

Montserrat, monestir de : 99

Montuiri, terme de: 254

Montuiri, vila a vall de Mossa: 273

Monsó, Bernat de (Bernardus de Monte Sono): 78

Mor[.]ti, Ramon: 239

Moranta, Bonaventura de (Boneventure de Moranta, Moranda): 60, 167, 200, 201, 235

Moranta, Pere de (P. de Moranta): 116, 167, 179, 201

Moragues, alqueria del terme d'Inca: 61

Moragues, G. (G. Moragues): 70

Moragues, Nicolau (Nicholaus Moragis): 225

Moragues, Ramon (R. Moragis): 73

Morera, Pere (P. de Morerio): 51

Morey, G. (G. Morey): 39, 81, 109, 180

Morgat, J. (J. Morgat): 61

Morgat, Pere (P. Morgati): 61

Morro, Bernat (Bernardus Morro): 219, 228

Moscari (Moscharig) alqueria del terme d'Inca: 66

Moster, Mateu de (Matheo de Mostero): 290

Mota, J. de (J. de Mota): 329, 330
Mulet, Arnau (A. Mulet): 199
Munt, Ramon de (R. de Monte): 112
Muntanya, terme de: 278
Muntanyans, F. de (F. de Muntanyans): 213
Munter, Ramon de (R. de Monter): 69
Muredinet, G. (G. de Muredine): 88
Muro, terme de: 118, 219
Mussa Harrar: 26
Muteri, terme de, parròquia de Sant Miquel de Llucmajor: 188

[.]ntes, Bernat de (Bernardus de [.]ntes): 263
Nadal, F (F. Natale): 288
Nadal, Pere (P. Natal): 193
Narbona: 27, 34, 86, 87, 272, 285, 286
Narbona, Bernat de (Bernardus de Narbona): 215, 253
Narbonès, Berenguer (Berengarius Narbones): 33, 70
Nauli, Bellveure de (Bellobeo de Naulio): 2
Navarra, Domènec (Dominico Navarre): 185
Navarra, J. (J. Navarre): 57, 245, 305
Navarra, Joan (Johannis Navarre): 266, 267, 268, 269
Naves, Pere de (P. de Naves): 280
Nebot, Berenguer (Berengario Nepoti): 59
Nebot, Bernat (Bernardo Nepoti), *sastre:* 224
Nebot, Bernat (Bernardus Nepotis) *capellà de Santa Eulàlia:* 106
Neria, Arnau de (A. de Neria): 301
Nicolau, G. de (G. de Nicolaus), *sotsveguer:* 28
Nicolau (Nicolaus): 160
Nicolau (Nicholoso): 270, 272
Nil de Silva, Pere (P. Nyl de Silva): 290
Nina, muller de Pere Roquer: 254
Novell, Pere (P. Novellus): 50
Novella, muller de Pere de Rocafort: 54

Nunes, Bernat de: 263
Nunis, J. (J. Nuniz): 221
Nunis, Miquel (Michaelis Nunis): 22, 33, 120, 172, 178
Nunis, Pere (P. Nunis): 95, 175
Nunis, Pere (P. Nunis), veguer de Mallorca: 94, 206
N., P.: 226

Obert, S. (S. Oberti) de Tràpani: 170, 307
Oleguer, Pere (P. Olleger): 93
Oller, Ferrer (Ferrario Ollario): 233
Oller, Vidal (Vitali Ollerio): 8
Olesa: 74,75
Olesa, Berenguer d' (Bg. de Ollesa): 74, 75, 259
Olesa, F. d' (F. de Ollessa): 176
Olesa, G. d' (G. de Olusa): 261
Olesa, Ramon d' (R. de Olusa): 28, 79, 97, 109, 121, 259, 269
Oliva, muller de Ramon Sequer: 88
Oliver, Esteve (Sthepanus Oliverii): 81
Oliver, Ramon (R. Oliverii): 195
Olivera, G. d' (G. de Olivaria): 29, 103
Oller, Pere (P. Oler): 181
Om, Bernat d' (Bernardo de Ulmo): 5, 7
Om, Guerau (Gerald de Ulmo): 40
Olzet, Bernat d' (Bernardus Olzeto), fill de Bertran d'Olzet: 18, 84, 183, 226
Olzet, Bertran d' (Bertrandus de Olzeto), pare de Bernat d'Olzet: 115, 183, 314
Olzet, Ferrer d' (F. de Olzeto): 91, 148
Olzet, Martí d' (Martinus de Olzeto): 84
Orela, alqueria del terme de Petra: 52
Orient, Bernat d' (Bernardus de Auriente, Aurient): 197, 292
Oromir, Ramon (R. Oromir): 7, 200, 236
Osona, Bartomeu d' (Bartholomeus de Ausona): 264

P[.] ius, G. (G. de P[.]ius): 263
P[.], Pere: 220
Pa, Bernat de (Bernardus de Pano): 41
Pabia, Pere de (P. de Pabia): 90
Pabó, Berenguer(Bg. Pavonus): 80
Palafrugell, parròquia de (Baix Empordà): 236
Palau, Berenguer de (Berengarius de Palacio): 33
Palau, Pere (P. Palacio): 82
Palauet, Berenguer de (Berengarius de Palaciolo): 62, 162, 203, 284, 288, 292, 300, 320
Palauet, G. (G. de Palaciolo): 20, 21
Palauet, Pere de (Palaciolo): 249
Palet, Bernat (Bernardus Paleta, Paletus): 261, 264, 279
Pallejà, Bartomeu de (Bartholomeus de Palexa): 89
Pallarès, G. (G. Palleres): 77
Palomera, rafal del terme d'Andratx: 213
Pals, Martí de (Martinus de Pals): 141
Pamplona, Marc de (Marcus de Pampalona): 30
Pamplona, Miquel de (Michaelis de Pampalona): 112, 183
Pareles, G. (G. Pareles): 278
Parera (Piraria): 214
Parera, Bernat (Bernardus de Piraria): 47
Parera, G. de (G. de Piraria): 47
Parera, Pere de (P. de Piraria): 47
Parets, G. de (G. de Parietibus): 41
Parmesà, Obert (Oberto Parmesa): 117, 120
Pasqual (Pascale): 149
Pasqual, G. (G. Paschale): 217
Pasqual, Joan (Johannes Pascalle): 62
Pasqual, Pere (P. Paschale): 171
Pastor, Bernat (Bernardo Pastori): 199
Pelegrí, Bernat (Bernardus Plegrinus, Peregrinus): 206, 207
Pelleter, Bartomeu (Bartholomeus Pelleterio): 32
Pelleter, Maimó (Maimonus Pelliparius): 139

Pelleter, Marcel (Marcellus Pelliparius): 292
Pelleter, Pere (P. Pelliparius): 118
Pellicer, Arnau (A. Pellicer), *prevere*: 110
Pellicer, Ramon (R. Pellicer): 328
Pere: 11, 193
Pere, clergue de l'església de Sant Just: 230
Pere, frare i lloctinent de l'orde de Calatrava: 306
Pere, frare de l'orde dels mercedaris: 96
Perereta, vídua de mestre Radolf Ausberenguer: 10
Pericàs, G. (G. Pericatio): 55
Pericó, fill d'Arnau Cunill: 236
Peris, Maria (Maria Periz), *muller de Pere Armer*: 96
Peris, Martí (Martinus Periz): 293
Peris de Si, Martí (Martinus Peris de Si): 84
Peris, Pere (P. Peris), *lloctinent de l'infant Pere de Portugal a Mallorca*: 65
Pergaminer, J. (J. Pergaminer): 59
Pernell, Arnau de (A. de Pernell): 165
Pertegàs, Bernat de (Bernardus de Pertegas): 273, 274
Pertegàs, Pere de (P. de Pertegas): 301
Petra: 23, 52, 177
Pexo, G. (G. Pexo): 237
Picany, F. (F. Picany): 77, 223
Pinater, Pere (P. Pineteri): 246
Pinta, Garcia de (Garsius de Pinta), *difunt*: 70, 71, 73, 175, 321, 325
Pinta, G. de (G. de Pinta): 71, 109, 305, 325
Pintor, Berenguera (Berengarie Pigtore): 334, 335
Piquer, Bernat (Bernardus Picher): 17, 37, 38, 40
Piquer, Domènec (Dominicus Picher): 294
Pla, Berenguer (Berengario de Plano): 108
Pla, Bernat (Bernardo de Plano), *germà de Guillem de Pla*: 123
Pla, G. de (G. de Plano), *germà de Bernat de Pla*: 123
Pla, Pere de (P. de Plano): 19, 31, 48, 49, 70, 71, 72
Plegamans, Ramon de (R. de Plicamanibus): 230

Podio Lucano, F. (F. de Podio Lucano): 282

Pol, Bernat (Bernardus Pol): 315

Pola, Sanç de (Sancius de Pola), *procurador de Gastó de Lancia*: 54, 83, 177

***Poleuh, rafal* (Ciutat de Mallorca): 211**

***Pollença (Polencia), terme de*: 54, 293**

Pomaria, F. de (F. de Pomaria), *difunt*: 284

Pontamà, Ferrer de (Ferrario de Pontamano): 133

Pontons, Pere de (P. de Pontonibus): 234

Poquet, Guerau (Geraldus Pocheti): 46

Pons, Bernat (Bernardus Poncius): 47

Ponç (Poncius), *saig*: 28

Ponç, G. (G. Poncii): 186, 187, 249

Ponç, Hug de (Ugetus de Pons): 184

***Porqueres (Pla de l'Estany)*: 124, 125**

Porqueres, Bernat F. de (Bernardus F. de Villa Porcorum) 125

Porqueres, Ferrer de (F. de Villa Porcorum): 124, 125

Porresa, muller de Ferrer de Porqueres: 124

Portaví, J. (J. Portavino): 61, 62, 93

Porter, Bernat (Bernardus Porter): 216

Portugal, Pere infant de: 6, 62, 65, 206

Prat, Bartomeu de (Bartholomeus de Prato): 42, 139

Prat, Berenguer de (Berengario de Prato): 24

Prat, Pasqual de (Paschale de Prato): 139

Provençal, Bernat (Bernardus Provinciale): 181

Puero, Bona (Bona Puero), *jueu de Marsella*: 322

Puig, Bernat de (Bernardus de Podio): 158, 312

Puig, Bernat de (Bernardus de Podio) *de Barcelona*: 193, 199, 243, 247, 260

Puig, G. de (G. de Podio): 248

Puig, G. de (G. de Podio) *de Barcelona*: 231

Puig de Nina, [.] (Podio de Nina): 3

Puig, Pere de (P. de Podio): 199, 202, 250, 312

Puig, Ramon de (R. de Podio): 214, 291

Puig, Ramon de (R. de Podio), *cleque de l'església de Mossa*: 16
Puig, Sanç de (Sanxo de Podio): 199
Puiget, Bernat de (Bernardus de Podioli): 257
Puigcorn, Bernat de (Bernardus de Podio Cornirgia): 88
Puigdat, Pere de (P. de Podio Dato): 83
Puignaria, Joan (Johanni Puignaria): 232
Pulcre, Assalit (Assaldum Porter, Pulcre, Piltere): 2, 287, 318, 324, 331
Pulcre, Bernat: 232
Pujades, Castelló (Castellionis Puyades): 42
Pujols, Bernat (Bernardus Puyols): 244

Quadrespicaperes, Ramon de (R. de Quadris Picaperis): 139
Queraltó, Bernat de (Bernardus de Cheralto): 46, 120, 129, 198, 203
Queraltó, F. de (F. de Cheralto): 309
Quilan, Bonet de (Boneto de Quilan) *jueu de Narbona*: 31, 34, 35, 36

Raal Cauhas, alqueria: 186
Raal, Assalit de: 254
Raal, Salamó de: 254
Rabassa: 67
Rabassa, Bernat (Bernardus Rabacie): 211, 279
Rabassa, Prioret (Prioretus Rabacia): 239
Rabassa, Tomàs (Thomas Rabacie): 28
Rahe, Berenguer (Berengarius Rahe): 300
Ramon, bisbe de Mallorca: 105, 107, 232
Ramon, cleque de Muso, Muza: 273, 274
Ramon, fill de Miquel de Vida i Selviana: 290
Ramon, Pere (P. Raimundus): 195
Ramon, Pere (P. R. Boerii, Boveri), *de Narbona*: 272, 285, 286
Ramona, muller de Berard de Soler: 99
Ramona, muller de J. Portavi: 62, 93
Ramona, muller de Nicolau Baya: 190

Ramona, muller de Ramon de Cardona: 163
Ramona, muller de Unies de Calada: 250
Ratera, Pere de (P. de Retera): 294
Rees, Berenguer de (Berengarius de Rees), *notari de Mallorca*: 64, 94
Redelai (Redelay), *jueu*: 110
Regina, muller de Bona Puero, jueu de Marsella: 322
Regull, Bernat de (Bernardo de Regolle): 222
Regumir, Mateu de (Matheus de Regumir): 82
Reixach, Berenguer de (Berengarius de Rexach): 310
Reixach, F. de (F. de Rexach): 310
Renald, Arnau (A. Renaldum): 108
Renald, Bertran (A. Renaldi): 235
Reus, Folc de (Fulconi de Reus): 138
Riba, G. de (G. de Riba): 278
Riba, Esteve (Stephanus Riba) *de Montpeller*: 100
Riera, Arnau de (A. de Riaria): 165, 244, 301, 302
Riera, Bernat de (Bernardus de Riaria): 137
Riera, Berenguer de (Berengarius de Riaria): 309
Riera, Berenguer de (Berengarius de Riaria), *de Manresa*: 258
Ripoll, Berenguer de (Berengarius de Ripello, Ripullo): 6, 47
Ripoll, Pere de (P. de Ripullo): 45
Ricolf, Pere (P. Ricolf): 28
Riquer, Bernat (Bernardus Richer): 245
Riquer, Bertran (Bertrandus Richer): 245, 246, 266, 267, 268
Riu, Berenguer de (Berengarius de Rivo): 275
Riuamitge, Bernat de (Bernardus de Rivo Amitge): 135
Riudametlla, G. de (G. de Rivo de Ameya): 135
Riudeperes, F. (F. de Rivo Pirarum): 229
Riudoms, G. de (G. de Rivo Ulmorum): 73
Riudoms, Pere de (P. de Rivo Ulmorum): 132
Roca, Maria de (Maria de Rocha): 229
Rocafort, [.]ià de ([.]ianus de Rocha Forti): 8
Rocafort, Pere (P. de Rupe Forti): 54
Rodó, Bernat (Bernardus Retundi): 234

Rogada, Guillema de (Gm. de Rogada), *muller de Pere Dalmau*: 6
Romaguera, F. de (F. de Romagera): 165
Romeu, Pere (P. Romeu, Romeus), *notari*: 94, 191
Romia, muller de Gomis de Montblanc: 269
Roquer, Pere (P. Rocher): 254, 255
Ros, Berenguer (Berengarius Rubei): 11, 16, 19, 21, 25, 62, 66, 291
Ros, J. (J. Rubei), *escrivà de la comtesa*: 80
Rossafí, sarraí: 129
Rossell, G. (G. Rosselli): 215
Rossell, Umbert (Umbertus Rosselli): 189
Rosselló, Pere de (P. de Rossilione): 292
Rotger, Bernat (Bernardus Rotger): 184
Rotger, Pere (P. Rotger): 61
Rotlan, Arnau (A. Rotlandus), *germà de G. Rotlan*: 153, 156
Rotlan, G. (G. Rotlandi), *germà d'Arnau Rotlan*: 153, 156
Rovira, Domènec (D. Ruvira): 188
Rovira, Pere de (P. de Ruvira): 137, 188, 194, 213
Rubí, Bernat de (Bernardus de Rubi): 47
Rubí, G. de (G. de Rubi): 67, 68
Rubió, Domènec de (Dominicus de Rubione): 177

Sabadell (Sappatello), terme de (Vallès Occidental): 288
Sabadell, Pere de (P. de Sappartello, Sapadel): 77, 146, 238
Sacura, Ramon de (R. de sa Cura): 102
Sadoa, Alamany de (Alamande de Sadoa): 197
Sadoa, Sanç de (Sanxius de Sadoa): 167, 306
Sadova, J. de (J. de Sadova): 269
Said (Sayd), *esclau blanc*: 318
Said, sarraí negre: 39
Saig, Arnau (A. Saionis): 228
Safareig, Jaume de (Jacobus de Zaparegio): 189
Sagristà, Bernat (Bernardus Sacrista): 334, 335
Sagristà, Pere de (P. de Sacrista): 186, 187

Sala, Arnau de (A. de Sala), *de Caldes*: 169
Sala, Ramon de (R. de Sala), *difunt*: 333
Salaria, J. (J. Salaria): 65
Salasemineta, F. de (F. de Sala Semineta): 10
Salelles, Pere de (P. de Sallellis): 99
Salelles, parròquia de (Bages): 99
Saler, Arnau (A. Saler), *difunt*: 295
Salina, Ramon (R. Salina): 305
Salicrú, Berenguer (Berengario Salicrup): 82
Sallent, Berenguer de (Berengario de Sallento, Salent): 164, 200
Sallent, Bernat de (Bernadus de Sallento, Salent): 164, 200
Salmater, Ramon (R. Salmater, Saumater): 34, 35, 36, 296
Salomó (Salomon): 258
Salomó, jueu fill de Abraho Dertuose: 322
Salvador, Berenguer (Berengarius Salvator): 277
Salvia, Pere de (P. de Salvia): 134
Sanatrines, Vidal (Vitale Sanatrines): 290
Sança, muller de F. de Pomaria: 284
Sança (Sanxa), *muller de Martí de Frau*: 14
Sança (Sanxia), *muller de Pere Espaser*: 266, 267
Sanç, Bernat (Bernardus Sancius): 90
Sanç, Domènec (Dominicus Sanxius): 305
Sanç, G. de (G. de Sans): 98
Sanç, Nunó (Nuno, Nunonis): 35, 90, 123
Sanç, Pere (P. Sanci): 144
Sant Feliu: 265
Sant Feliu d'Arraona, parròquia de (Sancti Felicis de Rahona), Sabadell: 288
Sant Feliu, terme de, parròquia de Llagostera: 153, 156, 265
Sant Jordi, ordre de : 273
Sant Llorenç, terme de: 52, 94
Sant Miquel, església de: 32
Sant Pere d'Arena, Obert (Obertus de Santo Petro de Arena): 190, 307
Sant Sepulcre, orde de : 236
Santa, Bernat de (Bernardus de Sancta), *procurador del bisbe de València*: 227

Santa Eugènia de Berga, parròquia de (Berguedà): 111, 112
Santa Eulària, alqueria de Ciutat de Mallorca: 203
Santa Maria del Camí: 313
Santa Maria de la Real, monastir: 301, 302
Santa Pau (la Garrotxa): 46
Santacília, Arnau de (A. de Sancta Cilia): 173, 176, 290
Santacreu, Guerau (G. de Sancta Cruce): 44
Santaeulària: 250
Santaeulària, Arnau de (A. de Sancta Eularia): 329
Santaeulària, [.]. ([.]. de Sancta Eulalia): 250
Santaeulària, Roc (Roc Sancte Eulalie): 44
Santaeugènia: 230
Santaeugènia, Berenguer (Berengarius de Sancta Eugenia), pare de Bernat de
Santaeugènia, Bernat de (Bernardus de Sancta Eugenia), lloctinent reial: 94, 111, 112
Santaeugènia, Jaume de (Jacobus de Sancta Eugenia): 230
Santagràcia, Bernat de (Bernardus de Sancta Gratia): 229
Santandreu, G. de (G. de Sancto Andree), clergue de Sóller: 142
Santanyí, Bernat de (Bernardus de Sancto Anni): 132
Santcirici, Bernat de (Bernardus de Sancto Ciricio): 293
Santcliment, Ponça de: 224
Santfeliu, Jasbert de (Jazbertus de Sancto Felicio): 182
Santfeliu, Pere de (P. de Sancto Felice): 258
Santfeliu, Ramon de (R. de Sancto Felicio): 260
Santfeliu, Vidal de (Vituli de Sancto Felicio): 256
Santjaume, Pere de (P. de Sancto Jacobo): 177
Santjoan, Pere de (P. de Sancti Johanne): 324
Santjust, Pere de (P. de Sancto Justo): 92
Santmartí, Bernat (Bernardus de Sancto Martino), de Santa Pau: 46
Santmartí, Dalmau (Dalmacius de Sancto Martino): 232
Santmartí, F. (F. de Sancto Martino): 188
Santmartí, G. de (G. de Sancto Martino), difunt: 168, 284
Santmartí, Pasqual de (Paschali de Sancto Martino), fill de Serena i Guillem de
Santpau, Bernat de (Bernardo de Sancto Paulo): 42
Santpau, Ramon de (R. de Sancto Paulo): 176

Santpere, Berenguer (Berengarius de Sancto Petro): 26

Santueri, terme de: 123

Sanxís, Pere (P. Sanxis): 120

Sanxo, Pere (P. Xanxo): 134

Sapata, Pere (P. Sapata): 178

Sard, Esteve (Stephon Sar): 308

Sarramager, muller de Said, esclau blanc: 318

Sartanerio, Arnau (A. Sartanerio): 192

Sastre, Arnau (A. Sutorum): 97, 196

Sastre, Berenguer (Berengarius Sastre): 195

Sastre, Domènec (Dominicus Sartoris): 225

Sastre, Eiximen (Exemenis Sutoris): 208, 266, 267, 268

Sastre, G. (G. Sutor): 62, 105, 107

Sastre, Jaume (Jacobus Sutor): 268

<Sastre>, Julià (Julianus), *fill d'Arnau Sastre*: 196

Sastre, M. (M. Sartorius): 61

Sastre, Pere (P. Sotori): 239

Sastre de Cahuya, Pere (P. Sutori de Cauya): 297

Segarra, Arnau de (A. de Segarra): 102, 262, 298, 299

Segarra, Berenguer (Berengarius Segarra): 298, 299

Segarra, Ramon (R. Sagarra): 5

Seguer, G. (G. Seguer): 85

Selviana, muller de Miquel de Vida: 290

Sentmenat, Pere de (P. de Sancto Minato, Sanctominatico, Sancto Melione): 47, 258, 297

Sentmenat, Pere de (P. de Sancto Minato), *draper*: 298

Seguí, Ramon (R. Segui, Sequini): 226, 251

Sequer, Ramon (R. Secher): 88

Sèquia, al molí de Ferrer d'Olzet: 91

Sèquia (terme de Sant Llorenç): 52

Serena, vídua de G. de Santmartí: 168, 284

Serra, alqueria: 173, 176

Serra, alqueria de Canarrossa: 217

Serra, Bertran de (Bertrandus de Serra): 196

Sescantarelles, Ramon de (R. de Sescanterelles): 297
Seva, Joan (Johanni de Seva): 171
Seva, Ramon de (R. de Seva): 308
Sibellono, alqueria (Ciutat de Mallorca): 211
Sigilmasa: 304, 307
Silia, filla de Bernat de Castelló i Guillema: 322
Sineu (Sixena): 206, 282, 298
Soberats, Adam (Adam Soberats): 148
Sobirà (Subiranus): 23, 334
Soguer, G. (G. Soguer): 37, 38
Sohora, sarraïna blanca: 142
Soler, Berenguer de (Berengarius de Solerio), *de Tarragona:* 179
Soler, Bernat de (Bernardus de Solerio): 19, 99, 188, 192
Soler, Bertran de (Bertrandus de Solerio): 99
Soler, G. de (G. de Solerio): 108
Soler, mas, parròquia de Salelles (Bages): 99
Sóller: 46, 142, 195
Solimar, G. de (G. de Solimar): 325
Solsona, G. de (G. de Solsona): 322
Someire, J. de (J. de Someyre): 79
Someire, J. de (J. de Someyre), *rector de l'església de Petra:* 23
Someire, Pere de (P. de Someyre): 105
Someire, Pere de (P. de Someyre), *de Montpeller:* 100, 101
Su[.], Esteve: 308
Suau, Arnau de (A. de Suave): 28, 43, 102, 262, 289, 303, 323
Suau, Bernat (Bernardus Suave): 326
Suau, G. de (G. de Suave): 289
Suau, Ostor (Ostorem de Suave): 303
Suau, Pere (P. de Suave), *pare d'Arnau de Suau:* 102
Suau, Ramon de (R. de Suave): 279, 281, 303
Sugrario, Pere (P. Sugrario), *de Vallcoberta:* 97
Sulaiman (Sulayman), *jueu de Sigilmasa:* 304, 307
Sunyer, Arnau (A. Suner): 219
Supulbar, alqueria de Pollença: 54

Suriguer, Bernat (Bernardus Surrigerus), *notari de Mallorca*: 55

Suriguer, Ramon (R. Suriguer): 287

Surruxola, alqueria del terme de Sineu: 206

Suta, Eiximen (Exemen de Suta, Sutoris): 57, 109

Talarn, G. de (G. de Talarn): 267, 268

Talnairó, Pere (P. Talnayre): 22, 27

Tamerit, Arnau (A. de Tamarito): 228

Tamerit, Pere (P. Tamaritis, Tamaritus): 140, 143

Tapiador, Jaume (Jacobus Tapiador): 144, 159, 266

Tarragona: 53, 179 ; Tarragona, porció de: 169; Tarragona, Prepòsit de : 66, 93, 151, 211, 227, 282, 303

Tarragona, Barceló de (Barcelonus de Tarrachona): 204, 205

Tarragona, F : 241

Tarragona, Robert de (Robertus/Arbertus de Tarrachona): 101, 105, 107, 122, 144, 159, 193, 210, 232, 257, 276

Taulí, Berenguer de (Berengarius de Teuli): 234, 238

Taulí, G. (G. Teuli), germà de Berenguer de Taulí: 234, 238

Taust, Polo de (Polo de Taust): 285

Teixeda, Domènec de (Dominicus de Texeda, Texedo): 134, 216

Teixidor, Balaguer (Balaguerio Textori): 60

Temple, Casa del: 214, 263

Terva[.], Pere (P. Terva[.]): 151

Terrassa, Berenguer: 234

Terrassa, Bernat de (Bernardo de Terracia): 189, 234

Terrassa, Pere de (P. de Terracia): 189

Terrades, Berenguer de (Berengario de Terradis): 171

Tibaut “el franc” (Tibaldus “lo franquidus”): 76

Tició, G. (G. Ticionis): 9

Tintorer, G. (G. Tintore): 55

Tirmissa: 258

Totera (Tothere), *muller de Mateu Calataiud*: 208, 209

Tolosa, Bernat de (Bernardus de Tholosa): 254

Tolosa, Gerard de (Gerardus de Tolosa): 258
Tolosa, Raimunda de (R. de Tolosa), *germana de Bernat Collarer*: 66
Tomeu, Berenguer (Berengarius Thome): 171
Tonsurat, Arnau (A. Tonsori), *de Girona*: 214
Tonsurat, Bernat (Bernardus Tonseris): 66
Tonsurat, G. (G. Tonsoris): 129, 224, 227
Tonsurat, Ramon (R. Tonsi, Tonsoris, Tonsus), *subveguer de Mallorca*: 41, 145, 191, 206, 207
Tordera, Bernat de (Bernardus de Tordera): 186
Torn, Pere de (P. de Turno): 50
Torner, Mosse, (Mosse Torner Dertuosa), *jueu de Tortosa*: 10, 12, 13, 14, 15, 16, 26, 29
Torner, Otó (Otonis Torner): 17
Torre, [G.] de ([G.] de Turre): 262
Torre, Pere de (P. de Turre): 43, 94, 211, 212
Torrent, Pere de (P. de Torrente): 231
Torres, Valentí de (Valentinus de Turribus): 99, 100, 101, 258
Torroella de Montgrí (Turricella de Monte Grino) (Baix Empordà): 166
Torroella de Montgrí, Guillem de (G. de Turricella de Monte Grino): 166,
Torroella, Bernat de (Bernardus de Turricella), *militar*: 310
Torroella, Elisenda de (Elicssendis de Turricella), *muller de Bernat de Soler*: 99
Torroella, F. de (F. Torrocelle, Turricelle, Turrille): 18, 51, 52, 128, 159, 257, 331
Torroella, G. (G. Turricella): 134, 136, 221, (de) 233, 315
Torroella, G. de (G. de Turricella): 216
Torroella, Melis de (Meliz de Turricella): 204
Torroella, Otó (Otonis Torrelle): 270, 271, 272
Torroella, Ramon (R. Turricella): 166
Torsa, J. de (J. de Trosa): 332
Tortosa: 10, 12, 13, 14, 15, 16, 26, 29, 78; *Tortosa, cavalleria dels homes de*: 193, 232
Trainac, Pere de (P. de Traynach): 30
Trancia, Bernat de (Bernardus de Trancia), *oncle de Pere de Trancia*: 195, 263
Trancia, G. de (G. de Trancia): 293, 328
Trancia, Pere de (P. de Trancia), *nebot de Bernat de Trancia*: 172, 195, 198
Tràpena (Tràpani) (Sicília): 170
Trems, Arnau de (A. de Trems): 12

Tritó, Arnau (A. Trito): 153, 233
Truyols, Bertran (Bertrandus Truyols): 33
Tugores (Teguriis): 46
Tugores, Arnau de (A. de Tuguris, Toguris): 41, 58, 210, 241, 242, 257, 275, 293
Tugores, Bernat (Bernardus Tugores): 269
Tugores, G. de (G. de Teguriis): 291
Tunis (Tuniz): 309, 326, 328, 330
Turquia (Turnise): 258
Turrutxelet, alqueria, terme de Muteuri, parròquia de Sant Miquel de Llucmajor: 188

Ullastrosa, G. (G. de Ullastrosa, Ula): 47, 136

Xea, Vicenç (Vicencius de Xea, Xeo): 86, 306

València: 69, 109, 129, 157, 179, 199, 226; *València, bisbe de* : 227
Vall Coberta (Corperho Vallesii): 97
Vall, Pere de (P. de Valle): 148
Vallcaure, muller de Pere Mateu: 206
Vallès, Berenguer de (Berengarius de Vallesio): 60
Valldemossa (Vall de Mussa, Mussa): 13, 16, 273, 274
Vallfogona, Bernat de (Bernardus de Vallefecunda), *notari de Mallorca*: 64
Vallgarví, Ramon de (R. de Valle Garvini): 246, 248
Valls, Miquel de (Michaelis de Vallibus): 146
Valls, Pere de (P. de Vallibus): 185
Vanrell, Pere (P. Venrel, Venrello): 62, 279, 280, 281
Veller, Bernat (Bernardus Veller): 294
Verdeguer, Arnau de (A. de Verdagario): 186, 187
Vera, Mari : 295
Verdera, Ramon de (R. de Verdera) *procurador del bisbe de Girona*: 219, 220
Verí, Jaume de (Jacobus de Veneris): 158
Vermoll, Pere de (P. de Vermol): 166

Vernet, G. de (G. de Verneto): 263
Vic, G. de (G. de Vico): 275
Vic, G. de (G. de Vico) sastre: 196
Vic, J. de (J. de Vico), mestre: 246
Vic, Ponç de (Poncius de Vico): 28, 37, 38, 40, 52
Vida, Berenguer (Berengarius Vide): 323
Vida, Bernat (Bernardus Vite): 323
Vida, G. (G. Vite): 264, 290
Vida, Miquel (Michaelis de Vite): 290
Vida, Pere (P. Vite, Vita): 129, 149, 198, 203
Vidal, Bernat (Bernardus Vidal): 237
Vidal, G. (G. Vitali) *de Tortosa*: 78
Vidal, Pere (P. Vitale): 301, 302
Vilablanc, Joan de (Johannis de Villa Albino): 216
Vila de Màger, Arnau de (A. Villa de Majer): 282
Vila d'Ordis, Bernat de (Bernardus de Villa de Ordis): 282
Vilafranca, Berenguer de (Berengarius de Villalibera): 28
Vilafranca, Domènec (Dominicus de Villa Libera): 251, 252
Vilafranca, Pere de (P. de Villalibera): 76
Vilagrassa, Balaguer de (Balaguerius de Villa Crassa): 61
Vilagrassa, Petrolí de (Petrolus de Vilacrassa): 224
Vilagut, G. de (G. de Vilagut): 216
Vilar, Berenguer de (Berengarius de Vilar), *de Bunyola*: 31
Vilaret, Pere (P. de Vilareto): 191
Vilarí, Arnau (A. Vilari): 172
Vilarí, Pere (P. Vilari): 172, 268
Vila-rodona, Arnau de (A. de Villa Rotunda): 163
Viladoms, Berenguer de (Berengarius de Villa de Ulmibus): 19
Viladoms, Pere de (P. de Villa Ulmorum): 235
Vinyamata, [.] ([.] Vinea Mata): 245
Vir, G. de (G. de Vir): 290